

DEN MODERNE KARRIEREKVINDE

- En systemteoretisk analyse af kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie.

THE MODERN CAREER WOMAN - A systems theoretical analyses of the woman in the tension between career and family life.

Kandidatafhandling Af:

Christina Lyk Mogensen

- Politisk Kommunikation og Ledelse, Cand.Soc.

Nina Agerskov Myrlund

- Politisk Kommunikation og Ledelse, Cand.Soc.

Universitets Vejleder:

Lynn Roseberry – Institut for

Ledelse, Politik og Filosofi

Copenhagen Business School,

6. januar 2015

Antal Sider: 119, 9

Antal Anslag: 272.769

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	4
1 Indledende kapitel	5
1.1 Problemfelt	5
1.2 Problemformulering	7
1.3 Læsevejledning	8
2 Analysestrategi.....	10
2.1 Teori.....	11
2.1.1 Videnskabsteoretisk position	11
2.1.2 Luhmanns systemteori	12
2.2 Den semantiske analysestrategi.....	15
2.2.1 Konditionering af den semantiske analyse.....	16
2.2.2 lagttagelsesprogram for den semantiske analysestrategi.....	19
2.3 Den formanalytiske analysestrategi	22
2.3.1 Konditionering af den formanalytiske analysestrategi.....	22
2.3.2 lagttagelsesprogram for den formanalytiske analysestrategi.....	24
2.4 Den magtanalytiske analysestrategi.....	25
2.4.1 Konditionering af den magtanalytiske analysestrategi	25
2.4.2 lagttagelsesprogram for den magtanalytiske strategi.....	28
2.5 Det empiriske grundlag	29
2.5.1 Litterære kilder	30
2.5.2 Interviews	31
3 Den semantiske analyse.....	36
3.1 1850'erne - 1915	36
3.1.1 Det handler om rettigheder	36
3.1.2 Sædeligheden og korsettet.....	40
3.2 1950'erne – 1985.....	45
3.2.1 Reservearmé eller karrierekvinde?	45
3.2.2 Abortrejser og seksuel frigørelse.....	49
3.3 Den nutidige semantik.....	54

3.3.1 Balancen mellem karriere og familie.....	54
3.3.2 Den afbalancerede krop	60
3.4 Delkonklusion	65
4 Formanalyse.....	69
4.1 Den moderne husmor	69
4.2 Den nutidige karrierekvinde	72
4.3 Den moderne karrierekvinde	77
4.4 Familiemorens umulighed	80
4.5 Delkonklusion	82
5 Magtanalyse	85
5.1 Den nutidige karrierekvindes magt	86
5.2 Den moderne husmors magt.....	90
5.3 Den moderne karrierekvindes magt.....	95
5.4 Delkonklusion	99
6 Er selvledelse lig med selvkritik?	101
7 Konklusion	106
8 Perspektivering og metoderefleksion	108
9 Litteraturliste	111
10 Bilag	116
Bilag 1: Interviewguide	116
Bilag 2: Transskribering af interview – Sally den 29. oktober 2014	117
Bilag 3: Transskribering af interview - Line den 29. oktober 2014.....	126
Bilag 4: Transskribering af interview- Nina den 29. oktober 2014.....	137
Bilag 5: Transskribering af interview- Kathrine den 31. oktober.....	146
Bilag 6: Transskribering af interview- Stine L den 2. november	155
Bilag 7: Transskribering af interview- Stine S den 2. november 2014.....	165
Bilag 8: Transskribering af interview- Gry den 7. november 2014.....	183
Bilag 9 Diamanten.....	198

ABSTRACT

The concept of *the modern career woman* is a seemingly new and – yes, modern – construction that seems to generate little harm and disturbance in the Danish society. Since women have been a part of the working force for many years, and are practicing their own career *out there* in society, the concept seems to be of no big surprise or significance to anyone. The master thesis investigates this seemingly harmless social phenomenon, namely the construction of *the modern career woman* through a systems theoretical approach, which enables an observation of the concept through the distinction career / family. The thesis asks the question; *how is the concept of the 'modern career woman' constructing certain structures of expectations, and in which ways does this generate strategies for self-management?*

Through an elaborate historical empirical archive, it is concluded that the concept of *the modern career woman*, and the attached condensations, creates a structure of expectations that are available for communication to communicate by. Through qualitative interviews, the condensations are then translated into four different formations in communication, namely *the modern career woman*, *the present career woman*, *the modern house wife* and *the family mother*. These general constructions serve as both strategic analytical tools that guide observation, but more importantly they act as specific powerful strategies that make one communicative behavior more likely to happen than the other.

It is concluded that *the modern career woman* is an expression of one out of many possible strategies for self-management that makes it probable for women to practice both motherhood and career at the same time. It is a hegemonic construction that is able to assert its position through a higher level of systemic reflection, that allow other systems to judge the other strategies in general, but the *family mother* in particular, as the unwanted alternative. *The modern career woman* is thus a strategy that serves as a societal watchdog that makes it improbable for women to choose only children, only career or even worse; both but with the social welfare system as a lifeline to help her balance the two.

It is further commented how the strategy of *the modern career woman* is symptomatic of a society that values, urges and demands personal responsibility, self-development and positioning from their citizens - and in this case from the female citizens.

1 Indledende kapitel

1.1 Problemfelt

Jeg burde nok, da pigerne var mindre, være lidt mere hjemme og have lidt mere fokus på dem og have lidt mere styr på forældrene i klassen, som åbenbart har sådan nogle kaffe aftaler nu, som jeg overhovedet ikke har været en del af og kommer aldrig til det. Men set i bakspejlet, så kunne jeg godt have brugt to timer mindre herinde hver dag og have været lidt mere 'soccer mom'.

(Line, Bilag 3)

Som ovenstående citat illustrerer, møder kvinden på arbejdsmarkedet flere forskellige forventninger fra omverdenen, som på mange måder er svære at leve op til. I et samfund, som siden 1960'erne har været mere og mere koordineret omkring selvfølgen i, at både mor og far arbejder fra 9-17, er det påfaldende, at flere og flere stemmer lader sig høre i de offentlige debatter, som omhandler eksempelvis stressede børnefamilier, og hvordan enhver artikel om 'de stærke kvinder' i damebladene altid før eller siden spørger ind til, hvordan man som kvinde mon formår at jonglere både arbejdslivet og familielivet. Citatet ovenfor belyser, hvordan en kvinde håndterer et sådant krydspres. Line er iværksætter og har startet sit eget PR-bureau for blot fem år siden. Hendes virksomhed, som hun har startet sammen med sin veninde Nina, har i år modtaget en Gazelle. Line er 36, gift med Kim og mor til to piger på ni år og bor i et dejligt hus i Hellerup. Line er altså det man – alt andet lige og udefra set – vil kalde en karrierekvinde, og det er i høj grad grundet den samfundsmæssige udvikling, at Nina og Line overhovedet har kunnet komme dertil, hvor de er i dag.

Vi skal ikke længere tilbage i tiden end til 1950'erne, hvor det var selvfølgen for kvinden at arbejde, indtil hun fik mand og børn. Herefter var hendes rolle i hjemmet, hvor hun tog sig af børnene og hjemmet. Omkring 1900-tallet var der slet ikke noget, der hed sig for kvinden, at tjene penge på egen hånd, og længere uddannelse end højest nødvendigt var udelukket (KVINFO/1). Det er et stort skridt kvinden har taget sig på ikke mere end 150 år, og kvinden har i dette tidsrum, som få andre sociale kategorier været udsat for utallige forskydninger, meningstilskrivelser og historiske omvæltninger. Debatter der ikke er langt imellem i medierne i dag, er debatter om kvinder, eller mangel på samme, på topposterne i det danske erhvervsliv. Her er der både debat om udspecificerede kvindekvoter i topledelsen, lige løn for lige arbejde, øremærket barsel, stressede mødre, Gucci-Helle, Isdronningen osv., osv. Artiklerne i dag, om kvinden, er utallige, og de problematiserer og

konstruerer kvinden i mange forskellige konstellationer og kontekster, og der synes at være særlig polemik omkring, hvordan kvinden håndterer og balancerer både at have en klar funktion i familien og på arbejdsmarkedet. Det er sjældent, at man hører manden redegøre for, hvordan han både når at arbejde, hente børn, lave mad og være en god ægtemand på samme tid.

Er dette grundet en opfattelse af, at kvinder har sværere ved at håndtere det? Nej, det tror vi ikke, men det er nu alligevel påfaldende, at den danske statsminister skal retfærdiggøre til den danske presse, at hun deltager i alle forældremøder, selvom hun er statsminister. Samtidig er det også bemærkelsesværdigt, at kvinder, der måske har rundet de tredive og har et udfordrende job, ofte møder ”jamen hva’ så med børn?” fra omverdenen. I begge eksempler italesættes kvinden som en konstellation, som indeholder to funktioner; hun er både en kvinde, som dyrker sin karriere samtidig med, at hun bliver tillagt en moderlig funktion. Det tyder altså på, at der er et spændingsforhold mellem familieliv og arbejdsliv, og dette italesættes på mange forskellige platforme. Det synes dog især at kilde, når *den moderne karrierekvinde* markeres i kommunikationen. I et debatindlæg på Berlingske.dk beskriver en karrierekvinde som følger:

I vuggestuen blev hans far rost for at kunne jonglere barn og fuldtidsarbejde, mens jeg blev spurgt, hvorfor jeg ikke ville være mere sammen med min søn. Blev han syg, blev der også ringet til mig, ligesom jeg fik at vide, at han blev hentet meget sent, selv om jeg generelt hentede ham en time tidligere end hans far.

(Berlingske.dk/1)

Spændingsforholdet mellem familieliv og arbejdsliv sættes på spidsen i ovenstående citat, da vi her kan ane, hvordan det på en og samme tid forventes af kvinden, at hun giver sit fulde til begge funktioner, og når hun ikke lever op til de forventninger, bliver hun mødt med kritik fra omverden. Endnu sværere bliver det, når man yderligere kan iagttage, hvordan det i samfundets forventningsstruktur til kvinden heller ikke findes acceptabelt at fravælge familielivet frem for arbejdslivet. Om denne forventningsstruktur, skriver Rikke Skyum i sit speciale at ”*Forståelse for valget af børnefrihed kan være vanskelig i et samfund, hvor moderskab er en selvfølge og det ’normale’. Indrømmer man ulyst til børn, risikerer man at blive anset for at være underlig og unormal*” (Information/1). Det er altså dette tilsyneladende harmløse sociale fænomen, *den moderne karrierekvinde*, som umiddelbart tager sig selvfølgelig ud, men som alligevel synes at aktivere en masse forventninger til kvinden, som hun må håndtere. Det er netop denne problematik nærværende afhandling vil omhandle. Vi vil

undersøge, hvordan kvinden laver strategier for at håndtere det krydspres, hun føler i mødet med omverden, og især gennem de forventninger, der bliver til i kombinationen af ordene karriere og kvinde.

At være karrierekvinde i dag handler ikke længere blot om skulderpuder og spadsedragter. Det handler i dag om at skabe balance i alle aspekter af sit liv. Du skal have en smuk familie, der elsker dig, en smuk krop, som du plejer, og et netværk, du har tid til at opretholde.

(Line, bilag 3)

Specialet vil altså gå i dybden med konstruktionen af *den moderne karrierekvinde* og udgangspunktet for denne iagttagelse er gennem sondringen karriere / familie. Det er derfor denne sondring, der vil være styrende for specialets struktur og iagttagelsespositioner og vil tjene som den røde tråd.

1.2 Problemformulering

Ud fra ovenstående kan vi formulere følgende problemformulering:

Hvordan skabes der en særlig forventningsstruktur omkring konstruktionen 'den moderne karrierekvinde', og på hvilken måde fordrer den til skabelsen af strategier til selvstyring?

For at komme problemformuleringen nærmere har vi valgt følgende arbejdsspørgsmål til, at skærpe og indkredse vores iagttagelsesposition:

- *Hvilke semantiske strukturer ligger til grund for konstruktionen om den moderne karrierekvinde?*
- *Hvordan formes den moderne karrierekvinde i en nutidig kontekst?*
- *Hvordan er der en særlig magt på spil i konstruktionen af den moderne karrierekvinde?*

Vores problemformulering og arbejdsspørgsmål har to funktioner for specialet, og hvor den første er at skærpe vores iagttagelse, er den anden at tilbyde en struktur og rød tråd gennem specialets fortløbende udformning. Ved valget af problemformuleringen har denne afhandling ikke til hensigt at fremskrive en normativ vurdering af *den moderne karrierekvinde* eller at vurdere, hvorvidt vores resultater har gode eller dårlige konsekvenser for kvinden, samfundet eller familien. Nærværende speciale har sit udgangspunkt i en iagttagelse af et tilsyneladende harmløst socialt fænomen, som vi

forsøger at forstå og blive klogere på ved at dekonstruere konstruktionen. Eftersom problemformuleringen og vores arbejdsspørgsmål er med til at slå tonen an, for hvordan vi iagttager *den moderne karrierekvinde*, er det vigtigt at belyse, hvordan den lader sig iagttage. Vi kan dog ikke ud fra problemformuleringen og arbejdsspørgsmålene vurdere, gennem hvilke teoretiske briller konstruktionen bedst lader sig iagttage, og derfor er det nødvendigt at udvikle et iagttagelsesprogram for, hvordan vi vælger at iagttage *den moderne karrierekvinde* i dette speciale. Det gør vi ved at udfolde vores analysestrategiske valg i kapitel to, som belyser hvordan vi gør konstruktionen iagttagelig gennem tre analysestrategier, som konstruerer konstruktionen på en særlig måde.

1.3 Læsevejledning

I **kapitel 1** udfolder vi det problemfelt, hvori vores afhandling figurerer. Det er i dette kapitel, vi begrebsafklarer vores overordnede genstandsfelt nemlig *den moderne karrierekvinde* og yderligere fremstilles her vores problemformulering og arbejdsspørgsmål, som er styrende for vores analysers strukturer.

Kapitel 2 beskæftiger sig med det analysestrategiske aspekt af vores speciale, og det er altså her vi konstruerer vores genstandsfelt, således at det bliver iagttageligt for os. Det gør vi ved først at redegøre for vores videnskabsteoretiske position, hvor vi i forlængelse deraf introducerer Luhmanns grundlæggende teoretiske iagttagelsesregler for systemteorien. Dette kapitel vil også indeholde en præsentation af vores tre analysestrategier, som hver især konstruerer vores genstandsfelt på en særlig måde. I forlængelse af vores tre analysestrategier belyser vi vores empiriske materiale, hvormed vi redegør for specialets validitet.

Kapitel 3 udgør vores første analysedel til besvarelsen af vores problemformulering. Her udformer vi en semantisk analyse, der har til formål at klarlægge, hvilket semantisk ophav og reservoir kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie er omgivet af. Kodeordet for denne analyse er *begreb / modbegreb*, og det er gennem denne ledeforskel, analysen udfolder sig og kommer til udtryk i semantiske strukturer. Her besvares første arbejdsspørgsmål.

I **kapitel 4**, som er specialets anden analyse, undersøger vi, hvordan de semantiske strukturer oversættes til særlige formninger. Hensigten er at komme frem til, hvordan konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* kommer til udtryk gennem en særlig formning, som installerer et paradoks i kommunikationen, der tvinger kommunikationen til at blive ved med at kommunikere. Den styren-

de ledeforskel i denne analyse er *markeret / umarkeret*, og herigennem besvares arbejdsspørgsmål to.

Kapitel 5 opsamler resultaterne fra de to foregående analyser og undersøger, hvordan magt er på spil i kommunikationen, når vi iagttager kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie. Styrende for denne analyse er ledeforskellen *fikseret alternativ / undgåelsesalternativ*, som sætter os i stand til, at undersøge, hvordan særlige formninger af kvinden oversættes gennem forskellige strategier, som sætter præmisser for, hvordan kommunikation skal selekteres. Arbejdsspørgsmål tre besvares her.

Med udgangspunkt i vores analysers resultater kommenterer vi i **kapitel 6** på, hvordan konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* kan medføre til stress på 2.orden. I dette kapitel inddrager vi Rasmus Willigs pointer fra bogen *Kritikkens U-vending*, som problematiserer konsekvenserne ved en individualistisk kultur, hvor selvkritik er blevet mere fremherskende end den traditionelle samfundskritik.

Kapitel 7 og 8 er afhandlingens konklusion og perspektivering. Det er her vi opsummerer vores delkonklusioner og dermed besvarer specialets problemformulering. I perspektiveringen diskuterer vi afhandlingens konklusioner, og dermed spørger vi til de ledeforskelle, hvorigennem vi har konstrueret analyserne. Man kan altså spørge sig selv, hvilke andre former og perspektiver der kunne have bidraget til problemfeltets udfoldelse.

2 Analysestrategi

Udgangspunktet for dette kapitel er at belyse, hvordan vores genstand den *moderne karrierekvinde* gør sig iagttagelig i spændingsforholdet mellem karriere / familie, i vores tre analysedele. Vi vil altså her konstruere, hvordan forholdet mellem teori, metode og empiri hænger sammen i en epistemologisk orienteret videnskabsteori i et speciale, der stiller skarpt på konstruktionen om den *moderne karrierekvinde*.

I specialet forfølger vi den metodologi, som Niels Åkerstrøm Andersen præsenterer som analysestrategi, og som i dette kapitel vil tjene som den overordnede struktur. Analysestrategi er ikke metoderegler, men en strategi for hvordan vi konstruerer vores genstand som en iagttagelse af en iagttagelse som en iagttagelse (Andersen, 1999: 14). Formålet med vores analysestrategi er at konditionere et bestemt blik for vores iagttagelse af *den moderne karrierekvinde*, velvidende at denne konditionering konstruerer hende på en helt særlig måde. Konsekvensen heraf er, at vi konstant gør os blind for alternative måder, hvorpå vi kunne have iagttaget *den moderne karrierekvinde*. Dette kan synes som en begrænsning i analysestrategien, men indeholder tværtimod et potentiale for kritisk at reflektere over vores valgte iagttagelsespunkter. Andersen udfolder sin metodologi i en figur, som han kalder for diamanten (Bilag 9).

I vores struktur sættes den overordnede sontring til karriere / familie, hvilket betyder, at det er dette spændingsforhold, som sætter betingelserne for, hvordan vi går på opdagelse i verden. Denne ledeforskel kløver verden i to og konstruerer dermed vores genstand, som er *den moderne karrierekvinde*, og samtidig gør os i stand til at iagttage på 2. orden. Som diamanten viser, er det ikke nok blot at vælge en ledeforskel, men vi må også konditionere, hvordan vi gør denne ledeforskel iagttagelig. Sagt med andre ord; hvilke teoretiske briller vi kigger gennem, og dermed hvilke regler vores valgte teori opstiller for, hvornår kommunikationen dømmer indenfor eller udenfor. Dette speciales overordnede konditionering er systemteoretisk og sætter dermed grænser for, hvordan vi kan iagttage vores genstand. Vi har valgt systemteorien, idet denne teori sætter os i stand til at distancere os fra vores iagttagelse af *den moderne karrierekvinde* og samtidig åbner op for kontingens – det vil sige, at vi altid kan gå et skridt tilbage og spørge; hvorfor lige denne forskel?

Ved at vælge systemteorien som vores teoretiske udgangspunkt fravælger vi samtidig andre muligheder for, hvordan vi kan iagttage *den moderne karrierekvinde*. Vores interesse i specialet er ikke at iagttage konstruktionen ud fra et spørgsmål om forskelle mellem køn, hvor vi kan iagttage forskelsoperationer mellem manden og kvinden, og specialet har dermed ikke mulighed for at iagttage det-

te. Dette fravalg betyder, at specialet ikke kommer til at producere viden om, hvordan det sociale organiseres på grundlag af køn, ej heller hvordan køn kan iagttages som en diskursiv produceret størrelse (Stormhøj, 2009:473ff).

Vores systemteoretiske valg ligger som et fundament for, hvordan vi konditionerer vores tre analysedele, hvilket vil sige at den grundlæggende teori, vi præsenterer om Luhmann, danner rammen for, hvordan vi som udgangspunkt kan konstruere vores genstand. De tre analysedele er konstitueret gennem hver deres diamant, idet hver analysestrategi opstiller forskellige regler for, hvordan vi kan iagttage *den moderne karrierekvinde*, og dermed hvordan den konstrueres. På baggrund af denne struktur vil følgende afsnit først indeholde den overordnede teoretiske konditionering, og dernæst en præsentation af de tre diamanter, og dermed analysedeles, udfoldelse.

2.1 Teori

Vi starter med at redegøre for vores videnskabsteoretiske position, som sætter grænser for, hvordan vi kan producere valide argumenter for vores konklusioner, og dernæst præsenterer vi de grundlæggende systemteoretiske præmisser, som bestemmer, hvordan vi iagttager vores genstand. At iagttage konstruktionen *den moderne karrierekvinde* gennem systemteoretiske briller betyder, at vi ikke kan iagttage den som et subjekt, men blot som en konstruktion, der står til rådighed for kommunikationen. Hvordan denne konstruktion stiller sig til rådighed for kommunikationen differentierer i hver analysestrategi, og det er lige netop denne empirifølsomhed diamanten fordrer, og som vi forfølger i dette kapitel.

2.1.1 Videnskabsteoretisk position

Specialet tager sit udspring i den konstruktivistiske tradition, som har det grundlæggende præmis, at verden kontinuerligt konstrueres gennem det blik, der iagttager den. På den måde fraskriver vi os forståelsen af verden som en på forhånd given størrelse, som er uforanderlig og objektiv. Vores speciale arbejder dermed med en tom ontologi, som deontologiserer vores genstand på en sådan måde, at vi ikke kan tage diskursen omkring *den moderne karrierekvinde* for givet, men hele tiden må reflektere over vores iagttagersposition.

Dette udgangspunkt, har sine konsekvenser for den videre udformning af specialet, i og med det indskrives sig i en mere epistemologisk orienteret videnskabsteori der per definition er af 2. orden, og derfor spørger til "*hvilke former og under hvilke betingelser en bestemt meningsfuldhed er blevet til*" (Andersen, 1999: 13). Det betyder, at det ikke længere er nok at opstille metoder og regler for,

hvordan vi producerer vores viden, men må opnå erkendelse gennem analysestrategiske valg, der minimerer den kontingens enhver iagttagelse installerer.

Vi tager derfor afstand fra hermeneutikkens fortolkende tilgang til sandhed, hvor mening skabes i relationen mellem del og helhed. I den fortolkende videnskabsteoretiske praksis betragtes fortolkning som en metodeform til sand erkendelse (Højberg, 2009:313), hvilket betyder, at man som fortolker har mulighed for at fortolke sig frem til de underliggende meningsstrukturer, hvor tanker, motiver og aktørers indre intentioner afsløres (Højberg, 2009:311). Ved at betragte verden gennem konstruktivistiske briller optræder verden ikke monokontekstuel, som ovenstående beskrevet, men snarere polykontekstuel (Andersen, 2014: 43).

Gennem den polykontekstuelle tilgang iagttager vi vores genstandsfelt på 2. orden – vi ved, at vi ikke kan se, hvad vi ikke kan se (Andersen, 1999:114). En af konsekvenserne heraf er, at vi gennem vores systemteoretiske briller ikke kan iagttage indre intentioner, motiver eller følelser – vi kan kun iagttage fodsporene, der bliver efterladt i kommunikationen. I den konstruktivistiske tradition betyder det, at vores genstandsfelt konstant konstrueres og rekonstrueres gennem kommunikative sondringer. Genstanden i nærværende speciale beder ikke om at blive iagttaget på en bestemt måde, men det er vores teoretiske blik og konditioneringen af vores iagttagelser, der er styrende for den mening, der fremskrives. På nuværende tidspunkt i specialet har vores iagttagelse allerede indskrænket sig, idet vi iagttager *den moderne karrierekvinde* i forhold til karriere og familie, og denne sondring betyder, at det kun er dette spændingsforhold, vi kan producere viden om. Den viden specialet fremkommer med, er derfor ikke sand, men blot en ud af mange mulige sandheder.

2.1.2 Luhmanns systemteori

Som nævnt tidligere, anskuer vi specialet gennem en systemteoretisk optik og nærmere bestemt Niklas Luhmanns teoriapparat. Hans systemteori kan ses som et reservoir af begreber, der åbner op for forskellige analyser, alt efter hvordan begreberne kombineres (Hartse & Knudsen, 2014:10; Luhmann, 2000:21). Nærværende afsnit beskæftiger sig med hans grundlæggende begreber og generelle antagelser om samfundet og danner dermed de fundamentale præmisser, som gør sig gældende for vores valgte analysestrategier.

Grundlæggende for at arbejde med Luhmanns systemteori, må man først lægge sin *erkendelsesteoretiske tvivl* fra sig og godtage udsagnet om, at der findes systemer (Luhmann, 2000: 48). Det er et grundelement i systemteorien, at man ikke kan tale om et system, før systemet adskilles fra sin om-

verden, og intet system er muligt uden denne basale sontring. Systemet er dog samtidig afhængigt af sin omverden, idet systemet kun eksisterer i kraft af sin forskel fra omverden. I forlængelse heraf, skal det understreges, at omverden ikke er et system med systemiske karaktertræk – den har ingen selvreferentiel kapacitet og kan dermed ikke handle. Selvom systemet på samme tid er forskellig fra, men samtidig har brug for omverden for overhovedet at eksistere, skal det pointeres, at alt, hvad der sker inden for systemets grænser, bliver inden for systemets grænser. Den systemiske grænse-dragning er nødvendig for systemets opretholdelse, men resulterer samtidig i, at systemet aldrig kan inkorporere operationer fra dens omverden (Borch, 2011: 22-23).

I forbindelse med systemets forhold til dets omverden, introducerer Luhmann et væsentligt begreb; *operationelt lukkethed*. Begrebet symboliserer, hvordan systemer på en og samme tid er åbne og lukkede over for sin omverden (Borch, 2011:23). De er lukkede, fordi ethvert system er lukket om sine egne specifikke operationer, og deres åbenhed kommer til udtryk ved, at systemet ikke er empirisk lukket for deres omverden, hvilket vil sige, de lader sig irritere af deres omverden på en sådan måde, at de hele tiden kan producere og reproducere deres grænse til omverdenen (ibid.).

I forlængelse af begrebet om operationelt lukkethed introducerer Luhmann også begrebet *autopoiesis*, som han baserer på Maturana og Varelas tanker om mekanikken bag biologiske egenoperationer (Kneer & Nassehi, 1997:52). Autopoiesis i Luhmannsk forstand refererer til systemers reproduktion af egne operationer, og i systemteorien refererer autopoiesis også til sociale og psykiske systemers operationer gennem hhv. kommunikation og tanker (Borch, 2011:27). Yderligere er det vigtigt at forstå, at selvom alle sociale systemer er baseret på en autopoetisk reproduktion af kommunikation kan de stadig ikke indoptage hinandens operationer - autopoiesis betyder lige netop, at systemer genererer deres *egne specifikke* operationer (ibid.). I nedenstående afsnit dykker vi dybere ned i dette verdensblik, og især hvordan Luhmanns forståelse af sociale systemer danner en ramme for, hvordan vi i specialet skal forstå samfundet.

2.1.2.1 Sociale systemer

Luhmann skelner mellem fire grundlæggende systemer nemlig *maskiner*, *organismer*, *sociale systemer* og *psykiske systemer*, men beskæftiger sig primært med, hvordan sociale systemer opererer. I forlængelse heraf differentierer Luhmann det sociale system i yderligere tre typer af systemer nemlig *samfund*, *organisation* og *interaktion*. Ifølge Luhmann er samfundet det mest omfattende system, eftersom det består af summen af al kommunikation. Det vil sige af både interaktion, organisation og af en mangfoldighed af handlinger, som ikke er mulige at frembringe i organisations- og

interaktionssystemerne (Borch, 2011: 69; Kneer & Nassehi, 1997: 47). Samfundssystemet er dermed et system af højere orden og med dette forstås, at samfundssystemet rummer de to andre typer af sociale systemer og vice versa. Det er i den forbindelse vigtigt at forstå, at man, trods samfundssystemets omfattende karakter, aldrig kan bruge den til at iagttage hele den sociale virkelighed, men blot iagttage dele af den helhed, der iagttages. Dog skal det understreges, at når samfundssystemet har mulighed for at rumme en større grad af kompleksitet, er udsnittet, af den sociale erfaring man kan iagttage, tilsvarende større (Luhmann, 2000: 225 +470f; Kneer & Nassehi, 1997: 46). Konsekvensen heraf er, at vi kun kan iagttage vores egen konstruktion af *den moderne karrierekvinde*, og dermed kan vi ikke iagttage konstruktionen i al dens kompleksitet.

2.1.2.2 Kommunikation

Luhmanns kommunikationsbegreb knytter sig til de sociale systemer, idet sociale systemer opererer gennem kommunikation. Da sociale systemer opererer som autopoietiske systemer, produceres kommunikation som en rekursiv lukket proces, som resulterer i, at kommunikation kun kan knytte an til kommunikation (Andersen, 1999:124).

Ifølge Luhmann er det en forudsætning, at der minimum er to psykiske systemer tilstede i kommunikationens omverden, idet deres irritation af det sociale system tvinger systemet til at producere sin grænse til omverden (Kneer & Nassehi, 1997: 84). Til trods for de psykiske systemers indflydelse på kommunikationen betyder det ikke, at systemerne kan gå ud over deres egen grænse, da de psykiske systemer opererer på samme måde som de sociale, fordi de også er selvreferentielt lukkede systemer (ibid.). Det vil sige, at de psykiske systemer ikke kan afgive eller modtage budskaber, da de opererer gennem tanker. Kommunikation skal derfor ikke forstås som en overlevering af et budskab fra en afsender til en modtager (Kneer & Nassehi, 1997: 84; Andersen, 1999: 125; Borch, 2011: 33), men skal i stedet forstås som en slags koordineret udvælgelse, der består af tre selektioner, nemlig *information*, *meddelelsesform* og *forståelse* (Andersen, 1999: 126).

Første selektionsproces er et spørgsmål om at selekttere *information*, som i denne sammenhæng skal forstås som en selektion ud fra en horisont af muligheder – vi aktualiserer denne og ikke den anden potentielle information. Den aktualiserede information skal herefter selekteres gennem en *meddelelsesform*. Her handler det om at selekttere, hvilken form kommunikationen skal have som skrift, tale osv. Den sidste selektionsproces er et spørgsmål om *forståelse*, hvor det ikke handler om det psykiske systems reception af meddelelsen, men hvordan der knyttes an til meddelelsen.

Ifølge Luhmann finder kommunikation først sted, når alle tre selektionsprocesser er gennemgået, og dette krav er ydermere et tegn på Luhmanns forsøg på at gøre op med den klassiske afsender-modtager forståelse, da processen ikke hviler på idéen om et subjekt. Til trods for, at der i kommunikationen forudsættes psykiske systemer, handler kommunikation lige netop ikke om operationer hos de deltagende psykiske systemer, men om hvordan de tre selektionsprocesser produceres i det sociale system (ibid.). I forlængelse heraf kan man argumentere for, at selektionsprocesserne fungerer som en metode til at minimere den kontingens, der konstant er på spil i kommunikationen, og de forklarer ydermere, hvorfor kommunikationen skabes rekursivt. Luhmann forklarer kommunikationens rekursivitet således:

Kommunikationen bliver så at sige muliggjort bagfra, kørende i modsat retning af processens tidsforløb. (...) Det, at forståelse er et uundgåeligt aspekt i forbindelse med, at kommunikation kommer i stand, har vidtrækkende betydning for den samlede opfattelse af kommunikation. Deraf følger nemlig, at kommunikation kun er mulig som en selvreferentiel proces.

(Luhmann, 2000:184).

Det er dermed kun kommunikation, der kan kommunikere, og kommunikationen kan altså kun komme i stand ved rekursivt at knytte an til en tidligere kommunikation.

Ovenstående gennemgang af Luhmanns grundlæggende teori danner rammen for, hvilke præmisser vi iagttager vores genstandsfelt ud fra, og vi kan dermed kun iagttage kommunikation, der har gennemgået alle selektionsprocesserne. For at gøre vores genstandsfelt til genstand for analyse, er det derfor nødvendigt at redegøre for, hvordan vi gør kommunikationen iagttagelig i vores tre analysestrategier. Nedenstående afsnit går dermed et spadestik dybere og anskueliggør, hvordan kommunikationen tager sig forskelligt ud i hver analysestrategi, og hvilke iagttagelsesregler vi opstiller gennem begreber.

2.2 Den semantiske analysestrategi

Her påbegyndes specialets første diamant, som indeholder strategien for, hvordan vi gør vores genstand iagttagelig, gennem konditionering af den ledeforskel, der konstituerer den semantiske analyse *kondenseret mening / mening*. Det betyder, at følgende afsnit vil indeholde først en teoretisk gennemgang, som har konsekvenser for, hvordan vi iagttager og konstruerer, og dernæst et iagttagelsesprogram, som specificerer den metode, vi anvender, når vi iagttager.

2.2.1 Konditionering af den semantiske analyse

I det følgende præsenterer vi, hvordan den semantiske analysestrategi konditioneres og dermed, hvordan kommunikationen tager sig ud i denne. Det belyser vi gennem semantikens grundlæggende ledeforskel *semantik / mening*. Heri redegør vi for: ”... *hvordan mening dannes, konditioneres i et antal begreber, der tilsammen former et semantisk reservoir af meningsformer, der står til rådighed for kommunikation*” (Andersen, 2014:47). For at forstå kommunikation i den semantiske analysestrategi er der derfor to grundbegreber på spil, idet kommunikation konstituerer *mening*, og at *semantik* er med til at forbinde kommunikation med kommunikation.

2.2.1.1 Meningsbegrebet

Luhmanns meningsbegreb har sit udspring i Husserls fænomenologi, som Luhmann beskriver som den bedste måde at gå til betydningen af begrebet mening. Fænomenologi skal her ikke forstås i den subjektive eller psykologiske forstand, men mere som i forståelsen at: ”*taking the world as it appears without asking ontological or metaphysical questions*” (Andersen, 2014: 48). Det vil altså sige, at når vi iagttager *den moderne karrierekvinde*, gør vi det ikke med henblik på at afdække kvindens underliggende strukturer, som ikke lader sig iagttage, men vi iagttager konstruktionen, præcist som den træder frem i kommunikationen.

Mening definerer Luhmann gennem ledeforskellen *aktualitet / potentialitet*. Med dette menes, at der altid er noget, der aktualiseres, som derved står i centrum for kommunikationen, men altid samtidig i relation til en horisont af andre mulige aktualiseringer, altså potentialitet. Med andre ord: noget dukker op og ekskluderer derved andre muligheder (Andersen, 2011:252; Andersen, 2014:48). Det er i den forbindelse vigtigt, at man ikke forstår potentialitet som en struktur, der går forud for aktualisering, men tværtimod bliver aktualitet og potentialitet produceret simultant. Mening er altså forholdet mellem aktualitet og potentialitet, som skabes i øjeblikket og dermed potentialiserer nye muligheder for selektion.

Det betyder, at Luhmanns meningsbegreb aldrig er sat for bestandig. Når noget er aktualiseret, betyder det ikke, at mening dermed er fikseret, men at mening er flydende, ustabilt og ubestemmelig, og tvunget til konstant forandring, idet aktualitetskernen forfalder i det øjeblik den dukker op (Andersen, 2014:49). På samme måde som med kommunikationsbegrebet, produceres mening også rekursivt. Mening knytter altså kun an til mening og kan derfor aldrig række ud over sig selv. Mening er på den måde lukket og selvreferentielt, idet den kun kan analyseres i sin rekursive emergens,

men samtidig åbent, idet alt kan forstås i formen mening (ibid.). I forlængelse af meningsbegrebet skelner Luhmann mellem tre meningsdimensioner, der hver tilbyder at iagttage semantikken på en særlig måde. De tre dimensioner tjener det formål at fungere som arketyperiske forskelle, som hjælper os i vores analysestrategiske valg af iagttagelsespositioner. De tre dimensioner er hhv. *sags-*, *social-* og *tidsdimensionen*.

I sagsdimensionen handler det om at selekttere i temaer og genstande, som stiller sig til rådighed for kommunikation. Måden, hvorpå temaer og genstande organiserer sig, er gennem ledeforskellen *dette / alt andet*, hvori dens enhed er *ting*. Det handler altså om at kunne markere, hvornår ”*noget er en ting og ikke en anden*” (Luhmann, 2000: 116; Andersen, 2014: 54). Den sociale dimension iagttager spændingsforholdet mellem *os / dem*, hvilket vil sige, at det handler om at markere alt det, der ikke accepteres som en selv. Ligesom med alle andre systemers grænsedragninger, handler den sociale dimension om, at skabe grænser mellem sig selv og de andre, og samtidig er det vigtigt at huske på, at *de* vel og mærke kun er en forskel i vores tale om *dem*. På den måde bliver enheden af forskellen til *socialitet*. Den sociale dimension er dermed altid systemrelativ, eftersom omverden kun bliver til i systemets iagttagelse af den (Luhmann, 2000: 120; Andersen, 1999: 144; Andersen, 2014: 54). Luhmann definerer tidsdimensionen som: ”*differencen mellem før og efter, som umiddelbart kan erfares i alle hændelser, relateres til særlige horisonter, nemlig dem, der forlænges ind i fortiden og ud i fremtiden*” (Luhmann, 2000: 117). Tidsdimensionen artikulerer dermed spændingsforholdet mellem fortid og fremtid. Det handler altså om, hvordan vi meningstilskriver vores fortid og vores fremtid, som skabes ud fra et rum af erfaringer fra fortiden og en horisont af forventninger til fremtiden. Ud af dette må følge, at enheden af forskellen *fremtid / fortid* er *nutid* (Andersen, 1999: 144; Andersen, 2014: 54).

2.2.1.2 Semantikbegrebet

Det er af absolut nødvendighed for forståelsen og fremskrivningen af en semantik først at have ovenstående på plads. Semantik defineres nemlig som ”*særlige strukturer, der forbinder kommunikation med kommunikation ved at stille former for mening til rådighed, som kommunikationssystemerne behandler som bevaringsværdige*” (ibid.). Sagt på en anden måde udvikler kommunikationen strukturer, der kondenserer mening ind i former, som løsriver sig fra meningens aktualiseringsøjeblik. Kondensering er en proces, hvori en mangfoldighed af mening cementeres i en enkelt form, som stiller sig til rådighed for kommunikationssystemerne. Semantikens generaliserede former afhænger af den kommunikative kontekst den indsættes i, hvilket vil sige, at semantikken først op-

når sin fulde betydning, når en bestemt kommunikation udvælger og knytter an til den (Andersen, 2014: 50; Andersen, 1999: 143).

Den grundlæggende ledeforskel i den semantiske analyse er *kondenseret mening / mening*. I princippet er semantikken åben for, at mening kan kondenseres i en række forskellige former såsom ting, billeder, symboler og begreber, men Luhmann selv fokuserer i sine egne semantiske analyser oftest på begreber. I så fald omformuleres ledeforskellen til *begreb / mening*, og fokuserer dermed på den proces, hvormed mening og forventninger opsamles i begreber og skaber semantiske reservoirs, der står til kommunikationens rådighed (ibid.). På samme måde, som med mening, er begreber heller aldrig entydige og statiske. De installerer særlige forventninger, som er kondenseret ind i begreberne, og dermed dukker en horisont af forskellige forventninger straks op. Eksempelvis kunne man forestille sig, at meningstilskrivelsen 'karrierekvinde' straks medfører en række forskelligartede forventninger til kvinden som værende på den ene eller den anden måde. Begreber er altså en slags forventningsstruktur, som sætter forventninger til en given kommunikations fortsættelse (Andersen, 2014: 50).

Grundet begrebets foranderlighed, har kommunikation brug for at fastholde begrebets mening med modbegreber, og deres funktion sætter i sin operation restriktioner for begrebets betydning. Et begrebspar kan være mand / kvinde, hvor den særlige mening der er kondenseret ind i 'kvinde', begrænser den betydning, der tilegnes begrebet 'mand'. De forventninger, der er skabt til det at være kvinde, begrænser samtidig den forventningshorisont, der i kommunikationen markeres som mandig. Denne iagttagelse kan beskrives med følgende ledeforskel *begreb / modbegreb* (Andersen, 2014: 51).

Ovenstående belyser, hvordan den semantiske analysestrategi konditioneres, og har dermed opsat regler for, hvordan vi iagttager *den moderne karrierekvinde*. Denne konditionering betyder, at *den moderne karrierekvinde* bliver til en forventningsstruktur, der minimerer kommunikationens kontingens og skaber tempofordel¹. Vi skal altså i analysen se efter begreber og modbegreber i empirien, hvor mening er kondenseret ind i særlige begreber, der sætter forventninger til kommunikationens fortsættelse.

¹ Tempofordel tillader at kommunikationen hurtigere kan knytte an til kommunikation.

2.2.2 Iagttagelsesprogram for den semantiske analysestrategi

I det følgende præsenterer vi den semantiske analyses iagttagelsesprogram, hvor vi specificerer, hvordan vi iagttager kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie på baggrund af ovenstående konditionering. Vi belyser altså, hvordan dette spændingsfelt iagttages i analysen, og dermed hvordan *den moderne karrierekvinde* er et resultat af semantiske strukturer, der har udviklet sig over tid. Styrken ved at begynde med den semantiske analysestrategi er, at det ikke er givet, hvordan fænomenet *den moderne karrierekvinde* bedst lader sig iagttage, og det oplagte begyndelsesspørgsmål, som forhindrer os i blot at fundere vores analyser på spekulationer, er at spørge til begrebets semantiske tilblivelse og udvikling (Andersen, 2014:46).

Som vores diamant foreskriver, er det for enhver analysestrategi nødvendigt at have et iagttagelsespunkt, hvorfra vi iagttager - altså en systemreference. Luhmann selv har i sine semantiske analyser fokuseret på funktionssystemernes semantiske ophav, og disse analyser er ofte baseret på flere århundreders historie. I forlængelse heraf skelner Luhmann mellem useriøs og seriøs semantik, hvor hans analyser har karakter af den seriøse. Den seriøse semantik beskæftiger sig lige netop med funktionssystemets selvbeskrivelse, og systemreferencen er dermed altid det valgte funktionssystem. Men hvor efterlader det den useriøse semantik, der indeholder alt det, der går udover funktionssystemerne, og som ikke umiddelbart lader sig iagttage gennem et funktionssystem? Urs Stäheli siger om dette: ”*The 'non-serious' semantics is a sort of left-over: it is that which is not fully absorbed by the dominant form of functional differentiation*” (1997:136). Dette medfører, ifølge Luhmann, at den useriøse semantik må ekskluderes fra de semantiske analyser, og på denne måde bør man kun behandle semantikker, der kan kondenseres ind i de funktionelt differentierede systemer. Det efterlader dog, ifølge Stäheli, en masse vigtige spørgsmål ubesvarede, idet vi dermed ikke ’bør’ beskæftige os med konstruktioner, som på en eller anden måde falder udenfor funktionssystemernes grænser, men som vi alligevel kan iagttage i kommunikationen som konstruktioner, der konstituerer en form for meningsfuldhed (ibid.).

Vores genstandsfelt, må siges at falde indenfor den sidstnævnte kategori, da konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* ikke synes at falde indenfor et specielt funktionssystem, men optræder på en eller anden måde i flere funktioner. Ifølge Luhmann vil *den moderne karrierekvinde* dermed ikke være værdig at lave en semantisk analyse af, idet hun ikke bidrager til et funktionssystems samfundsmæssige relevans (ibid.). Vi synes dog alligevel at det er relevant at forsøge at afdække, hvordan konstruktionen træder frem som en semantisk struktur, der er udviklet gennem tid. Konstrukti-

onen er relevant, fordi vi synes at kunne iagttage, at den bidrager til kvinders selvbeskrivelse og selvforståelse i forhold til spændingsfeltet mellem karriere og familie. Men da Luhmann ikke har udviklet et funktionssystem, som begrebsliggør kvinden i kommunikationen, må vi skabe vores egen strategi for, hvordan vi iagttager samfundet uden et funktionssystem at knytte os til. Dette er en meget svær øvelse, men eftersom Luhmann efterlader dette hul i teorien, må vi selv forsøge at udfylde det.

Strategiens ledeforskel sætter vi med udgangspunkt i vores konditionering til ledeforskellen *begreb / modbegreb*, og på denne måde bliver konstruktionen af kvinden til et reservoir af begreber og modbegreber, der over tid har udviklet sig til en struktur. For at gøre denne struktur iagttagelig betyder det, at vi må undersøge det kommunikative ophav, *den moderne karrierekvinde* er et resultat af, men også en del af. Vi må altså starte med at konstruere det empiriske materiale, hvormed vi vil iagttage karrierekvinden anno 2014, og med det semantiske ophav som ambition, må vi begynde med historiske nedslag, som kommunikationen stiller til rådighed.

For at komme frem til en samlet semantik omkring *den moderne karrierekvinde*, og for lettere at manøvrere i det semantiske felt, har vi valgt at konstruere vores empiri gennem tre historiske nedslag, som i første skridt siger noget om samtidens meningstilskrivelse af kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie, og som ydermere er med til at kondensere mening ind i begrebet *den moderne karrierekvinde*. Disse nedslag er med til at fokusere vores iagttagelse, men samtidig indeholder valget den konsekvens, at vi ikke kan iagttage, hvad der ligger udover og imellem disse nedslag. Til gengæld muliggør denne struktur iagttagelsen af begrebers og modbegrebers forskydning over tid, og vi kommer dermed til at kunne 'spore' begrebernes tidligere konstellation i nedslagene.

For at specificere vores iagttagelsesprogram yderligere, og endnu vigtigere for at skabe en slags systemreference, har vi valgt at iagttage det semantiske ophav ud fra to temaer, som stilles på niveau med et system. Det skal understeges, at disse to temaer, eller systemreferencer, er internt konstruerede og dermed kun er relevante for lige netop dette speciales iagttagelse. De to temaer tjener dermed som kommunikative knudepunkter, hvorfra vi kan iagttage samfundet. Det er altså gennem disse to temaer, at vi forsøger at udfylde Luhmanns teoretiske mangel om useriøs semantik, og de fungerer dermed som et internt analysestrategisk kneb, der forfalder så snart den semantiske analyse er afsluttet. De to temaer, som er *kroppen* og *rettigheder*, er valgt efter en grundig konsultation af vores empiriske materiale, og det er derfor lige netop disse to temaer som synes værdige midlerti-

digt, at 'ophæve' til systemreferencer. Følgende afsnit vil gå i dybden med hvert nedslag, og belyse hvorfor lige netop dette nedslag er valgt.

Det første nedslag vi vælger at iagttage er i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. I denne periode begyndte kvinder at organisere sig i en række nye kvindeorganisationer, hvis formål var at sætte ligeret mellem kønnene på dagsordenen. Opgøret handlede om kvinders tidligere funktion i samfundet, som på daværende tidspunkt var husmorens funktion. Kvinden var altså primært i hjemmet, og hendes samfundsmæssige funktion var derfor mere eller mindre begrænset. I 1915 lykkedes det – om ikke andet så i hvert fald umiddelbart – at ændre vilkårene ved at opnå stemmeret. Denne periode handlede i høj grad om at opnå adgang til samme juridiske rettigheder som mænd, hvilket bekræftes i de mange historiske kilder vi i nærværende speciale har benyttet, hvori man finder iagttagelser af både fordele og ulemper ved kvindens ligeret. I dette nedslag forfølger vi de kommunikative irritationer, hvori spørgsmålet om rettigheder og kvindens krop synes særligt problematiseret og italesat.

Andet nedslag forløber mellem 1950'erne og 1985, da vi synes at kunne iagttage endnu en forskydning af spændingsforholdet mellem karriere og familie. Denne periode bærer præg af økonomisk højkonjunktur, som fører til en stor mangel på arbejdskraft, hvilket resulterer i udnyttelsen af den arbejdsressource, der ligger hos kvinderne. Intet mindre end 850.000 kvinder blev en del af arbejdsstyrken mellem 1960-1990. I denne periode er det blevet acceptabelt for gifte kvinder at tage erhvervsarbejde, hvor det før var normen at forlade arbejdsmarkedet, så snart man blev gift. Med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet, blev det pludselig tydeligt, at ligestillingen alligevel ikke var så lige, og i kølvandet heraf opstod rødstrømpebevægelsen, hvor ligestillingskampen konstrueres gennem en variation af symboler, metaforer og slagord (KVINFO/2). Rødstrømperne skabte på den måde startskuddet til omdefineringen af familiens strukturer, og tidsåndens kritiske tilgang til kernefamilielivet skabte et alternativt syn på samlivsformer.

Udover nye familielivsmønstre, var denne periode præget af lovmæssige ændringer inden for ligestillingsområdet, og disse ændringer skyldes især de foregående års diskussioner om positiv særbehandling, chancelighed, kønskvotering og barsel (KVINFO/3). Periodens ændringer i lovgivningen betød blandt andet, at fædre fik ret til fædreorlov og delt forældremyndighed efter skilsmisse, og det var heller ikke længere lovligt at udarbejde stillingsannoncer, som var baseret på kønsstereotyper. Denne periode bærer altså præg af mange nye ligestillingsaktører, NGO'er såvel som politikere og

embedsmænd, som skabte konsensus om, at kvinder hører til på arbejdsmarkedet, ligesom mænd hører til i familien, og børn er ligeså meget et offentligt anliggende som et privat.

Sidste nedslag i den semantiske analyse er nutidig, altså ca. anno 2014. Vores nutid synes umiddelbart at handle om andet end ligestilling, og mange vil argumentere for, at det ikke giver meget mening overhovedet at tale om ligeret mellem kønnene, fordi det allerede er opnået. Derfor skulle man umiddelbart også tro, at de begreber, der bruges i konstruktionen af *den moderne karrierekvinde*, tilsvarende er anderledes end de tidligere. Dette nedslag handler derfor om, for det første at undersøge hvilket reservoir af begreber, der bruges i beskrivelsen af kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie. På samme måde, som i de tidligere nedslag, iagttager vi gennem nutidige debatter, hvor rettigheder og kroppen særligt synes at være på spil i kommunikationen. For det andet, er ambitionen at spore de bærende begreber, som vi er kommet frem til gennem de historiske nedslag, for til sidst at konkludere, hvorvidt og hvordan begreberne blot har forskudt sig gennem tiden.

Som afrunding af den semantiske analyse, præsenteres hele det fremanalyserede semantiske ophav, som tilbyder sig til kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie i kommunikationen, og som dermed influerer forventningsstrukturen for de kvinder, der knytter an til den. Det er denne særlige forventningsstruktur, vi tager videre i næste analyse, hvor vi undersøger og udfolder den form, hvorigennem *den moderne karrierekvinde* lader sig iagttage.

2.3 Den formanalytiske analysestrategi

Følgende afsnit ekspliciterer hvordan *den moderne karrierekvinde* træder frem som en særlig formning, og det er altså her specialets anden diamant udfoldes.

2.3.1 Konditionering af den formanalytiske analysestrategi

Med afsæt i de resultater, vi er fremkommet med gennem den semantiske analyse, vil næste skridt være at undersøge, gennem hvilken kommunikativ form semantikken bliver oversat i kommunikationen. Hvor semantikken drejer sig om at finde frem til det reservoir af begreber, der stiller sig til rådighed for kommunikationen, fokuserer formanalysen på *enheden* i kommunikationens flækkeoperation. Det er altså en analyse af den sontring, enhver kommunikation gør sig, når denne kommunikation har dømt en bestemt form bevaringsværdig ud af mange mulige fra det semantiske reservoir. Vi er altså tilbage til Luhmanns grundlæggende operation; iagttagelse.

Luhmanns begreb *iagttagelse* har en central plads i systemteorien og installerer en særlig måde, hvorpå vi kan gøre vores problemfelt til genstand for analyse. Luhmanns teori om iagttagelser er baseret på en bestemt form- og forskelstænkning hentet fra især G. Spencer-Brown, og handler grundlæggende om at betragte ”*iagttagelser som operationer, der ikke referer til bevidste subjekter men til forskelle*” (Andersen, 1999: 109). Iagttagelser er altså en bestemt forskelsdannende operation, som markerer noget inden for rammen af en forskel. Denne markering kan dog kun forstås i sin relation til markeringens forskel, og hvad, der iagttages, er dermed først og sidst afhængig af den forskel, der sætter rammen for, hvad der indikeres. Den grundlæggende ledeforskel i den formanalytiske teori er *markeret / umarkeret* (Andersen, 1999: 110).

Luhmann skelner mellem iagttagelse af 1. orden og iagttagelse af 2. orden. 1. ordens iagttagelser er *fremmedrefererende*, hvilket kan karakteriseres som et systems iagttagelser af noget i dens omverden. Et centralt element ved 1. ordens iagttagelsen er, at den ikke kan se den forskel, der iagttages gennem, da den ikke er synlig for iagttageren selv. Vi kan altså sondre, men vi kan ikke se, hvordan vi sonder. Dette betegnes som iagttagelsens *blinde plet* (ibid.). Som iagttager på 2. orden har vi mulighed for at iagttage den forskelsoperation, som 1. ordens iagttagelsen installerer. Dette skyldes, at 2. ordens iagttagelser er *selvrefererende*, da de er iagttagelser af det iagttagne system selv (Andersen, 1999: 111), hvilket dog ikke betyder, at man som 2. ordens iagttager er bedre stillet. 2. ordens iagttageren kan nemlig godt se, at den ikke kan se, hvad den ikke kan se, og på den måde installeres også her en blind plet. Enhver iagttagelses blinde plet er på samme tid et paradoks, en logisk umulighed, som enhver kommunikation bliver nødt til at udfolde, og det er netop denne tvangsmæssighed, der søges analyseret i formanalysen. Luhmanns iagttagelsesbegreb betyder for dette speciale, at vores genstandsfelt *den moderne karrierekvinde* ikke dukker op som et subjekt, men som en særlig forskelsoperation, som kan iagttages i kommunikationen.

Formanalysen går altså ud på, at undersøge den enkelte forskelsoperation med det formål at analysere den logik forskellen installerer. Med logik menes forskellens konstitutive paradoks, som i følge Andersen kan oversættes til *enheden* af forskelsoperationen (Andersen, 2000: 73). Enhver kommunikation kan ikke undgå at installere et paradoks, og kommunikation kan derved iagttages som den stadige udfoldelse af paradokset. Andersen kalder denne tvangsmæssighed for en slags afparadokseringsstrategi, som tjener det formål at skjule kommunikationens konstitutive paradoks, som hvis afsløret, resulterer i et sammenbrud af kommunikationen, idet fx kærlighedssystemet ikke kan leve med, at det ikke kan afgøre hvorvidt sondringen mellem elsket / ikke-elsket er kærlig, og må derfor

hele tiden kommunikere nye bud på kærlige kærlighedserklæringer, for at skjule sin konstitutive umulighed (Andersen, 2000: 74 & Luhmann, 1993: 487). Det vil altså sige, at når vi skal gøre kommunikation iagttagelig i formanalysen, skal vi kigge efter, hvilken logik der er på spil, når vi iagttager spændingsfeltet mellem karriere og familie.

Disse afparadokseringsstrategier fordrer en anden helt særlig forskelsoperation, som netop tillader den at observere sig selv ved at *partly hiding itself* (Luhmann, 1993: 487). Dette kaldes for en Re-Entry og er en bestemt forskelsdannende operation, som genindfører sin egen forskel på sin systemiske inderside. Dette tillader systemet, iagttagelsen eller begrebet at iagttage sig selv i sin fuldhed og altså dermed skjule sit iboende paradoks. Paradokset er dog ikke forsvundet, men er blevet forskudt til et sted, hvor det ikke er i ligeså stor fare for at afsløre sig selv. Det er dermed blevet til et genindtrædelsesparadoks, idet forskellen nu er den samme, og ikke den samme på samme tid, hvilket i sig selv er en logisk umulighed (Luhmann, 1993: 484), som fører til, at systemet har svært ved at afgøre endeligt, hvad der er genindførsel, og hvad der er 'original' (Andersen, 2000: 75). En Re-Entry er dermed et analytisk værktøj til at udfolde kommunikationens paradoks, således at vi som 2. ordens iagttagere netop kan skelne mellem genindførslen og originalen.

For kort at opsummere, består formanalysen i nærværende speciale altså i først at spørge til de bestemte begreber, semantikken har sat til rådighed, for dernæst at fokusere på den enhed, der udgør spændingen mellem forskellens markerede og umarkerede rum. At iagttage vores genstand gennem den formanalytiske konditionering betyder, at vi iagttager, hvordan *den moderne karrierekvinde* bliver til en særlig forskelsoperation, som installerer sit eget konstitutive paradoks i kommunikationen. Det betyder, at vi må udfolde det paradoks, formen indeholder, og på kommunikationens vegne udfolde og 'afsløre' dets umulighedsbetingelser, som samtidig er kommunikationens evne til konstant at reproducere sig selv.

2.3.2 Iagttagelsesprogram for den formanalytiske analysestrategi

Ovenstående afsnit indeholder specialets anden diamants konditionering og har dermed specificeret regler for vores iagttagelse af *den moderne karrierekvinde* i formanalysen. Med udgangspunkt i dette følger nu en redegørelse for det iagttagelsesprogram, vi installerer i analyse to, som muliggør, at vores genstand bliver iagttagelig for os. Formanalysens styrke ligger i installeringen af blikket for paradoksets betydning for kommunikationens fortsættelse og i nærværende speciale altså i undersøgelsen af, hvordan spændingsforholdet mellem karriere og familie lader sig iagttage som en umulighed.

På baggrund af resultaterne fra den semantiske analyse, kan der nu spørges til, hvordan konstruktionen kløver verden i to. Det betyder, at vi nu iagttager kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie, og hvordan denne træder frem i kommunikationen som særlige formninger, der indeholder en inderside og en yderside. Vi stiller dermed skarpt på formanalysens grundlæggende ledeforskel *markeret / umarkeret*. For at komme frem til forskellens markerede og umarkerede side, iagttager vi, hvordan der i kommunikationen sættes begreber i spil, som falder på henholdsvis den ene og den anden side af forskellen. For at kunne iagttage, hvordan kommunikationen installerer et særligt spændingsforhold mellem de to sider bruger vi syv forskellige interviews af kvinder, som hver især repræsenterer et interaktionssystem. Det betyder, at vores iagttagelsespunkt er et andet i formanalysen, idet interaktionssystemet opererer over en forskel som hedder: *os to / resten af verden*, og mening kondenseres dermed i interaktionen. Interaktionen er dermed denne analyses systemreference, og gør os i stand til at undersøge, hvordan vores respondenter knytter an til henholdsvis den markerede og den umarkerede side af forskellen. Det betyder også, at vi undersøger, hvorvidt de to sider af forskellen kan opleves som to særskilte systemer, eller hvorvidt der er tale om et systems genindtrædelse på egen inderside. Sagt med andre ord, konstruerer vi her *den moderne karrierekvinde* som et paradoks, der i kommunikationen søges afparadokseret. Vi undersøger altså hvordan *den moderne karrierekvindes* umulighed gøres mulig.

2.4 Den magtanalytiske analysestrategi

Den magtanalytiske analysestrategi har til formål at afdække, hvordan formanalysens formninger fordrer til særlige strategier til selvstyring, og dermed hvilken indflydelse disse har på kommunikationen. Vi må derfor konditionere vores blik på ny, når vi iagttager, hvordan vores respondenter reflekterer over sig selv i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Det gør vi ved at gøre vores genstandsfelt iagttagelig gennem Luhmanns magtbegreb.

2.4.1 Konditionering af den magtanalytiske analysestrategi

Følgende afsnit belyser hvilke præmisser, og dermed hvilke regler, der opstilles, når vi iagttager vores formninger ud fra et magtperspektiv. Når man iagttager magt fra et systemteoretisk udgangspunkt, er det på mange måder et pudsigt fænomen, som synes svært at begrebsliggøre og fastsætte. Det er nær så svært at få hånd om, hvis man tilskriver magt den klassiske forståelse, som placerer magt som en ressource få kan besidde. Magt har her en repressiv og frihedsberøvende karakter, og en analyse heraf går ud på at opfatte magt som: "*centreret omkring magtens struktur – om hvem, der besidder den, hvad den rettes mod, og hvor den kan identificeres*" (Rennison, 2005: 6). I vores

magtanalyse, iagttager vi magt som en relationel kommunikativ magt, der er allestedsnærværende, mangfoldig og dynamisk (ibid.). I forlængelse heraf påstår Luhmann følgende: “*Power is greater if it is able to assert itself even in the face of attractive alternatives for action or inaction*” (Luhmann, 1979: 112). Af dette citat må følge, at der kun er tale om magt så længe, der er frihed til stede, og således er der kun magt under fravær af tvang. Er der tvang, er der ikke noget valg (eller selektion) og derfor heller ingen magt.

Magt bliver således til et spørgsmål om at afdække, hvordan den er processuel, hvordan den bevæger sig og udøves i kommunikationen. Det drejer sig derfor ikke om at fremanalysere, hvordan to modpoler besidder forskellige grader af magt, men om hvordan magten opstår og konstitueres i relationen, og magt er dermed ikke en kausal relation, hvor A kan få B til at gøre noget B ellers ikke ville have gjort (Rennison, 2005: 8). Med vores Luhmannske udgangspunkt, må enhver kausal relation nemlig altid være iagttagerbestemt – eller sagt med andre ord, er sammenhængen mellem årsag og virkning altid udsat for kontingens. Samfundets hyperkomplekse organisering resulterer i, at intet er fast, intet er givet på forhånd, og der findes dermed ikke en forudbestemt forståelse for, hvordan man skal anskue verden, eller hvordan der skal knyttes an til bestemte kodninger og formationer.

Kommunikationen er af denne grund en usandsynlig størrelse – en umulighed, idet alting altid kan sættes anderledes. Hvorfor kommunikationen alligevel gøres mulig, kan forklares ved lige netop magtens konstante forsøg på at minimere kontingens, og dermed sandsynliggøre én selektion frem for andre mulige selektioner. Sagt med andre ord består magt i at guide kommunikationens selektionsprocesser: “*...the influential communication relates to a partner who is to be directed in the making of his selection*” (Luhmann, 1979: 111). Magten sætter dermed rammer for det, som kommunikationen muliggør og umuliggør, og har dermed en katalytisk funktion, som kickstarter og accelererer selektionerne uden samtidig at ændre selve selektionen. Det er muligt, fordi magt netop agerer katalysator og dermed blot influerer den ratio, hvormed selektioner sker, hvilket må siges at være til gavn i et hyperkomplekst samfund (Luhmann, 1979: 113ff). Magtudøvelse er altså at minimere kontingens i kommunikationen og på den måde styre og sikre den videre kommunikation i den ønskede retning. Og magten kan man ikke undgå: “*Power is a universal factor for societal existence*” (ibid.:167), og når magt på den måde går i et med kommunikationen, bliver den usynlig, fordi den selvfølgeliges som kommunikation (Rennison, 2005: 10).

I nærværende speciale er det dermed denne forståelse af magt, der gør sig gældende, og man kan spørge sig selv, hvorfor det overhovedet er relevant at afdække magtstrukturer, som er blevet til en normaliseret dimension af socialitet. Svaret på dette er, at vi gennem magtbegrebet kan få indblik i, hvorfor det lige netop er denne markering fremfor en anden, som aktualiseres, og denne indsigt er uhyre meningsfuld at afdække, da resultatet heraf kan give en indsigt i, hvordan dette harmløse fænomen alligevel ikke er så harmløst. Hvordan det frivillige valg alligevel ikke er så frivilligt, fordi det er et valg, som er truffet indenfor kommunikationens fastsatte rammer. For at visualisere kan man bruge et eksempel, som barnets og moren interaktion omkring mad: Når moren siger: *"du må helt selv vælge i dag, hvad du vil have at spise, så hvad har du mest lyst til, kødsovs eller pølser?"* Dette er et eksempel på, hvordan magten medregulerer selektionsmulighederne og sandsynliggør, at barnet ikke siger, at han bare vil have is og kage. Det er altså handling på andres handling, eller som Luhmann siger det: *Handlungen an Handlungen* (ibid.:16).

Denne operation omdanner magtbegrebet til et mægtiggørelsesbegreb, som tillader magten at konstituere en styring på selvstyring, hvilket betyder, at styringen sker i kraft af istandsættelsen af strategier, eller værktøjer, til selvstyring. På den måde bliver magten konstant reproduceret, idet kommunikation former kommunikation i en rekursiv proces, og styring beror så på at muliggøre sandsynligheden for, at forme den videre kommunikation (ibid.). Rennison beskriver, at magtmediets funktion dermed er: *"... at gøre det sandsynligt, at ego betragter alters handling som en præmis for hendes egen handling – at ego motiveres til at forme hendes handling i lyset af alters handling. Magtmediets funktion er at organisere processen mellem motivation og selektion"* (ibid.). Det betyder altså, at styring bliver til selvstyring, og at vi derfor må lede efter kommunikative motivatorer og konstruktioner, som fordrer en særlig adfærd.

Magt er derfor ikke *kun* en særlig kommunikativ kodning, som sætter ledeforskellen styrer / styret, ej heller *kun* en relation mellem alter og ego, men i langt højere grad er magt en konstitutiv kraft, der både skaber og fikserer på samme tid. På den måde installerer vi et særligt blik for at kunne iagttage magt som et middel til at sandsynliggøre kommunikation gennem kontingensminimering. Luhmanns magtbegreb er ikke i nærheden af at være konceptualiseret ligeså grundigt som hans andre analysestrategier, og vi har dermed ikke et på forhånd givne sæt regler, som konditionerer vores iagttagelsesprogram. Følgende afsnit, er derfor et forsøg på, at begrebsliggøre magt på en måde, som giver mening for dette speciale, og som muliggør en iagttagelse af vores genstandsfelt.

2.4.2 Iagttagelsesprogram for den magtanalytiske strategi

Ovenstående har konditioneret, hvilke analysestrategiske regler vi iagttager magt med, og dette afsnit uddyber dermed, hvordan vi gør vores formninger iagttagelige i en magtanalytisk optik. Udgangspunktet for denne analyse er at iagttage, hvordan formningerne sætter et særligt sprog til rådighed for kommunikationen, hvori vores respondenter inviteres til at reflektere over sig selv. Vi leder med andre ord efter særlig knudepunkter i kommunikationen, som synes at sætte præmisser for, hvordan vores respondenter iagttager sig selv inden for en særlig ramme. Iagttagelsespunktet for denne analyse er dermed interaktioner, da vi iagttager hvordan magten træder frem, når vores respondenter beskriver og reflekterer over sig selv i spændingsfeltet mellem karriere og familie.

For at komme dette nærmere anvender vi ledeforskellen *fikseret alternativ / undgåelsesalternativ*, som sætter os i stand til at se, hvornår kommunikationen dømmer en selektionsmulighed mere bevaringsværdig end andre. Det drejer sig altså om, at iagttage, hvordan vores formninger stiller et særligt sprog til rådighed i kommunikationen, som installerer et fikserende alternativ, men hele tiden med 'truslen' om, at det uønskede alternativ kan gøres til det fikserede (Rennison, 2005:26). Det er lige netop spændingen mellem det valgte og det udelukkede alternativ, at magten kan iagttages i denne analyse, idet denne forskel sætter præmisser for, hvordan vores respondenter rekursivt knytter an til denne gennem deres handlinger og selvbeskrivelser (ibid.).

For at komme dette nærmere er det relevant, at inddrage Luhmanns tre meningsdimensioner, idet disse definerer, hvordan der skabes mening i det sociale. I dette speciale har vi valgt at fokusere på, hvordan magten konstitueres gennem den saglige meningsdimension, idet det gør os i stand til at iagttage, hvordan magten træder frem i forhold til *hvad*, der sættes som tema i kommunikationen (Rennison:2005:12). Vi kan dermed iagttage, hvordan vores respondenter inkluderer og ekskluderer de forskellige alternativer, som vores formninger stiller til rådighed. Med andre ord kan vi iagttage, hvordan magten skaber et særligt skel mellem *dette* og *alt andet*, og på denne måde kan vi se, hvordan der skabes særlige 'adgangsbetingelser' for, hvad der kan komme på tale i kommunikationen, og hvilke italesættelser der udelukkes. Formålet med denne analyse er dermed at komme frem til, hvilke strategiske grænsedragninger og kodninger vores formninger installerer i kommunikationen, således at vores respondenter finder nogle temaer og dermed selektionsmuligheder mere attraktive, når de beskriver sig selv i spændingsfeltet mellem karriere og familie.

2.5 Det empiriske grundlag

Dette afsnit har til formål at redegøre for vores empiriske grundlag og ud fra dette vurdere, hvorvidt specialets konklusioner er valide eller ej. De pointer vi her kommer frem til influerer på, hvordan vi kan konstruere valide argumenter, og afsnittet fungerer dermed som den ene side af diamanterne (jf. Bilag 9).

Med systemteoriens univers som udgangspunkt, problematiseres specialets forhold til dens kilder på en helt særlig måde. Det er en systemteoretisk præmis, at vi, som iagttagere på 2. orden, kun kan iagttage kommunikation, som den træder frem, og vi kan derfor ikke forholde os til, eller rettere sagt se, om der ligger noget 'bag' kommunikationen. Ved at bruge diamanten som metodologi, former det vores empiri på en særlig måde, hvilket vil sige, at vi kun kan se vores empiri gennem de ledeforskelle, hvormed vi har konstrueret vores iagttagelse. Vi kan altså kun iagttage vores empiri som henholdsvis semantiske strukturer, særlige formninger og magtkommunikation. På baggrund heraf er vores informationer kun meningsfulde i forhold til, hvordan vi konstruerer vores genstandsfelt, og alle andre informationer, som ikke kan sættes i relation til vores konstruktion, bliver ikke taget op til videre kommunikation (La Cour et al., 2005: 6).

Ved at arbejde med konstruktivisme, som er hængt op på kontingenskriteriet, kan vi ikke fastlægge konstruktionen af *den moderne karrierekvinde* uden at undersøge vores empiri, og for at belyse, hvordan konstruktionen lader sig iagttage, er det derfor nødvendigt at afklare vores erkendelsesstrategi. Det betyder, at vi må redegøre for, hvordan konstruktionen opstår i relationen mellem iagttagelsen og det iagttagede (ibid.). Eller sagt med andre ord, hvordan vores empiri dukker op på en særlig måde, når vi iagttager *den moderne karrierekvinde* ud fra spændingsforholdet mellem karriere og familie.

Vores empiriske grundlag for specialet består af to forskellige elementer, og tilbyder hver især en metode til at producere viden til specialets konklusioner. Det første element er baseret på litterære kilder, hvori vi kan iagttage, hvordan vores genstandsfelt har udviklet sig over tid. Til dette bruger vi både historiske og nutidige kilder, som problematiserer kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Det andet element er interviews som giver os mulighed for at iagttage, hvordan respondenterne iagttager sig selv i forhold til konstruktionen om *den moderne karrierekvinde*.

2.5.1 Litterære kilder

Vores litterære kilder er valgt ud fra særlige kriterier, som gør os i stand til at sætte regler for, hvordan vi problematiserer forholdet mellem karriere og familie i vores empiri. Disse regler, som er systeminterne konstruktioner, sætter begrænsninger for, hvornår og hvordan vi kan dømme relevant information. Det er dermed klart, at vi gennem disse regler udfolder og samtidig begrænser, hvilke informationer der træder meningsfuldt frem i dette speciale, og det er derfor vigtigt at være reflektiv omkring, hvordan vi metodisk går til værks (La Cour et al., 2005: 6). Empirien, som vi konstruerer gennem vores litterære kilder, har først og fremmest til formål at belyse *den moderne karrierekvinde* som en semantisk struktur, der over tid har udviklet sig til begreber og modbegreber og dermed skabt en særlig forventningsstruktur omkring *den moderne karrierekvinde*.

Det er dermed vigtigt at gøre sig nogle overvejelser om, hvordan vi vælger vores kilder i den semantiske analyse. Som La Cour et al. betoner kan man ikke som systemteoretiker konstruere sin analysegenstand uden at konsultere sin empiri (ibid.). Vi kan med andre ord ikke fastlægge, hvordan vi undersøger *den moderne karrierekvinde* uden at undersøge, hvorvidt konstruktionen lader sig iagttage i et særligt perspektiv. Vores valg af temaer – altså *kroppen* og *rettigheder* – er derfor et resultat af en umiddelbar sondering af det empiriske terræn, hvori vores genstand figurerer, og ud fra dette har givet os en umiddelbar forståelse for, hvornår ”kilderne kilder”. Sagt med andre ord er temaerne valgt ud fra de steder, hvor der især synes at være noget på spil i kommunikationen omkring spændingsforholdet mellem karriere og familie. Kriteriet for at dømme meningsfuld information er, ud over ovenstående, at kilden skal have til formål at sætte en dagsorden inden for det givne tema. Det skal altså være offentligt tilgængeligt for dens samtid, hvormed det er muligt at knytte an til dens kommunikation. Dagbøger, erindringer og lign. ses derfor ikke som meningsfuld information, idet der ikke knyttes an til disse i samtiden.

Måden, hvorpå vi gør temaerne håndgribelige, er ved at undersøge, hvordan særlige begreber knytter an til enten kroppen eller rettigheder, og derefter lede efter begrebernes modbegreber. Det vil sige, at når vi fx markerer uddannelse som et begreb i det første nedslag, undersøger vi altså hvad der i kommunikationen sætter grænser for, hvad uddannelse ikke kan være. På denne måde guider disse meningskondenseringer vores blik og sørger for, at vi holder os inden for temaets meningsgrænse. Kilderne bliver på den måde først til meningsfuld information, når de knytter an til det givne tema, og i forlængelse heraf er det vigtigt at pointere, at kildernes meningsfuldhed ikke eksisterer på forhånd, men først opnår sin ’status’ som meningsfuld information simultant med, at vi iagttager,

og dermed konstruerer, vores kilde på en særlig måde. Det er altså først, når de indgår som en del af vores analysegenstands konstruktion, at vi dømmer meningsfuldhed.

Kildernes formål er at komme frem til det historiske ophav, der ligger til grund for det nutidige begreb *den moderne karrierekvinde*, og man kan derfor spørge ind til, hvorvidt empirien rent faktisk tjener det formål, som vi påstår den gør. Man kan fx spørge sig selv, hvorfor vi har fravalgt at undersøge begreberne *karriere* og *familie* som semantiske strukturer, når nu det er gennem dette spændingsforhold vi iagttager *den moderne karrierekvinde*. Årsagen til dette fravalg skyldes netop, at vores valgte genstand først og fremmest er kvinden, men at kvinden altid skal iagttages i forhold til spændingsfeltet mellem karriere og familie. At undersøge begreberne karriere og familie ville derfor ikke tjene det formål at generere validitet i specialet, idet vi herigennem ikke ville kunne besvare vores problemformulering. De valgte kilder spørger netop ind til kvinden, og altså ikke til hverken karriere eller familie, og den viden vi dermed konstruerer, validerer vores konklusioner omkring *den moderne karrierekvinde*.

2.5.2 Interviews

Inden for den systemteoretiske tradition beskæftiger teoretikere sig sjældent med interviews, da mange mener, at interviewet er en problematisk datakilde (La Cour et al., 2005: 4). Årsagen til, at vi på trods af denne påstand har valgt at benytte os af interviewet er for at opnå erkendelse om, hvordan kvinder håndterer og på baggrund af konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* udarbejder strategier for den forventningsstruktur konstruktionen installerer. Eller sagt med andre ord, bidrager interviewet til en forståelse af, hvordan kvinder meningsfuldt selekterer i kommunikationens anknætningsmuligheder.

Når man arbejder med interviews i en systemteoretisk optik, er det vigtigt at gøre sig nogle refleksioner over, hvilken rolle interviewet har, og hvordan den konstruerer vores analysegenstand på en særlig måde (La Cour et. al, 2005: 8). Som La Cour et al. påpeger, er det vigtigt at huske på, at et interview ikke er uskyldigt, men er et resultat af en særlig forskelsoperation og dermed en særlig konstruktion, som konstruerer ens genstandsfelt på én ud af mange måder (La Cour et. al, 2005: 11). I praksis betyder det, at interviewet som udgangspunkt kan indeholde alle spørgsmål, så længe de udløber af samme forskel. Ydermere kan vi gennem denne forståelse af det kvalitative interview ikke hævde, at vi opnår repræsentativitet og fuld forståelse for *den moderne karrierekvindes* konstruktion, eftersom vi gennem vores interviews kun kan iagttage et udsnit af interaktioner i samfundet (ibid.). Til trods for denne begrænsning, finder vi det alligevel relevant at anvende denne meto-

de, idet vores erkendelsesinteresse lige netop er at undersøge, hvordan vores respondenter knytter an til konstruktionen. Denne erkendelse havde ikke været muligt, havde vi bevæget os på et andet niveau, som fx organisationen eller samfundet.

Formålet med interviewet er at konstruere viden om, hvordan vores formninger emergerer som fænomener, ud fra den grundlæggende præmis at interviewet iagttages som en iagttagelse (La Cour et. al, 2005: 10). Interviewet bliver i en systemteoretisk optik til et interaktionssystem, som repræsenterer den mest simple form for interaktionsdannelse, nemlig den samtidige tilstedeværelse af to personer, som gensidigt registrerer hinanden, og som skelner mellem *os-to* / *verden* (La Cour et. al, 2005: 11). Ved at gøre interviewet til et interaktionssystem kan vi dermed iagttage kommunikation, som knytter an til kommunikationen, og herigennem har vi mulighed for at iagttage, hvordan der skabes meningsfuldhed om *den moderne karrierekvinde*. Dette stiller på sin vis også krav til interviewet, idet vi ikke kan forlade os på vores respondentes gode vilje, men vi må være opmærksomme på de strukturer, som præger interaktionen. Interviewet kan dermed ikke stille krav til at få indsigt i, hvad vores respondenter virkelig mener, og det kan ydermere ikke fremstå som en afspejling af realiteten (La Cour et. al, 2005: 13). Til trods for, at dette kan virke som en begrænsning iagttager vi det ikke således, da det ikke er vores erkendelsesinteresse at komme frem til hverken vores respondentes følelser omkring konstruktion eller at afhandlingen afspejler en realitet. Vi er derimod interesseret i at iagttage, hvordan respondenterne kommunikativt knytter an til spændingsfeltet mellem karriere og familie.

2.5.2.1 Respondenter

Vores respondenter er valgt ud fra to særlige kriterier. For det første skal respondenterne befinde sig i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Det vil altså sige, at de skal være unge nok til at have hjemmeboende børn, og gamle nok til at have et arbejde. For det andet, skal respondenterne repræsentere kvinder, som befinder sig forskellige steder i livet. Det vil altså sige, at vi har valgt vores respondenter ud fra en præmis om, hvordan de differentierer sig fra de resterende respondenter. Respondenterne skal altså være forskellige fra hinanden. Hvordan de er det uddybes i nedenstående:

Respondent # 1.

Sally er 23 år gammel, bor i Bagsværd med sin kæreste og arbejder i en tøjbutik på strøget i København. Hun er uddannet fra Gymnasium i 2005 og har siden da arbejdet med mange forskellige opgaver og typer af arbejde. I et længere forløb udannede hun sig som guide og var i den forbindelse i

godt halvandet år verden rundt. Sally har ikke et klart billede af, hvad hun skal og vil karrieremæssigt.

Respondent # 2.

Line er 36 år gammel og bor i Hellerup med sin mand og to piger på ni. Hun blev gravid med tvillinger, da hun stadig studerede sin BA på CBS. Line er iværksætter og har startet sit eget PR-bureau sammen med en partner, og har derfor status af CEO og partner. Line har både børn og et udfordrende arbejde, som kræver mange timer.

Respondent # 3.

Nina er 30 år gammel og bor alene i en lejlighed i København. Nina er partner med Line i deres eget PR-bureau, som har eksisteret i fem år og har seks ansatte. Hun er uddannet BA indenfor kommunikation på CBS, har ingen børn eller mand, men er partner og iværksætter af en succesfuld virksomhed.

Respondent # 4.

Kathrine er 26 år gammel, bor sammen med sin kæreste i en lejlighed på Amager. Kathrine er uddannet Kandidat indenfor HR Management på CBS, og er ansat i et Graduate Program hos Dong Energy. Her startede hun som studentermedhjælper, men blev hurtigt ansvarlig for rekruttering i en underafdeling.

Respondent # 5.

Stine L er 28 år gammel, har to børn på tre og fire år, og de bor i en lejlighed i Hillerød. Stine er i gang med at uddanne sig Handelsøkonom på CPH Business, og er på interview tidspunktet i gang med et praktikforløb i en salgsvirksomhed i Dragør. Hun er ikke længere sammen med faren til børnene, men har en kæreste, som bor for sig selv i en anden by.

Respondent # 6.

Stine S er 32 år gammel, bor i en lejlighed i Hillerød og har en stilling som Butikschef i en butik i Hillerød. Hun har været butikschef forskellige steder i mange år. Stine har ingen børn. Hendes arbejde kræver mange timer på skæve tidspunkter af døgnet.

Respondent # 7.

Gry er 34 år gammel og bor i et hus i Herlev med sine to drenge på syv og elleve år. Hun er ansat i en stilling som afdelingsleder i en mellemstor privat virksomhed, hvor hun er ansvarlig for at lede og skabe resultater i en afdeling, som beskæftiger sig med uddannelse og akademi. Gry er skilt fra sin mand og er dermed enlig mor.

2.5.2.2 Interviewguide

Som beskrevet ovenfor, iagttager vi vores kvalitative interviews som interaktionssystemer, hvormed vi kan få indsigt i, hvordan vores respondenter forholder sig til konstruktionen om *den moderne karrierekvinde*. For at guide interaktionen med vores respondenter har vi valgt at udarbejde en interviewguide, der har til formål at sikre, at vi hele tiden har øjet på 'bolden', og på denne måde have mulighed for at have en samtale, som har en struktur og et formål (Kvale & Brinkmann, 2009: 19).

Guiden (Bilag 1) er opbygget gennem det semistrukturerede interviews præmisser, der strukturerer samtalen gennem særligt udvalgte emner, som skal belyses i løbet af samtalen (Andersen, 2003: 212). I disse interviews er det særligt respondenternes balance mellem familieliv og karriere, som vi er interesserede i, idet vi herigennem har mulighed for at iagttage, hvordan de håndterer forventningerne, som knytter sig til henholdsvis familie og karriere. For at strukturere dette har vi inddelt vores guide i to forskellige faser, som hver især spørger ind til deres hverdag og deres holdninger. Den første fase, og de dertilhørende spørgsmål, har til formål at kortlægge, hvilke forventninger respondenterne møder, og hvordan hun håndterer disse. Den anden fase søger derimod at belyse, respondentens holdninger til begreber som *karrierekvinde* og *mor*, og komme frem til, hvordan hun identificerer sig selv gennem disse begreber. Ved at spørge ind til respondenterne på denne måde åbner vi op for muligheden for at kunne iagttage særlige strategier, som respondenterne indtræder for at kunne håndtere forventningerne, der knytter sig til spændingsforholdet.

Ved at opbygge vores interviews semistruktureret behøver vores spørgsmål ikke at komme i en særlig rækkefølge, men kan træde frem i kommunikationen når det 'føles' naturligt i samtalen (ibid.). Samtidig åbner vi på denne måde op for, hvordan respondenterne kan knytte an til vores spørgsmål, og dermed nye emner og problematikker, som vi tidligere har været blinde for. Fordelen ved denne struktur er dermed, at vi kan opfange og uddybe uventede aspekter eller nuancer i respondentens udtalelser. Det gør os samtidig sårbare over for interviewets validitet, idet samtalen let kan 'glide hen' på emner, som ikke vedrører spændingsforholdet mellem familie og karriere, og dermed faren for at producere data, som ikke besvarer vores spørgsmål. Måden, hvorpå vi har forsøgt at sikre validiteten i vores interviews, er primært gennem konstruktionen af vores guide, som netop har til

formål at sikre, at vi holder øjnene på 'bolden'. Herigennem har vi skabt et overblik over, hvilken viden vi har behov for, så vi nemt i interviewsituationen kan vurdere, hvornår vi har fået tilstrækkelig viden, og hvornår vi er gledet væk fra emnet.

3 Den semantiske analyse

Følgende kapitel er specialets første analysedel, som søger at kortlægge det semantiske reservoir *den moderne karrierekvinde* er konstrueret af og fra. Udgangspunktet for analysen er, som skrevet tidligere, baseret på tre forskellige historiske nedslag, hvor der synes at være en helt særlig fortælling på spil, som umiddelbart differentierer sig fra den tidligere. Fælles for nedslagene er dog, at de er baseret på vores konstruktion af spændingsfeltet mellem karriere og familie, som for vores empirifølsomhed betyder, at vores blik i disse nedslag omhandler iagttagelser af, hvordan vores to temaer meningstilskriver spændingsforholdet mellem karriere og familie på en særlig måde, når vi iagttager *den moderne karrierekvinde* i samtiden. De historiske nedslag skal ikke læses som rene kronologier, men tværtimod som brydninger i kvindeopfattelsen over tid, og der skal derfor tages forbehold for både overlapninger og spring i tidsperioder.

3.1 1850'erne - 1915

I vores første nedslag tager forholdet mellem karriere og familie sig lidt anderledes ud end de resterende nedslag, da kvinden i denne periode ikke er en del af arbejdsmarkedet på samme måde som i dag. Derfor iagttager vi i denne periode, hvordan kvinden italesættes på en særlig måde i forhold til samfundet og familien, og hvordan disse iagttagelser knytter an til vores to temaer - *kroppen og rettigheder*.

3.1.1 Det handler om rettigheder

Følgende afsnit behandler temaet *rettigheder* og vil dykke ned i, hvordan debatterne omkring uddannelse og stemmeret kondenserer særlige forventningsstrukturer til og om kvinden i kommunikationen. Vi starter med *kvinders ret til uddannelse*, og denne debat blomstrer for alvor op i 1850'erne, hvor det er yderst diskutabelt, hvorvidt det overhovedet er relevant og nødvendigt at give piger en uddannelse, der rækker udover det huslige arbejde. Den offentlige mening er nærmere at uddannelse af unge piger undergraver moralen og er dårligt for familielivet.

Vi tager udgangspunkt i to tilsyneladende forskellige holdninger til spørgsmålet om uddannelse af piger. Johanne Louise Heiberg var forfatter og debattør i datidens Danmark, og havde en stærk holdning til, at piger ikke kunne håndtere at blive uddannet udenfor hjemmet og af andre end moderen selv. Athalia Schwartz var skolebestyrerinde og forfatter, og havde den opfattelse, at piger og kvinder skulle have samme adgang til uddannelse som mænd. Trods de to forfatters forskellige holdninger, synes deres udgangspunkt dog at være ens og altså bygget på samme forståelse; nemlig at kvinder først og fremmest er husmoder, som bl.a. kommer til udtryk i følgende:

Det er uimodsigeligt, at Qvinden skal være Huusmoder, Mandens Ægtefælle, Børnenes Moder, det er hendes første og fornemste Bestemmelse; men hun er tillige et Menneske ligesaa vel som Manden, og kan forlange Deel i al den Kundskab, der udvikler og fuldkommengjør Mennesket.

(Schwartz, 1855: 67)

Schwartz siger altså her, at det ikke kan være anderledes for kvinden end at opfylde sin rolle som moder, men samtidig er kvinden et menneske, som har retten og viljen til at uddanne sig. Desuden gives der udtryk for, at det er gennem uddannelse, at kvinden kan udvikle sig og blive 'hel'. Heiberg har til gengæld en helt modsat holdning til pigers uddannelse, idet hun mener at uddannelse leder til fordærv, fremfor kundskaber: "*Det er ugracieust, at Pigebørn skulle vandre paa Gaden i hvad Veir det end er; de opdrages formeligt til smaa Gadestrygere, saa at Abraham af Santa Claras Ord kan anvendes paa dem: "Frauengassen, nicht Frauenzimmer² "*" (ibid.: 189). Heibergs udtalelse bygger på en forståelse af kvinder som værende skrøbelige, små "planter", der let lader sig manipulere og forføre (Heiberg, 1859: 188f). Derfor mener Heiberg, at piger kun bør lade sig uddanne til det nødvendige niveau derhjemme af moderen, og herefter skal hun altså primært læres op til at blive "*en Huusmoder, Qvindes høieste og vigtigste Hverv*" (ibid.: 188).

Fælles for de to forfattere er, at de hver især italesætter et spændingsforhold mellem familie og en form for karriere, idet de begge først og fremmest tillægger kvinden en funktion i hjemmet. Heiberg mener det er 'farligt' for piger at uddanne sig udenfor hjemmet, og Schwartz mener at kvinden først og fremmest er husmoder og dernæst et menneske med rettigheder ude i samfundet. Sagt med andre ord synes kommunikationen hele tiden at centrere sig omkring spændingsforholdet mellem at være indenfor hjemmets fire vægge og ude i samfundet. Dette spændingsforhold synes at lade sig iagttage gennem begreberne *inde / ude*, som installerer en særlig forventningsstruktur til kvinden. I Heibergs kommunikation er det begreber som *husmoder*, *anstændighed*, *lydighed*, *selvdisciplin*, *forpligtelser* og *indadvendthed*, der knytter sig til den markerede side *inde*, og bekræftes af opfattelsen af pigen som værende en skrøbelig eksistens, som skal beskyttes. Hun kan derfor ikke være en eventyrer, der er egenrådig, forfængelig og drevet af lyster, som den uddannede kvinde (ibid.: 189f). Heiberg påstår, at piger, når de uddanner sig, glemmer, hvad der er vigtigst for en ung kvin-

² Gassen er det østrigske ord for gade. Frauenzimmer betyder Fruentimmer, mens zimmer også betyder værelse. Der opstilles således en modsætning mellem gade og værelse, ude og inde. Lidt frit kan ordspillet oversættes til "Gadetøs, ikke Fruentimmer" (<http://www.kvinfo.dk/kilde.php?kilde=230#3>)

de; nemlig at udvikle det unge, friske liv, som ikke går op i at dygtiggøre sig indenfor noget, og at disse 'stakler' bliver opildnet af deres forældre og lærerinder af en slags misforstået ros (ibid.: 189). Heiberg giver altså udtryk for, at der ikke er plads til både at være husmor og uddannet på samme tid, men at kvinder bør give sig hen til sit 'højeste og vigtigste hverv' nemlig husmoderrollen. På den måde iagttages begrebsparret *husmoder / uddannelse*. For Schwartz handler det om, at opbløde Heibergs stærke grænsedragning, og debatten handler altså ikke om, at anfægte husmoderrollen eller de dyder, der tillægges pigen, men i højere grad at udvikle forståelsen af husmoderen på en måde så "*Kvinden intet Exclusivt bør være, men baade det Ene og det Andet*" (Schwartz, 1855: 67). Sagt med andre ord skal kvinden både være husmoder og uddannet, og kvinden skal påskønne værdien i begge. For Schwartz skal kvinden altså have sin funktion både *inde* og *ude*. Dette kan iagttages i følgende:

Stiller man endelig det huuslige Liv saa høit, at man vil tilraade at renoncere paa den intellectuelle Udvikling, hvortil ethvert Menneske dog bør nyde Adgang efter sin Begavelse, saa troer jeg dog, at det er en Misforstaaelse, naar man mener, at et Fruentimmer bliver mindre duelig til sit Kald som Huusmoder, fordi hun erhverver sig Kundskaber og Aandsdannelse.

(ibid.: 68)

Schwartz sætter på den måde ikke den samme skarpe sondring som Heiberg, men påstår nærmere, at det ikke længere er nok for kvinden blot at være en god husmor, der dygtiggør sig alene indenfor det praktiske arbejde, men at hendes pligter som husmoder også må indeholde tilegnelse af kundskaber og åndsdannelse. Kvinden må altså være en uddannet husmoder og ikke enten det ene eller det andet. Til trods for denne italesættelse af husmoderen, knyttes kvinden stadig an til en primær funktion *inde* i hjemmet. Husmoderen skal altså stadig være husmoder, men i en mere oplyst udgave, som hun må tilegne sig *udenfor* hjemmet.

Udover debat om uddannelse, var denne periode også præget af masser debat omkring **kvinders stemmeret**. Det var endnu ikke tilladt kvinder at tage del i samfundets formelle pligter, men kampen for denne ret blev mere og mere italesat, og det var først i 1908, at det ved lov blev muligt for kvinder at deltage i kommunalvalg (KVINFO/4). I 1889 afholder Kvindevalgretsforeningen deres første offentlige møde, hvor mere end 1.500 mennesker deltager. Referatet af dette første møde, er denne analyses udgangspunkt, da den præsenterer og problematiserer spændingsforholdet mellem *hjemmet* og *samfundet*. Det bærende argument for modstanderne af kvindevalgret er, at man frygter, at kvin-

den vil forsømme sine pligter i hjemmet. Modsvaret til dette er i god tråd med Schwartz' påstand om, at kvinder kan håndtere begge dele – at kvinder kan fungere både som husmoder og som en del af samfundet. I teksten kan dette iagttages i følgende:

(...) Men vi Kvinder vil forskaane de galante Mænd for alt det offentlige Livs Smuds og Støv. Vi er vante til fra Hjemmet at skaffe Smuds og Støv af Vejen; vi forlange Ret til at bruge vore Støveklude i det offentlige Liv, der kan de komme Mændene til Gode ligesom i Hjemmet.

(Hvad vi vil, 1889: 122)

Citatet giver yderligere udtryk for et forsøg på at redefinere kvinden på en sådan måde, at hun ikke tillægges en skrøbelighed, som Heiberg beskriver i ovenstående. Tværtimod er kvinden i denne iagttagelse handlekraftig og stærk, og der siges endda, at kvinden i højere grad er i stand til, at håndtere samfundets skyggesider end de 'galante mænd'. På den måde istandsættes her begrebsparret *handlekraftig / skrøbelig*, hvilket betyder, at en kvinde med rettigheder ikke kan være en skrøbelig og svag kvinde, som er gemt bag hjemmets fire vægge, men må være klar til at smøge ærmerne op og afhjælpe samfundets grimme sider. I forlængelse heraf indikerer citatet yderligere, hvordan kvinderne forlanger større indflydelse i samfundet, idet meningstilskrivningen af kvinden med rettigheder italesættes som et supplement til mandens kvaliteter. Husmoderrollen forkastes derfor ikke, men sættes blot i en anden kontekst end i hjemmet. Dette kommer bl.a. også til udtryk i følgende: ”Kvinden bør være med til at arbejde i Samfundets Interesse. Vi maa ikke smide de mange Kræfter over bord, som ere repræsenterede i Kvinden. Det kan ikke skade Hjemmet, at hun tager Del i det offentlige Liv” (Hvad vi vil, 1889: 124). På den måde præsenteres en af hovedpointerne i kvindesagens kamp, nemlig at husmoderens særegne kvaliteter kan udnyttes i samfundet gennem stemmeretten, ved at give kvinder adgang til offentligheden på samme fod som mænd. Det påstås altså, at samfundets store nød vil blive mindre, når kvinden får adgang til Rigsdagen og dermed kan anvende husmoderrollen i andre kontekster end i hjemmet (ibid.).

Denne argumentation styrkes yderligere gennem semantikkens andet begrebspar, som bl.a. kommer til udtryk i følgende citat: ”Jeg tror, man kan sige, hvis Manden er Hovedet, saa er Kvinden Hjærtet. Naar Hovedet er i Rigsdagen, er det ikke heldigt, at Hjærtet ikke ogsaa er der; de kan ikke undvære hinanden” (Hvad vi vil, 1889: 125). Her sættes altså et begrebspar, som hedder *hjerter / hjerne*, og som installerer en særlig forventningsstruktur til det at være kvinde med stemmeret. Til begrebet

hjerter knyttes ord som moderlighed, empati, følsomhed og omsorg, hvilket sætter grænser for hvordan kvinder med stemmeret kan gebærde sig i samfundet. Der knyttes på den måde slet ikke an til kvindens intellekt eller uddannelse, og det bekræfter argumentationen der ligger i, at det blot er en udvidelse af husmoderens funktion fra hjemmet til samfundet. Der gives udtryk for, at kundskaberne ikke længere er nok for samfundets udvikling i følgende:

Lad os derfor lægge os Nationalforsamlingens Ord paa Sinde, at Aarsagen til at al social Ulykke er Uvidenhed om, Forsømmelighed af og Foragt for Menneskerettigheder. Thi jeg er vis paa, at naar Mændene med al deres Tænkning og deres Anstrengelse ikke har kunnet naa at raade Bod paa Samfundets Nød, saa er det fordi, de har øvet den store Uret at lukke ude og holde de Kræfter nede, der skulde være med til at bygge deres egen Lykke op.

(Hvad vi vil, 1889: 124)

I citatet kan iagttages et forsøg på at skabe en platform for kvinden, hvorpå hun kan agere kvinde med stemmeret. Der gives plads til kvinden de steder, hvor omsorg, moderlighed og empati praktiseres, eller sagt med andre ord emanciperes kvinden altså gennem de samme forventninger, hun altid har været underlagt; moderlighed, omsorg osv. Denne påstand styrkes yderligere gennem den semantik, som kvinderne iagttager sig igennem, idet de italesætter kvindevalgretssagen som deres barn, der skal ydes omsorg til. Metaforerne omkring fødsler, veer, støvklude og kærlighed er med til at understøtte og fastholde kvinderne i den samme forventning om, at kvinden altid først og fremmest er husmor og dernæst en kvinde med rettigheder (ibid.).

3.1.2 Sædeligheden og korsettet

I dette nedslag synes der i empirien at blive knyttet an til kroppen på to særlige måder, som hver især belyser forholdet mellem karriere og familie. Kvindekroppen bliver i denne periode især italesat gennem to samfundsdebatter om henholdsvis *Sædelighed* og *Klædedragten*. Fælles for dem begge er, at de på en eller anden måde italesætter kroppens betydning i forhold til moderrollen, og dermed, hvordan kvinder må beskytte sin krop mod mislighold.

Debatten om *sædelighedsfejden* blussede op i takt med industrialiseringens og moderniseringens opblomstring, som, blandt meget andet, skabte udfordringer for de eksisterende kønsroller og den herskende moral (KVINFO/5). Den herskende kønsmoral gik ud på at ægteskabet og familien skulle sikre, at seksualiteten alene blev dyrket med det formål at forplante sig, og dermed blev borgerska-

bets piger opdraget til et liv som hustruer og mødre, hvor egenskaber som kyskhed, moderlighed, tålmodighed og beskedenhed var i højsædet (ibid.). I 1874 vedtog man loven om *Modarbejdelse af den Veneriske smittes udbredelse*³, som istandsatte legal prostitution under kontrollerede forhold, da man oprettede statslige bordeller, tvungne lægeundersøgelser og registrering af prostituerede. Loven mødte stor modstand, og heraf begyndte Sædelighedsfejden for alvor.

Vi iagttager først og fremmest Elisabeth Grundtvigs debatindlæg i Dansk Kvindesamfund fra 1887, som problematiserer mændenes eftergivenhed for deres drifter fremfor fornuften. Grundtvigs hovedpointe er, at mændene bør praktisere kyskhed på samme måde som kvinderne, og at prostitution ikke bør være lovlig. Grundtvig debatterer på vegne af det, hun selv kalder for *kulturkvinderne* – altså de ugifte, bedrestillede kvinder, som i følge Grundtvig kommer til at føle konsekvenserne af samtidens usædelighed, hvis ikke de deltager i debatten. Hun mener derfor, at kvinderne må forkaste samtidens argumentation for usædeligheden, som lyder som følger: ”*Det er nødvendigt for Manden med hans uimodstaaelige sanselige Drift, at Kvinderne - Kulturkvinderne - bliver mindre kyske, og snart: Det er nødvendigt for Kvindernes Helbred og Aandskraft, at de opgiver deres kyskhed, som kun er Unatur og Tvang*” (ibid.: 85).

Grundtvig stiller spørgsmålstejn ved unaturligheden i kvindens kyskhed, og at dette er et udtryk for tvang, som medfører afsavn og ’Goldhed’, som resultat af undertrykte længsler. Grundtvig mener nemlig, at kvinders afsavn og længsel i højere grad er af sjælelig end legemlig art:

Der er ganske vist hos de fleste Kvinder en stærk trang til at elske og blive elsket, en Længsel efter det og et Savn, naar det ikke sker (...) den utilfredsstillede modertrang er vel ogsaa nærmest en sjælelig lidelse. Men til bod for et sjæleligt savn at byde os tilfredsstillelsen af kønsdriften i løse forbindelser, det er at give stene for brød.

(Grundtvig, 1887: 84)

Grundtvig siger altså her, at de mulige afsavn og længsler, de ugifte kvinder har, ikke har noget med kønsdriften at gøre, men snarere det, at hun ikke har børn, hvorigennem hun kan udøve sin naturlige omsorg. At ’få lov’ til at være promiskuøse tilfredsstiller ikke kvindernes behov. Med dette in mente kan vi iagttage, hvordan Grundtvig opstiller en forskel mellem *kultur kvinde* på den ene side og *husmoderen* på den anden side. Det må nemlig følge, at da ugifte kvinder ikke har børn og dermed har modertrang, må den umarkerede side af forskellen være husmoderen idet hendes funktion netop

³ Venerea: Kønssygdomme

består i at have og opdrage børn. Grundtvig påstår, at da kønsdriften ikke tilfredsstiller det moderlige behov, må kvinderne om dirigere deres *Trang til at nære og pleje og værne om* (ibid.:88) til et andet sted end i familiens skød:

Der er Arbejde. Jo mere Kvinderne opdrages til at arbejde for det daglige Brød og selv skabe sig et Hjem, og jo mere de kommer til at tage Del i det store Samfunds Liv, jo færre og sværere vil vist nok Længslerne og Savnene blive (...)

(Grundtvig, 1887: 87)

Ovenstående citat viser, at til begrebet kulturkvinde, knytter der sig begrebet *erhverv*, da det iagttages som en måde, hvorpå ugifte kvinder kan udøve moderlighed. Den kvindelige krop bliver i denne debat udelukkende til noget, som tjener reproduktionens formål, og al kønsdrift gøres til noget sjæleligt, som forløses gennem udøvelsen af modertrangen. I forlængelse heraf, er det interessant hvordan Grundtvig opstiller forholdet mellem *erhverv* og moderlighed ved at åbne op for opfattelsen af, at kvinder også kan være lykkelige ved at dedikere sit virke til samfundet:

De maa ikke misforstaa mig, jeg underkjender ikke Kjærlighedens Betydning; - jeg tror, at et livsvarigt Kjærlighedsforhold, et Ægteskab, er det lykkeligste og det sundeste, sjælelig og legemlig baade for Mænd og Kvinder. Men jeg tror, der er andre Leveformer, som er lykkelige og sunde, end netop denne ene.

(Grundtvig, 1887: 88)

Grundtvig sætter altså et særligt forhold mellem den ugifte kvinde overfor hustruen og husmoderen, som det umarkerede rum i kommunikationen. Begreberne kyskhed, sjælelighed, *erhverv* og modertrang knytter altså an til den ugifte kvinde, altså *kulturkvinden*, som i modsætning til husmoderen ikke kan have børn eller være seksuel aktiv.

En anden debat som blomstrede op i slutningen af 1880'erne er endnu et eksempel på, hvordan kvindekroppen blev italesat i samtiden. Denne debat omhandler **klædedragtens reform**, og det var især Dansk Kvindesamfund, der prøvede at reformere kvindens beklædning, og argumentet for dette var, at ligestillingen ikke kun skulle foregå på det rettighedsmæssige område, men i ligeså høj grad burde indbefatte et opgør med den herskende franske modes kvindeideal, der dikterede hvepsetaljen og tournuren.

Det var især korsettet, der var omdrejningspunktet for diskussionen, idet de politiske kvinder påstod, at det fik kvinden til at fremstå som svage, blege og æteriske kvinder. Forfatteren Fanny Tuxen skrev blandt andet følgende om korsettet: *"Burde Kvinderne dog ikke, førend de attraar nogen Ligestilling med Manden, først og fremmest sørge for at de kunde trække Vejret lige saa fuldt og dybt som han?"* (Tuxen, 1888: 12). Her kan vi iagttage, hvordan kvindens krop bliver italesat som noget, der må omdefineres, før kvinder kan stille krav til rettigheder i samfundet og dermed have forhåbninger om at agere på lige fod i samfundet som mændene. Læge Johannes Frisch udarbejder i 1887 en pjece omhandlende korsettet og kvindens velbefindende, og kommenterer i den forbindelse, at hvis ikke korsettet begrænses, vil: *"(...) Helbredet komme i Fare, Arbejdet vil virke trættende, Konkurrencens udfald vil blive mere end tvivlsomt"* (Frisch, 1887: 8). Med konkurrence mener Frisch konkurrencen mellem kvinder og mænd og siger altså, at førend kvinderne kan gøre sig håb om at blive konkurrencedygtige, må helbredet komme før forfængeligheden. De tidligere skønheds-idealiser må forkastes, og kvindens forfængelighed og feminitet må stille sig i baggrunden i forhold til fornuftens virke. Fanny Tuxen siger om samtidens kvindelige beklædning:

... saa fører det os let til Erkjendelsen af, hvor meget denne slaviske Modetilbedelse ødelægger i kvindens Tilværelse. Idet den paafører hende alle disse vekslede Mærkeligheder, som bortfører den, for en stor Del, hendes fornuft, hendes Selvstændighed, hendes Skønhedssans, og hendes Blufærdighed, alle disse rige Sjæleevner, som Gud gav Kvinden for at hun skulde udvikle dem, til Velsignelse for hende selv og andre. Ligesaa nedbrydende og knugende Modens Magt over Kvindens smukke evner er, ligesaa hidsende og øgende virker den paa hendes uædle, syndige Tilbøjeligheder. Forfængeligheden, Misundelsen, hvilken Vægt og Trivsel giver moden ikke disse Fejl.

(Tuxen, 1888: 7)

Tuxen opstiller her en masse begreber, som sættes i spil i forhold til kroppen. Den største forskel er *fornuften / kroppen*, som stiller kroppen som noget, der er til falds for modens luner, og følger kvinden disse luner, bortføres hendes fornuft. Denne sondring kan på mange måder iagttages som en anknytning til Elisabeth Grundtvigs opfattelse af *sjælelighed / legemlighed*, og siger interessant noget om, hvordan den kvindelige krop, hvis ikke der tages hensyn til kvindekroppens 'primære' funktion, bliver syndig. Tuxen siger om dette:

Lad ingen Undskyldning fastholde Snørekorsettet blandt Kvindens Klædningsstykker, det er saa ødelæggende for os selv, for vores Børn, for kommende ufødte Slægter. Kan intet andet bringe det til at forsvinde, saa lad Moderfølelsen tage Kampen op imod det, denne stærke, sande, dybe Følelse maa sikkert sejre.

(Tuxen, 1888: 13)

Her kan iagttages, hvordan moderfølelsen endnu engang italesættes som den grundlæggende kvindelige drift, og at alt andet 'naturligvis' må stå i anden række i forhold til funktionen som mor. Der synes altså at komme et mønster til syne, idet kvinden, til trods for samtidens mange kampe om kvindens berettigelse i samfundet, altid til syvende og sidst meningstilskrives som husmoder.

Når vi iagttager kroppen og rettigheder i denne periode i forhold til vores overordnede ledeforskel, som er spændingsforholdet mellem karriere og familie, synes moderegenskaben at være det altoverskyggende begreb, som sætter præmisser for kvindernes ageren og selvopfattelse. Moderegenskaben er altså det begreb, hvorom mange begreber knytter sig, og dermed skaber et reservoir af mening, som stiller sig til rådighed for kommunikationen. De begreber, som knytter sig til husmoderen er: omsorg, åndsdannelse, selvdisciplin, forpligtigelser, sjælelighed, fornuft og sundhed, og vi kan dermed iagttage, hvordan modbegreber som kønsdrift, forfængelighed, legemlighed, misundelse, intellekt, egenrådighed, og synd, kondenserer den særlige forventningsstruktur, hvorigennem kvinder i denne periode styrer sig selv.

Vi kan yderligere iagttage, hvordan der er et særligt spændingsforhold på spil mellem *inde* / *ude*. Når kvinden inviteres *ud* i samfundet, er det på *husmoderens* præmis, hvilket betyder, at kvinden, som endnu ikke er gift og har børn, altså *kulturkvinden*, kun kan agere *ude* i samfundet, hvis hun opfylder de forventninger, der knytter sig til husmoderen. Kvinden kan i denne periode kun dyrke et erhverv, så længe hun ikke har børn og dermed få forløst sin modertrang andetsteds. I forlængelse af *kulturkvinden* kan vi iagttage, hvordan det forventes, at kroppen skal værnes om gennem kyskhed, sundhed og sjælelighed, således at kroppen stilles parat til moderskabet. *Kulturkvinden* indeholder på den måde mange af de samme forventninger, der ligger i husmoder begrebet, men hun er et udtryk for præ-husmoderskab, idet det forventes, at når hun bliver gift og får børn, forlader hun sit virke *uden* for husholdningen, og vender tilbage til hjemmet *indenfor*.

3.2 1950'erne – 1985

Vores andet nedslag er sat i en historisk ramme, som er meget forskellig fra det første nedslag. Kvinderne har haft stemmeret i 35 år, der har været to verdenskrige, som har påvirket de før så polariserede kønsroller, og kvindens udfoldelsesmuligheder i samfundet synes at tage sig anderledes ud. Vi undersøger stadig, hvordan kvinden lader sig iagttage gennem spændingsforholdet mellem karriere og familie, og hvordan kommunikationen knytter an til vores to temaer *rettigheder* og *kroppen*.

3.2.1 Reservearmé eller karrierекvinde?

I dette nedslag udspringer spørgsmålet om rettigheder fra samme udgangspunkt, nemlig at samfundet i starten af denne periode karakteriseres ved mangel på arbejdskraft og dermed kvindernes indtog på arbejdsmarkedet. Debatterne i denne periode bygger på, hvordan der strukturelt i samfundet skal gøres plads til kvinderne på arbejdsmarkedet her og nu, og på den anden side debatteres det, hvordan kvindens fremtidige rolle på arbejdsmarkedet skal udformes. Som et led i nødvendigheden af flere hænder på arbejdsmarkedet, påbegyndes debatten om, hvem der skal tage sig af børnene, når moderen ikke længere er hjemmegående. På baggrund heraf er Børne- og Ungdomsforsorgen i 1960'erne i stærk udvidelse, og udgifterne for året 1965-1966 runder den kvarte milliard (Folketings Tidende sp. 5488, 1963-64). Problematikken omkring kvinders *udearbejde* i forhold til hjemmet, kommer til udtryk i følgende:

Selv om mange af os kunne ønske, at husmødre som regel kunne hellige sig pasningen af mand og børn, kan hverken kontorer, butikker eller industrien undvære den kvindelige arbejdskraft, og allermindst vor eksportindustri kan det. Det danske samfund har da også for længst accepteret denne tingenes tilstand, og udformningen af loven om Børne- og Ungdomsforsorg er en dokumentering heraf.

(ibid.)

Ovenstående belyser, at kvindens udearbejde på dette tidspunkt italesættes som en nødvendighed fremfor ønskværdigt. Det tyder altså på, at trods et spænd på 50 år mellem nedslagene, har husmoderrollen stadig en afgørende betydning for kvindens funktion. Kvinden er altså stadig først og fremmest husmor, men grundet samfundets udvikling må kvinden samtidig agere på arbejdsmarkedet. Sagt med andre ord, inviteres kvinden ud på arbejdsmarkedet, men på samfundets præmis. At kvinden nu skal ud på arbejdsmarkedet, sætter gang i andre problematiseringer end ovenstående.

Der begynder så småt at dukke nye selvbeskrivelser op af kvinden som husmor, og det kan blandt andet iagttages hvordan spændingsforholdet mellem familieliv og arbejdsliv synes at blive sat i en ny kontekst. Disse iagttagelser kommer blandt andet til udtryk i dette læserbrev fra 1959, hvor Ida Nyrop Ludvigsen beskriver hendes oplevelser om at gå fra at være hjemmegående husmor til *den selverhvervende mor*. Læserbrevet udtrykker stærke følelser, og Ida Nyrop Ludvigsen synes at gennemgå tre faser i hendes selvbeskrivelse: glæde, sorg og retfærdiggørelse af glæden. Hun starter med at beskrive hvordan hun efter 11 års husmor arbejde, bliver ansat i en virksomhed, og hvordan hendes glæde ved det næsten er skamfuld:

I ugevis var man som beruset over at være ude mellem mennesker igen. En latter boblede hele tiden i struben (...) Man næsten savlede af blodtørstig glæde, mens man paa vejen ud og hjem i tankerne digtede flammende, skarpe læserbreve om emnet (...) Man havde det uforskammet dejligt.

(Ludvigsen, 1959)

Med udgangspunkt i den første analysedels begrebspar, kan vi i ovenstående iagttage, hvordan spændingsforholdet *ude / inde* sættes på spil, idet Ludvigsen beskriver hvordan livet *ude* i samfundet nærmest føles syndigt godt. Med ord som *beruset*, *blodtørstig* og *uforskammet* tilskriver hun sig selv i selvsamme semantik som for 50 år tilbage var dominerende, nemlig at kvinder, der begiver sig ud fra hjemmets fire vægge, let lader sig forføre af forfængelighed, lyster og agerer absolut modsat end blufærdigt. Rusen varer dog ikke ved, og ovenstående forventningsstruktur vender Ludvigsens følelser om at være selverhvervende mor:

Men en skønne morgen skete det. Uden varsel. Man sad i bussen, og pludselig var det, som om et pindsvin rejste børsterne inde i ens mave. – Jeg vil ikke – hvæsedet det. – Jeg vil ikke – hvæsedet det. – Jeg vil hjem igen. Jeg vil hjem og lege med børnene. Jeg vil hjem og vaske og stryge. Jeg vil hjem og bage et brød.

(ibid.)

Anden fase, sorgen, kommer til udtryk gennem dårlig samvittighed, og lysten til at gå tilbage til den traditionelle husmoderrolle bryder frem. Endnu engang knytter Ludvigsen an til begrebsparret *inde / ude*, da hun her giver udtryk for et ønske om at træde tilbage og indtræde den forventningsstruktur, der knytter sig til den markerede side *inde*. Hun vil altså hjem og bage, opdrage børnene og ordne

huset – med andre ord være en god husmor. Denne sorg kan alt andet lige tyde på, at Ludvigsen har dårlig samvittighed over, at rollen som selverhvervende mor føles så tilfredsstillende, når denne ikke lever op til forventningerne om, hvordan man er en god mor.

Ludvigsen gennemgår denne sorg, ”*takket være hendes pligtopfyldende karakter*” (ibid.), og kommer dermed frem til den sidste fase, hvor hun accepterer tingenes tilstand, og påbegynder en form for selvretfærdiggørelse overfor, at hun nyder sit arbejde og rent faktisk føler sig lettet: ”*Jeg kan lide mit arbejde. Jeg føler mig hemmelig lettet for nogle af de mere kedsommelige huspligter.*” (ibid.). Vi kan altså iagttage, hvordan der er en begyndende forskydning af husmoderrollen, men at Ludvigsen stadig skal hemmeligholde sin lettelse og glæde ved at indtræde rollen som selverhvervende mor. På samme måde som den *udearbejdende husmor*, er den *selverhvervende mor* et udtryk for, hvordan spændingsforholdet mellem karriere og familie lader sig iagttage og italesætte på dette tidspunkt. Ludvigsen bliver dog på arbejdsmarkedet, trods den dårlige samvittighed, og begynder så småt at stille spørgsmålstejn ved, hvordan samfundet strukturelt indretter sig for, at kvinden kan være en del af arbejdsstyrken. Vi kan iagttage, at det stadig forventes af Ludvigsen, at det er hende, der sørger for at få husholdningen til at fungere og løbe rundt: ”*Til Husholdningsraadet: 30 minutters frokostpause i et forretningsløst kvarter løser ikke problemet (...) Og hvad gør man hvis de mindste børn bliver syge!*” (ibid.). Denne forventning kommer blandt andet også til udtryk i Socialforskningsinstituttets undersøgelse om Udearbejde og Familie fra 1970, da den viser at udearbejdende kvinder i gennemsnit bruger 4, 5 timer om dagen til forskelligt husarbejde, og at ”*mandens indsats i husarbejdet er (...) ringe.*” (Socialforskningsinstituttet, 1970: 142). Ludvigsen er altså stadig først mor, og dernæst arbejdende – derfor *udearbejdende mor*. Ludvigsen skubber dog en anelse til status quo, da hun giver udtryk for, at der må ske forandringer, hvis dette skal lade sig gøre.

Disse krav til forandringer, kommer også til udtryk andre steder i samfundet, og debatten om ligeløn begynder så småt at blomstre i 1960’erne. Kvinderne vil ikke længere blot være en reserve, der står til rådighed, når der er højkonjunktur, men vil have sat nogle regler for, hvordan de så skal være *derude* (Ligelønspjece, 1973). Med dette menes fx lige løn for lige arbejde, bedre og flere dagsinstitutioner og bedre uddannelse, og så længe de opfattes som en *reservearmé*, der inviteres ud i samfundet, så længe der er behov for det, er disse rettigheder ikke aktuelle. I kølvandet på, at det danske samfund installerer foranstaltninger, som sikrer, at kvinden kan blive på arbejdsmarkedet, opstår nye og andre debatter, som stiller *husmoderen* overfor den *udearbejdende husmor*. Denne på mange måder overraskende debat, kommer til udtryk gennem nedenstående to kronikker fra Politiken i

1964, hvor Lissy Elmquist og Inga Dahlsgård argumenterer fra hver sin position af opfattelsen af, hvad der er bedst for samfundets videre udvikling.

Lissy Elmquist kommenterer følgende, som en af konsekvenserne af kvindernes indtog på arbejdsmarkedet:

Det ville betyde mere valuta til landet, højere skatteindtægt til staten, men også mere købekraft blandt befolkningen. Man kan købe mere, og der må produceres mere, og man tjener mere, en skrue uden ende, et kapløb mellem arbejdskraft og økonomi (...) Jeg må se på det økonomiske fra et husmoderligt standpunkt. Vi – husmødrene – ved hvilke penge, der er til rådighed, vi sætter tæring efter næring...

(Elmquist, 1964)

Vi kan her iagttage, hvordan Elmquist problematiserer forholdet mellem *inde* / *ude* ved at stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt denne strukturelle ændring for kvinderne på arbejdsmarkedet reelt set er gunstigt samfundsøkonomisk. Hun markerer samtidig husmoderens traditionelle dyder, nemlig mådehold, selvdisciplin og ansvar, og tillægger dermed den umarkerede side – altså samfundet, som er *ude* – karakter af ødselhed, overforbrug og uansvarlighed. På denne måde bliver kvinden *nødt* til at blive hjemme for at værne om samfundets udvikling og ansvarlighed. På samme måde italesætter Elmquist problematikken om at sende børnene i institution, mens moren er på arbejde, og hun stiller dermed spørgsmålstejn ved, hvorvidt det er ansvarligt at sende sine børn i institution. Anderledes positionerer Dahlsgård sig, da hun argumenterer for, at børns trivsel ikke afhænger af morens konstante tilstedeværelse, men i langt højere grad er afhængig af morens humør og tilfredsstillelse på sit arbejde. Dahlsgaard siger følgende om dette:

Var det f.eks. sådan, at moderen på grund af faderens sygdom, alkoholisme, o. lign. var nødt til at tjene penge og tage arbejde, hun ikke følte sig tilfredsstillet ved, så hun blev træt og indesluttet, så virkede det uheldigt på børnene. Men var hun tilfreds med sit arbejde og herskede der en hyggelig og munter tone i hjemmet, så klarede børnene sig fint og viste ikke opførelsesvanskeligheder.

(Dahlsgård, 1964)

Vi kan her iagttage, hvordan Dahlsgård sætter lighedstegn mellem familiens trivsel og et tilfredsstillende arbejde. Hvad et tilfredsstillende arbejde er for Dahlsgård tydeliggør hun ved at skrive, at

”alle rettighederne bare er papirbestemmelser, så længe den økonomiske frigørelse ikke findes” (ibid.). Yderligere argumenterer Dahlsgård for, at kvinders økonomiske selvstændighed er et altafgørende element for samfundets velbefindende, da økonomisk uafhængighed fra manden alt andet lige fører til mere ligestilling i husholdningerne. Socialforskningsinstituttets undersøgelse påviser, at jo større den udearbejdende husmors indtægt er, jo mere indflydelse har hun på familiens økonomiske beslutninger, og ydermere inddrages faren i langt højere grad i børns opdragelse og hjemmets vedligehold (Socialforskningsinstituttet, 1970). På den måde bliver kvindens rettigheder til et spørgsmål om at værne om børnenes tarv og trivsel og den *udearbejdende husmor* bliver dermed tillagt samfundsansvar.

Det betyder altså, at uanset, om man står på den ene eller den anden side af forskellen *inde / ude*, må kvinden aktivt vælge, hvordan hun vil være ansvarlig, og dermed aktivt vælge, hvordan hun vil være husmor. Men uanset hvilken rolle kvinden vælger at indskrive sig i, er det altid i sidste ende på præmisserne om, at kvinden skal være ansvarlig, og dermed at hun alt andet lige altid først er husmoder og dernæst arbejder. Eller sagt med andre ord, inviteres kvinden altid ud på arbejdsmarkedet på den præmis, at hun først og fremmest lever op til de forventninger, der ligger til husmoderen.

Når vi iagttager *rettigheder* i dette nedslag gennem spændingsfeltet mellem karriere og familie, kan vi se, at rettigheder bliver til et spørgsmål om, hvordan samfundet strukturelt gør plads til kvinden på arbejdsmarkedet, så hun samtidig kan være mor, og videre hvordan dette sætter gang i nye debatter, som i langt højere grad italesætter kvindens eget forhold til det at være både arbejdende og husmor. Dette viser sig fx ved begrebsliggørelsen af den *selverhvervende mor* og den *udearbejdende husmor* som kan ses som forskydninger af den traditionelle husmor, som vi så det i første nedslag. For at komme disse begreber nærmere, er vi nødt til at skifte iagttagelsespunkt og dermed iagttage, hvordan begreberne lader sig udfolde gennem temaet kroppen.

3.2.2 Abortrejser og seksuel frigørelse

Rettighedskampen kom ikke blot til udtryk gennem lige løn, bedre og flere dagsinstitutioner osv., men også gennem kampen om rettigheden til fri abort. Indenfor dette tema kan kampen om fri abort iagttages som et forsøg på at tage kontrollen over egen krop tilbage. Denne periode synes altså at være præget af forsøget på at realisere sig selv og sin krop på egne præmisser: *”Hvis du som jeg har levet det meste af dit voksne liv med bevidstheden om, at fri (og ovenikøbet gratis) abort udgjorde en selvfølgelig basis for kampen om at definere vores eget liv...”* (Drotner, 1981: 22). Før ovenstående opfattelse af abort fra 1981, herskede der dog en helt anden tilgang til svangerskab. I 1956

vedtoges loven om Svangerskab som slog fast, at abort var lovlig, hvis kvinden var blevet voldtaget, hvis hun var fysisk eller psykisk syg eller hvis man dømte hende uegnet til at varetage barnet. I perioden før 1973 var abort derfor ikke et aktivt valg, som kvinden kunne træffe af og for sig selv, men nærmere et nødvendigt onde, som blev truffet på kvindens vegne, hvis ikke der var nogen mulighed for barnets velbefindende. Forventningen, om at kvinden først og fremmest er mor, kommer dermed også til udtryk i abortloven fra 1956 (Svangerskabslovgivning, 1956). Kvindens krop var dermed ikke umiddelbart genstand for selvbestemmelse, idet det var op til andre at vurdere, hvorvidt hun var egnet som mor eller ej, og var hun, havde hun ikke noget personligt valg.

Debatten om kvindens frie valg til abort falder sammen med kvindens indtog på arbejdsmarkedet, og dette kan iagttages som en udløber af den overordnede kamp for kvindens rettigheder. I 1960'erne blomstrer debatten for alvor, og Bjørn Selden – formand for Dansk Kvindesamfunds Ungdomskreds – bebuder i 1967 abortrejser til Polen, hvor fri abort er tilladt ved lov. Selden siger om abortproblematikken: *"Der må til at ske noget på dette område. Det er ganske urimeligt, at en kvinde i dag ikke selv kan få lov til at bestemme, om hun vil have sit svangerskab afbrudt."* (Sachs, 1967: 4). Vi kan her iagttage, at abort bliver et spørgsmål om kvindens individuelle ret til at vælge, og i mindre grad om selve indgrebet. Abortproblematikken rejser ikke kun spørgsmålet om, hvorvidt det er kvindens valg at få udført indgrebet, men åbner samtidig op for muligheden for, at være andet end blot husmor. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende: *"Tværtimod synes jeg, det vil være en stor fordel, hvis alle børn er ønskebørn. Hvorfor skal der sættes en masse børn i verden, som på forhånd er dømt til at blive udsat for vanskeligheder?"* (ibid.). I citatet sættes husmoderrollen i en ny kontekst – børn skal pludselig være ønskebørn, og med dette skubbes der til forventningen om, hvad det vil sige at være en god mor. Kvinden er ikke en god mor bare fordi hun er kvinde, men hun skal ønske at tiltræde rollen og dermed de forventninger, der ligger dertil. At blive mor bliver altså her italesat som et aktivt valg, og ikke en naturlig rolle, kvinden er født med.

Denne forskydning af begrebet *husmoderen* afspejles endelig i 1973 med udvidelsen af Loven om Svangerskabsafbrydelse, hvor det for det første er muligt for alle myndige kvinder at få foretaget abort før den 12. uge på baggrund af eget valg og ønske og uden særlig tilladelse. For det andet gives der mulighed for, at kvinder, som har overskredet den 12. uge, kan få foretaget abort, og at der *"Ved afgørelsen tages hensyn til kvindens alder, arbejdsbyrde og personlige forhold..."* (Svangerskabslovgivningen, 1973). Gennem abortlovgivningen frigøres kvinden til en vis grad fra den traditionelle husmoderrolles forventningsstruktur, da hun aktivt kan vælge, hvornår og hvorvidt hun vil

indtræde rollen som mor. Som et led i abortdebatten, affødes også diskussioner, om hvordan man som samfund kan undgå og forebygge uønskede børn, hvilket kan iagttages i debatterne om kroppens frigørelse gennem seksualitet og seksualundervisning. Ulla Dahlerup, forfatter og journalist, siger om brug af prævention:

Det er klart, at tidligere måtte det være anderledes. Pigen kunne ikke beskytte sig. I det øjeblik hun indledte et sexuel forhold, måtte hun regne med at blive gravid. Men når vi piger nu har fået muligheder for at realisere en større sexuel frihed, må det hele naturligvis vendes en gang.

(Eksponent, 1964: 3)

Dahlerup, som er stærk fortaler for obligatorisk seksualundervisning i folkeskolerne og uddeling af pessarer til pigerne, påpeger i ovenstående, at pigernes nyfundne realisering af deres seksualitet kræver, at der tages hensyn til dette på et samfundsmæssigt niveau. Det betyder, at opfattelsen af kvinden som værende blufærdig, kysk og ærbar har forskubbet sig, og at den tidligere forventningsstruktur er forskudt i forhold til første nedslags husmoder. Kvindekroppen er altså inde i en proces af frigørelse, som tillader kvinden ikke blot at reproducere, men at nyde sin krop og have sex for sjov – så længe det altså gøres under ansvar. Der synes dog at kunne iagttages to 'spor' i denne debat, hvoraf den ene er ovenstående og den anden en påfaldende lighed med *kulturkvindernes* kritik af tidens usædelighed. Det kan fx iagttages, hvordan der stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt bedre uddannelse og adgang til prævention skulle påvirke moralen og føre til løssluppenhed (Ekstrabladet, 1964: 11). Disse to spor tillader kvinden at indtræde to forskellige forventningsstrukturer, hvor hun på den ene side kan forblive den traditionelle kyske kvinde, eller på den anden side kan frigøre sig og selv aktivt vælge, hvornår hun vil have sex for sjov eller have sex for reproduktionens skyld.

Vi kan i denne periode yderligere iagttage, hvordan der opstår nye italesættelser, og hvordan kvinden sættes i nye kontekster, eftersom hun er indtrådt på arbejdsmarkedet. Der opstår nye problematikker, som sætter gang i nye debatter omkring, hvordan kvinden skal agere *ude* i samfundet, altså på arbejdsmarkedet. Mere præcist kan vi iagttage, hvordan Ritt Bjerregaard, som kvindelig politiker i starten af 1970'erne ser det nødvendigt at tage stilling til, hvordan hun fremstår rent professionelt for offentligheden og for sine kolleger:

(...) vi talte om, at vi ville undgå en sådan rolle som Lene Bro i sine hotpants havde fået. Så det første år herinde i Folketinget gik jeg stort set kun i lange bukser – et par

ruskinsbukser og så med nogle få forskellige bluser. Jeg modarbejdede helt bevidst at blive påduttet en bestemt rolle, som jeg alt for nemt ville have fået, fordi jeg ellers vittterlig kunne lide smart tøj, og var fotogen.

(Dahlerup, 1985: 209)

I ovenstående citat, kan vi iagttage, hvordan det findes nødvendigt at skjule og undertrykke de kvindelige karakteristika, for at blive opfattet som seriøs politiker. Tykke trøjer og lange bukser, bliver brugt til at opnå kønsneutralitet, således at man for det første ikke bliver tillagt karakteristika, som *køn*, *yndig* og *dum*, og for det andet ikke tillægges moderlige egenskaber. Ved at indskrive sig selv, som kønsneutral indtræder Ritt Bjerregaard en rolle, som er nærmere mandens end den kvindelige, og ved samtidig at fraskrive sig forfængeligheden frakastes enhver mulighed for at dyrke sin kvindelighed. På samme måde, som i første nedslag, italesættes forfængelighed som et negativt karaktertræk, der leder kvinden i fordærv og frarøver hendes fornuft. I den forbindelse kan man argumentere for, at et karaktertræk som fornuft er at foretrække, når man forsøger at indskrive sig selv i en professionel verden, hvor fornuft og grundighed værdsættes. Bjerregaard beskriver yderligere, hvordan man som kvindelig politiker på daværende tidspunkt kunne indskrive sig i to kvindemodeller:

Jeg synes, at pressen behandler mig og andre kvinder meget skabelonagtigt. Det er nogle bestemte typer, vi helst skal passe ind i. Groft sagt opererer pressen med to modeller: den ene model er den effektive og dygtige kvinde, der så til gengæld er uden særlige følelser, kold og ubarmhjertig. Den anden skabelon er den ikke særlige effektive, ikke særlige dygtige kvinde, der til gengæld er fyldt med varme og følelser og gode egenskaber.

(Dahlerup, 1985: 211)

Hertil tilføjer Bjerregaard, at hun selv aktivt valgte at indskrive sig i den første og mandige skabelon og forventningsstruktur, som fuldstændig udelukker husmoderrollen. Eller sagt med andre ord, opstilles her en forskel, hvor den markerede side af forskellen er den følelseskolde og effektive kvinde, og den umarkerede er dermed den varme og ineffektive. Ved at indtræde rollen som den følelseskolde sætter Bjerregaard dermed begrænsninger for, hvad hun ikke kan være, som professionel politiker. Vi kan altså iagttage, at der opstilles en ny rolle, som kvinden kan indtræde, hvor de fuldstændig kan fralægge sig de moderlige egenskaber, hvis de vel at mærke ønsker at dygtiggøre

sig og avancere inden for erhvervet. Denne nye rolle installerer samtidig en ny forventningsstruktur end den at være mor, og kan blandt andet iagttages i følgende:

(...) ikke kun de kvinder der har valgt mig, men også ganske mange andre kvinder oplever det som betydningsfuldt, at vi kvindelige politikere klarer os lige så godt som mændene eller bedre. Hvis jeg alt for mange gange bringer mig i en situation, som går galt, så indfrier jeg ikke de forventninger der ligger om at dokumentere, at kvinder faktisk kan nå lige så langt som mændene.

(Dahlerup, 1985: 213)

I citatet kan iagttages, hvordan rollen som den følelseskolde, men effektive, kvindelige arbejder installerer helt særlige forventninger til, hvordan hun skal agere *ude* på arbejdsmarkedet. For det første skal hun være fejlfri og yderligere klare sig lige så godt og helst bedre end de mandlige kolleger. Det skal understreges, at modbegrebet i denne sammenhæng ikke er den mandlige kollega, men er husmoren – forskellen ser altså ud som følger *mand / husmor*. Konsekvensen heraf er, at hvis man som kvinde vil avancere, dygtiggøre sig og indfri forventningen om at være bedre end manden, så kan kvinden ikke være varm og barmhjertig, men må indskrive sig i de mere traditionelle mandlige egenskaber. Denne forventningsstruktur synes at blive udtrykt gennem 1980'ernes modetendenser såsom Power Suitet, brede skulderpuder og korthårsfrisuren. Forventningsstrukturen bliver i denne afhandling italesat som *karrierekvinden*, da det essentielle er at sætte sin karriere før rollen som mor.

På baggrund af de strukturelle ændringer, der giver plads til kvinden på arbejdsmarkedet kan vi iagttage, hvordan der synes at ske en forskydning af den traditionelle husmoder. I denne samtid kan vi blandt andet iagttage forskydningen gennem den *selverhvervende mor*, som inviteres ud på arbejdsmarkedet på den præmis, at hun bevarer sine moderlige egenskaber. Hun er derfor kun relevant for arbejdsmarkedet, så længe hun bibeholder disse og formår at udøve sin ansvarlighed gennem en tilfredsstillelse på sit arbejde. Der sættes dermed skub i italesættelsen af kvinders livskvalitet, og dermed åbnes muligheden for at realisere dette *uden* for hjemmets fire vægge. Denne realisering kommer også til udtryk i problematiseringen omkring abort, idet spørgsmålet om kvindens seksualitet og muligheden for aktivt at vælge morrollen til eller fra åbner op for, at kvinden kan realisere sig andre steder end blot i hjemmet, og der sættes dermed spørgsmålstejn ved, om kvindens *vigtigste* hverv i livet er at få børn. På den måde kan vi iagttage en forskydning af kvindekroppens

funktion, som ikke længere kun er *sjælelig* men i lige så høj grad *legemlig*, idet det nu accepteres, at kvinden kan nyde sin krop og ikke længere blot være til rådighed for reproduktion. Vi kan yderligere iagttage, hvordan *karriekvinden* fødes i denne periode, da muligheden for at avancere på arbejdsmarkedet kun lader sig gøre, hvis hun fratræder rollen som husmoder og i stedet indskriver sig mere mandlige karaktertræk. Denne nye forventningsstruktur inviterer kvinden ud på arbejdsmarkedet på den præmis, at hun agerer kold og følelsesløs, og fraskriver sig moderlige egenskaber.

3.3 Den nutidige semantik

Vores tredje og sidste nedslag, udfoldes gennem tekster omkring 2014, som er en periode der er karakteriseret ved at stort set alle formelle krav om ligestilling er opnået. Der er stadig livlige debatter om kvinder i topledelse, kønskvotering og ligeløn, men den dominerende diskurs om ligestilling er en selvfølge anno 2014. Kvinden er dermed blevet en integreret del af arbejdsmarkedet, og vi kan ikke længere forestille os, at kvinden ikke er der. Vi kan altså i denne periode iagttage, at det ikke længere handler om kampen for ligestilling med manden, men i langt højere grad er det problematiseringen af, hvordan kvinden kan balancere sit familieliv med sit arbejdsliv, og hvordan dette strukturelt kan forbedres. Til forskel fra de tidligere nedslag, er det essentielt at pointere, at meningstilskrivningerne af begreberne stadig er underlagt en proces af kondensering, hvilket betyder, at de semantiske strukturer endnu ikke har løsrevet sig fra aktualiseringsøjeblikket. Konsekvensen heraf er, at iagttagelsen vanskeliggøres (Andersen, 2014: 59ff), og vi kan altså ikke direkte iagttage, hvordan rettigheder og kroppen italesættes, som et udtryk for én bestemt meningstilskrivning, men vi kan iagttage, hvordan der synes at være optakter til nye meningstilskrivninger, når kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie knytter an til hhv. rettigheder og krop.

3.3.1 Balancen mellem karriere og familie

Diskussionen om *livsfasepolitik* udspringer fra forskellige debatter, hvori vi kan iagttage hvordan kvinder knytter an til emner som stressede børnefamilier og balancen mellem karriere og familie. Ligesom i vores tidligere nedslag, drejer det sig altså om at sætte strukturelle ændringer i gang, som kan afhjælpe og forbedre familiens situation. I Politiken den 19. april 2014 kan vi læse et debatindlæg under overskriften: ”Hjælp os børnefamilier, inden vi segner af stress”, som sætter gang i debatten om, hvorvidt der skal strukturelle ændringer til for at afhjælpe familiernes stress, eller om det er op til hver familie at tilpasse sig. Der står blandt andet:

Enderne kan bare ikke mødes i vores liv, der pendulerer som et gammelt bornholmerur mellem sengen, institutionen, arbejdet, institutionen og sengen. Der må da kunne

gøres noget, siger vi til hinanden, hvis vi har fået tryllet tid til en voksensnak ind i programmet.

(Politiken/1)

Anne Marie Løkkegaard beskriver her, hvad det er ved hendes tilværelse, der stresser hende. Hun italesætter den rutineprægede hverdag som et stresseselement, der dårlig giver plads til at sætte sig ned og tage en voksensnak med sin partner. Der synes at komme en forventning til syne, som gør, at det strukturerede og rutineprægede liv ikke længere er nok, men at hverdagen i langt højere grad skal krydres med mere tid og livskvalitet. Derfor efterspørger Løkkegaard politiske ændringer, som kan frigive mere tid til hende, ved at sætte den stressede børnefamilie på den politiske dagsorden. Som Løkkegaard beskriver hendes situation, synes der ikke at være en tilfredsstillende balance mellem karriere og familie:

For ja, vores børn kommer for meget i institution, ja, folk bliver skilt, når det går op for dem, at ligestilling ikke gælder børnefamilier, ja, vi arbejder som gale og har ikke udsigt til en velfortjent efterløn på golfbanen (...) Så gør dog noget, inden vi alle segner af stress og giver vores børn ar på sjælen.

(ibid.)

Vi kan her iagttage, hvordan der er flere faktorer på spil. På den ene side skal Løkkegaard sørge for, at hendes børn ikke er for længe i institutionen, at hun er en god hustru, så hun ikke bliver skilt og er en god mor, og på den anden side skal hun arbejde som en gal, have tid til at pleje sig selv, og sørge for, at hun ikke selv går ned med stress. Disse faktorer synes alle sammen at give udtryk for en særlig forventning om, at kvinden formår at jonglere alle disse dimensioner i hverdagen. I artiklen problematiserer Løkkegaard umuligheden i, at være alle disse ting på en gang, og der lader til at være en overflod af paradoksale forventninger, som konstant kræver, at hun skal gå på kompromis med de forskellige roller, det forventes at hun udfører. 1960'ernes *selverhvervende mor*, som først og fremmest var husmor og dernæst arbejdende, minder på mange måder om Løkkegaards selvbeskrivelse, idet hun i kommunikationen markerer familielivets velvære som det primære. I artiklen problematiserer hun, hvilke faktorer, der skal ændres, og på hvilke områder hun 'burde' have flere rettigheder, således at hun ikke 'segner af stress' og kan balancere familie og karriere. Eller sagt med andre ord åbner hun op for en debat om, hvilke strukturelle ændringer, der skal til i samfundet, for at hun kan frigive mere tid til sig selv og sin familie. Der hvor begrebet om den *selverhvervende*

mor forskyder sig, er når det kommer til kvindens egen livskvalitet og dermed selvrealisering. I Løkkegaards selvbeskrivelse, drejer livskvalitet sig ikke blot om at få familie og arbejde til at gå op i en højere enhed, men om at frigive tid til at pleje og nyde sig selv udenfor de to fora. Stressen synes derfor at opstå i takt med, at de forventningsstrukturer, hun beskriver sig selv igennem, bliver flere og flere og dermed vanskeligere at indfri. I Løkkegaards beskrivelse, kan vi altså iagttage, hvordan der opstår et begrebspar, der hedder *alting / en ting* i hendes beskrivelse af spændingsforholdet mellem karriere og familie. Med andre ord bliver Løkkegaard nødt til at være alle ting på en gang, og hun kan altså ikke blot vælge kun at være mor, en god medarbejder, eller en god hustru etc.

Diskussionen, om at familien, og dermed kvinden, skal tilkendes flere velfærdsrettigheder, synes at udvikles i takt med kvindens til stadighed mere forankrede plads på arbejdsmarkedet. Vi kan blandt andet iagttage, hvordan Karen Lumholt, som er direktør for tænketanken Cura, knytter an til debatten om livsfasepolitik ved på samme måde som Løkkegaard, at stille spørgsmålstegn ved om tiden ikke er inde til den slags strukturelle ændringer, i et samfund, hvor familien, og især kvinden, har svært ved at få enderne til at mødes:

Det er for nemt at sige, at stressede forældre bare skal tage sig sammen – og forfejlet at forlange, at velfærdsstaten skal overtage flere af forældrenes opgaver. Når moderne forældre er ved at segne af stress, er det, fordi arbejdsmarkedet ikke er indrettet til mennesker i forskellige livsfaser.

(Information/2)

Lumholt beskriver i artiklen, hvordan livsfasepolitik handler om at indrette uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet på en sådan måde at samfundet tilpasses, så kvinden ikke mister sin relevans for arbejdsmarkedet, når hun fx skal på barsel, har mange sygedage på grund af småbørn og dermed, alt andet lige, har svært ved at få familieliv og karrieren til at hænge sammen (ibid.). På denne måde sætter debatten om livsfasepolitik altså gang i en ny italesættelse, hvor kvinden i meget højere grad har mulighed for at veksle mellem *inde* og *ude* og på den måde minimere den kompleksitet, kvinden møder gennem de forventningsstrukturer, der knytter sig til hendes forskellige roller. Når vi iagttager vores tema *rettigheder* i dette nedslag, bliver det til et spørgsmål om at få samfundet indrettet på en måde, så kvinden har lettere ved at vælge, hvornår og i hvilke situationer, kvinden vil imødekomme en bestemt forventningsstruktur.

Vi kan i ovenstående iagttage, hvordan Løkkegaard og Lumholt kalder på samfundsmæssige ændringer, som kan afhjælpe kvinden i den kompleksitet, hun møder i hverdagen. Det drejer sig altså om, at give familien flere velfærdsrettigheder, således at kvinden derigennem kan balancere familie og karriere, og på denne måde jonglere mellem de forskellige forventningsstrukturer, hun møder i hverdagen. I forlængelse heraf synes vi yderligere at kunne iagttage, hvordan kravet om flere velfærdsrettigheder til familien ikke er den eneste løsning på, hvordan familien kan minimere den stress de møder i hverdagen. Amalie Lyhne synes nemlig at begrebsliggøre et eksempel på, hvordan man som kvinde kan indfri ønsket om mere tid gennem private til- og fravalg. Lyhne er uddannet Cand.scient.pol., er medstifter af partiet Borgerligt Centrum og har været pressechef i Liberal Alliance. Hun er med andre ord det, man kan kalde for en succesfuld kvinde med styr på karrieren, men i kraft af sit moderskab vælger hun at sige sit udfordrende job op for at fokusere på hendes nye rolle som mor:

Det kan godt være, at jeg ikke er lige så interessant længere. Men man kan jo ikke få det hele, selvom om mange bilder sig det ind. Du kan ikke være en mor, der deltager i alting, og så samtidig være topchef (...) Det afsavn (red. at have et tæt forhold til sine børn) vil kvinder ikke have. Jeg synes, det er lidt forkælet, at kvinder ikke vil træffe nogle fravalg.

(Djøfbladet, 2014: 28)

Vi kan her iagttage, hvordan Lyhne håndterer forventningspresset anderledes end Løkkegaard, da hun aktivt fravælger, de forventninger hun møder fra arbejdsmarkedet. Vi kan altså iagttage, at Lyhne aktivt fravælger sin karriere for at kunne være nærværende for sit barn, og på den måde er hun markant anderledes fra 1960'ernes *selverhvervende mor*. Det drejer sig for Lyhne nemlig om at tage et refleksivt valg om enten det ene eller det andet, som den primære funktion. I forlængelse heraf kan vi iagttage, hvordan begrebsparret *alting* / *en ting* synes, at have skiftet plads, eftersom Lyhne markerer, hvordan hun vælger *en ting* frem for *alting*. På denne måde markerer Lyhne ikke et krav om flere velfærdsrettigheder til familien, men italesætter problemet om at kunne balancere familie og karriere som private til- og fravalg, som kvinden må gøre sig. På mange måder minder Lyhne både om det første nedslags *traditionelle husmor* og om 1960'ernes *husmødre uden erhverv*, idet hun prioriterer det absolutte nærvær, og italesætter det som ansvarligt ikke at sende dem i institution i længere tid. Der, hvor forskydningen kommer til udtryk, er, når vi kan iagttage, at nærværet med barnet har lige så stor værdi for hende, som for barnet selv. Hvor det at blive hjemme i

1960'erne i langt højere grad var for at sikre barnets ve og vel, er Lyhnes valg altså et udtryk for en ny måde, hvorpå livskvalitet for kvinden kan opnås.

Lyhne beskriver følgende om at aflevere sin søn i vuggestuen: *"Hun fik dagligt våde øjne over at aflevere sin søn i vuggestuen, da han var ti måneder gammel, men hun gjorde det, for igen: Sådan gjorde man som moderne kvinde"* (Djøfbladet, 2014: 27). Her kan vi altså iagttage, hvordan Lyhne reagerer på en helt og aldeles forankret forventning om, at man som kvinde i 2014 har et arbejde, der kræver, at børnene afleveres hver dag på institution. At kvinder arbejder, avancerer og dygtiggør sig ude i arbejdslivet er blevet til en helt selvfølgelig norm, og Lyhne beskriver ligeledes, hvordan hun mødte særdeles kritiske ytringer omkring hendes valg at satse hele butikken på familien (Djøfbladet, 2014: 28).

Begrebsparret *en ting / alting* synes ikke blot at lade sig iagttage gennem debatten om livsfasepolitik, men i lige så høj grad gennem debatten om **kvindekvotes** som efterhånden synes at være et udsældt emne inden for ligestilling og kvinders *rettigheder*. Kvindekvotes knytter sig til de forskellige lovforslag, der er blevet stillet gennem tiderne, og defineres ved at sætte regler for, hvor stor en del af børsnoterede bestyrelsesposter, der skal varetages af kvinder. Årsagen til at dette emne har mødt så stor kritik skyldes diskussionen om, hvorvidt det er fair, at en kvinde blot indsættes som leder på baggrund af hendes køn og ikke kvalifikationer. Denne kritik kommer blandt andet til udtryk i Christina Hvids udtalelser i Berlingske:

Kvinder skal med om bordet, fordi de er et aktiv og en ressource, som ikke kan undværes. Hvis de rette kompetencer og kvalifikationer er til stede, så er kvinderne med til at skabe helhed, mangfoldighed og resultater i danske direktioner, ledelser og bestyrelser.

(Berlingske.dk/2)

For Hvid, som er administrerende direktør i Danske Slagterier og Danish Meat Association, handler det om, at kvinden skal have de rette kompetencer, for at kunne komme i betragtning til sådanne typer stillinger. Hvid mener ikke det handler om, at kvinden skal have flere rettigheder, men mere om at betragte kvinden, som en aktiv ressource for virksomheden. I forlængelse heraf postulerer Hvid, at grunden til, at der ikke er flere kvindelige ledere på topposterne, skyldes det blandt andet kvinders tidligere typiske valg af et servicefag frem for stillinger i den private sektor, som har en mere 'naturlig' vej til topposter (ibid.). At kvinderne traditionelt set har valgt servicefag frem for

andre, kan i vores iagttagelse kædes tilbage til semantikken i første og andet nedslag, som fremanalyserer, hvordan kvinden inviteres ud på arbejdsmarkedet på grund af hendes moderlige egenskaber og for at få afløb for hendes modertrang. Hvid debatterer yderligere, hvordan valget om at være højt placeret i en virksomhed stiller krav til ens stillingtagen til, hvordan man balancerer karriere og familie:

At være højt placeret i en hvilken som helst virksomhed er krævende. Der skal arbejdes meget og hårdt. Og der skal leveres resultater hver dag. Hvis man ikke er klar til det og har det sjovt og godt med det, så skal man lave noget andet (...) Det kræver selvfølgelig, at man er klar til at vælge nogle ting fra, og at man i øvrigt er god til at planlægge sin dagligdag.

(ibid.)

I forlængelse af citatet, kan vi se, hvordan lange arbejdsdage kædes sammen med fravalg i fritiden, og der synes at komme endnu et begrebspar til syne i kommunikationen. Vi kan lige netop iagttage, hvordan Hvid problematiser forholdet mellem *arbejde* og *fritid*, og hvordan den ene udelukker den anden – du kan altså ikke både arbejde og have fritid på en og samme tid. Hvid italesætter på den måde, hvordan det ikke handler om at tilegne sig rettigheder gennem kvindekvoter, men i langt højere grad handler om, hvordan man som kvinde må gøre op med sig selv, om man vil fravælge mere fritid, for at kunne indfri de forventninger, der knytter sig til det at have en topstilling. Begrebssparret ser da ud som følger: *arbejde / fritid*, og med denne forskel installerer Hvid en særlig forventningsstruktur om, at man ikke bare stempler ud, når det er fyraften, men man må foretage personlige fravalg for at gøre plads til arbejdet. Denne forventningsstruktur kommer blandt andet til udtryk i et interview med Eva Berneke som er administrerende direktør hos KMD, har fire børn, og siger følgende om det at have en karriere og børn samtidig:

Det handler om at slippe en del af kontrollen og sørge for at få hjælp til det praktiske. Jeg tjekker ikke børnenes tøj om morgenen, jeg er blank på, om de har økologisk leverpostej på madpakken, og jeg kommer kun én gang om måneden i vuggestuen.

(Business.dk)

Berneke frakaster sig fuldstændig forventningen om at være nærværende og har valgt at lempe på kontrollen i husholdningen for at kunne balancere mellem karriere og familieliv. Berneke håndterer

altså forventningsstrukturen på en helt anderledes måde, end vi ser det hos Lyhne, idet hun ikke iagttager nærvær med sine børn som en nødvendighed for både børns og Bernekes livskvalitet. Hun udlever sin selvrealisering i lang højere grad gennem karrieren og ser ikke de samme graverende problemer i at 'outsource' børnepasningen:

Jeg har gjort op med det traditionelle billede af, hvad der er en god mor, og jeg har ikke dårlig samvittighed – jeg vil ikke have dårlig samvittighed. Vi har en au pair og en hjælper, der henter drengene i skole, læser lektier med dem og tager dem til fodbold.

(ibid.)

Til trods for at Berneke påstår, at hun ikke har dårlig samvittighed, kan vi iagttage i kommunikationen, at hun alligevel føler sig nødsaget til at reagere på den forventning, der ligger i det at være konstant nærværende overfor sine børn. Der ligger altså også en forventning om, at indfrier kvinden ikke disse krav, bør hun have dårlig samvittighed. Vi kan i denne periode iagttage, at Berneke konstant tvinges til reflektivt at tage stilling til, hvordan hun vil være en god mor og alene i kraft af hendes sekundære rolle som mor. Dette synes at være det element, der forskyder *karrierekvinden* fra andet nedslag til nutidens karrierekvinde, idet karrierekvinden i 1970'erne ikke blev vurderet på hendes evne til at være en god mor, men tværtimod på evnen til at undertrykke sine kvindelige egenskaber. Hermed ment, at *karrierekvinden* i 1970'erne blev inviteret ud på arbejdsmarkedet på den præmis, at hun kunne agere efter traditionelle mandlige karaktertræk som følelseskold og effektiv, hvor *den nutidige karrierekvinde* i langt højere grad forventes at være reflektiv omkring sin kvindelighed, og helst gennem moderskabet. Karrierekvinden anno 2014 er altså en kvinde, der tillægger størstedelen af sin passion på karrieresiden, men alligevel konstant bliver tvunget til at tage stilling til, hvordan hun er en god mor.

3.3.2 Den afbalancerede krop

Kroppen kan i denne periode primært iagttages ud fra spørgsmålet om, hvordan kvinden realiserer sig selv, og dermed hvordan der skabes særlige forventninger til, hvad det vil sige at være en moderne kvinde i hjemmet, på arbejdsmarkedet og i det offentlige rum. Inden for dette nedslag synes der at tegne sig en fælles motivator for den nutidige kvinde, idet vi kan iagttage, at hendes valgte rolle og funktion skal give mening for hende, og bidrage til hendes livskvalitet. Dermed kan man argumentere for, at udøvelsen af en meningsfuld rolle er et led i kvindens selvrealisering.

En til tider ofte udskældt type, som vi kan iagttage i dette nedslag er **speltmoren**, som beskrives på utallige blogs, artikler og generelt i det offentlige medielandskab som værende:

Kvinder, for hvem moderskabet bliver det altomsluttende – altid med fokus på børnene. En speltmor er ikke en traditionel husmor, der også holder hus, og hun kan for så vidt også gå på arbejde. Definitionen er efter min opfattelse et spørgsmål om, hvor meget af ens energi og identitet der bliver lagt i moderskabet.

(altfordamerne.dk/1)

Speltmoren synes at fungere som en helt særlig forventningsstruktur i kommunikationen, som stiller krav til, hvad det vil sige at være en god mor. Vi kan iagttage, at begrebet *speltmor* er en kondenseret meningsstruktur, som kvinden i mere eller mindre grad knytter an til, idet både Lyhne og Løkkegaard markerer moderskabet som en afgørende del af egen selvpositionering. Selve begrebet *speltmor* slår allerede tonen an blot ved navnet, idet spelt er en type mel, som ikke indeholder gluten, og som derfor ikke kan sætte gang i diverse allergiske reaktioner. Korrekt kost er dermed essentielt i begrebet *speltmor*, men det strækker sig også over i den korrekte creme, økologisk fair trade tøj og meget andet. Sociolog og fremtidsforsker Birthe Linddal, skriver følgende om *speltmoren*: ”Den ”rigtige” barndom, i de ”rigtige” klæder, med den ”rigtige” mad og i de ”rigtige” institutioner er alt sammen ingredienser i en ”speltmors” høje ambitioner” (Fremtidsforskeren.dk). *Speltmoren* har altså høje ambitioner på egne, men også barnets, vegne, idet formålet med al denne korrekthed handler om at fremstå som en ansvarlig mor, der giver de bedste betingelser for sine børn, og dermed lettere kan forløse deres potentiale. Den korrekte kost m.m. er altså: ” (...) et personligt projekt, der ikke bare handler om barnets ve og vel, men også om hendes egen personlige positionering” (ibid.). Gennem begrebet *speltmor*, markeres kroppen som et udtryk for, hvordan kvinden skal udøve sin moderlige ansvarlighed, idet en velfungerende krop betyder et velfungerende liv. Kvindens krop bliver i forbindelse med *speltmoren* til genstand for ansvarlighed, idet hendes ambition ikke blot handler om barnets vel og vel, men i ligeså høj grad centrerer sig om hende og hendes egen krop. På denne måde gøres kvinden til en slags kroppens vogter, idet hendes ansvarlighed, og dermed ’gode’ moderskab, knytter sig til, i hvor høj grad hendes families kroppe er sunde og raske.

Forventningen som *speltmoren* installerer i kommunikationen sætter dermed krav til, hvordan hun bør opføre sig, se ud og opdrage sine børn. Denne forventning kan derfor iagttages som normaltype

og idealtype på samme tid, hvilket betyder, at det ligger i forventningen, at kvinden forsøger at leve op til disse krav, men at det alt andet lige er umuligt at indfri dette ideal:

Jeg er sikker på, at de findes. Jeg har nemlig mødt dem. Men jeg er også sikker på, at de er en del af mig – og måske især af min dårlige samvittighed. Og det er da derfor, at det føles så oplagt at skælde ud på dem, speltmødrene. For hvem fanden gider at drikke kaffe med sin dårlige samvittighed.

(Tinetholander.dk)

Her kan vi bl.a. iagttage, hvordan Tine Tholander, som er blogger, italesætter, hvordan *speltmoren* er en konfrontation med egen dårlig samvittighed, over ikke at kunne leve op til forventningen om den absolut ansvarlige mor. Sagt med andre ord repræsenterer *speltmoren* et ideal, hvori kvinden konstant kan finde nye måder at optimere sig selv og sit moderskab på.

I forlængelse heraf kan vi iagttage, hvordan debatten om **fri amning** synes at knytte sig til forventningsstrukturen omkring *speltmoren*. Det kommer blandt andet til udtryk gennem argumenter såsom, at amning er sundt for barn og mor på samme tid, og yderligere gennem argumentet om, at ammende mødre bliver isoleret derhjemme, hvis ikke kvinden kan amme, hvor og når det passer hende. Gennem denne debat kan vi dermed iagttage, hvordan der knyttes an til henholdsvis sundhed og praktisering af moderskab i det offentlige rum. Debatten om fri amning blomstrede i 2012 for alvor op igen, da en kvinde bliver forhindret i at amme på Tivoli Bodega og Vinstue med ordene ”Det kan du godt pakke væk, det der” (Politiken.dk/2). Det satte gang i en større debat, som omhandler kvindens ret til offentligt at praktisere sit moderskab:

Mens bybusserne ruller afsted med reklamer for nye struttende bryster, som kan købes på privathospital, så må caféjere altså gerne forbyde amning. Den perfekte konstruktion af bryster er helt i orden at eksponere frit i hele bybilledet, men et stykke med bart af et moderligt bryst er stødende.

(Politiken.dk/3)

I ovenstående citat kan vi iagttage, hvordan kvindens krop bliver meningstilskrevet på to måder - på den ene side er kvindekroppen seksualiseret, hvor nøgenhed af kroppen er et normaliseret billede i det offentlige rum og på den anden side, kan vi iagttage, at den moderlige krop, som ammer sit barn på mange måder virker frastødende i det offentlige rum. Debatten om amning handler derfor om

denne tilsyneladende dobbelthed af kvindens krop, og hvordan denne dobbelthed synes at minimere kvindens mulighed for at praktisere absolut ansvarlighed og moderskab. Debatten er på mange måder omvendt fra 1960'ernes seksuelle frigørelse af kroppen, da kvindekroppen blev stillet til debat i denne periode for ikke længere at blive iagttaget som en reproduktionsmaskine, men kroppen skulle være genstand for nydelse. Her kan vi dog iagttage, hvordan kvindekroppen, når der ammes, beskrives sin seksualisering og derfor ikke længere er acceptabel at fremvise offentligt, til forskel fra brysterne på bussen. I 1960'erne drejede det sig om at realisere sig selv gennem kroppens nydelse, og i dette nedslag synes realiseringen altså at komme til udtryk gennem praktiseringen af moderskabet. Ud fra dette kan vi iagttage, hvordan der sættes endnu et begrebspar på spil i kommunikationen, da vi kan se hvordan den *moderlige krop* sætter begrænsninger for, hvordan kvinden kan opnå selvpositionering gennem nydelse, og dermed den *seksualiserede krop*. Forskellen hedder dermed *den moderlige krop* / *seksualiserede krop*. At kunne positionere sig som en absolut ansvarlig mor i offentligheden synes altså at være endnu et element i den forventningsstruktur, kvinden møder i omverdenen, og debatten omkring offentlig amning synes at stille spørgsmålstejn ved, hvordan kvinden skal praktisere sit moderskab i det offentlige rum. I nedestående citat, kan vi iagttage, hvordan Kim Hansson, som er blogger knytter an til amning:

Men som tiden gik og vi begyndte at gå ture med barnevognen, fandt jeg ud af at jeg pludselig ikke var så bekvem ved at amme hvor som helst når sulten meldte sig, som jeg var sidst. Jeg holdt mig helt omkring mit hjem, så når hun vågnede der i barnevognen, så kunne vi bare lige smutte op i stuen. Jeg aftalte ikke med andre mødre at gå ture, for jeg kunne slet ikke overskue lige pludselig at skulle stå der og amme et eller andet sted – hvor vi nu end befandt os. Hvad skulle jeg dog svare igen hvis nogen bad MIG om at pakke sammen? Mig der bare vil være den bedste mor jeg nu kan være for mit eget barn.

(Babybusiness.dk)

I citatet kan vi iagttage, hvordan Hanssons forventning om at være en god mor støder sammen med frygten for at 'udstille' sin moderlige krop i det offentlige rum. Denne frygt for at amme offentligt kommer også til udtryk i artiklens titel, da hun kalder den for *jeg tør ikke længere amme offentligt*. I forlængelse heraf kan vi iagttage, hvordan begrebet om den *moderlige krop* synes at problematisere et særligt *inde / ude* forhold, idet den *moderlige krop* markeres som et privat anliggende, som ikke hører til i det offentlige rum, og denne konstruktion skaber dermed et paradoksalt forhold til *spelt-*

moren, idet denne lige netop fordrer til en offentlig praktisering af moderskabet. Kvindens *moderlige* krop bliver dermed til et privat anliggende, som knytter sig til begrebet *inde*, mens hendes *moderskab* og praktiseringen heraf knytter sig til begrebet *ude*, og på denne måde skabes der i kommunikationen en forventning om, at kvinden ikke blot skal praktisere sit moderskab offentligt, men hun skal gøre det på en sådan måde at hun ikke 'støder' andre med hendes *moderlige krop*.

I forlængelse af begrebsparret *den moderlige krop / seksualiserede krop* kan vi yderligere spørge til, hvad kvindens krop bliver til i kommunikationen, hvis den ikke er moderlig? For hvad knytter sig til en *seksualiseret krop*, ud over skildringen af de perfekte bryster i bybilledet? Svaret på dette synes at blive besvaret, når vi iagttager, hvordan utallige dameblade knytter an til begrebet gennem henholdsvis **sundhed og motion**. Det kommer blandt andet til udtryk i følgende citat:

For mig handler sundhed om kombinationen af kost, motion, søvn, familie, kæreste, job og veninder. Ikke noget med fanatisme på nogen af punkterne, men en realistisk, fornuftig tilgang til det hele. Hvis du til daglig sørger for at sove nok, spise nogenlunde sundt og dyrke motion, er du nået et godt stykke og kan også tillade dig at give lidt slip en gang imellem.

(altfordamerne.dk/2)

Vi kan her iagttage, hvordan Michala Jessen italesætter, hvordan det i høj grad handler om at have kroppen i balance, og ikke om at have fanatisk tilgang til ens krop – eller sagt med andre ord skal kvinden ikke blot have en tynd krop, men en krop som er sund både ift. rigelig motion, kost, søvn og sex. Det drejer sig altså i høj grad om at: ”... *man med den rigtige krop kan signalere, at man har kontrol og styr på tingene*” (EkstraBladet.dk). Denne konstruktion synes i høj grad at minde om samme forventningsstruktur, som *speltmoren* installerer i kommunikationen om *absolut ansvarlighed*. Hvor det i *speltmor* konstruktionen handler om, at kvinden stilles ansvarlig over for familiens kroppe synes begrebet om *den seksualiserede krop*, at stille kvinden ansvarlig for hendes egen sundhed og velvære, og på denne måde skabes der gennem begrebsparret *den moderlige krop / seksualiserede krop* en forventningsstruktur om, at kvinden viser og signalerer sit overskud gennem sin *seksualiserede krop*, frem for sin *moderlige*.

I ovenstående kan vi iagttage, hvordan der i kommunikationen synes at blive stillet særlige begrebspar til rådighed for kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie. Denne semantik er karakteriseret af begreber, som ikke er blevet kondenseret i en særlig form, og vi kan dermed

ikke se hvilken flækkeoperation begreberne knytter sig til. Iagttager vi begrebsparret *alting / en ting*, kan vi se, hvordan der sættes særlige forventninger til, hvordan kvinden på den ene side enten skal formå at jonglere alle de forventninger, hun møder i sin omverden, og på denne måde kan kvinden ikke aktivt vælge hvilken side af spændingsforholdet mellem karriere og familie, hun vil indfri. Vores andet begrebspar, som kommer til udtryk i kommunikationen er *speltmoren / uansvarlige mor*. Her kan vi iagttage, hvordan begrebet *speltmor* knytter sig til absolut ansvarlighed, korrekthed og positionering. Forventningen installerer dermed begrænsninger for, hvordan kvinden kan være en god mor, og hun anses dermed som uansvarlig, hvis ikke hun giver sine børn den korrekte opdragelse, som tillader barnet at udvikle sine fremtidige potentialer. Ydermere kan vi iagttage, hvordan kvindekroppen problematiseres på ny gennem begreberne *den moderlige krop / seksualiserede krop*. Her belyses det, hvordan kvinden ikke kan positionere sig som *absolut ansvarlig* gennem *den moderlige krop*, da denne i kommunikationen dømmes som et privat anliggende, der til forskel fra *den seksualiserede krop* er med til at signalere, at man har kontrol over egen krop, og dermed overskud, selvkontrol og alt andet lige kan indtræde rollen som vogter for familiens kroppe.

3.4 Delkonklusion

I denne semantiske analyse, har vi fremanalyseret, hvordan kvinden over tid har udviklet sig i spændingsforholdet mellem karriere og familie, og hvordan der er kondenseret mening gennem særlige begrebspar og tematikker, som står til rådighed for kommunikationen. Disse begrebspar problematiserer på forskellig vis spændingsforholdet mellem karriere og familie og installerer dermed forskellige forventningsstrukturer til kvinden i kommunikationen. Ud fra ovenstående analyse kan vi konkludere følgende:

Tidsperiode	Temaer	Begrebspar	Formninger
1850'erne -1915	Rettigheder: • Uddannelse • Valgret Kroppen: • Sædelighed • Klædedragt	<i>Inde / Ude</i> <i>Husmoder / Uddannelse</i> <i>Handlekraftig / Skrøbelig</i> <i>Hjerte / Hjerne</i> <i>Fornuften / Kroppen</i> <i>Sjælelighed / Legemlighed</i>	Den traditionelle husmoder Kulturkvinden
1950'erne- 1985	Rettigheder: • Ligestilling Kroppen: • Abort • Kønsroller på	<i>Inde / Ude</i> <i>Karriere / familie</i> <i>Mand / Husmor</i> <i>Ansvarlig/ Uansvarlig</i> <i>Legemlighed / Sjælelighed</i>	Husmoderen uden arbejde Den selverhvervende mor

	arbejdsmarkedet		Karrierekvinden
Nutidig	Rettigheder: - Velfærdsrettigheder - Kvindekvoter Kroppen: - Speltemoren - Amning - Sundhed	Inde / Ude Alting / En ting Arbejde / Fritid Speltemoren / Uansvarlige mor Den moderlige krop / Den seksualiserede krop	?

Fælles for de forskellige tidsperioder kan vi konkludere, at kvinden altid konstrueres gennem et *inde / ude* princip, idet kvindens rolle altid meningstilskrives i forhold til hendes rolle i *hjemmet* og hendes rolle i *samfundet* eller på *arbejdspladsen*. Meningstilskrivelsen af dette begrebspar synes dog at forskyde sig over tid, da vi kan se, hvordan det i første nedslag handler om at gøre plads til kvinden *ude* i samfundet, således at hun kan praktisere sit moderskab i en anden kontekst end i hjemmet. Det andet nedslag meningstilskriver i langt højere grad kvinden en plads *ude* i samfundet og på arbejdspladsen, men centrerer sig om, hvordan der strukturelt kan gøres plads til kvinden på arbejdsmarkedet på en sådan måde, at hun ikke er en reservearmé, men en integreret del af arbejdsstyrken. I det tredje nedslag er kvinden blevet en integreret del af arbejdsmarkedet, og begrebsparret *inde / ude* synes endnu engang at skifte karakter, da det handler om, hvordan kvinden har mulighed for at veksle mellem *inde* og *ude*. Det drejer sig altså ikke længere om, hvordan kvinden skal inviteres *ud* i samfundet, men hvordan kvinden kan være *inde og ude* på en og samme tid.

I forbindelse med at kvinden bliver til en mere integreret del af arbejdsmarkedet problematiseres kvindens ansvarlighed ift. familien i langt højere grad. I første og andet nedslag handler det om, hvordan kvinden stilles ansvarlig for børnenes ve og vel, og hvordan det forventes, at kvinden indfrir børnenes 'basale' behov, såsom uddannelse, mad, tryghed osv. Denne forventning forskyder sig dog gennem den nutidige semantik, idet vi her kan iagttage, hvordan kvinden ikke kun stilles ansvarlig for børnenes 'basale' behov, men i langt højere grad gøres ansvarlig for, hvordan deres børn kan optimeres. Nu handler det ikke blot om at give børnene mad og sørge for uddannelse, men det handler om, hvorvidt de får den korrekte mad og den korrekte uddannelse, således at deres børn kan udnytte og udvikle deres fulde potentialer

Vi kan yderligere konkludere, hvordan meningstilskrivningen af kvindens krop over tid har forskudt sig, idet det i første periode i høj grad handlede om at fraskrive kvinden seksuelle drifter og i stedet projicere det til en form for sjælelig afsavn af moderskabet. Kvindens krop blev i denne periode iagttaget som en reproduktionsmaskine, der kun havde til formål at producere børn, og ikke en beholder af legemlige drifter. I takt med debatten om fri abort i analysens andet nedslag bliver begrebet *ønskebørn* aktuelt, og kvinden kan i den forbindelse nu aktivt vælge, hvornår hun vil indtræde rollen som mor, og hvornår hun vil nyde sin krop seksuelt. Dette nedslag har dermed omvendt karakter fra det første, idet det drejer sig om at fraskrive sig den reproducerende kondensering, og i langt højere grad tilskrive kroppen en legemlig drift. I det tredje nedslag skifter kvindekroppen karakter igen. Nu handler det ikke blot om sjælelighed og legemlighed, men i stedet bliver kroppen en måde, hvorpå kvinden kan formidle sit overskud og formidle, at hun har styr på tingene. *Den moderlige krop* gøres dermed til et privat anliggende, som ikke hører sig til offentlig skue og bedømmelse, som den *seksualiserede* krop.

I de første to nedslag kan vi iagttage allerede eksisterende semantikker, som har forankret sig i særlige formninger, og på denne måde løsrevet sig fra aktualiseringsøjeblikket. Vi kan ud fra ovenstående konkludere, hvordan det første nedslags begrebspar munder ud i to forskellige formninger, som kvinden indtræder, men som har det tilfælles, at de altid først og fremmest agerer husmoderligt. Den første er *den traditionelle husmoder*, som er konstrueret gennem begreber som omsorg, selvdisciplin og åndsdannelse. Hun kan dermed ikke være egenrådig, forfængelig og intellektuel. *Den traditionelle husmoder* er knyttet til *hjemmet* og har derfor ikke plads *ude* i samfundet. Yderligere kan vi iagttage *kulturkvinden*, som knytter sig til samme ovenstående forskel, men hvori forventningen er udvidet med begreberne *kyskhed* og *erhverv*. Det vil altså sige, at *kulturkvinden* er *ude* i samfundet, så længe hun er ugift og dermed ikke har nogen børn. Samfundet er dermed en platform, hvorpå *kulturkvinden* kan udøve sin modertrang, og det handler dermed ikke om at dyrke sit intellekt og professionelle virke.

I vores andet nedslag, kan vi iagttage, hvordan der er tre forskellige formninger på spil i kommunikationen, som kvinden kan indtræde. Den første er *den selverhvervende mor*, som til forskel fra *den traditionelle husmor*, er økonomisk selvstændig, nyder sin krop seksuelt og opnår tilfredsstillelse ved sig selv gennem arbejdsmarkedet. Så til trods for, at *den selverhvervende mor* er et produkt af strukturelle ændringer i samfundet, forskubbes forventningen om kvindens medfødte moderlighed. Når vi iagttager *den selverhvervende mor* kan vi se, at det, der knytter sig til ydersiden af forskellen,

er begreber som egenrådig, professionel og intellektuel. Den anden formning er *husmoderen uden arbejde*, som opererer over de samme begreber og modbegreber som *den traditionelle husmor*, men aktivt fravælger arbejdsmarkedet, for at være tilstedeværende for sine børn, og på den måde udvise ansvarlighed. Begrebet ansvarlighed knytter sig yderligere til *den selverhvervende mor*, men her knyttes ansvarlighed an til tilfredsstillelsen på arbejdsmarkedet og dermed påstanden, om at en glad mor er en glad familie. Den tredje og sidste formning, som vi kan iagttage i semantikanalysen er *karrierekvinden*, som tillægges karaktertræk som manden, egenrådig, effektiv, fejlfri og professionel, og i kommunikationen fungerer hun som *husmoderen uden arbejde* og *den selverhvervende mors* umarkerede rum. *Karrierekvinden* kan dermed ikke være moderlig eller varm, og hun fungerer som en platform, hvorpå kvinden kan indtræde, hvis hun ønsker at avancere på arbejdsmarkedet.

I vores nutidige semantiske nedslag kan vi ikke iagttage, hvordan der synes at være kondenseret særlige formninger i kommunikationen, når vi iagttager kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Til trods for dette kan vi dog iagttage, hvordan kommunikationen tematiserer kvinden gennem henholdsvis velfærdsrettigheder, kvindekvotering, speltmoren, amning og sundhed. På denne måde kan vi iagttage, hvordan der skabes særlige forventninger til kvinden i kommunikationen, men i og med at disse ikke har løsrevet sig fra aktualiseringsøjeblikket, kan vi ikke minimere strukturernes kompleksitet til formninger. For at komme dette nærmere undersøger vi i den næste analyse, hvordan vores respondenter knytter an til de nutidige begrebspar gennem interaktionssystemer, som vi har konstrueret gennem vores interviews.

4 Formanalyse

Dette kapitel stiller, som beskrevet tidligere, skarpt på, hvordan det fremanalyserede semantiske reservoir oversættes til særlige formninger, som træder frem i kommunikationen, når vi iagttager kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie. Specialets anden analysestrategiske diamant udfoldes, og vi iagttager dermed gennem Luhmanns formanalytiske teori, som guider vores blik mod kommunikationens paradoksale konstruktioner. I forfølgelsen af at kortlægge *den moderne karrierekvinde*, er det essentielt at belyse, hvilke begreber fra den semantiske analyse, som knytter sig til henholdsvis karriere og familie. Der synes at være særligt et begrebspar fra den semantiske analyse, som styrer vores iagttagelse i formanalysen, da dette afgør, hvilke forventninger der sættes i spil i kommunikationen, når vi iagttager formanalytisk. Dette begrebspar er *alting / en ting*, og denne forskel vil fungere som udgangspunkt for vores forskellige formninger og trods bevidstheden, om at der er andre mulige og relevante begrebspar at tage udgangspunkt i, synes denne alt andet lige at komme vores genstandsfelt nærmest. Denne analyse vil basere sig på resultaterne fra den semantiske analyse, og for at komme nærmere formningernes strukturer inddrager vi vores interviews, da disse giver indblik i, hvordan vores kvindelige respondenter positionerer sig i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Det skal understreges, at eftersom det er strukturer, og ikke subjekter, vi iagttager i kommunikationen er de fremanalyserede formninger et udtryk for, hvordan vores respondenter knytter an til karriere og familie. Formningerne er dermed ikke et udtryk for én respondents håndtering af spændingsfeltet, men et udtryk for en struktur i kommunikationen. Ovenstående analysedel, som har givet os et reservoir af semantiske strukturer, synes at udgrene sig i fire forskellige formninger, og det er de fire forskellige formninger, vi i følgende analyse vil forfølge.

4.1 Den moderne husmor

I dette afsnit undersøger vi, hvordan begrebsparret *en ting / alting* træder frem i kommunikationen, når vi iagttager kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie. Dykker vi ned i den nutidige semantik, kan vi iagttage, hvordan Lyhne markerer begrebet *familie* på sin systemiske inderside, og kobler vi det med begrebsparret, bliver forskellen til *familie / alting*. Det resulterer i, at Lyhne kun kan markere sig selv indenfor grænsen af familiebegrebet, og på den måde sætter det grænser for alt andet, hun ikke kan være. Dette afsnits formål er dermed at komme frem til, hvad *alting* bliver, når *en ting* er familie, eller sagt med andre ord, hvad der falder på den umarkerede side af forskellen, når indersiden markeres som familie. I foregående semantiske analyse har vi konkluderet, at der knytter sig begreber som absolut nærvær og absolut ansvarlighed til familiebegrebet, og heraf må

følge at disse forventningsstrukturer ikke er at finde på forskellens yderside. Man må med andre ord praktisere absolut ansvarlighed og absolut nærvær, hvis man vil være en god mor.

Ud fra den semantiske analyse kan vi iagttage, hvordan Lyhne meningstilskriver nærvær som værende konstant tilstedeværelse, og dette i kraft af at hun valgte at sige sin stilling op for at fokusere 100 % på sine børn. Denne meningstilskrivning af nærvær er en ekstrem, og fungerer dermed som en arketypisk konstruktion i kommunikationen, og det skal understreges, at det Lyhne definerer som nærvær blot er en ud af mange. Iagttager vi fx, hvordan Sally beskriver nærvær, kan vi se, at det ikke nødvendigvis drejer sig om konstant tilstedeværelse:

Det der med, at når man er hjemme, og når man er sammen med sine børn, så har man ikke en telefon, der ringer hele tiden eller mails, man lige skal svare på. Hvis lille Augusta hiver en i buksebenet, så siger man ikke: Lige et øjeblik, jeg skal lige... Så skal man altså lige tage sig tid til at sige: ja, det er en rigtig fin tegning.

(Sally, Bilag 2)

Her drejer nærvær sig om, at man som mor skal være nærværende i øjeblikket. Den gode mor konstrueres til at være en kvinde, som ikke deler sin opmærksomhed mellem barnet og e-mailen. I denne konstruktion forventes det, at kvinden fravælger alt andet, når familien kræver opmærksomhed, og nærvær handler derfor om at kunne fokusere på *en ting*, altså familien, i stedet for at forsøge at gøre *alting* på samme tid. Det umarkerede rum synes derfor at knytte sig til fravær fra familien, idet den gode mor ikke kan være nærværende og fraværende på samme tid. Hermed ikke sagt, at kvinden ikke kan have et arbejde, men at det forventes, at hun ikke lader arbejdsliv og familieliv smelte sammen, idet hun derfor ikke kan praktisere absolut nærvær. Arbejdet må derfor tilpasses familiens behov og ikke omvendt. Dette paradoks knytter sig til den nutidige semantiks begrebspar *fritid / arbejde*, som også sætter arbejde på ydersiden af forskellen. Sally giver i ovenstående citat udtryk for, at tager man arbejdet med hjem, og dermed markerer sin karriere på systemets inderside, fraskriver man samtidig muligheden for at være en god mor. Dermed må karriere være en del af forskellens umarkerede rum og dermed en del af *alting*.

Ser vi på, hvordan forventningsstrukturen om *speltmoren* oversættes i denne formning, kan vi iagttage, hvordan absolut ansvarlighed også knytter sig til forskellens inderside. At markere familien, og dermed opfylde forventningerne om, hvordan man er en god mor, betyder, at kvinden må agere

vogter for familiens kroppe, samt vogter for at udløse barnets fremtidige potentiale. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende citat:

Man skal jo helst også give sine børn noget ordentligt morgenmad, og det skal jo altså helst være økologisk det hele og helst afleveres så sent som muligt i børnehaven og hentes så tidligt som muligt. De skal jo også helst have det rigtige at spise til frokost i børnehaven og alt det der.

(Stine L, Bilag 6)

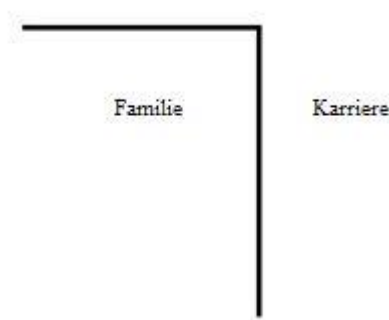
Her kan vi iagttage, hvordan Stine L, som er mor til to, møder en forventning om, hvordan hun skal agere både absolut ansvarlig og absolut nærværende. De to begreber, nærvær og ansvarlighed, kobler sig til hinanden, og resulterer i en forventningsstruktur, som italesætter, at førend Stine kan opfattes som værende en god mor, må hun både aflevere sent, hente tidligt, sørge for at børnene spiser korrekt og økologisk osv. Her synes vi igen at kunne iagttage, hvordan karriere sættes på ydersiden af forskellen, idet karriere slet ikke markeres i kommunikationen, og ydermere hvordan det alt andet lige synes umuligt at indfri forventningen om at aflevere så sent som muligt og hente så tidligt som muligt samtidig med, at der passes karriere. Line, som er mor til to tvillinger italesætter disse forventninger yderligere:

Nogle gange kommer man til skolesammenkomster, hvor man skal have hver sin ret med, og så kommer Kim og jeg med noget færdiglavet mad, for jeg står sgu ikke lige og bager et eller andet. Og så kommer sådan en kone der med en hjemmelavet pasta-ret med sådan en irriterende lille træpind hvor der står "Økopesto fra haven". Og hvad er det hun skal bevise her? Hvad er det du vil vise med det der overskud?

(Line, Bilag 3)

Her er det bemærkelsesværdigt at iagttage, hvordan Line, som umiddelbart fraskriver sig den forventning, der ligger i at være absolut ansvarlig mor, alligevel synes at knytte an til den. Line er tydeligvis provokeret af den demonstration, *sådan en kone* udviser gennem den *irriterende træpind*, og italesætter dermed lige præcis den konklusion, vi i den semantiske analyse fremkom med - nemlig at det for den absolut ansvarlige og nærværende mor i lige så høj grad handler om at positionere sig overfor omverdenen som rent faktisk at være det for sine børn. Når kvinden markerer *familien* og *en ting* på indersiden, indfrir hun samtidig de forventninger, der ligger til det at være en god mor,

ved at positionere sig som absolut ansvarlig og nærværende overfor omverdenen. Det vil altså sige, at når kvinden ikke praktiserer sit absolutte moderskab offentligt, ved fx at lave Øko Pesto til forældremøderne, indfrir hun ikke forventninger om det at være en god mor og må derfor falde på ydersiden af forskellen. Med et genstandsfelt som er iagttagelsen af den spænding der ligger mellem familie og karriere, kan vi gennem ovenstående iagttage, hvordan der synes at komme en særlig forskelsoperation på spil i kommunikationen:

Denne forskel betyder, at når kvinden vælger at markere familien som den *ene ting* hvorigennem hun positionerer sig, installerer det umuligheden i at positionere sig gennem *alting*. Det vil sige, at kvinden hermed ikke både kan være mor og karrierekvinde på samme tid og vælger derfor reflektivt familien fremfor karrieren. I forlængelse heraf kan vi tydeligt iagttage, hvordan der synes at være en semantisk forskydning af *den traditionelle husmor*, idet kvinden i denne formning reflektivt vælger at indtræde de traditionelle husmorforventninger og ikke blot er et produkt af en strukturel samfundsordning. Enheden af ovenstående forskel *familie / karriere* iagttager vi dermed som *den moderne husmor*. Det betyder, at *den moderne husmor* kløver sin verden i to og vælger dermed at indfri de forventninger, der ligger til det markerede rum; *familien*. Denne måde at kløve verden på, betyder, at *den moderne husmor* aldrig kan være både det ene og det andet på samme tid, hun kan aldrig markere *en ting* og *alting* på samme tid, da dette er en logisk umulighed.

4.2 Den nutidige karrierekvinde

I dette afsnit forfølger vi stadig forskellen *en ting / alting* gennem spændingsfeltet mellem karriere og familie. Dette afsnit vil dog tage sit udgangspunkt i kvinden, der markerer *karriere* på sin systemiske inderside, og dermed er vores interesse styret af vores iagttagelse af, hvordan vores respondenter markerer sig selv indenfor karrierebegrebets grænser. Vi tager igen udgangspunkt i det fremanalyserede semantiske reservoir, som synes at stille sig til rådighed i denne kommunikation, og vi iagttager derfor hvilke forventninger, der knytter sig til det at være kvinde i spændingsfeltet mellem

karriere og familie, og i dette afsnit altså når vores respondenter kommunikerer *karriere* som værende den *ene ting*, hvorigennem hun markerer sig.

Kigger vi tilbage på Berneke i den semantiske analyse, kan vi iagttage, hvordan begreber som *ambitiøs*, *mandlighed*, *resultatorienteret* og *hårdtarbejdende* knytter sig til karrierebegrebet og dermed forskellens inderside. Under vores empiriindsamling var det bemærkelsesværdigt at iagttage, hvordan flere af vores respondenter ikke umiddelbart ville identificere sig med konstruktionen om karrierekvinden, idet opfattelsen heraf synes at have en negativ klang:

Karrierekvinde for mig er en følelsesløs, misforstået overkompenserende type, som ikke er mand. Jeg forbinder slet ikke det ord med.. altså i princippet er karrierekvinde jo ikke noget negativt, for jeg ser fx ikke mig selv sådan, men jo det er da klart at jeg er meget drevet af virksomheden, og vil gerne blive udfordret, så jo det er jeg jo.

(Nina, Bilag 4)

Flere iagttagelser kan ses ud fra dette citat. For det første beskrives karrierekvinden her som en speciel type kvinde, der i kraft af sin karriere synes hun må overkompensere, fordi hun ikke er mand. Opfattelsen af karrierekvinden som værende følelsesløs, og ”*sådan en type med rundsave på albuerne, som bare skal frem*” (Sally, bilag 2) synes stadig at være på spil i kommunikationen, når kvinden markerer karriere som *den ene ting*. For det andet kan vi iagttage, hvordan Nina trods denne negative tilskrivning, alligevel identificerer sig med konstruktionen, da karrierebegrebet samtidig markeres som noget, man er drevet af og kan udfordre sig selv gennem. For det tredje kan vi se, hvordan Nina opstiller begrænsninger for, hvad en karrierekvinde ikke kan være. En karrierekvinde kan i denne kommunikation ikke være varm, kvindelig eller være i stilstand. At være drevet af sit arbejde og konstant udvikle sig synes at være et kerneelement i denne konstruktion, da vi kan iagttage at flere af vores respondenter knytter an til denne evige udvikling. Til spørgsmålet om, hvad der motiverer mest, svarer Stine S:

Det gør muligheden for udvikling og resultater, for jeg tror ikke jeg kunne have det ene uden det andet. Man kan jo godt hjerne igennem en butik, og nå sine budgetter og have glad personale, og glade kunder, men hvis jeg havde udsigt til at være der de næste ti år, så ville jeg dø langsomt.

(Stine S, Bilag 7)

Her kan vi iagttage, hvordan det i kommunikationen tydeliggøres, at det ikke er nok bare at gøre sit arbejde godt, men at kvinden samtidig skal dygtiggøre sig og udvikle sig i takt med sine arbejdsopgaver. Helt eksplicit fortæller Stine S her, at hvis ikke hun har mulighed for at udvikle sig, dør hun langsomt. Det betyder, at der i karrierebegrebet ligger en forventning om, at man konstant skal blive bedre, udvikle sig og opsøge udfordringer på arbejdspladsen. Stine S uddyber længere inde i interviewet, at er hun ikke i udvikling, er hun i afvikling (ibid.), hvilket understreger, at stilstand må stilles på ydersiden, når karriere markeres. Kvinden kan med andre ord ikke have en karriere, hvis ikke hun konstant arbejder med sig selv med det formål at dygtiggøre sig. I forlængelse heraf synes endnu et begreb at knytte sig til forskellens inderside, idet der i kommunikationen sættes en særlig forventning til, hvordan hun leverer resultater:

Når jeg fx har lukket al high rekruttering på mindre, end hvad vi havde sat ud på time-linen, selvom jeg har haft en kandidat ved siden af (...) det er jo, når man gør noget der ikke er forventet. Det er ikke forventet af mig... Normalt hvis du studerer, er du som regel student assistent, og hjælper til med sådan nogle ting, men jeg blev ansvarlig for rekruttering inden jeg var færdig med min kandidat.

(Kathrine, Bilag 5)

Kathrine italesætter her, hvordan hun positionerer sig selv, som værende en kvinde, der ikke bare er god til sit arbejde, men rent faktisk 'overachiever'. Her kommer altså en særlig forventningsstruktur til syne, som sætter betingelser for, hvad det vil sige at være en god karrierekvinde. Hun skal altså ikke blot levere resultater, men levere mere end der forventes. Denne forventning synes samtidig at sætte betingelser for, hvilke fravalg kvinden må gøre sig for at kunne indfri de ovenstående forventninger, idet hun ikke kan vælge *alting*. Dette komme kommer blandt andet til udtryk i, hvordan Stine S beskriver hvilke forventninger, der afspejler sig i hendes job:

Jeg har en klar forventning om, at jeg, når nu jeg har valgt det job, som jeg har valgt, så har jeg valgt det, fordi jeg skal være den bedste til det, og der er ikke noget midt i mellem (...) Det kommer jo til udtryk rent arbejdsmæssigt, ved at jeg arbejder benhårdt, og netop igen siger måske nej til nogle andre ting, fordi så er det det, jeg koncentrerer mig om.

(Stine S, Bilag 7)

Stine S beskriver her, hvordan hun som ambitiøs og hårdtarbejdende karrierekvinde, må give afkald på andre ting for at opnå de resultater, hun forventer af sig selv. Vi kan altså her iagttage, hvordan forskelsoperationen *karriere / alting* kommer til udtryk hos en kvinde, der markerer karriere som værende det primære begreb, hvorom hun positionerer sig. Det umarkerede rum kan ikke i denne kommunikation iagttages, men Nina, som er partner og direktør i eget firma, italesætter dette fravalg som følger:

Jeg valgte at fokusere på 9PR i stedet for at have 20 veninder, som egentlig alle sammen var ret gode veninder, men jeg skulle hele tiden have kaffe med den ene, den anden, den tredje og den fjerde (...) Jeg gider simpelthen ikke mere. Det er for trættende et eller andet sted.

(Nina, Bilag 4)

Her gives udtryk for, at Nina har givet afkald på nogle veninder, eller sagt med andre ord, ofret lidt i familielivet, for at kunne være ambitiøs på hendes egne og firmaets vegne. I denne forbindelse kan vi iagttage, at flere af vores respondenter italesætter semantikkens begrebspar *arbejde / fritid* på en ny måde. Vi kan iagttage, at meningsgrænsen mellem de to modbegreber synes at være på spil i kommunikationen hos kvinden, der markerer *karriere* som den *ene ting*. Det betyder, at kommunikationen ikke længere kan skelne skarpt mellem, hvornår noget er arbejde, og hvornår noget er fritid. Det kommer til udtryk i kommunikationen, når respondenterne for det første beskriver, hvordan de arbejder i deres fritid, og at deres fritid er deres arbejde, for det andet når de møder forventningen om hele tiden at udvikle sig, for det tredje når det forventes, at de overachiever og slutteligt hvordan dette automatisk, men reflektivt, medfører fravalg:

Der kan du sige, at der møder man forventninger til, at når man har børn så engagerer du dig i alle mulige forældre-det ene eller andet eller tredje. At du engagerer dig i deres aktiviteter. Står nede i svømmehallen på sidelinjen og så videre. De forventninger, dem vælger jeg ikke at forholde mig til eller indskrive mig i. Jeg vælger hvert fald ikke at efterleve dem, fordi det ikke passer ind i det liv, jeg ønsker at føre.

(Gry, Bilag 8)

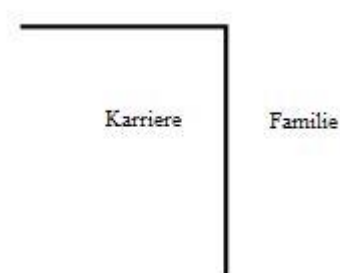
Gry, som er afdelingsleder og mor til to, beskriver her, hvordan hun grundet sin karriere, reflektivt fraskriver sig forventningen om absolut nærvær, som vi så den hos den *moderne husmor*. Vi kan

iagttagelse, hvordan Gry sætter sin familie på ydersiden, når hun markerer karriere som værende *det liv hun ønsker at føre*. Når kvinden markerer karriere på indersiden som *det ene*, er hun samtidig nødt til, at sætte familien på ydersiden sammen med *alt andet*, idet hun ikke vælger at indfri forventningen til, hvad det vil sige at være en *moderne husmor*. Hvor den moderne husmor positionerer sig selv gennem sine børn, synes kommunikationen her at tyde på, at kvinden, der markerer karriere, ikke finder det interessant at positionere sig gennem det familiære:

Man skal altid synes, det er så skønt at sidde til de der forældremøder, og jeg synes bare det er røvsygt. De der gå-hjem møder, hvor man skal se børnenes projekter i skolen, så gør jeg gerne det, men det er ikke særlig velset at sige, at det faktisk er røvsygt, og jeg dukker jo også op til det (...) det rager mig en høstblomst.

(ibid.).

Her kan vi ligefrem iagttagelse, hvordan forventningsstrukturen fra *speltmoren* forkastes, idet hun direkte siger, at hun finder det dybt kedeligt at praktisere sit moderskab offentligt – om ikke andet, så i hvert fald på den måde, det forventes af hende, at hun praktiserer det. Forventningerne som *speltmoren* installerer, bliver til en irritation i kommunikationen, som tvinger karrierekvinden til reflektivt at tage stilling til, hvordan hun fraskriver sig forventningen, om hvad det vil sige at være en god mor. Idet hun frakaster sig de forventninger, sætter hun det familiære ud på ydersiden af forskellen, og vi kan dermed konkludere, at den ser således ud:

Forskellen betyder, at når kvinden markerer karriere som værende den *ene ting*, hvorigennem hun positionerer sig, resulterer det i umuligheden i at positionere sig gennem *alting*. Kvinden har dermed ikke mulighed for at indfri forventninger fra begge sider af forskellen, og hun må derfor fravælge familiebegrebets forventningsstrukturer for at kunne indfri de forventninger, der knytter sig til karrierekvinden. Der hvor karrierekvinden forskyder sig fra 1980'ernes semantik om samme, er når kvinden alligevel tvinges til reflektivt at tage stilling til sit moderskab og sin kvindelighed.

Denne forskels enhed bliver dermed til *den nutidige karrierekvinde*, hvilket betyder, at når kvinden kløver verden i to gennem denne enhed, opstilles paradokset om, at hun ikke kan være både det ene og det andet på samme tid. Yderligere kan vi iagttage, hvordan dette paradoks installerer en kommunikativ tvangsmæssighed, som gør, at forskellen hele tiden må reproduceres og kommunikeres for at skjule dets iboende umulighed.

4.3 Den moderne karrierekvinde

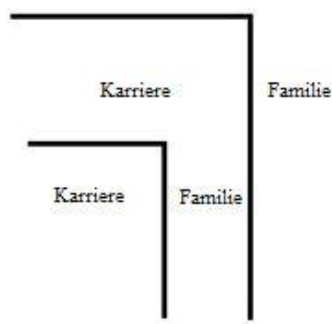
I ovenstående har vi iagttaget, hvordan det fremanalyserede semantiske reservoir har sat en masse forskellige begreber til rådighed for kommunikationen, som vi herefter har iagttaget i to forskellige former; *den nutidige karrierekvinde* og *den moderne husmor*. Disse to former er i deres forskelsoperationer rene former, idet indersiden af forskellen sætter klare grænser for, hvad kvinden ikke kan være. Paradokserne kommer dermed til udtryk, ved at kvinden ikke kan benytte sig af begge sider af meningsgrænsen, men når vi iagttager, hvordan vores respondenter knytter an til henholdsvis karriere og familie, synes der at være meget mere på spil:

Jeg ER mor, ligeså vel som jeg er karrierekvinde og leder (...) Så på den måde lægger jeg måske mere betydning i morrollen, men jeg lægger trods alt ikke mere betydning i den end, at det andet OGSÅ betyder rigtig meget for mig og for min livsglæde. Jeg tror netop, at de er sideløbende og fælles.. De smelter sammen. Jeg kan ikke lade være med at være mor, og ønsker det heller ikke, men jeg kan heller ikke lade være med at gøre det, jeg brænder for.

(Gry, Bilag 8)

Her kan vi iagttage, hvordan Gry i kommunikationen markerer sin inderside både gennem sin karriere og sin familie, og hun italesætter direkte, at de smelter sammen. Der synes altså i ovenstående, at træde to formninger frem i kommunikationen på samme tid, nemlig både forventningerne, der knytter sig til *den moderne husmor* og til *den nutidige karrierekvinde*. Men hvad betyder det for kommunikationen, når begge sider af forskellen markeres? Teoretisk er det en umulighed, idet forskellen – og dermed kommunikationen, bliver opløst, men det synes altså ikke at være tilfældet i ovenstående kommunikation. Vi kan nemlig iagttage, hvordan Gry rekursivt knytter an til både karriere og familie, og iagttager vi dette gennem vores begrebspar *en ting / alting* synes kommunikationen nu at markere *alting* på indersiden, og *en ting* på ydersiden.

Dette afsnit vil hermed undersøge hvordan formen ændrer sig, når vi indsætter *den nutidige karrierekvinde* som enheden mellem *alting / en ting*. Når vi gør det, betyder det, at udgangspunktet for formen alt andet lige har *karriere* og *alting* på indersiden, og dermed *familie* og *en ting* på ydersiden. Det kan vi iagttage, når Gry beskriver, hvordan hun reflektivt til- og fravælger de forventninger, der knytter sig til familiebegrebet: ”*De forventninger, dem vælger jeg ikke at forholde mig til eller indskrive mig i.*”(ibid.). På samme måde kan vi iagttage hvordan Line fraskriver sig de forventninger, der knytter sig til absolut nærvær: ”*Jeg føler ikke, at en mor behøver stå ude på sidelinjen i en sportshal hver søndag, og stå og heppe. Der mener jeg jo lige så vel, at farmor og farfar kan stå der hver søndag.*” (Line, Bilag 3). Til trods for, at vi kan iagttage, at respondenterne gør sig disse til- og fravalg, synes det stadig ikke at forklare hvorfor og hvordan begge sider af forskellen markeres. For at komme dette paradoks nærmere, synes det yderst relevant at inddrage Luhmanns begreb om re-entries, som installerer muligheden for at iagttage, hvordan *den nutidige karrierekvinde* inviterer sit udenfor indenfor (Luhmann, 1993:487). Formen ser dermed ud som følger:

Figuren viser, hvordan der i kommunikationen installeres en ny forskel, og hvordan denne forskel optræder i det rum, der skabtes med forskellen. Sagt med andre ord kan vi ved hjælp af denne genindtrædelse iagttage, hvordan *den nutidige karrierekvinde* installerer et mulighedsrum, hvori hun kan indfri forventninger fra begge sider af forskellen. Spørgsmålet er så, hvad den nutidige karrierekvinde bliver til, når hun optræder som en re-entry i kommunikationen:

... så køber hun bare økologisk, og så bager hun selv sine boller fra bunden, og hun er mega overskudsagtig (...) Hendes børn går sikkert også til fodbold, svømning og dans og al mulig andet, og hun skal nok også være med til alle forældremøderne og hun skal nok nå det hele (...) Og selvfølgelig samtidig med, at hun har en relativ fin stilling, og højst sandsynlig også ser drøn tjekket ud.

Vi kan her iagttage, hvordan forventningsstrukturene absolut nærvær og absolut ansvarlighed føres ind på indersiden af forskellen, således at hun udover at være karrierekvinde skal indfri forventninger fra *den moderne husmor*. Absolut ansvar kommer til udtryk gennem forventningen om, at moren køber økologisk og oven i købet også skal bage sine boller fra bunden, desuden sørger hun for at hendes børn rører sig og deltager i diverse sportsaktiviteter. Hun er med andre ord også her kroppens vogter. Absolut nærvær er således udtrykt gennem italesættelsen af, at kvinden nok skal nå at komme til alle forældremøder og nå det hele, samtidig med at hun passer sin karriere. *Den nutidige karrierekvinde*, som har genindført sin forskel på sin systemiske inderside, positionerer sig ikke blot gennem karriere, men i lige så høj grad gennem hendes familie. Kvinden i denne re-entry bliver altså til en, som skal være *alting* på *en gang*, men hvordan operationaliserer kvinden dette tilsyneladende paradoks om at være *alting* på *en gang*? Det kan vi iagttage i følgende:

Jeg har prøvet at lave en prioritering, om hvad der betyder noget for mit liv. Det er ikke sikkert, det altid lykkes (...) Det, der betyder noget for mig, det er, at mine drenge har det godt, og at de føler, jeg er nærværende. Mit arbejde betyder også rigtig meget for mig, og det betyder noget for mig, at jeg rører mig fysisk. De tre ting er egentlig dem, jeg har prioriteret i min dagligdag, at der skal være tid til.

Vi kan her iagttage, hvordan prioritering er et centralt element i operationaliseringen af kvindens hverdag. Gry beskriver i interviewet, hvordan hendes hverdag er delt op i forskellige faser, hvori hun indskriver sig i den forventning, der ligger til den rolle, hun har i faserne, og at disse faser er enormt strukturerede og skemalagt: ”*Den måde, jeg har valgt at gøre tingene på, er, at min dagligdag er meget skematisk lagt op.*” (ibid.). Det vil sige, at når hun er hjemme med sine børn er hun 100 % nærværende, når hun er på arbejde er hun 100 % resultatorienteret, og hun er også 100 % refleksiv, om hvornår, hvorfor og hvordan hun er det ene eller det andet. Denne refleksivitet er mulig, fordi re-entryren indeholder *både* den nutidige karrierekvinde og den moderne husmor, som begge er refleksive om deres til- og fravalg (jvf. afsnit 4.1 og 4.2). Kommunikationen synes altså at synliggøre paradokset, i stedet for at skjule det, for på den måde at kunne *oscillere* mellem re-entryens mange forventningsstrukturer (Teubner, 1993). Sagt med andre ord, udnytter kvinden umuligheden til en grad, så umuligheden gøres mulig gennem at ’hoppe’ mellem de mange roller,

hun har, og dermed reflektivt vælge til eller fra. Denne formning synes dermed at udgøre *den moderne karrierekvinde*, idet hun muliggør både at være husmor og karrierekvinde på samme tid.

4.4 Familiemorens umulighed

I ovenstående er vi kommet frem til, hvad der sker med formningen, når *den nutidige karrierekvindes* forskel genindtræder på indersiden. Resultatet er formen *den moderne karrierekvinde*, som formår at positionere sig gennem begge forventningsstrukturer, fordi hun reflektivt kan oscillere mellem begge sider af den genindtrådte forskel. Hvis det er så ”nemt” at skifte mellem de forskellige roller, hvordan kan det så være, at der alligevel synes at være så meget polemik omkring stressede børnefamilier? Det spørgsmål forsøger vi at svare på, ved at undersøge, hvad der sker med formen, når vi indsætter *den moderne husmor* som enheden af forskellen mellem familie og karriere, hvor begrebet *alting* sættes på indersiden af forskellen.

På samme måde som med *den moderne karrierekvinde*, kan vi iagttage, hvordan *den moderne husmor* inviterer sit udenfor indenfor, når *alting* markeres på indersiden. Idet det i denne form er *den moderne husmor*, der markeres som det primære, betyder det, at kommunikationen først og fremmest centrerer sig om familiebegrebet. Alligevel kan vi i nedenstående iagttage, hvordan karrierebegrebet markeres simultant med familiebegrebet. Stine L beskriver:

Så er der jo selvfølgelig forventninger fra arbejdspladsen. Lige nu er det jo meget, at jeg skal præstere, da jeg skal sælge, og der er min chef rigtig god til at have rigtig mange og rigtig høje forventninger til mig, at jeg skal præstere, så det, kan jeg godt mærke, er lidt pres. Så er der jo forventninger fra omgivelserne også, der er jo forventninger nede i børnehaven fra personalet, og fra de andre forældre. Husker man nu alle de her ting, man skal, og husker man nu en god gave til lille Viggos fødselsdag. Så jeg synes, der er rigtig mange forventninger.

(Stine L, Bilag 6)

Vi kan her iagttage, hvordan Stine L forsøger at indfri forventninger fra begge sider af forskellen. På den ene side skal hun præstere på arbejdet, og på den anden side skal hun leve op til det at være en god mor. Kommunikationen synes dog at differentiere sig fra *den moderne karrierekvinde*, når det er *den moderne husmor*, der kommunikerer det markerede rum gennem *alting*. I nedenstående kan vi iagttage, hvordan Stine L ikke indoptager samme refleksivitet eller udviklingsdrift, som vi så

det hos *den moderne karrierekvinde*. Stine L gør med andre ord, hvad der bedes om, men heller ikke mere:

Men alligevel har han en forventning, om at jeg skal arbejde over. Gratis. En dag sagde han til mig: Ja, det er jo lidt foruroligende Stine, at du aldrig bliver og arbejder over (...) Det er de der forventninger, om at man gør noget ekstraordinært, at man yder noget ekstra, og det kan da være han har haft medarbejdere førhen, der har gjort det, men der bliver jeg nødt til at sige, at når jeg har to børn og en hverdag, der skal hænge sammen, så kan jeg altså ikke.

(ibid.)

På den måde, kan vi iagttage, at Stine L på samme tid møder, men ikke imødekommer den forventningsstruktur, der ligger i karrierebegrebet. Forventningen om at yde ekstra på arbejdet, må ofres for stadig at kunne indfri forventningen om, hvad det vil sige at være en god mor. Vi kan altså iagttage, at Stine L ikke er i stand til at oscillere på samme måde som *den moderne karrierekvinde*, idet hun ikke formår at opdele sin hverdag i forskellige faser, hvori hun refleksiøst vælger, hvilken forventning hun vil indfri. Det betyder, at vi ikke i denne kommunikation kan iagttage en re-entry, på trods af at Stine L markerer begge sider i kommunikationen. Da der ikke sker en re-entry, er Stine L derfor udsat for alle de forskellige forventninger, der ligger i både familiebegrebet og karrierebegrebet, men hun kan ikke være *alting* på *en gang*, og hun kan heller ikke hoppe mellem *alting* og *en ting*. Konsekvensen heraf er, at paradokset ikke bliver brugt produktivt og afsløres dermed som en umulighed, idet ingen kommunikation kan markere begge sider af forskellen på samme tid uden at bryde sammen.

Man kan i den forbindelse undre sig over, at *den moderne husmor* ikke formår at kopiere sin forskel ind på sin systemiske inderside, når nu den *nutidige karrierekvinde* kan. Forklaringen heraf, synes at knytte sig til de forskellige formers meningstilskrivning af egen udvikling og i denne forbindelse også frygt for stilstand. Med dette menes, at *den moderne karrierekvinde* og *den nutidige karrierekvinde* begge beskriver en drift om konstant at dygtiggøre sig, blive bedre og udfordre sig selv. På den måde handler det om hele tiden at arbejde med sig selv for at nå de mål og forventninger, der mødes fra omverdenen. Vi kan ikke på samme måde iagttage dette hos *den moderne husmor*, hvilket betyder, at når hun forsøger at være *alting* på *en gang* – og kommunikationen dermed bryder sammen, må hun skjule umuligheden i en ny kommunikation. Denne kommunikation handler ikke

om selvudvikling, men i langt højere grad om, hvilke foranstaltninger, der skal sættes i stand i omverdenen, før hun kan indfri forventninger fra begge sider. Dette synes især at komme til syne i følgende:

Så jeg håber egentlig, at jeg får et job, hvor jeg er så glad for det jeg laver, og min chef og kolleger, at jeg gerne vil gøre en ekstra indsats. Det er jeg sikker på, at jeg også vil. Jeg kan godt lide at arbejde, men det kræver også noget, synes jeg, fra den virksomheds side.

(ibid.)

Vi kan her se, hvordan kommunikationen ændrer sig fra selvudvikling til et spørgsmål om ydre omstændigheder, idet Stine L beskriver, at hun først vil indfri forventningerne om at yde ekstra, når virksomheden erkender, at: *”Der skal også bare være nogle personalegoder. Det nytter ikke noget at tage alt fra sine medarbejdere. Lige nu har vi ingen feriefridage, ingen barn-syg dage, og vi arbejder de der 40 timer om ugen”* (ibid.). Det tyder altså på, at når den *moderne husmor* markerer *alting* på indersiden, overvældes hun af kompleksitet, idet hun ikke formår at kopiere forskellen ind i det markerede rum, og på denne måde minimere kompleksitet i kommunikationen. Måden hvorpå den *moderne husmor* afparadokserer, og dermed håndterer umuligheden, er ved at kalde på strukturelle ændringer, for på den måde at skjule det iboende paradoks, der ligger i at markere *alting* på indersiden. På denne måde kan vi altså forklare, hvorfor Løkkegaard (jf. afsnit 3.3.1) føler sig stresset, og hvorfor hun ikke føler hun kan indfri forventningen om selv at kunne balancere familieliv og arbejdsliv. Det handler for denne kvinde ikke blot om at prioritere sin tid, men om at samfundet i langt højere grad skal tage ansvar på hendes vegne, og skabe et strukturelt mulighedsrum, hvori kvinden både kan praktisere sit moderskab og realisere sig gennem sin karriere.

4.5 Delkonklusion

Vi har i ovenstående fremanalyseret, hvordan det semantiske reservoir oversættes til forskellige formninger, når vi iagttager vores respondenter i en interaktionssituation. Ved hjælp af forskellen *en ting* / *alting* kan vi konkludere, at kommunikationen kommer til udtryk gennem fire grundlæggende formninger, som vi kalder henholdsvis *den moderne husmor*, *den nutidige karrierekvinde*, *den moderne karrierekvinde* og *familiemoren*.

De to første formninger, altså *den moderne husmor* og *den nutidige karrierekvinde*, kan iagttages som ’rene’ former, hvor meningsgrænsen mellem de to sider af forskellen synes mere eller mindre

fastforankret. Dette skyldes alt andet lige, at de begge markerer *en ting* på deres systemiske inderside, og dermed *alting* på ydersiden. Det betyder, at *den moderne husmor* positionerer sig selv gennem *en ting*, som er at praktisere sit moderskab gennem de forventningsstrukturer, der knytter sig til absolut nærvær og absolut ansvarlighed. *Den moderne husmor* skubber dermed *alt andet* ud på ydersiden, således at hun ikke kan positionere sig gennem karrierebegrebet. Kommunikationen, der knytter sig til *den nutidige karrierekvinde*, kommer ligeledes til udtryk gennem positionering, og dermed markeringen af *en ting*. Til forskel fra *den moderne husmor*, markerer *den nutidige karrierekvinde* karriere på den systemiske inderside, og sætter dermed grænser for, hvad *alting* kan være på ydersiden. *Den nutidige karrierekvinde* sætter familiebegrebet på ydersiden og afviser derfor de forventninger, der ligger til det at være en god mor, for at kunne indfri og positionere sig selv gennem sin karriere. Til karrierebegrebet knytter der sig begreber som ambitiøs, resultatorienteret, hårdtarbejdende og mandlig. Fælles for begge formninger er, at paradoksets tvangsmæssighed kommer til syne gennem umuligheden i at være begge dele på samme tid, og disse former må derfor tage stilling til, hvilken side af forskellen de vil positionere sig gennem.

Anderledes ser kommunikationen ud, når kvinden i spændingsforholdet mellem karriere og familie, markerer *alting* på indersiden, da kommunikationen tillader to forskellige tilsyneladende paradoksale forventningsstrukturer på samme tid. *Den moderne karrierekvinde* kan dermed både indfri forventningerne fra karrierebegrebet og familiebegrebet, idet systemet har formået at opnå større refleksivitet om sig selv og sine grænser. Denne større refleksivitet skyldes *den nutidige karrierekvindens* genindtrædelse på egen inderside, som resulterer i, at *den moderne karrierekvinde* kan oscillere mellem *alting* / *en ting*, *karriere* og *familie*. *Den moderne karrierekvinde* kan dermed godt være både *nutidig karrierekvinde* og *moderne husmor* på samme tid, idet hun formår at udnytte paradoksets umulighed og dermed gøre det umulige muligt. Sagt med andre ord er denne formning refleksiv om sig selv, og kan dermed aktivt tage stilling til, hvornår den ene forventning skal indfris, og hvornår den anden skal indfris.

Dette synes dog ikke at være tilfældet, når *den moderne husmor* forsøger at markere *alting* på den systemiske inderside, da vi kan iagttage, hvordan denne ikke formår at genindføre sin forskel i det markerede rum. Hun formår med andre ord ikke at oscillere mellem *alting* og *en ting*, fordi systemet ikke har opnået samme refleksivitet, og dermed ikke kan indføre *en ting* på indersiden. Hun forsøger altså at være *alting* på *en gang*, hvilket i denne kommunikation er en umulighed. Det resulterer i, at kommunikationen bryder sammen, og *familiemoren* må derfor skjule paradokset i en ny kom-

munikation; i vores iagttagelse altså til spørgsmålet om strukturelle ændringer, ledelsesmæssige ændringer eller dets lige. Paradokset forskydes et nyt sted hen, et sted *ude* i omverdenen.

Det skal for god ordens skyld understreges at ovenstående formninger ikke er subjekter, men kommunikative strukturer, der står til rådighed i kommunikationen med det formål at reducere kompleksitet. Med dette menes at kommunikationens anknætningsmuligheder minimeres, og formningerne skaber dermed en tempofordel i kommunikationen. Det er altså lettere at kommunikere, når kommunikationen har sat disse genkendelige konstruktioner til rådighed. For at komme disse konstruktioner nærmere er det lige netop disse vi forfølger i den næstkommende analyse, som undersøger, hvordan formningerne fordrer til særlige strategier til selvstyring.

5 Magtanalyse

Med de to foregående analysers resultater in mente, giver det mening at forsøge at udfolde formningerne magtanalytisk, da målet med dette speciale også er at afdække, hvordan et tilsyneladende harmløst socialt fænomen kan skabe fundament for selvstyring og selvledelse. Vi vil altså i denne analyse gå til vores resultater med et magtanalytisk blik, for at afsløre hvor magtfuld en fuldendt semantik der er oversat i en bestemt form, kan være for kommunikationen. Det skal for god ordens skyld understreges, at magtudøvelse i dette blik ikke er en undertrykkende størrelse, men nærmere en produktiv kraft, som sandsynliggør en bestemt anknytning fremfor en anden, og dermed indeholder en magtfuld paradoksal tvetydighed, som både er skabende og fikserende på samme tid. Dette afsnit udfolder afhandlingens tredje diamant, hvor vi endnu engang skifter ledeforskellen for vores iagttagelsespunkt til magtens ledeforskel *fikseret alternativ / undgåelsesalternativ*. Denne forskel sætter os i stand til at kunne iagttage, hvordan vores respondenter styrer sig selv ud fra særlige knudepunkter, der synes at sætte præmisser herfor.

Vores formanalyse har installeret muligheden for at iagttage, hvordan der sættes særlige formninger til rådighed i kommunikationen, som installerer hver deres paradoks. Disse fire formninger er hhv. *den moderne karrierekvinde, den nutidige karrierekvinde, den moderne husmor og familiemoren*, og det er disse vi i denne analyse vil forfølge som værende særlige strategier til selvstyring. Når vi iagttager disse formninger som særlige strategier betyder det, at vi iagttager, hvordan formningerne stiller et særligt sprog til rådighed i kommunikationen, som sætter præmisser for, hvordan vores respondenter beskriver sig selv i spændingsforholdet mellem karriere og familie. For at komme dette nærmere indsnævrer vi vores empiriske udgangspunkt til interaktionens system – vores interviews. Her kan vi nemlig iagttage, hvordan formningerne er et udtryk for en særlig fortolkningsramme, som sætter grænser for, hvordan vores respondenter i praksis kan formidle, hvordan de håndterer balancen mellem karriere og familie. Vores ledeforskel er udgangspunktet for dette, idet den sætter os i stand til at iagttage, hvordan disse strategier fordrer til nogle fremfor andre kommunikative handlinger.

Det skal understreges, at vi i dette speciale iagttager strategier som værende måder, hvorpå vores respondenter håndterer den konstruktion og de forventningsstrukturer, der er sat til rådighed historisk og formanalytisk. Det er derfor vigtigt at forstå, at strategierne ikke henviser til kasser, hvori vi kan proppe vores respondenter ned i, men i langt højere grad tjener de fremanalyserede strategier det formål, at overskueliggøre de mange forskellige måder, hvorpå de selvstyrer. Nedenstående

magtanalyse tjener dermed også det formål, at fremanalysere strategiske analyseværktøjer, som hjælper og guider vores blik mod magtens konstitutive emergens. Vores udgangspunkt er derfor, at vores respondenter kommunikerer lidt gennem alle formninger, og det interessante ligger derfor i måden, hvorpå de kommunikerer den magtstruktur, de alt andet lige er underlagt.

5.1 Den nutidige karrierekvindes magt

Vi starter med at iagttage, hvordan vores respondenter håndterer sig selv gennem det særlige sprog, *den nutidige karrierekvinde* stiller til rådighed for kommunikationen. Som fremanalyseret i formanalysen kan vi iagttage, at der til denne formning knytter sig forventningsstrukturer omkring at være hårdtarbejdende, resultatorienteret, ambitiøs og 'mandlig', og på den måde markeres karriere på den systemiske inderside. Spørgsmålet er dermed, hvordan denne konstruktion sætter rammen for, hvordan vores respondenter styrer sig selv gennem disse forventningsstrukturer. For at komme dette nærmere, starter vi med at iagttage, hvordan Stine S beskriver sig selv i sit forhold til sin arbejdsplads:

Altså nu skal det heller ikke være mere lyserødt end det er, for jeg sidder også og bander det til helvede en gang i mellem og synes, det er skide hårdt, men jeg elsker det jo, og jeg synes jeg er privilegeret som bare pokker.

(Stine S, Bilag 7)

Ved første øjekast kan man godt blive i tvivl om, hvorvidt Stine S beskriver et parforhold eller en arbejdsplads, idet hun beskriver det gennem ord som *lyserød*, *elsker*, og *privilegeret*, og ikke nok med det opstiller hun i citatet, at til trods for op- og nedture er det alligevel det hele værd. Denne slags kommunikation, som synes at have en højest intim karakter, er et eller andet sted bemærkelsesværdig at iagttage i en kommunikation, som knytter sig til et arbejde – et arbejde, der alt andet lige ikke burde benytte sig af kærlig kommunikation, men nærmere en økonomisk eller retslig kommunikation:

Det handler om at leve som den man nu synes, man bedst kan lide at være, og gøre de ting, man synes er sjove. Jeg er helt ligeglad med penge, jeg synes det vigtigste er at gøre de ting man elsker. Det er selvfølgelig også noget jeg forsøger at lære mine børn så vidt muligt. Det betyder jo så selvfølgelig også, at 9PR er en super vigtig del af mit liv, og det kræver rigtig meget af min tid, men den dag, jeg ikke synes, det er sjovt længere, så lukker vi det ned. Sådan er det bare.

Her kan vi tydeligt iagttage, hvordan værdifastsættelsen af arbejdet ikke bliver gjort op i kroner og ører, men i langt højere grad gennem en vurdering af, hvor tæt knyttet man er til sin arbejdsplads. Lige så snart det ikke længere er sjovt, slår man op. Sådan er det bare. Det handler altså om, at det skal give mening - det skal være sjovt, og ikke bare handle om den sorte bundlinje. Det betyder, at det sprog, der er sat til rådighed, fordrer en bestemt måde at tale om sit arbejde på, som gør det muligt at 'give sig selv til sin arbejdsplads' og ikke blot tjekke ud klokken 16.

Denne form for kommunikation sætter i følge Andersen og Born grænser for, hvordan man som medarbejder i en virksomhed kan agere (Andersen & Born, 2005), og vi kan hos Stine S iagttage hvordan hun beskriver sit arbejde som et romanceforhold, hvor hendes arbejdsplads er hendes 'signifikante anden' (Kure, 2011:1). Det kunne tyde på, at de præmisser, *den nutidige karrierekvind* opstiller, installerer et mulighedsrum, hvori kvinden kan beskrive sig selv gennem en kærlig kommunikation, som sætter særlige forventninger til, hvordan hun forholder sig til sin arbejdsplads. Når kommunikationen benytter sig af en kærlig logik, installeres der en forventning om, at man skal foregribe sin 'signifikante andens' behov, hvilket vil sige, at kvinden styrer sig selv gennem en usikkerhed om, hvad lige netop dette behov indebærer (Kure, 2011:1; Andersen & Born, 2005):

Det skal ikke være mig den skal falde igennem på. Jeg arbejder et sted, hvor kompetenceniveauet er ekstremt højt. Det er enormt dygtige folk. Når man arbejder i et sådant miljø, hvor folk bare er dygtige til det de laver, så smitter det også af på mig. Jeg skal ikke være den, der trækker niveauet ned, (...) Mit arbejde skal være det der rykker. Jeg forventer, at jeg kan leve op til det. At jeg når mine ting og gør dem ordentlig, og det kan godt være, at der er ting jeg ikke kan finde ud af, men så må jeg lære det.

(Gry, Bilag 8)

I citatet kan vi iagttage, hvordan Gry foregriber en forventning, som hun ser, at hendes kolleger lever op til, og hun styrer dermed sig selv gennem en usikkerhed om, at ledelsen forventer det samme af hende. Hun skal altså selv holde et ekstremt højt kompetenceniveau og gerne gøre dét ekstra, således at det er Grys arbejde der *rykker*. Det er således tydeligt at iagttage, hvordan Gry styrer sig selv udfra en usikkerhed om, hvorvidt hun er den der, trækker niveauet ned, og er hun det, så er der ikke andet for end at lære det. Hvorfor Gry lader sig styre gennem en usikkerhed om ikke at være tilstrækkelig, kan forklares gennem de magtstrukturer, som konstruktionen om *den nutidige*

karrierekvinde installerer. Med andre ord er det lige netop denne form for kærlighedskommunikationen, der skaber et mulighedsrum, hvori Gry kan iagttage sig selv i sit arbejde som kærligt. På den måde kan vi iagttage, at den kærlige kommunikation både er skabende og fikserende på samme tid, idet der stilles et mulighedsrum til rådighed, hvorigennem Gry rekursivt kan reproducere sit forhold sin til arbejdsplads som kærligt, men dette alene indenfor den kærlige ramme. Sagt med andre ord fikserer magtstrukturen Grys kommunikation på en sådan måde, at kommunikationen ikke drejer sig om retten til fx barnets første sygedag eller overenskomster, men i langt højere grad, om hvor højt hun elsker sit arbejde, og hvor meget hun er villig til at give sig selv til sit arbejde. Den kærlige rammefortælling minimerer dermed sandsynligheden for, at kvinden kan tale om sit arbejde som værende et 'reelt' arbejde, og Stine S siger blandt andet om dette: "*Hvis man elsker, det man laver, så skal man reelt aldrig arbejde en dag mere i sit liv, og det er jo lidt sådan jeg har det*" (Stine S, Bilag 7). Kærlighedskommunikationen, som *den nutidige karrierekvinde* installerer, betyder altså, at man giver sig selv lidt mere, og man arbejder hårdere og længere, fordi det lige netop drejer sig om at kunne genkende sig selv som elsket i kommunikationen.

For at komme endnu dybere ned i, hvad det er for en særlig styring *den nutidige karrierekvinde* installerer, synes det relevant at se på, hvordan der knytter sig et nyt begreb til den kærlige kommunikation. Det særlige sprog, som strategien om *den nutidige karrierekvinde* installerer i kommunikationen, synes at tilføje udvikling som en præmis for at kunne genkende sig selv som elsket, og dermed bliver udvikling til endnu en præmis for selvstyring. Vi kan i den forbindelse iagttage, hvordan vores respondenter italesætter udvikling som en selvfølgelig del af deres liv: *Jeg håber, at det her bare fortsætter, som det er nu, men det er jo klart, man vil gerne udvikle sig hele tiden*" (Nina, Bilag 4). Nina beskriver her, hvordan status quo må følges op med en idé om udvikling, og hun gør dermed udvikling til en selvfølgelig værdi, der ophæves til en naturlig del af hendes karriere. I nedenstående citat kan vi iagttage, hvordan Stine S nærmest beskriver udvikling som en tvangsmæssighed, i en sådan grad at udvikling ikke bliver til et særligt værktøj til at opnå resultater, men i langt højere grad som en inkarneret del af hendes personlighed og selvforståelse:

Det er fordi, at jeg gerne vil udvikle mig, og jeg kan godt begynde at mærke begrænsningerne nu, når jeg gerne vil være i butik, at du kun kan skubbe det så langt, så længe, du fysisk gerne vil være i det. Selvfølgelig er der tusind veje, man kan gå i min verden, men jeg er jo bare rigtig glad, for det jeg laver, og så er der bare kun så mange gange, du kan blive ved med at udfordre dig selv. Selvfølgelig er det altid en udfor-

dring at holde det kørende, men det har man gjort i nogle år efterhånden, så jeg vil rigtig gerne udvikle mig. Jeg har lidt sådan en ting med, at hvis ikke man er i udvikling, så er man i afvikling.

(Stine S, Bilag 7)

Stine S tydeliggør her, hvordan *den nutidige karrierekvinde* sætter en helt særlig forståelsesramme til rådighed for kommunikationen, idet strategien lige netop udelukker andre måder at tale om sit forhold til sit arbejde på. Styling sker, i lige netop det øjeblik, hvor Stine S frivilligt vælger at aktualisere udvikling på denne særlige måde frem for andre potentielle anknætningsmuligheder. Dette mulighedsrum medfører sanktioner om at udvikler kvinden sig ikke, indfrir hun ikke forventningerne om at gøre det bedre – være mere hårdtarbejdende, mere ambitiøs og mere resultatorienteret. Dette bekræftes af de resultater, vi er fremkommet med i formanalysen, nemlig at levering af resultater ikke er nok, men det handler om at levere mere og bedre, end der forventes:

... selvom jeg har tænkt, om jeg mon kunne løfte den opgave, men så har jeg tænkt fuck det, så må jeg lære det undervejs. Det håber jeg, at jeg kan blive ved med. Jeg skal nok lære, og hvis nogle beder mig om at gøre det, så må det være fordi, de ser nogle muligheder i mig i den rolle, og så må jeg jo bare klø på. Jeg er ikke bange for at lægge blod sved og tårer i det.

(Gry, Bilag 8)

Vi kan endnu engang iagttage, hvordan Gry styrer sig selv gennem en usikkerhed om egen tilstrækkelighed, og hvordan denne frygt på en og samme tid sløres og afsløres gennem udvikling og læring. Det gør hun ved at opstille sin utilstrækkelighed som udfordringer, der skal overkommes ved læring, og ved samtidig at bruge ordsproget *blod, sved og tårer* kan vi iagttage, at Gry giver sig fuldt og helt til sin arbejdsplads. Vi kan yderligere iagttage, hvordan udvikling ikke handler om eksterne foranstaltninger, men at Gry i langt højere grad må udvikle sig selv. Var udviklingen en ekstern ledelsesmæssig beslutning, ville Gry ikke kunne foregribe sin 'signifikante andens' behov og ønsker, og kommunikationen havde dermed været en anden. På denne måde synes kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie at blive gjort ansvarlig for egen læring og kompetenceudvikling. Denne kobling mellem udvikling og den kærlige kommunikation synes at træde mere og mere frem i kommunikationen, idet *den nutidige karrierekvinde* opstiller et mulighedsrum, hvori kvinden kan udvikle sig og på den måde give sig hen til sin karriere.

Da vores genstandsfelt altid først og fremmest er kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie, og da den *nutidige karrierekvindes* umarkerede rum er familien, er det interessant at iagttage hvordan denne formning strategiserer familierummet – eller sagt med andre ord, gennem hvilket sprog de indrammer deres strategi for at indfri de forventninger de møder i omverdenen. Følgende citat viser, hvordan denne formidling kan komme til udtryk: ”*Jeg er egentlig lidt stolt af mig selv, over at jeg stadig kan være lidt housewife agtig, hvor jeg laver mad og laver boller til ham i weekenden og er rigtig overskudsagtig*” (Kathrine, Bilag 5). To ting er bemærkelsesværdige i Kathrines kommunikation - for det første giver det et indblik i, hvad familiebegrebet bliver til i denne formning, og dermed hvad Kathrine finder vigtigt at formidle gennem familiesiden, nemlig overskud. For det andet er det bemærkelsesværdigt, at Kathrine beskriver sine husmorsuccesser som en stolthed, som noget hun har opnået, udviklet og er stolt af. Det lader altså til, at det handler om, at formidle en form for overskud gennem succesfulde husmorgerninger, hvilket også kommer til udtryk hos Sally: ”*Altså, jeg kan også godt blive stolt af mig selv hvis jeg har lavet en eller anden mega god mørbradgryde, som mor gjorde det.*” (Sally, Bilag 2).

Vi kan her iagttage, hvordan den fortolkningsramme, der er installeret i kommunikationen influerer, hvordan vores respondenter strategiserer deres selvstyring til trods for, at *den nutidige karrierekvinde* positionerer sig gennem karrieresiden. Det tyder altså på, at familiebegrebet også styrer måden, hvorpå vores respondenter kan genkende sig selv som ’rigtige’ kvinder, der har overskud til at praktisere husmorgerninger. På denne måde kan vi iagttage, hvordan magten gemmer sig bag konstruktionen om *den nutidige karrierekvinde*, og hvordan denne styrer måden, hvorpå kvinden kan sætte en strategi for selvstyring. Ved at magten anvender en kærlig kommunikation om karriere, minimeres kvindens selektionsmuligheder og sandsynliggør, at kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie i langt højere grad giver sig selv til sin karriere. I forlængelse heraf kan vi iagttage, hvordan den magtfulde kærlighedskommunikation håndhæves gennem udviklingsbegrebet, og stiller dermed præmisser for kvindes selvstyring.

5.2 Den moderne husmors magt

I ovenstående har vi iagttaget, hvordan konstruktionen om *den nutidige karrierekvinde* har gjort vores respondenter i stand til, at reflektere over sig selv og forholdet til sit arbejde gennem en kærlig kommunikation, som håndhæves gennem udvikling. Dette kærlige sprog sætter særlige krav til, hvad der skal til for at kunne genkende sig selv som elsket i sit arbejde, når kvinden knytter an til karrierebegrebet, og yderligere hvordan vores respondenter til trods for dette kommunikerer i en

form for overskudslogik når der strategiseres om familiesiden. Når vi iagttager formningen *den moderne husmor* kan det synes oplagt, at der er kærlig kommunikation på spil i anknytningen til familiebegrebet, og vi vil i nedenstående undersøge, hvordan vores respondenter håndterer sig selv ud fra denne magtfulde konstruktion.

Først og fremmest kan vi, med afsæt i vores semantiske- og formanalytiske resultater, iagttage, hvordan kommunikationen om *den moderne husmor* skaber et krav om, at absolut nærvær og absolut ansvarlighed skal opfyldes førend kvinden kan iagttage sig selv som værende en god mor. Ved første øjekast synes det 'naturligt', at nærvær og ansvarlighed er et resultat af en kærlighedskommunikation, men når vi dykker ned i vores respondenter, og vores tidligere analysers resultater, viser det sig, at det rent faktisk slet ikke er den kærlige kommunikation, der træder frem, når vores respondenter kommunikerer indenfor den ramme, *den moderne husmor* har sat. Den kærlige kommunikation har, som ovenstående beskrevet, meget intime karaktertræk, men vi kan hos *den moderne husmor* iagttage, at det i langt højere grad handler om at positionere sig gennem sine børns potentialer. Med andre ord, synes konstruktionen om *den moderne husmor* ikke at stille et kærligt sprog til rådighed, hvorigennem vores respondenter styrer sig selv. Dette er alt andet lige meget bemærkelsesværdigt, idet det familiære traditionelt set forbindes med noget ret så intimt. Spørgsmålet er, hvad det så er for en strategi for selvstyring *den moderne husmor* sætter til rådighed for kommunikationen? Svaret på dette spørgsmål synes at komme til syne i følgende:

Der er meget fokus på familie og trivsel og i det hele taget det her med at... Det tror jeg igen har noget at gøre med, at når de fleste nu om dage får børn, så er det ønskebørn, det er aktivt valg at få børn, så der er en hel iscenesættelse af det at have familie og være mor. Den rolle og hvad den indebærer og så videre.

(Gry, Bilag 8)

Vi kan her iagttage, hvordan Gry iagttager, at der synes at være stor fokus på familie og trivsel, og at det at praktisere moderskabet er blevet til en måde at iscenesætte sig selv på. I ovenstående citat problematiserer Gry, på samme måde som *speltmoren*, morrollen, som en måde, hvorpå man positionerer sig selv. Det handler altså om at vise sin omverden, hvordan man er en god mor, og hvordan man udøver ansvarlighed overfor sin familie, og moderskabet knyttes på denne måde sammen med begrebet *ude*, idet Gry beskriver moderskabet som en *iscenesættelse*. Denne iscenesættelse synes

også at komme til udtryk når Stine L beskriver, hvordan hun iagttager, hvilke forventninger hun møder i hverdagen:

De der børn bliver meget gjort til en ting, til et projekt, fordi alt skal jo være perfekt i dag. Unge stiler jo efter at de skal være karrierekvinder, de skal have den perfekte karriere, de perfekte børn og det perfekte hus.

(Stine L, Bilag 6)

I citatet kan vi igen iagttage, hvordan konstellationen *inde / ude* synes at være på spil i kommunikationen, idet Stine L markerer, hvordan intimsfæren gøres til et projekt, som skal fremstå som perfekt over for omverden. Ved at knytte begreberne *børn*, *karriere* og *hjemmet* sammen, sættes elementer som traditionelt set forbindes med det intime *udenfor*, således at det intime bliver til et offentligt anliggende. Sagt med andre ord kan vi her iagttage, hvordan *den moderne husmor* sætter rammen for, hvordan vores respondenter strategiserer deres selvstyring. Styringen ligger nemlig i, at konstruktionen styrer måden, hvorpå kvinden kan styre sig selv. Ved at gøre det intime til noget offentligt, sikrer magten nemlig, at iscenesættelsen fungerer som en form for supervision - en supervision, der resulterer i, at hun styrer sig selv gennem usikkerheden om, at offentligheden superviserer og dømmer hende på hendes moderskab.

Man kan i den forbindelse spørge sig selv, hvor det stiller kvinder uden børn? I nedenstående kan vi iagttage, hvordan Stine S italesætter hendes møde med omverden, når det handler om børn:

... men når man møder folk, der hører, at man er 32 og single og man har ikke børn, så tænker de nåh, og folk bliver lidt overraskede og spørger om jeg ikke skal.. eller om jeg ikke kan få børn. Altså vildt fremmede mennesker kan finde på at spørge mig om jeg ikke vil have børn, hvor jeg tænker, at det er da noget af det mest private du overhovedet kan spørge mig om, men åbenbart er det ok at spørge om, for jeg er 32, og det er da vildt mærkeligt, hvis jeg ikke har børn.

(Stine S, Bilag 7)

Vi kan altså iagttage, at *den moderne husmor* installerer et sprog som gør det legitimt at supervisere, hvordan kvinden vælger at håndtere forventningen, der knytter sig til familiebegrebet. Stine S beskriver, hvordan det sågar er vildt fremmede mennesker, der kan finde på at spørge ind til hendes liv uden børn, hvilket igen understreger at praktiseringen af moderskab er til skue for offentlige-

dens bedømmelse, og har kvinden ikke børn må det betyde, at hun rent biologisk ikke kan få børn. Denne form for magt, synes også at komme til udtryk når Nina italesætter, hvordan hun møder samme forventningsstruktur som Stine S:

Man gider fx ikke engang at skulle til at begynde at forklare, at man er glad for det valg, så det er bare sådan en åndssvag diskussion. For det er egentlig et vildt upassende spørgsmål, for det er ikke noget, du skal blande dig i. Og det er egentlig et spørgsmål, som man ikke skal blande sig i, for du kan ikke vide, om man har prøvet i lang tid, om man ikke kan osv. Men det bliver spurgt rigtig meget. Det er underligt, at en 30 årig ikke har børn.

(Nina, Bilag 4)

Det tyder altså på, at denne formning installerer en magtstruktur, som gør, at det er helt ok at spørge ind til en problematik, som alt andet lige hører sig til i intimsfæren. Denne form for supervision resulterer i, at styring bliver til noget, som tvinger respondenterne til, at tage stilling til, hvorvidt de lever op til den ene, den anden eller den tredje forventningsstruktur. Eller sagt med andre ord, er det der bliver beskrevet i ovenstående et udtryk for, at den frivillige 'tagen stilling til' alligevel ikke er så frivillig, idet det her drejer sig om at indskrive sig i den forventningsstruktur, der knytter sig til det at være mor, at være en 'rigtig' kvinde. Det kan derfor godt være, at selve valget er frivilligt, men præmisserne og de valgmuligheder du har, er ikke, og på den måde er minimering af kontingens et ekstremt magtfuldt værktøj til at styre på andres selvstyring. Den strategi, som formningen om *den moderne husmor* stiller til rådighed for kommunikationen, fordrer altså en forestilling om, at det at være mor, og gennem moderskabet at indfri de forventninger, der ligger hertil, er blevet til en normaliseret del af det at være en 'rigtig kvinde', og derfor er moderskabet blevet til et offentligt anliggende. Magthåndhævelsen er dermed en magt, der kommer indefra, men magtudøvelsen er den som bestemmer gennem hvilke begrebspar og formninger kvinden har mulighed for at selektere mellem (Rennison, 2005: 12).

Den moderne husmor synes på den måde også at knytte an til samme rammefortælling som *den nutidige karrierekvinde* installerer, idet vi også hos vores respondenter kan iagttage, hvordan udvikling bliver gjort til noget særligt hos denne formning. Hvor udvikling hos den *nutidige karrierekvinde* drejer sig om, at blive bedre og bedre og udfordre sig selv arbejdsmæssigt, drejer det sig hos

den moderne husmor om at markere udvikling gennem andre – og dermed positionere sig selv gennem andres udvikling:

Jeg kan blive helt vildt stolt af mig selv faktisk, hvis jeg ved, at jeg har hjulpet og støttet min familie eller venner til at opnå et eller andet og har været der for vedkommende, og de så opnår noget, så kan jeg godt blive stolt af mig selv.

(Sally, Bilag 2)

Vi kan her se, hvordan Sally lige frem føler en vis stolthed, når hun har været en del af en nærtståendes udvikling, hvilket betyder at udviklingsbegrebet i forbindelse med *den moderne husmor* ikke handler om at være ansvarlig for egen læring og kompetenceudvikling, men om at pace andre til udvikling. Det tyder dermed på, at udvikling også har en andel i den strategi formningen installerer, idet udvikling her knytter sig an til det familiære. Vi kan yderligere iagttage, hvordan det for Line, som er ejer og leder i en lille virksomhed, også drejer sig om, at positionere sig gennem andres og ikke egne successer:

Jeg kan jo godt komme ind her og sidde og tænke: Ih hvor er det fedt, at vi har fået bygget det her op, men det er ikke stolthed som sådan. Det er stolthed, når vores kunder fx siger: Ej hvor har i nogle fede medarbejdere, hold kæft hvor er de seje. Hvor Nina og jeg er sekundære, men at det er Nina, Nanna og Cecilie, som virkelig har brændt igennem, for så ved jeg, at vi har overladt noget, så har vi formået at give noget videre.

(Line, Bilag 3)

Det vi her kan iagttage er, hvordan succes for Line ikke drejer sig om egne bedrifter, men egen succes er nærmere noget hun kan spejle i andres bedrifter. Success og udvikling bliver på den måde til noget som skal bekræftes *udefra*, og på den måde indlemmes disse ligeledes i det offentlige rum, på linje med børn og familiebegrebet, som noget hvorigennem man positionerer sig:

Når man sidder der med lærerne, og de siger, at mine børn er de dygtigste i klassen, hvor jeg selv tænker: ej, gad vide, om det ikke er en anden Olivia, du tænker på her. Med de her forældre, der sidder her og tåger..

(ibid.).

På den måde bliver magt i denne formning til et element, som håndhæves gennem kommunikationens dobbelthed, og yderligere gennem den usikkerhed der i ovenstående kommer til udtryk. Usikkerheden gør altså, at Line arbejder endnu hårdere for, at hendes piger performer i skolen og at hendes ansatte får ros af kunderne. Og eftersom det ikke kun er en refleksion af børnenes og medarbejdernes succes, er det samtidig en afspejling af Lines egen succes. Vi kan altså iagttage, hvordan magten har muliggjort offentlig supervision af ellers intime problematikker, som installerer en konstant usikkerhed, som igen fordrer til særlig håndtering. Det er dermed en meget interessant kommunikativ konstellation der kommer til syne, når vi iagttager vores genstandsfelt på denne måde. Vi kan nemlig pludselig iagttage, hvordan arbejdslivet bliver gjort til et privat anliggende, hvor kvinden må indgå i et intimt partnerskab med sin arbejdsplads, og moderskabet på den anden side, bliver til et offentligt anliggende, som står til skue for alles bedømmelse og rådgivning. Den særlige kommunikative strategi, de to forskellige formninger installerer, sætter udvikling og kærlighed på to forskellige måder, og det er dermed interessant at udfolde, hvordan disse strategier oversættes i vores re-entry og vores mislykkede re-entry; *den moderne karrierekvinde og familiemoren*.

5.3 Den moderne karrierekvindes magt

Som fremanalyseret i formanalysen, er *den moderne karrierekvinde* en re-entry af *den nutidige karrierekvinde* på den markerede side, og *den moderne husmor* på den umarkerede side. Det betyder, at *den moderne karrierekvinde* er en sammensat konstruktion af de to, og er dermed udsat for forventningsstrukturer fra begge formninger. Hos vores respondenter kan vi iagttage, hvordan denne konstruktion kommer til udtryk: ”... de der forventninger der er til en karrierekvinde, at hvis du er karrierekvinde så skal du have succes på arbejde, men du skal også lige være hende der derhjemme, der klarer det hele” (Line, Bilag 3). Line fortæller her, hvordan hun opfatter de forventninger, der ligger til det, at være *moderne karrierekvinde*, og hun markerer altså her, hvad det vil sige at skulle håndtere familieliv og arbejdsliv på den ’korrekte måde’. Stine S uddyber selvsamme konstruktion, men forklarer, hvordan det må være svært at håndtere denne forventning:

... men jeg er ikke nødvendigvis sikker på, det ene vil være bedre end det andet, fordi hvis du smider moderne ind, så er det netop, at du også lige har overskud til at passe dine børn og løbe et Marathon, og sådan nogle ting (...) Så hvis du er moderne så har du styr på dine ting. Hvis du er karrierekvinden så har du styr på dine ting, men dobbelt op på det hvis du er en moderne karrierekvinde.

(Stine S, Bilag 7)

Stine S giver her udtryk for, hvordan det at være *moderne karrierekvinde* kan være stressende, for du skal ikke kun have styr på alle facetter af dit liv, men dobbelt op på styr over dit liv. Det lader altså til, at vores formning om *den moderne karrierekvinde* er en som vores respondenter kan genkende i kommunikationen, og konstruktionen synes at fungere som en eller anden slags motivator med karaktertræk, som man: *"gerne vil associeres med, men som (man) ikke kan leve op til det, for igen der er kun 24 timer i døgnet."* (ibid.). Dette er yderst interessant, og følgende afsnit vil gå i dybden med, hvordan *den moderne karrierekvinde* er den samme, men ikke den samme, på samme tid, eller sagt med andre ord iagttager vi, hvordan de ovenstående fremanalyserede strategier ændrer karakter under re-entryens operation.

Starter vi med at iagttage, hvordan *den moderne karrierekvinde* markerer karriere, kan vi se, at den opererer over samme vilkår som den *nutidige karrierekvinde*. Det handler stadig om at give sig selv til sit arbejde, at have det rart og sjovt med det, og i det hele taget at tale om sin arbejdsplads på en kærlig og meningsfuld måde:

Det er ikke bare "nu går jeg på arbejde fra 9 til 17" (...) men jeg er 9PR, og det er sådan hele min identitet. Jeg er meget stolt af, hvordan det hele foregår herinde. Jeg ved ikke hvordan det skulle foregå meget anderledes (...) det er sådan nogle sunde dejlige ting 9PR står for (og det) gør mig glad. Eller som jeg føler, er helt rigtigt. Det er klart en stor del af min identitet.

(Nina, Bilag 4)

Vi kan her iagttage, hvordan arbejdet også her er indoptaget i det intime, og måden hvorpå der tales, er dermed gennem et intimt sprog. Nina siger ligefrem, at hun er 9PR, og karrieren er dermed en stor del af hendes identitet og selvbeskrivelse – som hun oven i købet føler, er helt rigtigt. Yderligere kan vi i citatet iagttage, hvordan magten sætter klare grænser, for gennem hvilken kommunikation Nina beskriver sit arbejde. Hun kan slet ikke engang forestille sig, hvordan det kunne være anderledes, og på den måde hvordan magten sandsynliggør denne kærlige kommunikation fremfor en alternativ kodning (Andersen & Born, 2004; Rennison, 2005; Kure, 2011).

Til trods for, at vi kan iagttage, hvordan den kærlige kodning synes at være den samme, kan vi i *den moderne karrierekvinde* iagttage, hvordan udviklingsbegrebet træder frem i kommunikationen på en anderledes måde. Udvikling handler ikke om, hvordan kvinden kan blive mere hårdtarbejdende, mere ambitiøs og mere resultatorienteret, men det handler i langt højere grad om 'udvikling for ud-

viklingens skyld'. Det handler altså ikke længere om, hvor langt op i hierarkiet man kan komme, men i langt højere grad om hvor stort udviklingspotentialer er på en given arbejdsplads:

Karrieremæssigt forventer jeg ikke nødvendigvis, at jeg er administrerende direktør et eller andet sted, men jeg håber og tror på, at jeg kan blive ved med at være i en ledelsesmæssig rolle. Det synes jeg er rigtig spændende, men niveaumæssigt hvor jeg ligger, det ved jeg ikke. Jeg har en forventning om, at jeg kan blive ved med at udvikle mig, for jeg dur ikke til stagnering.

(Gry, Bilag 8)

Vi kan her iagttage, hvordan Gry italesætter hendes forventninger til sit fremtidige arbejde, og om at det ikke handler om titler eller status, men om udviklingspotentialer. Videre i interviewet uddyber Gry:

Jeg vil altid hige efter at opnå og udfordre mig selv, og det har jeg så valgt at gøre gennem mit arbejde. Hvis ikke jeg havde mit arbejde, og hvis jeg blev arbejdsløs så ved at jeg ville kaste mig vildt over en eller anden sportsaktivitet og gøre alt muligt indenfor det, så jeg vil altid have det der drive for at opnå noget og blive god til noget og udvikle mig.

(ibid.)

Gry italesætter her, hvordan udvikling handler om selvudvikling, altså at det ikke alene drejer sig om at indfri de forventninger, hun møder fra sin arbejdsplads, men langt mere om tvangsmæssigheden, der ligger i, at udvikling er en del af personligheden. Udvikling bliver dermed ikke til et eksternt krav fra arbejdsgiveren, men til en intern styring, som resulterer i, at Gry aldrig kan 'lade stå til'. Eller sagt med andre ord, bliver udvikling ikke til en operation med det formål at foregribe sin signifikante andens behov, men snarere et instrument til selvstyring, som sikrer, at kvinden påtager sig ansvaret for egen udvikling, og på den måde bliver hun ansvarlig for at sikre balancen mellem karriere og familie. Det kan yderligere uddybes ved at iagttage, hvad positionering og overskud bliver til i det sprog *den moderne karrierekvinde* installerer.

For *den moderne husmor* er overskud, succes og positionering noget, der skal bevises overfor omverdenen, og kvinden styrer dermed sig selv gennem en særlig strategi, som sætter det private *udenfor* til supervision og bedømmelse. Når vi iagttager, hvordan dette træder frem hos *den moderne*

karrierekvinde, kan vi iagttage, at det stadig handler om overskud, men ikke en sådan grad, at succes bedømmes *udefra*. Det kan vi fx iagttage når Gry beskriver, hvornår hun føler sig værdsat:

... når mine drenge de kommer og giver mig et kram, lægger armene rundt om mig og fortæller mig, at jeg er den bedste mor, der findes. Så føler jeg, at jeg har gjort det godt (...) Når jeg laver et eller andet, hvor jeg har overvundet noget, så er det en sejr. Men det er mere min egen værdsættelse af mig selv.

(ibid.).

For det første kan vi her se, hvordan Gry bedømmer succes *indefra*, idet det ikke drejer sig om, at skolelæreren bekræfter hende i, at hendes børn performer, og heller ikke om at overvinde andre. Det tyder på, at det for Gry i højere grad handler om at blive værdsat gennem egne overvindelser og præstationer – det er altså ikke gennem andres udvikling man positionerer sig, men positioneringen skal på en eller anden måde komme *'indefra'*. Det bekræftes yderligere ved følgende kommentar: ”Jeg tror, at hende, som har styr på det, ikke har så meget brug for bekræftelse, og hun har ikke behov for at poste samtlige billeder af fødselsdage og lagkager, løbeture, og jeg ved snart ikke hvad” (Stine S, Bilag 7). Det kan forklares ved, at begrebet udvikling, i den strategi, der knytter sig til *den moderne karrierekvinde*, handler om selvudvikling og selvstyring og på samme måde kan vi altså iagttage, at bekræftelse synes at komme *indefra* og ikke *udefra*. Til trods for det, kan vi samtidig iagttage, at Gry også lever op til de forventninger, der knytter sig til *den moderne husmors* forventningsstruktur. Det kan vi bl.a. iagttage, når Gry til trods for egen modvilje, alligevel deltager i diverse arrangementer, fordi hun er bevidst om, at det er ildeset fuldstændig at fraskrive sig forventningen om absolut nærvær (jf. side 75). Det kan tyde på, at Gry alligevel styrer sig selv gennem den strategi, som *den moderne husmor* fordrer, men positioneringen er alligevel en anden.

Hvad bliver *den moderne karrierekvinde* så til? *Den moderne karrierekvinde* bliver lige netop til et vakuum af mange forskellige forventninger, som skjuler på en magtstruktur, som sikrer, at kvinden styrer sig selv gennem et kærligt forhold til sit arbejde og videre ved, at udvikling bliver til selvudvikling og positionering bliver til selvpositionering, således at kvinden selv bliver sat til ansvar for at skabe en balance mellem karriere og familie. På den måde kan vi diskutere, hvorvidt kommunikationen dømmer *familiemoren* uværdig, fordi hun hverken synes at beskrive sit arbejde kærligt, ej heller som ansvarlig for egen udvikling, men må kalde på samfundsmæssige foranstaltninger, som kan hjælpe hende med, at styre sig selv indenfor det sprog *den moderne karrierekvinde* installerer.

Efter delkonklusionen vil vi tage denne problematik videre, og kommentere på hvorfor og gennem hvilke samfundsmæssige værdier, der bestemmer, hvorfor det ikke er nok at dømme alting som 'samfundets skyld'.

5.4 Delkonklusion

Ovenstående analyse har forfulgt svaret på spørgsmålet om, *hvordan der er en særlig magt på spil i konstruktionen af den moderne karrierekvinde*. Svaret på dette spørgsmål er et resultat af en kompleks magtanalyse, som er konditioneret af Luhmanns noget slørede magtbegreb, hvilket har nødsaget os til, at konstruere vores egen magtanalytiske fremgangsmåde i henhold til, hvad der har givet mening for kapitlets formål. Vi har altså valgt at iagttage magt som fikserede alternativer, der sætter en særlig strategi til rådighed for vores respondents selvstyring. Nedenstående tabel giver et overblik over disse strategier, og dermed et overblik over magtudøvelsen.

Fikseret alternativ	Formning	Strategi for selvstyring
Den nutidige karrierekvinde	karriere (en ting) / familie (alting)	Kærlig kommunikation, udvikling: elsket / ikke-elsket, udvikling / ikke-udvikling
Den moderne husmor	familie (en ting) / karriere (alting)	Overskud og positionering: overskud / ikke-overskud, positionering / ikke-positionering
Familiemoren	familie (alting) / karriere (en ting)	Ny kommunikation: strukturelle ændringer = ingen selvstyring
Den moderne karrierekvinde	genindtrædelse: karriere (alting) / familie (en ting)	Kærlig kodning, Selvudvikling, Selvpositionering: elsket / ikke-elsket, selvudvikling / udvikling, selvpositionering / positionering

Denne tabel viser, hvordan de forskellige strategier formes forskelligt alt efter, hvilken kommunikation, der aktualiseres. På den måde kan vi iagttage, hvordan *den moderne karrierekvindes* strategi bliver til selvudvikling og selvpositionering, hvilket betyder, at denne strategi gør det sandsynligt, at kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie, betragter forventningerne til *den moderne karrierekvindes* handlinger som en præmis for hendes egen handling – og dermed motiveres til at forme hendes handling i lyset af dette. Politisk betyder det, at flere kvinder vil gøre sig selv ansvarlige for egen udvikling, karriere og positionering, hvilket igen medfører, at kvinden selv er ansvarlig for at opnå en god og 'sund' balance mellem karriere og familie. Vi har nemlig også iagttaget,

hvordan kommunikationen har sat en slags kommunikativ vagthund, som sikrer, at kvinden uanset hvad tager stilling til, om hun vil styre sig selv gennem den ene, den anden eller den tredje strategi. Eller sagt med andre ord, har kommunikationen istandsat et kommunikativt rum, hvori det er legitimt at spørge til, om det ikke er på tide at få børn. Dette er endnu engang et udtryk for en medregulerende magt, som forsøger at fordre en bestemt selektion – nemlig den der gør, at *den nutidige karrierekvinde* ikke alene fokuserer på sin karriere, og at *den moderne husmor* på et tidspunkt igen vil tage ansvar for samfundsøkonomien og komme tilbage til arbejdsmarkedet. På den måde bliver det altså tydeligt, at det er *den moderne karrierekvinde*, som sandsynliggøres, og dermed hæves op på et hegemonisk niveau, hvor meningstilskrivningen af hende som værende 'idealet' synes at være fastlagt, omend midlertidigt (Laclau & Mouffe, 2002:88ff). I forlængelse heraf, kan vi yderligere konkludere, at selvstyring skabt på baggrund af denne hegemoniske konstruktion, resulterer i en forunderlig konstellation, som gør arbejdslivet til noget intimt og privat, og familielivet til et offentligt anliggende. Karriere synes dermed at være en intim sag, som der tages personligt ansvar for, og vi kan derfor iagttage, at arbejdslivet indlemmes i intimsfæren, i familielivet. Omvendt er familielivet en måde, hvorigennem man kan positionere sig på en særlig måde overfor omverdenen, og på den måde bliver det, der før var intimt, til noget offentligt – noget der er til skue for offentlig bedømmelse og nysgerrighed.

Vores *familiemor* er i denne magtanalyse sat helt udenfor døren, og det er hun fordi vi for det første har konkluderet, at hun er en sammenbrudt kommunikation, som forsøger at markere begge sider af hendes forskel på samme tid uden at lykkes med en genindtrædelse. For det andet synes hun ikke at operere over samme strategier som de tre andre. Vi kan nemlig ikke iagttage, at hun taler om sit arbejde gennem en kærlighedskommunikation, ej heller gennem udviklingens selvudvikling, og på den måde synes hendes kommunikation at være en helt anden. Balanceringen af karriere og familie bliver hos *familiemoren* til noget samfundet skal istandsætte og muliggøre, og på den måde kan denne strategi ikke bruges til selvstyring, men til noget andet. Hvad dette andet er, kan vi ikke iagttage, udover at det synes at dreje sig om at omdirigere ansvaret fra individets til samfundets. Denne problematik er udgangspunktet for næste kapitel, som søger at kommentere på, hvordan dette samfundsmæssigt kan forklares.

6 Er selvledelse lig med selvkritik?

Dette speciale har grundlæggende haft til formål at afdække, hvordan og under hvilke vilkår, konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* fordrer til en særlig kommunikativ adfærd hos kvinden – en adfærd som vi kalder for strategier til selvstyring. Det er vores klare teoretiske udgangspunkt, at magt har en finger med i spillet, når det skal afgøres, hvordan og under hvilke vilkår, kvinden kan skabe denne særlige adfærd, og derfor vil vi i nedenstående kommentere på, hvordan denne selvstyring - eller selvledelse som det så populært hedder – kan iagttages som et symptom på en 'større' samfundsmæssig diagnose. Følgende afsnit skal derfor læses som en afsluttende kommentar på vores speciales resultater, som også åbner op for videre undersøgelser. For at komme dette spørgsmål nærmere, vil vi tage vores udgangspunkt i to af vores fremanalyserede former, nemlig *den moderne karrierekvinde* og *familiemoren*.

Med ovenstående konklusion in mente, nemlig at det især er *den moderne karrierekvinde*, hvorom kommunikationen har skabt et hegemonisk fikseret alternativ, må vi nu tage et kig på, hvordan *familiemoren* eller den stressede børnefamilie, synes at være det der skal undgås - undgåelsesalternativet. Denne hypotese synes først og fremmest at tydeliggøre og bekræfte sig, når vi iagttager, hvordan vores minister for børn, ligestilling, integration og sociale forhold; Manu Sareen, kommenterer på polemikken omkring den stressede børnefamilie:

Alle tilvalg har konsekvenser. Hvis man som forælder vælger alt muligt til – som at gå til yoga, bage hjemmelavede boller og sætte fuldt tryk på karrieren – vil man stadig være stresset, selv om vi for eksempel som samfund kunne tilbyde endnu bedre pasningsforhold.

(politiken.dk/4)

Dette citat beskriver på meget fin vis de forventninger, der ligger til det at være karrierekvinde og mor i dagens Danmark. Sareen markerer nemlig her forventninger fra vores to rene formninger *den nutidige karrierekvinde* og *den moderne husmor* men beskriver samtidig, hvordan det at være alting på en gang, alt andet lige fører til stress. Han afskriver, at samfundsmæssige ændringer vil kunne afhjælpe stressen, og pålægger nærmere individet ansvaret for egen stress:

Og lad mig bare gentage: Vælger forældrene begge at arbejde 50 timer om ugen, træne op til halvmaraton, dyrke yoga og køre børn til sport og musik, påtager de sig selv et ansvar for, at dagligdagen kan opleves som stresset.

Sarens kommentar er direkte henvendt til Løkkegaards indlæg, som vi behandlede i vores semantikanalyse, og måden, hvorpå han italesætter stress som eget ansvar, giver et klart indtryk af, at det politiske system (som Sareen her er repræsentant for) allerede knytter an til magtens forskel, som sætter *den moderne karrierekvind*e som det fikserede alternativ, og *familiemore*n som undgåelsesalternativet. *Familiemore*n, som ikke tager stilling til, og ansvar for, hvordan hun personligt vil få karriere og familieliv til at gå op, må se sig udstillet som en konstellation, der ikke har indsigt til at forstå, at alle tilvalg har konsekvenser. Og yderligere, at de selv er skyld i deres stress, og dermed også selv må håndtere det. Det nytter altså ikke noget at kalde på strukturelle ændringer som løsning på et problem, der tilsyneladende er privat. Det er konsekvensen af dette kommunikative skisma, men i en velfærdsstat som Danmark, er det bemærkelsesværdigt, at det samfundsmæssige aspekt så let bliver affejt. Eller er det?

Ifølge Rasmus Willig, som er lektor og professor på Roskilde Universitetscenter, er denne italesættelse et produkt af det samfund vi lever i i dag. Bogen *Kritikkens U-vending* beskriver i store træk, hvordan samfundskritik er blevet til selvkritik, og fungerer dermed som en kritisk samtidsdiagnostik af det individualistiske samfund vi lever i, hvor en selvledelsesstrategi som *den moderne karrierekvind*e synes at trives noget så fint i. Dette kan være med til at forklare, hvorfor vores *familiemor* ikke dømmes værdig af kommunikationen, idet denne strategi ikke internaliserer de udfordringer hverdagen byder, men i stedet eksternaliserer og kalder på strukturelle ændringer. Sagt med et systemteoretisk sprog, kan man på mange måder argumentere for, at *familiemore*n har formået at afsløre paradokset, og dermed sin egen praksis' umulighed. Vi konkluderede i form- og magtanalyse, at den strategi hvormed *familiemore*n strategiserer sin selvstyring, er ved at omdirigere kommunikationen væk fra sig selv og ud i samfundet. Det straffes hun for gennem udtalelser som fx Sarens, og andre kommentarer på hendes indlæg som bl.a. fortæller hende, at hun må være ”*verdens største superegoist*” (politiken.dk/1) og stiller spørgsmålet: ”*gad vide hvilken verden hun lever i?*” (ibid.). Det er altså tydeligt, at det ikke er legitimt, at frasige sig det personlige ansvar for at få hverdagen til at gå op, og skal vi forklare dette ud fra Willigs tese, drejer det sig altså om, at der er ved at ske ”*en større omlægning af kritikkens kørselsretning fra samfundskritik til selvkritik*” (Willig, 2014: 119f).

For at hænge det op på vores resultater, kan vi argumentere for, at selvkritikken synes at gå hånd i hånd med det fikserede alternativ, som knytter sig til selvudvikling og selvpositionering. Med disse

to begreber, er der nemlig ikke langt til en grundlæggende selvkritik, hvis ikke man formår at harmonisere denne balance mellem karriere og familieliv. Her er det interessant igen at dykke ned i vores empiri og spørge til, hvordan vores respondenter har oplevet disse forventningsstrukturer:

Jeg har fået sådan et superwoman syndrom label klistret på mig, og det kan jeg mærke, at det er slet ikke sundt. Det kan ingen leve op til. Så der i sommers var det at det hele lige knækkede, og jeg tænkte, at nu må jeg lige tage mig sammen, for det er der ingen der forventer af dig - altså at du både skal levere på arbejde og i privaten.

(Nina, Bilag 4).

To ting er særlig interessante i Ninas fortælling her, som knytter sig til, hvordan hun reagerer på det pres, hun alt andet lige møder i hverdagen. For det første italesætter Nina, at balanceringen af både arbejde og familie, medfører en form for superwoman stigmatisering, som ikke er muligt helt at leve op til. For det andet, kan vi her iagttage, hvordan Nina håndterer presset ved at hanke op i sig selv og ”tage sig sammen”:

Jeg er også stolt af mig selv, og jeg synes også det er ret sejt gået den kæmpe U-vending jeg har lavet i sommers. Jeg er faktisk lidt stolt af mig selv, at jeg har gjort noget ved det, og arbejdet så intenst med det, og fået vendt sådan som jeg havde det. Det er jeg faktisk stolt over.

(ibid.)

Igen kan vi her iagttage, at ikke nok med, at Nina har formået at arbejde så intenst med sig selv, at hun har fået det bedre, er hun endda også stolt af det. At være presset af hverdagens forventninger, er altså noget man selv skal kunne håndtere; man skal kunne arbejde med sig selv, udvikle sig, og konstant kunne ’hanke op i sig selv’, når noget skrider. Præcis som *den moderne karrierekvinde* fordrer, og præcis som Sareen insinuerer; det handler om at tage ansvar for sig selv, og det handler om prioritering. Der er altså noget, der tyder på, at trods vores formninger ikke er fuldstændige semantikker endnu, er der en anden semantik som *den moderne karrierekvinde* trækker på, når hun beskriver sig selv. Det centrerer sig på en eller anden måde i koblingsfeltet mellem udvikling og ansvar, når vi iagttager vores genstandsfelt på denne måde, hvilket let fører tankerne hen på, hvad der så sker, når kvinden ikke indskriver sig i denne adfærd. Altså når Løkkegaard må se sig ekskluderet fra fællesskabet, når hun går imod den herskende opfattelse om den aktive borger - at borge-

ren er ansvarlig for egen velfærd. For havde hun stres før, må hun da have stres på 2. orden nu, og det er her spørgsmålet om magt bliver rigtig interessant. Vi skal endnu engang understrege, at vores brug af begrebet magt ikke er at forstå i den negative og undertrykkende betydning, men som en kommunikativ sandsynliggørelse af ét fremfor andet. Derfor er nærværende afsnit ikke af normativ karakter, hvor vi dømmer denne magt som magtmisbrug eller omvendt. Ikke desto mindre, er vi af den opfattelse, at magt virker 'bedst', når den er usynlig, hvilket er en medspillende faktor i nærværende speciales relevans og potens, idet magten her må siges at udspille sig i lige netop opnåelsen af at sandsynliggøre personligt ansvar og selvudvikling gennem konstruktionen om *den moderne karrierekvinde*. Om det ene kom før det andet, eller om der ligger en eller anden form for kausalitet bag, kan vi som systemteoretikere ikke iagttage, men hvad vi kan iagttage er, at der synes at være en simultan kobling mellem begreberne, som skaber en helt særlig meningsdannelse, som igen fordrer kvinder til at strategisere egen adfærd.

Hvis Willigs tese om selvkritik holder stik, kan det diskuteres, hvorvidt strukturerne om *den moderne karrierekvinde* og *familiemoren* dermed fungerer som kommunikative strategier, som sandsynliggør, at kvinder ikke længere postulerer populæruddykket: det er samfundets skyld. Dette sandsynliggør nemlig alt andet lige, at flere kvinder lige netop omdirigerer det der før var offentlige anliggender til private anliggender, således at kritikken rettes indad og ikke udad, og at velfærdsstaten i sidste ende ikke behøver forholde sig til det. Det betyder dog ikke, at det politiske system ikke knytter an til problematikken, hvilket vi kan iagttage når Sareen italesætter Løkkegaards modmagt som et udtryk for mangel på prioritering i den private sfære. Denne italesættelse sætter konstant meningsgrænsen mellem selvkritik og samfundskritik på spil i kommunikationen, eftersom kvinden hele tiden må søge grænsen mellem hvornår det er 'ok' at kalde på strukturelle ændringer, og hvornår det absolut ikke er. *Den moderne karrierekvinde* guider på en eller anden måde kvinden i denne grænsedragning, og hjælper hende til at strategisere hendes selvledelse, og sandsynliggør dermed at kritikken vendes indad.

Denne uklare grænse mellem kritik og selvkritik, udvikling og selvudvikling fordrer på mange måder til en større grad af refleksivitet hos kvinden, idet en højere grad af refleksivitet tillader hende at oscillere bevidst mellem forventningsstrukturerne, der knytter sig til karriere og familie. En sådan refleksivitet kan opnås, hvis kvinden bliver præsenteret for magtens usynlighed. Hvis kvinden accepterer, at konstruktionen om *den moderne karrierekvinde* er et udtryk for en særlig magtudøvelse, kan hun, alt andet lige, håndtere presset på en refleksiv facon. Sagt med andre ord, er *den moderne*

karrierekvinde ikke et udtryk for et tilsyneladende harmløst socialt fænomen, men en strategisering af selvledelse.

7 Konklusion

Afhandlingen har undersøgt, hvordan kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie møder særlige forventninger fra omverdenen, som sandsynliggør en særlig kommunikativ adfærd, der guider kvinden i hendes selvledelse. Dette er gjort ud fra en iagttagelse af, at der i det offentlige rum synes at være mange modsatrettede krav og forventninger til kvinden, som umiddelbart er umulige at indfri. Specialet spørger dermed til:

Hvordan skabes der en særlig forventningsstruktur omkring konstruktionen 'den moderne karriere-kvinde', og på hvilken måde fordrer den til skabelsen af strategier til selvstyring?

Den overordnede konklusion er, at konstruktionen om *den moderne karriere-kvinde* skaber en særlig forventningsstruktur, som er udviklet over tid, om, at kvinden både skal dyrke karriere og familieliv – hun skal med andre ord være alting på en gang. Denne tilsyneladende logiske umulighed muliggør konstruktionen ved, at skabe en særlig refleksiv tilgang til spændingsfeltet som gør, at hun kan genindføre sin forskel, og dermed oscillere mellem sin systemiske inder- og yderside. *Den moderne karriere-kvinde* fungerer som et fikseret alternativ i kommunikationen, der fordrer en helt særlig selvstyringsstrategi, som gør det sandsynligt, at kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie, betragter forventningerne til *den moderne karriere-kvindes* handlinger som en præmis for hendes egen handling – og dermed motiveres til at forme hendes handling i lyset af dette. *Den moderne karriere-kvinde* er ikke et subjekt *udenfor* kommunikationen, men fungerer som en særlig struktur i kommunikationen, som guider kvinden til en særlig måde at lede sig selv på.

Vi har konkret udarbejdet tre analyser, der hver især bidrager til at besvare problemformuleringen. Den første analyse undersøger, hvilket semantisk ophav *den moderne karriere-kvinde* er et resultat af, men også en del af. Analysen fremanalyserer, hvordan kommunikationen har stillet særlige begrebspar til rådighed for kommunikationen, som har forskudt sig over tid. Her konkluderes det, at begrebsparrene *inde / ude*, *alting / en ting*, *arbejde / fritid* og *speltmor / uansvarlig mor* er medskabende forventningsstrukturer, som udgør udgangspunktet for formningen af *den moderne karriere-kvinde*. I den anden analyse fremanalyserer vi, hvordan vores respondenter beskriver deres håndtering af de semantiske begrebspar. Sagt med andre ord, hvordan vores respondenter 'oversætter' de semantiske strukturer til særlige formninger i kommunikationen. I denne analyse kan vi konkludere, at vores respondenter knytter an til fire formninger nemlig *den moderne husmor*, *den nutidige karriere-kvinde*, *familiemoren* og *den moderne karriere-kvinde*, som på hver deres måde markerer begreberne fra den semantiske analyse forskelligt. *Den moderne husmor* og *den nutidige karriere-kvinde*

har det til fælles, at de markerer *en ting* på deres systemiske inderside, og positionerer sig dermed gennem hhv. familie og karriere. Deres paradoksale konstruktion er, at kommunikationen kun kan være en ting på en gang, således at kommunikationen rekursivt konstant må knytte an til den ene ting. *Familiemoren* og *den moderne karrierekvinde* markerer til forskel fra de andre formninger *alting* på deres systemiske inderside, og hvor *den moderne karrierekvinde* formår at genindføre forskellen på indersiden gør *familiemoren* ikke. Det betyder, at *den moderne karrierekvinde* kan være *alting* på *en gang*, og indfrir dermed de modsatrettede krav og forventninger hun møder. *Familiemoren* opnår ikke denne refleksivitet, og hun må derfor omdirigere kommunikationen til et andet sted. Den tredje og sidste analyse undersøger, hvordan *den moderne karrierekvinde* sættes som det fikserede alternativ i kommunikationen, og *familiemoren* må ekskluderes, som undgåelsesalternativet. Her kan det konkluderes, at magten som *den moderne karrierekvinde* udøver medregulerer og sandsynliggør en kommunikativ adfærd, som stiller kvinden ansvarlig for egen selvudvikling, selvpositionering og fordrer et kærligt forhold til sin karriere.

Afslutningsvis kan det konkluderes, at *den moderne karrierekvinde* er symptomatisk for en særlig samtidsdiagnostik, der omdirigerer kritik fra samfundet til 'selvet'. Sagt med andre ord sandsynliggør *den moderne karrierekvinde*, at kvinden i langt højere grad påtager sig ansvaret for at balancere mellem familie og karriere frem for at kalde på strukturelle ændringer til at afhjælpe udfordringerne.

8 Perspektivering og metoderefleksion

Denne afhandling har produceret ny viden om, hvordan *den moderne karrierekvinde* fungerer som et fikseret alternativ som sætter præmisser for selvledelse i spændingsfeltet mellem karriere og familie, men at iagttage dette alene ud fra et systemteoretisk perspektiv har også sine begrænsninger. Følgende afsnit fremhæver derfor, hvilke perspektiver, der er interessante og relevante i forhold til den valgte problemstilling, men som ikke er behandlet i specialet. Særligt synes der at være to veje, vores speciale kunne have bevæget sig ned ad, og som havde installeret muligheden for, at fremkomme med et mere normativt bud på, hvordan vores resultater kan udnyttes i eksempelvis en ledelsesmæssig kontekst. Under udførelsen af specialet er vi nemlig stødt på særligt to iagttagelser som vi, grundet afhandlingens specifikke erkendelsesinteresse, ikke har kunnet følge til dørs. Den første omhandler, hvordan vores pointe om at karriere er blevet et privat anliggende og familien et offentligt, kan iagttages og forfølges yderligere, ved at undersøge hvilke konsekvenser denne besynderlige konstellation har for familien - og måske især for barnet. Den anden omhandler spørgsmålet om, hvordan man organisatorisk kan iagttage og udnytte de forskellige strategier som vi i specialet har fremanalyseret. Eller sagt med andre ord, hvordan vores forskellige formninger kan iagttages som særlige ledelsesressourcer i organisationen. Indledningsvis reflekterer vi over specialets validitet og resultaternes repræsentativitet i forhold til det valgte empiriske arkiv.

Som en konsekvens af det systemteoretiske perspektiv er det svært at dømme repræsentativitet, da det er en systemteoretisk præmis, at ledeforskellen altid kunne have været sat anderledes – at den viden afhandlingen producerer blot er en ud af mange mulige. Slutproduktet er dermed, at specialet har produceret specifik viden omkring selvstyring for *nogle* kvinder. Det vil altså sige, at vores resultater ikke nødvendigvis er generaliserbare for kvinder, men trods dette er den viden afhandlingen har genereret et godt fingerpeg om, hvilke forventninger kvinden i spændingsfeltet mellem karriere og familie møder på sin vej. Takket være vores stramme iagttagelsesprogram, har der ikke været mange udfordringer ved at generere valid viden om *den moderne karrierekvinde*, men set i bakspejlet er der et tema som vi ikke har formået at tage videre fra semantik- til formanalysen. Dette tema er spørgsmålet om kroppens meningstilskrivning, som vi ikke har kunnet iagttage italesat hos vores respondenter. Denne mangel skyldes specialets forløb og proces, da vi under empiriindsamlingen ikke var klar over, hvor stor betydning kroppen har for *den moderne karrierekvinde*. For at kunne imødekomme denne mangel, havde det været relevant at lave opfølgningsinterviews med respondenterne, hvilket havde muliggjort os at spørge ind til 'ny viden' som ikke synes aktuelt i første runde.

Magtanalysen satte os i stand til at kunne iagttage en besynderlig konstellation i kommunikationen, nemlig den som satte et særligt kærlighedssprog til rådighed når vores respondenter beskrev sig selv i forhold til karriere, og på den anden side, hvordan der syntes at være en særlig selvpositionering på spil, når de beskrev sig selv i forhold til familielivet. På den måde konkluderede vi, at der kom en særlig forskelsoperation på banen, som satte karriere til noget intimt og privat, og familien til noget der står til skue for offentlighedens rådgivning, fordømmelse og nysgerrighed. Her kunne det være interessant at stille spørgsmålet om, hvordan dette skisma håndteres og hvilke konsekvenser det har for barnet og familien som 'institution'. Hvad er de pædagogiske konsekvenser for barnet, når forældrene håndterer sig selv udfra en kærlig kommunikation til arbejdet, samtidig med at de på den anden side taler i en form for optimeringslogik i relation til barnet og familien, tilsyneladende blottet for den kærlige kommunikation? Omvendt er det interessant at undersøge, hvorvidt dette paradoks resulterer i en splittet identitet som stiller det umulige krav, at kvinden skal dyrke sin karriere, være 'moderne', men endelig ikke så meget at hun ikke har tid til at være 'traditionel', at stifte familie og være en 'rigtig kvinde'. Sagt med andre ord undersøge, hvilke konsekvenser det har, når kvinden bliver bedt om at sætte alle heste ind på den flotte CEO titel, men aldrig så meget, at hun ikke glemmer sin rolle som mor.

Da nærværende speciale har sit iagttagelses udgangspunkt gennem hhv. samfundet og interaktionen, har vi derfor ikke produceret viden om, hvordan *den moderne karrierekvinde* udfolder sig på et organisatorisk niveau. Med organisationen som systemreference, havde det været relevant at undersøge, hvordan der sættes særlige præmisser for beslutninger, og hvordan disse præmisser skaber særlige ledelsesrum, hvori man kan styre på andres selvstyring. Sagt med andre ord ville vi med inddragelsen af et organisatorisk perspektiv i langt højere grad kunne iagttage, hvordan det fikserede alternativ, som den *moderne karrierekvinde* installerer i kommunikationen, lader sig udfolde som en ledelsesressource, og på den måde kunne vi stille spørgsmålet om, hvordan en eventuel ledelse kan strategisere på de fire formningers selvledelses strategi. Dette ville give afhandlingen en særlig interventionskompetence, som kunne gøre en eventuel ledelse reflektive om hvordan de kunne udnytte formningerne til at muliggøre ledelse i en umulig ledelsessituation. Her kunne interventionskompetencen være den hybride ledelse, som er en særlig form for intervention som gør ledelsen reflektive om, hvornår og under hvilke vilkår, de skal sætte præmisser for selvstyring som knytter sig til de forskellige formninger. Denne ledelsesstil er altså et udtryk for refleksiv oscillering, som også *den moderne karrierekvinde* gør mulig.

Til trods for den organisatoriske relevans finder vi det nødvendigt først at have afdækket konstruktionens udformning i et samfundshistorisk perspektiv, samt undersøge, hvordan den træder frem i interaktionen, førend det er muligt at udfolde, hvordan den kan udnyttes som eventuel ledelsesresource. Afhandlingens formål har derfor vist sig at være at udfolde begrebet på de to niveauer, og det er nu op til andre at undersøge, hvordan *den moderne karrierekvinde* og de resterende formninger skaber et mulighedsrum for ledelse.

9 Litteraturliste

Alt For Damerne.dk:

1. <http://www.altfordamerne.dk/mit-liv/karriere/speltmodre-og-karrieremodre/> Besøgt d. 30/12-14
2. <http://www.altfordamerne.dk/sundhed/artikler/der-er-sa-mange-modstridende-sundhedsrad/> Besøgt d. 30/12-14

Andersen, Ib (2003): *Den skinbarlige virkelighed – videns produktion inden for samfundsvidenskaberne*, Samfundslitteratur

Andersen, Niels Åkerstrøm (1999): *Diskursive Analysestrategier*, Nyt fra samfundsvidenskaberne

Andersen, Niels Åkerstrøm (2000): *Politisk administration*. I T. B. Dyrberg, A. D. Hansen, J. Torfing (Red.), *Diskursteorien på arbejde* (s. 71-103), Samfundslitteratur

Andersen, Niels Åkerstrøm (2011): *Conceptuel History and the Diagnostics of the present*, Management & Organizational History, 6(3), s. 248-267

Andersen, Niels Åkerstrøm (2014): *Den semantiske analysestrategi og samtidsdiagnostik*. I G. Harste og M. Knudsen (Red.), *Systemteoretiske analyser- at anvende Luhmann* (s. 41-72), Nyt fra samfundsvidenskaberne

Andersen, Niels Åkerstrøm og Born, Asmund W. (2005): *Kærlig ledelse*, Nordiske Organisationsstudier, 7(3-4), s. 161-186

Babybusiness.dk: <http://www.babybusiness.dk/jeg-toer-ikke-laengere-amme-offentligt.html> Besøgt d. 30/12-14

Berlingske.dk:

1. <http://www.b.dk/kronikker/hvad-ligestillingsdebatten-har-laert-mig> Besøgt d. 27/12-14
2. <http://www.b.dk/debat/kvindevoter-er-ren-gidseltagning> Besøgt d. 30/12-14

Borch, Christian (2011): *Niklas Luhmann*, Routledge

Business.dk: <http://www.business.dk/portraet/karrierekvinden-der-magter-det-meste> Besøgt d. 30/12-14

Dahlsgård, Inga (1964): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde185.pdf Besøgt d. 30/12-14

Dahlerup, Drude (1985): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde453.pdf Besøgt d. 30/12-14

Djøfbladet (2014): *Hellere fuldtidsmor end karrieremor*, Magasinet for medlemmer, Nr. 12, d. 15. august, s. 26-28

Drotner, Kirsten (1981): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde155.pdf Besøgt d. 30/12-14

Eksponet (1964): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde126.pdf Besøgt d. 30/12-14

Ekstrabladet (1964): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde127.pdf Besøgt d. 30/12-14

Ekstrabladet.dk: <http://ekstrabladet.dk/kup/sundhed/article4729895.ece> Besøgt d. 30/12-14

Elmquist Lissy (1964): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde194.pdf Besøgt d. 30/12-14

Folketingstidende sp. 5488 (1963-64): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde519.pdf Besøgt d. 30/12-14

Fremtidsforskeren.dk: <http://www.fremtidsforskeren.dk/hvad-er-en-speltmor/> Besøgt d. 30/12-14

Frisch, Johannes (1887): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde31.pdf Besøgt d. 30/12-14

Grundtvig, Elisabeth (1887): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde83.pdf Besøgt d. 30/12-14

Harste, Gorm og Knudsen, Morten (2014): *Systemteoretiske analyser- at anvende Luhmann*, Nyt fra samfundsvidenskaberne

Heiberg, Luise (1859): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde39.pdf Besøgt d. 30/12-14

Hvad vi vil (1889): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde14.pdf Besøgt d. 30/12-14

Højberg, Henriette (2009): *Hermeneutik- Forståelse og fortolkning i samfundsvidenskaberne*. I L. Fuglsang og P. B. Olsen (Red.), *Videnskabsteori- på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne* (s. 473-516), 2. udgave, Roskilde Universitets Forlag

Information:

1. <http://www.information.dk/295581> Besøgt d. 27/12-14
2. <http://www.information.dk/496972> Besøgt d. 30/12-14

Kneer, Georg og Nassehi, Armin (1997): *Niklas Luhmann- introduktion til teorien om sociale systemer*, Hans Reitzels Forlag

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009): *Interview- introduktion til et håndværk*, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag

KVINFO:

1. <http://www.kvinfo.dk/side/1042/> Besøgt d. 27/12-14
2. <http://www.kvinfo.dk/side/1047/> Besøgt d. 27/12-14
3. <http://www.kvinfo.dk/side/1049/> Besøgt d. 27/12-14
4. <http://www.kvinfo.dk/side/1040/> Besøgt d. 30/12-14
5. <http://www.kvinfo.dk/side/1034/> Besøgt d. 30/12-14

Kure, Nikolaj (2011):

http://pure.au.dk/portal/files/44493973/Projekt_om_religion_i_organisationer.pdf Besøgt d. 30/12-14

La Cour, Anders, Knudsen, Morten og Thygensen, Niels Thyge (2005): *Det systemteoretiske interview - Interviewet som meningsdannelse*, Department of Management, Politics and Philosophy CBS, Working paper nr. 8

Laclau, Ernesto og Mouffe, Chantal (2002): *Det radikale demokrati- diskursteoriens politiske perspektiv*, 1. udgave, Roskilde Universitets forlag

Ligelønspjece (1973): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde398.pdf Besøgt d. 30/12-14

Ludvigsen, Ida Nyrop (1959): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde170.pdf Besøgt d. 30/12-14

Luhmann, Niklas (1979): *Power as a communication medium, The role of action, The relevance of power to society, organized power.* I Niklas Luhmann *trust and power*, J. Wiley & Sons: Chichester, New York, Brisbane Toronto, s. 107-185

Luhmann, Niklas (1993): *Observing Re-entries*, Graduate Faculty philosophy Journal, 16(2), s. 485-498

Luhmann, Niklas (2000): *Sociale systemer – grundrids til en almen teori*, Gyldendal Akademisk

Politikken.dk:

1. <http://politiken.dk/debat/ECE2266656/hjaelp-os-boernefamilier-inden-vi-segner-af-stress/> Besøgt d. 30/12-14
2. <http://politiken.dk/kultur/madogdrikke/ECE1787245/tivoli-restaurant-smed-ammende-kvinde-ud/> Besøgt d. 30/12-14
3. <http://politiken.dk/debat/profiler/stinebrix/ECE1994432/det-er-bare-amning/> Besøgt d. 30/12-14
4. <http://politiken.dk/indland/ECE2272861/minister-til-familier-drop-yoga-og-klidboller/> Besøgt d. 02/01-15
5. <http://politiken.dk/debat/debatindlaeg/ECE2284044/ja-det-er-haardt-at-vaere-boernefamilie-i-dagens-danmark/> Besøgt d. 02/01-15

Rennison, Betina Wolfgang (2005): *En revitalisering af Luhmann & Foucaults magtanalytik*, Department of Management, Politics and Philosophy CBS, Working paper nr. 18

Sachs, Jette (1967): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde142.pdf Besøgt d. 30/12-14

Schwartz Athalia (1855): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde40.pdf Besøgt d. 30/12-14

Socialforskningsinstituttet (1970): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde472.pdf Besøgt d. 30/12-14

Stäheli, Urs (1997): *Exorcising the 'Popular' Seriously: Luhmann's concept of semantics*, International Review of Sociology – Revue Internationale de Sociologie, 7(1), s. 127-145

Stormhøj, Christel (2009): *Feministisk Teori- Videnskabsteoretiske positioner*. I L. Fuglsang og P. B. Olsen (Red.), *Videnskabsteori- på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne* (s. 473-516), 2. udgave, Roskilde Universitets Forlag

Svangerskabslovgivningen (1956): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde119.pdf Besøgt d. 30/12-14

Svangerskabslovgivningen (1973): <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/lov-om-svangerskabsafbrydelse-af-13-juni-1973-abortionen/> Besøgt d. 30/12-14

Teubner, Gunther (1993): *The Many-headed Hydra: Networks as Higher Order Collective Actors*. I J. McCahery, S. Picciotto og C. Scott (Red.), *Corporate and Accountability* (s. 41-60), Clarendon Press

Tinetholander.dk: <http://www.tinetholander.dk/?tag=debat> Besøgt d. 30/12-14

Tuxen, Fanny (1888): http://www.kvinfo.dk/files/kilde_pdf/Kilde32.pdf Besøgt d. 30/12-14

Willig, Rasmus (2013): *Kritikkens U-vending*, 1. udgave, Hans Reitzels Forlag

10 Bilag

Bilag 1: Interviewguide

Indledende til interviewet:
<i>Tak for at du har lyst til at deltage i dette interview, som vil være en del af vores speciale på CBS. Dette er et interview ud af otte i alt og som alle vil blive brugt til at komme frem til hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt i dette speciale og eventuelt til afhandlingens eksamination – dine svar vil derfor ikke blive brugt udenfor rammerne af dette speciale. Interviewet kommer cirka til at tage en time, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt. Synes du at dine svar alligevel bliver for personlige, er anonymitet en mulighed.</i>
Faktuelle spørgsmål:
• <i>Hvor gammel er du?</i> • <i>Har du børn?</i> • <i>Hvad beskæftiger du dig med?</i>
Kortlægning af respondentens hverdag:
• <i>Hvordan ville du beskrive dig selv?</i> • <i>Hvordan ser en helt almindelig hverdag ud for dig?</i> • <i>Hvilke forventninger møder du i dagligdagen?</i> ○ <i>I det arbejdsmæssige?</i> ○ <i>I familielivet?</i> • <i>Hvordan balancerer du mellem dit arbejdsliv og dit familieliv?</i> • <i>Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?</i> • <i>Hvilke forventninger har du til dig selv?</i> • <i>I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv og hvorfor?</i> • <i>Hvor ser du sig selv om ti år?</i> ○ <i>Hvordan vil du komme dertil?</i> • <i>Hvilken værdi tillægger du dit job/studie osv.?</i> ○ <i>Hvordan?</i>
Vi har nu kortlagt respondenterne og deres omverden ved at spørge ind til vores overordnede

ledeforskel karriere / familie, og dykker nu ned formningen. Et udvalg af magasiner præsenteres for respondenten som er udgangspunkt for fase to i interviewet. Disse er alle eksempler på hvordan den moderne karrierekvinde bliver italesat, fremhævet, problematiseret...
• <i>Hvad tænker du når du ser dette?</i> • <i>Anser du dig selv for en moderne karrierekvinde?</i> ○ <i>Hvis ja: hvordan kommer det til udtryk gennem din adfærd?</i> ○ <i>Hvis nej: gennem hvilke(t) ord vil du beskrive dig selv?</i> • <i>Hvilken betydning tillægger du ordet karrierekvinde?</i> • <i>Hvilken betydning tillægger du ordet mor?</i> ○ <i>Til dem der har børn: hvilken af de to roller identificerer du dig mest med og hvorfor?</i> ○ <i>Til resten: hvilket begreb tillægger du størst værdi og hvorfor?</i> ○ <i>Til alle: Hvilke af de to begreber tror/mener du der tillægges størst værdi i samfundet?</i> • <i>Hvor ønsker du, du er om ti år?</i>
Afslutning på interviewet:
• <i>Hvorfor tror du vi har valgt lige netop dig til dette interview?</i> • <i>Har du noget du gerne vil tilføje?</i>

Bilag 2: Transskribering af interview – Sally den 29. oktober 2014

Tak for at du har lyst til at deltage i dette interview, som vil være en del af vores speciale på CBS. Dette er et interview ud af otte i alt og som alle vil blive brugt til at komme frem til hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt i dette speciale og eventuelt til afhandlingens eksamination – dine svar vil derfor ikke blive brugt udenfor rammerne af dette speciale. Interviewet kommer cirka til at tage en time, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt. Synes du at dine svar alligevel bliver for personlige, er anonymitet en mulighed.

Hvor gammel er du?

Jeg er 24

Har du børn?

Nej

Hvad beskæftiger du dig med?

Jeg er salgsassistent i Message, hvor jeg sælger modetøj.

Hvordan ville du beskrive dig selv som person?

Det er meget svært. Det ved jeg ikke. Jeg tror at jeg (red. på mit arbejde) tit er positiv, jeg forsøger altid at få de andre på holdet op, hvis jeg føler de er lidt nede. Jeg har jo før haft en stilling som assisterende butikschef, så når mine butikschefer ikke er der kan jeg godt være den der siger; nu gør vi sådan og sådan. Så når der er nogen til at lede mig, så er jeg god til det også, men hvis de er fraværende kan jeg sagtens indtræde den rolle også. (udenfor arbejdet) er jeg nok meget en pleaser. Jeg hader konflikter, jeg kan slet ikke klare konflikter, og jeg hader når folk er uvenner. Så er jeg et familiemenneske. Jeg er lige flyttet til Bagsværd og hele min familie bor på amager hvor også mange af mine veninder bor, så det er lidt svært for mig kan jeg godt mærke. Det er lidt svært ikke bare at kunne ringe en søndag eftermiddag og sige: hej, jeg er der lige om et kvarter. Det er jo lidt svært når der er en times transporttid frem og tilbage. Nu skal jeg rent faktisk planlægge min tid, hvor før kunne jeg sagtens bare sige: jeg er der om lidt.

Hvordan ser en helt almindelig hverdag ud for dig?

Jeg tager på arbejde, får tit fri klokken syv. Så handler jeg ind og laver frokost til min kæreste til dagen efter. Og så er det faktisk lidt det. Det er mest på mine fridage at jeg ser folk. På mine fridage sover jeg længe, og så har jeg tit aftaler med mine veninder eller familie eller kæreste. Det er sjældent jeg ikke laver noget på mine fridage, og det er tit der jeg udnytter tiden og kommer ud og ser folk.

Hvilke forventninger møder du i dagligdagen?

Før i tiden, da jeg var lidt yngre, var det ofte jeg hørte: hvornår skal du til at læse, hvad skal du læse, hvad skal du være når du bliver voksen og så videre. Sådan var det rigtig ofte førhen, men nu

er der gået så lang tid, at nu har min familie og mine venner ligesom ladet den ligge og accepteret, at jeg ikke kan svare på det spørgsmål.

Og hvad med mennesker der ikke nødvendigvis kender dig?

Så bliver man jo tit spurgt hvad man laver, og hvis man så ikke læser.. Folk på min egen alder læser jo tit, så det kan tit godt være sådan lidt: nej jeg læser ikke (red. respondenten ruller med øjnene). Tit når jeg er ude med mine veninder, og jeg har mange veninder som læser, og så snakkes der jo altid om hvad de læser og når de så kommer til mig, så spørger de: hvad læser du så? Og så forventer de at jeg også læser, og så siger jeg jo så at jeg ikke læser.

Og hvad møder du så synes, når du har sagt det?

Jeg tror måske lidt at det er mig selv der synes og forventer at folk godt kan blive sådan lidt: nåh, hvorfor læser du ikke? Men der lige så mange mennesker som bare er sådan lidt: nåh okay, fair nok.

Udover det der med at læse, møder du så andre forventninger?

Ikke som sådan, synes jeg.

Hvad tror du er grunden til, at din familie ikke længere spørger ind til hvornår du kommer i gang med at læse?

Det jeg laver nu har jeg beskæftiget mig med i et stykke tid, og så kan det være min familie og venner tænker at så er det jo bare i denne branche, at jeg skal lave karriere. Og her behøver man ikke en universitetsuddannelse for at gøre karriere. Så jeg tænker at det måske godt kan have noget med det at gøre. Og så har jeg haft forskellige ting i forskellige perioder hvor jeg har tænkt: okay så kunne det her være ret spændende, og har så ligesom spist dem af med at jeg nok på et tidspunkt ville begynde på det, og så har jeg så skiftet mening, men fundet noget andet i mellemtiden at spise dem af med. Jeg har også været god til at sætte begrænsninger op for mig selv når der har været forskellige krav til at komme ind et ønsket sted. Som fx et kørekort og så har jeg opvejet lidt for mig selv: okay, har jeg penge til at tage et kørekort, gider jeg have et kørekort.. Men nogle gange bliver man bare nødt til at sige til sig selv, at hvis jeg gerne vil videre så bliver jeg ligesom nødt til få det gjort.

Hvad forventer du af dig selv?

At jeg på et eller andet tidspunkt om ikke så lang tid, kommer videre. Jeg har en uddannelse, eller det sådan en elevplads som jeg gerne vil søge ind på, og det skal jeg her senest i maj, og det kræver som sagt lige et kørekort og så skal jeg have taget mig en HG. Så det forventer jeg at jeg kan få til at gå op i en højere enhed, fordi nu synes jeg også selv at jeg er ved at blive så gammel, at nu skal der snart ske et eller andet.

Hvordan (forventer du at kunne) balancerer du mellem dit arbejdsliv og dit familieliv?

Umiddelbart tror jeg at det bliver nemmere at få til at fungere, fordi jeg har været vant til at arbejde fuldtid, vant til at have mange timer hvor jeg er væk og ikke har haft tid til at se folk, så det tænker jeg bliver lidt det samme. Det der bliver sværest tror jeg, er hjemmearbejdet. At holde mig selv i nakken, og få det gjort i stedet for at ses med andre.

Hvad med nu, hvordan balancerer du mellem arbejdsliv og familieliv? Hvordan ser den balance ud?

Det job jeg har nu, der har jeg fri når jeg har fri. Der er jo mange job hvor man lige bliver nødt til at tjekke mails når man kommer hjem, selvom man i virkeligheden har fri, og det er altså ikke sådan et job jeg har. Så der synes jeg det er ret nemt at lægge arbejdet fra mig – at lade arbejde være arbejde, og så når jeg har fri har jeg fri, og så kan jeg fokusere på min familie. Så i den henseende synes jeg faktisk det er ret nemt at skille de to ting ad.

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

Jamen det gør jeg jo når jeg er sammen med min omgangskreds. Når jeg bruger tid på dem, så det er jo der man er der for hinanden. Når de ved at jeg er der for dem, så er det nok der jeg føler mig mest værdsat.

Og når du siger dem mener du?

Så mener jeg mine veninder og min familie og min kæreste.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv og hvorfor?

Det er når.. og det har også rigtig meget med min familie og mine venner at gøre. Jeg kan blive helt vildt stolt af mig selv faktisk, hvis jeg ved at jeg har hjulpet og støttet min familie eller venner, til at opnå et eller andet og har været der for vedkommende, og de så opnår noget, så kan jeg godt blive

stolt af mig selv. Jeg kan selvfølgelig også godt blive stolt af mig selv hvis jeg har opnået et eller andet selv. Det værende et godt salg på arbejdet eller... Altså jeg kan også godt blive stolt af mig selv hvis jeg har lavet en eller andet mega god mørbradgryde som mor gjorde det. (der grines).

Hvor ser du sig selv om ti år? Hvordan vil du komme dertil?

Om ti år vil jeg rigtig gerne være et sted hvor jeg har et job hvor jeg ved at jeg ikke bare er 'lige nu'. Jeg vil rigtig gerne have et job hvor jeg kan se mig selv være på lang sigt, og det vil jeg gerne opnå ved at komme ind på den læreplads der som er i lufthavnen. Det er et job hvor jeg føler jeg har mange forskellige muligheder indenfor. Der sker alle mulige forskellige ting hver dag og det kan jeg rigtig godt lide. Om ti år vil jeg egentlig rigtig gerne være sådan lidt sat. Om ti år må der måske egentlig også gerne være et barn. Jo det må der egentlig gerne.

Forventer du der er et barn?

Det er ikke sådan at der skal være et barn, men jeg ville synes at det var rart hvis der var et om ti år. Jeg synes egentlig ikke jeg har travlt. Jeg synes ikke jeg har travlt, men jeg vil gerne have mit første barn enten inden jeg fylder 30 eller tæt på jeg fylder 30 i hvert fald. Jeg synes at bliver man meget over 30... Jeg vil gerne også gerne være ung med mit barn, jeg har ikke lyst til at.. Har jeg en ti årig knægt som går til fodbold, vil jeg også gerne kunne stå på sidelinjen og heppe på ham, og ikke være den der sidder derhjemme med et tæppe over knæene, fordi jeg har gigt og derfor ikke kan tåle kulden. Jeg vil gerne kunne være lidt aktiv med mine børn.

Hvilken værdi tillægger du dit job? Både sådan lige nu, og dit fremtidige job?

Ah, det er måske lidt hårdt at sige, men jeg tror at lige nu er mit job aller mest bare en måde for mig at tjene penge. Jeg ved godt at det ikke er denne vej jeg skal gå i min karriere. Jeg kan godt lide mit job, jeg kan godt lide mine kolleger, men jeg ved godt at det ikke er her jeg vil gøre mig en karriere. Det er ikke sådan at jeg brænder helt vildt for mit job. Det er selvfølgelig ikke sådan.. Jeg ville aldrig have et arbejde hvor jeg havde det dårligt med at komme på arbejde. Hvis jeg havde det dårligt med mit job, ville jeg ikke være der. Selvfølgelig er jeg en del af et ret stort team, og hvis jeg ikke yder så går det ud over alle de andre. Derfor bliver jeg nødt til.. Altså selvom jeg ikke er helt vildt passioneret, så bliver man nødt til at have en eller anden form for holdgejst, og jeg det føler jeg også jeg har. Jeg var lidt inde på det tidligere, jeg vil gerne have at mit fremtidige job er et hvor

når man vågner om morgenen tænker man.. Altså måske flyver man ikke op og råber juhuhu, men samtidig skal det heller ikke være sådan: ughh, jeg skal på arbejde.

Når nu vi leger fremtidsleg lidt mere, tror du så at dit fremtidige job kommer til at have stor betydning for dig? Har du en forestilling om hvordan den der balance mellem familie og karriere kommer til at se ud?

Altså jeg har før haft en stilling hvor det nogen gange gik lidt udover min fritid, og nu har jeg en far som da jeg var yngre arbejdede rigtig meget, og også når han i virkeligheden havde fri, og jeg husker at jeg undrede mig over hvorfor han arbejde så meget når nu han havde fri, og sådan har jeg ikke lyst til at mine egne børn skal have det. Jeg vil derfor gerne prøve, så vidt muligt, at holde den der balance til, at når man er på arbejde er man på arbejde, og når man har fri har man fri. Det kan godt være at man ikke altid har en mulighed for det, men at man i det mindste forsøger at afgrænse det og måske sige: okay, det kan godt være at jeg er hjemme, men de næste to timer der arbejder jeg, og derefter har jeg fri. Jeg synes det er lidt farligt når arbejde og fritid flyder sammen, fordi jeg føler ikke man kan være nærværende overfor de mennesker, man skal være nærværende overfor. For mig er min familie og det jeg har derhjemme, det aller vigtigste, og de mennesker jeg føler jeg skylder mere end dem på mit arbejde. Dem kan jeg ligesom være der for når jeg er på arbejde, men når jeg har fri vil jeg være der for de nærmeste.

Vi har nu kortlagt respondenterne og deres omverden ved at spørge ind til vores overordnede lederforskel karriere / familie, og dykker nu ned i formningen. Et udvalg af magasiner præsenteres for respondenterne som er udgangspunkt for fase to i interviewet. Disse er alle eksempler på hvordan den moderne karrierekvindes bliver italesat, fremhævet, problematiseret...

Det er jo alle sammen kvinder som man kan nikke genkende til, nogen man har hørt om, nogen man har set før, og jeg synes det er rigtig fedt at kvinder ligesom har sat sig selv først fordi det tror jeg kvinder er lidt dårlige til. Sådan har jeg det i hvert fald selv.

Hvad mener du med at det kan være svært at sætte sig selv først?

Jamen som jeg var inde på tidligere, så er jeg rigtig meget en pleaser, så jeg har selv rigtig svært ved at sige at nu er det lige mig jeg skal tænke på og at nu skal jeg lige være lidt egoistisk her. Nogle gange tror jeg også at det lidt er derfor jeg ikke er kommet videre end jeg er. Jeg er lidt kommet til et sted hvor jeg har indset at hvis jeg skal videre så bliver jeg nødt til at sige at jeg lige skal hive

tre måneder ud af kalenderen hvor jeg skal tage den her HGS, og det har jeg haft rigtig svært ved, fordi jeg har ikke villet skuffe nogen, mine chefer og sige nåhmen jeg smutter lige i tre måneder. Så det tror jeg måske at disse kvinder har været bedre til ligesom at være ligeglad med, og har truffet et valg. Der er sikkert også nogen der har gjort det på en pæn måde – man behøver jo ikke være en røv når man siger op. Men det der med at sætte sig selv først engang i mellem og sætte alt andet lidt på hold – blandt så noget med familie, og her mener jeg er nok mest på Alt for Damerne, de har opnået noget. Så de her kvinder har sat sig selv først, for at nå dertil hvor de er i dag.

Hvad med Djøf forsiden?

Jamen det er nok lidt mere mig. For mig er det derhjemme vigtigere end mit job. Jeg vil hellere være glad og have det godt med mi familie end at have det godt med mit job. Jeg har altid haft et rigtig godt bagland, og det er det jeg sætter højest, og så må karrieren komme i anden række. Selvfølgelig vil jeg gerne have et godt job, og selvfølgelig vil jeg gerne kunne have en økonomisk frihed, men det er på en eller anden måde sekundært. Jeg er ikke sådan en type med rundsave på albuerne, som bare skal frem.

Anser du dig selv for en moderne karrierekvinde?

Nej, det gør jeg nok ikke nej.

Hvilket ord vil du så beskrive dig selv med? Et ord som er nogenlunde beskrivende for hvordan du ser dig selv?

Så ville jeg måske mere sige at jeg er.. at mit mål er mere at blive en moderne husmoder. Jeg vil gerne kunne bage boller, og have varm kakao klar, men jeg vil også gerne kunne have et arbejde ved siden af, som jeg tager seriøst og som jeg godt kan lide. Balancen skal være der. Igen det der med at kunne adskille job fra familieliv og at kunne holde fri når man har fri, og at kunne være der for familien når man er der. Og når man så er på arbejde, så er det der man er. At man trækker sin del af læsset på arbejdet er vigtigt. Jeg tror godt på at man kan have en fuldtidsstilling og så samtidig gå hjem og være fuldtidsmor.

Hvilken betydning tillægger du ordet karrierekvinde?

Jeg tænker meget på en kvinde i et suit, jeg tror det er det jeg forbinder med ordet, og jeg tænker en kvinde som har et jakkesæt på og hun er sådan en som, i mit hoved, har sat sig selv først og som måske på sigt gerne vil have en familie, men lige nu er hun sin egen første prioritet, og så har hun

sagt at jeg vil da gerne have mand og børn men det må være senere, og for nu vil hun fokusere på at komme der og der hen. Det har jeg også super meget respekt for, men det er bare ikke mig. Jeg behøver ikke nødvendigvis at blive leder eller chef eller bestemme over en masse mennesker. Men igen, jeg har stor respekt for at der er nogle kvinder der gerne vil det, der skal jo være nogen der er forgangskvinder.

Du sagde tidligere, at jeg kommer ikke til at være en der har rundsave på albuerne, hvad mener du med det?

En karrierекvinde bliver lidt nødt til at have rundsave på albuerne. Ikke nødvendigvis i den betydning at man tramper på folk, men jeg tror at man nogen gange bliver nødt til at gøre lidt opmærksom på sig selv. Og jeg tror det er svært at gøre det uden at sætte andre lidt til side. Giver det mening? Jeg tror også at hvis man fokuserer rigtig meget på sin karriere, så er der nogle andre ting man bliver nødt til at ofre.

Hvad kunne det så være?

Jamen det kunne jo så selvfølgelig være tid med familien, tid med veninder, og det har jeg ikke lyst til at ofre. Jo engang i mellem men ikke permanent.

Hvilken betydning vil du så tillægge ordet mor?

Hmm.. en masse kærlighed. Nærvær – en der er til stede?

Hvordan er man tilstede?

Jamen jeg tror måske bare at det er så noget. Det der med at når man er hjemme og når man er sammen med sine børn så har man ikke en telefon der ringer hele tiden eller mails man lige skal svare på. Hvis lille Augusta hiver en i buksebenet, så siger man ikke: Lige et øjeblik, jeg skal lige... Så skal man altså lige tage sig tid til at sige: ja, det er en rigtig fin tegning.

Hvilke af disse to begreber tillægger du størst værdi og hvorfor?

Det er svært.. Jeg har ikke mere eller mindre respekt for den ene fremfor den anden, det handler bare om at man har valgt at prioritere forskelligt. For mig er det lidt svært at se at man.. Jeg har lidt svært ved at forene de to. Jeg tror bare at hvis man rigtig gerne vil være en karrierекvinde og man rigtig gerne vil have sit fokus der, så tror jeg også man har svært ved at give slip på det når

man er derhjemme. Der er sikkert nogen der kan gøre det, og hatten af for dem i høj grad, men jeg tror at det er svært at koble helt fra og lade arbejdet være arbejdet når man er hjemme. Jeg tror hvertfald at hvis det var mig der var i det sted, så tror jeg det ville blive svært at være den mor jeg gerne vil være, hvis jeg havde et arbejde som krævede så meget fokus.

Okay. Må jeg opstille et scenarie for dig? Hvis vi nu tager Ulla Therkelsen, ville du sige hun var en karriekvinde? Ja, det ville jeg. Og hun har ingen børn, og så har vi Magrethe Vestager ville du kalde hende for en karriekvinde? Ja. Og hun har jo børn, hvilke af de to mener du udefra set er mest karriekvinde?

Jeg tror, at Ulla har brugt mere tid på sit arbejde, qva af at hun ikke har haft børn at tage sig af, og titlen på hendes bog: Vi kan sove på flyvemaskinen, giver et ret godt indblik i at hun er meget på farten og hele tiden har skulle været på for at de gode historier. Nu har Magrethe sagt ja til en post i EU hvor hun nok også kommer til at rejse en del, hvilket jeg tror hun har sagt ja til nu fordi hendes børn er så store og de godt kan klare sig selv. De har måske ikke brug for en mor til at putte dem hver aften mere. Jeg ved ikke om jeg kan sige at den ene er mere karriere kvinde end den anden dog. Det ved jeg faktisk ikke.

Hvilket begreb tror du der tillægges størst værdi i samfundet?

Jeg tror det kommer rigtig meget an på hvem man spørger. Jeg tror at karriere kvinde er mere respektindgydende, det er der man tænker: Det er en stærk kvinde som har gjort noget for sig selv, og som selv har skabt noget for sig selv og sådan.

Hvad tror du samfundet ligger i det at være mor?

Jeg tror bare at det at være mor er blevet en almindelig ting. Det er alle selvom de har et arbejde, og så er der selvfølgelig kommet den der speltmor bølge, hvor man går vildt meget op i at ens børn spiser økologisk, går i økologisk tøj, må ikke få farvestoffer og sukker og jeg ved snart ikke hvad. Så der er rigtig meget et ben i hver lejr her, men jeg tror stadig at i det store hele og hvis du spørger folket, hvilke af de to ord man tænker på med mest respekt, så tror jeg at en karriere kvinde er det man som... Eller mere måske hvis man spørger, hvad vil du helst stræbe efter, så tror jeg at folk vil være tilbøjelige til at svare karriekvinde fremfor mor.

Og hvorfor tror du det?

Jeg tror det har rigtig meget at gøre med, at der er så meget fokus på at vi skal have en uddannelse og vi skal gerne alle sammen være akademikere og vi skal gerne alle sammen gøre det hurtigt. De såkaldte fjumreår skal skæres væk, hvilket jeg synes er noget pjat. Men lige præcis derfor tror jeg ikke at der er nogle.. Jeg tror at der er rigtig mange unge i hvert fald som måske vil se lidt skævt til deres egne, hvis de siger: jamen jeg vil da hellere være mor end karrierekvinde. Så for ungdommen især tror jeg at det at være karrierekvinde bringer lidt mere respekt end det at være mor. Jeg tror også at vi er i en generation lige nu hvor det at være mor sagtens kan vente lidt. Vi bliver ældre og ældre før vi bliver mødre.

Hvorfor tror du vi har valgt lige netop dig til dette interview?

Det er måske fordi jeg er lidt afstikkeren. Jamen måske netop det der med at jeg ikke har valgt at gå den akademiske vej, så det kan godt være at lige i min aldersgruppe der skiller jeg mig lidt mere ud og jeg er af de to begreber karrierekvinde og mor, der ligger jeg mere vægt på at være mor, eller familiemenneske, end at være karrierekvinde.

Har du noget du gerne vil tilføje? Noget du brænder inde med?

Hellere være et godt menneske med et lortejob, end et lortemenneske med et godt job.

Bilag 3: Transskribering af interview - Line den 29. oktober 2014

Tak for at du har lyst til at deltage i dette interview, som vil være en del af vores speciale på CBS. Dette er et interview ud af otte i alt og som alle vil blive brugt til at komme frem til hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt i dette speciale og eventuelt til afhandlingens eksamination – dine svar vil derfor ikke blive brugt udenfor rammerne af dette speciale. Interviewet kommer cirka til at tage en time, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt. Synes du at dine svar alligevel bliver for personlige, er anonymitet en mulighed.

Hvor gammel er du?

36

Har du børn?

Ja, to tvillingepiger på 9 år.

Hvad beskæftiger du dig med?

Jamen jeg laver pr for mode- og livsstilsbrands. Så bager jeg og nyder livet med mine børn.

Hvordan ville du beskrive dig selv?

Jeg ville mene at jeg er ret socialt anlagt. Jeg føler ikke.. så noget som fx alder har aldrig betydet noget for mi. Det handler om at leve som den man nu synes man bedst kan lide at være, og gøre de ting man synes er sjove. Jeg er helt ligeglad med penge, jeg synes det vigtigste er at gøre de ting man elsker. Det er selvfølgelig også noget jeg forsøger at lære mine børn så vidt muligt. Det betyder jo så selvfølgelig også at 9PR er en super vigtig del af mit liv og det kræver rigtig meget af min tid, men den dag jeg ikke synes det er sjovt længere, så lukker vi det ned. Sådan er det bare.

I en arbejdssituation, hvordan vil du så beskrive dig selv? Stemmer det overens med det du lige har sagt?

Ja, det gør det faktisk. Og det er jo også derfor at Nina og mig er så gode sammen, hun er jo lidt bad cop, hvor jeg er good cop. Jeg er mere den der.. Jeg tænker måske ikke så meget over at vi får de penge som vi måske burde for vores arbejde. Jeg synes det er kedeligt at snakke om, og vil egentlig gerne gøre det gratis, hvis det er det. Hvor Nina heldigvis er sådan lidt mere: ej nu skal de kraftedeme betale. Ikke at jeg siger at Nina gerne vil være millionær, eller det vil hun sikkert gerne, men det er mere den der med hvad er det du arbejder for og der arbejder jeg helt klart for, at blive et lykkeligt menneske, og kunne se tilbage når jeg er 80 år og smile af alle de ting jeg har oplevet, og det jeg har sat i værk. Det er meget vigtigt for mig at sætte et fingeraftryk rundt omkring i verden og kunne gøre en forskel. Det behøver ikke være mode, det kunne også være dyrevelfærd, eller andet i den dur. Det bare vigtigt lige at sige: ja, det fik jeg da lige gjort. Men det har intet at gøre med at jeg skal køre rundt i en åben porche når jeg er 40, det er glæden ved det jeg laver der er vigtigt. Og den dag det ikke er sjovt mere, så gør man noget andet.

Hvordan ser en helt almindelig hverdag ud for dig?

Jeg står op om morgenen, så går jeg i bad og sender dem i bad, min mand smører madpakker mens jeg laver morgenmad. Så kører jeg pigerne i skole og tager på arbejde hvor jeg er til en 16-17-18 stykker. Vi er meget på kundekontakt, newbuzz. Nina og jeg sidder primært med den slags, og der er strategioplæg. Vi har lidt sluppet hverdagen på showroomet, og det har vi jo lavet i ti år nu. Det er jo fedt at prøve noget andet. Men det handler jo om at få hele møllen til at køre, og hvad der er af

økonomiske og juridiske ting, så tager vi os af dem. Når jeg har fri så har jeg meget pædagogiske og glade børn som elsker at have veninder hjemme, så vi har som regel veninder med hjem når vi henter børnene på klubben. Så handler vi ind og laver mad, og her er der som regel også en del flere ved bordet end blot mine. Om aftenen står den jo så på lektier eller veninder eller hvad der nu end er. Min mand for fanden! Han er der jo selvfølgelig også.

Hvilke forventninger møder du i dagligdagen?

Altså jeg møder måske forventninger... altså dem som ikke bliver mødt møder jeg. Altså der hvor nogle forventer noget bestemt af mig, som de ikke får og typisk tænker folk, at jeg nok er mere businessminded. Det tror jeg også at i skolen så tror jeg at især pigerne i min børns klasse synes jo det er mega spændende at der ligger stillet over det hele og at de er deres størrelse, og der tror jeg at mange forældre tænker: ”okay altså hvad sker der her, er hun sådan en party freak af en mor der ikke har styr på sine børn”, men jeg tror også at de fleste har fattet at jeg altså har styr på mine børn. Jeg tror også at mange af vores kunder kan få et chok over hvordan vi.. der er forventningerne helt klart været anderledes fordi vi har et mega stærkt team og vi arbejder ret målrettet og konkret med hvad det er vi vil, og vi når ret mange af vores mål men på en lidt legende måde, på en lidt.. ikke useriøs, men vi kommer let til målene ved at være smilende og glade og udadvendte og en lille smule skøre i den måde vi tænker på. Bare her, nu er vi i gang med at forberede vores fødselsdag på fredag, og der har da også været nogle af de ting vi har sat i gang hvor jeg tænker: ”nej, hvad fanden altså, det går sgu ikke, vi er voksne mennesker”, men så gør vi det alligevel, og så falder det i virkelig god jord og folk har det rigtig godt med det, og forventer det nok egentlig også nu. De første gange hvor vi sad hos told og skat og skulle lære om alt det her moms registrering og var ved at dø over det. Der tænkte vi: det er slet ikke det vi skal, hvis det er det det betyder at være selvstændig. Men så finder man jo så ud af at man kan betale sig fra det. Så fokuserer man jo på det man egentlig synes er sjovt.

Hvordan balancerer du mellem dit arbejdsliv og dit familieliv?

Det har jeg været ret dårlig til, helt klart. Jeg har ikke været god til at gøre plads til familien. Jeg burde nok, da pigerne var mindre, være lidt mere hjemme og have lidt mere fokus på dem og have lidt mere styr på forældrene i klassen som åbenbart har sådan nogle kaffe aftaler nu, som jeg overhovedet ikke har været en del af og kommer aldrig til det. Men set i bakspejlet så kunne jeg godt have brugt to timer mindre herinde hverdag, og have været lidt mere socker mom. Nu er det meget

nemmere at balancere, nu cykler de selv rundt og kan ting selv, men det er jo også ikke kun på grund af dem og hvad de manglede, det er jo også mig. At se at mine børn er så store og tænke: ”nåhja, nu er det løb kørt”, du får jo ikke den tid tilbage, og der kan jeg godt tænke: ”man skulle måske lige have ventet med karriere til fem år senere. Det er jo ikke fordi jeg har fortrudt det, for jeg ved jo også at pigerne er mega glade og stolte over det jeg har, og synes jo det er fantastisk og sjovt at sige til deres veninder at jeg laver et modeshow og om de har lyst til at omme og se det. Så der er da også noget.. Jeg kan da mærke at de er stolte over at jeg gør hvad jeg gør, så derfor er det også svært at sige om jeg har fortrudt det, det tror jeg ikke jeg gør.

Men set i bakspejlet kunne du godt have prioriteret anderledes?

Jeg ved det faktisk ikke. Jeg ved ikke om jeg ville gøre det anderledes hvis jeg sad nu og skulle køre 9PR op, så tror jeg at jeg ville køre det alligevel, og jeg ville nok også sidde herinde lige så meget, og sidde lige så meget med computeren i skødet derhjemme i sofaen, så nej jeg har ikke fortrudt det, men måske som karrierekvinde sige at det nok ikke er for alle. Der er nok flere der ville fortryde det. Jeg er nok lidt mere hård, og det er jo det der med at tørre øjnene, og så har jeg heldigvis et bagland som da vi startede 9PR snakkede meget alvorligt med om de ville være der for dem, og hvor de selvfølgelig støttede 100 % op. Så hvis du har din familie i Jylland er det nok også noget sværere at få til at fungere, med mindre man har råd til en au pair. Men jeg ville nok ikke gøre det anderledes, men man skal tænke over hvad man misser, for jeg har helt klart misset noget af mine børns ungdom og barndom.

Er der noget du gør anderledes nu?

Jeg tænker over det på den måde at weekenderne er blevet en del mere hellige for mig, og man kan sige at fredag er der tit noget inde i byen (kunder) men lørdag og søndag.. Det der med gæster det prøver vi virkelig at skære ned på. Har vi gæster så er det fordi børnene laver et eller andet. Og jeg ved jo godt at børnene er lynhurtige til at lave den der: ”vi går lige ind og ser fjernsyn hele natten” og det synes de jo er skønt, men det er jo ikke noget jeg.. Jeg sidder jo ikke og kigger på dem mens de ser fjernsyn. Søndage er forbeholdt familie.

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Jeg forventer at jeg yder mit bedste når jeg er her, og jeg forventer at jeg yder mit bedste når jeg er derhjemme. Det er det der med at være til stede, og de dage hvor jeg ikke føler jeg er tilstede her

fordi jeg har et sygt barn hjemme hos min mor, så vil jeg hellere bare tage hjem og være der. Det er ikke fair overfor Nina eller de andre, at jeg ikke er der hvis jeg er her. Når jeg er her så har jeg nogle målsætninger om at skulle klare det, og så har jeg.. Altså det der også er med 9PR er, at det er de personlige relationer der skal plejes. Med kunder men også med pressen, og i og med at du har den personlige relation til alle dine kunder, så har jeg også et behov for at alle kunder er mega glade for at være her, og at de forstår hvorfor de er hos 9PR. Så vil jeg hellere give slip på de store kunder, hvis jeg ikke kan mærke dem og de ikke kan mærke os. Det er måske lidt at give op, men det er mere at gøre med at det skal være rart, man skal have en god fornemmelse i maven og når der er en kunde der siger op – der hvor vi var tidligere blev man svinet til hvis der var en kunde der havde sagt op – det er vigtigt at Nina og jeg har den indsigt og at vi er til stede og det gælder også i familielivet derhjemme. At du ikke sidder med mobiltelefonen hele tiden, og den er der altid og man tjekker lige mails. Tilstedevær er virkelig vigtigt, mobiltelefon er et no go nu,

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

Det er når jeg er til stede. Det er det der med når du har muligheden, tiden og overskuddet til at være der hundrede procent for nogen. At du ikke sidder med tankerne et eller andet sted, fordi du måske lige har lidt for mange opgaver denne uge, men at de kan mærke.. Det er jo også tit, man ved det jo selv når man sidder til møde og man kan se den anden drifte lidt, og så tænker man: Gud du spilder jo virkelig min tid, når jeg sidder her og fortæller dig det her, noget jeg har brugt tid på. Når man virkelig føler: okay der mærkede de virkelig hvorfor de er hos 9PR. Og det er jo det samme, når man sidder til middag med mand og børn, og når man mærker at alle er til stede og lytter.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv og hvorfor?

Hvis man får decideret ros og anerkendelse. Jeg kan jo godt komme ind her og sidde og tænke: Ih hvor er det fedt at vi har fået bygget det her op, men det er ikke stolthed som sådan. Det er stolthed, når vores kunder fx siger: Ej hvor har i nogle fede medarbejdere, hold kæft hvor er de seje. Hvor Nina og jeg er sekundære, men at det er Nina, Nanna og Cecilie som virkelig har brændt igennem, for så ved jeg at vi har overladt noget, så har vi formået at give noget videre. Til en grad hvor vi faktisk godt kan trække os fra det her, og det er det fedeste. Derhjemme er når man får anerkendelse, at man har nogle dejlige børn. Og også med min mand, når han får ros på arbejdet eller noget. Når man sidder der med lærerne og de siger at mine børn er de dygtigste i klassen, hvor jeg selv tænker: ej, gad vide om det ikke er en anden Olivia du tænker på her. Med de her forældre der sid-

der her og tager.. Men det er i sådanne situationer. Jeg synes det er fedt at vide at man er okay, og at man har videregivet noget.

Hvor ser du sig selv om ti år? Og hvordan vil du komme dertil?

Vi har jo en plan for 9PR og det er edermame ikke småting, men vi er i gang med at snakke med rigtig mange forskellige afdelinger, og vi kunne godt tænke mig at lave et hus – et 9PR Hus, hvor man kan få alt. Så hvis du leder efter reklame, eller show, eller beauty så har vi det hele. Og det drejer sig ikke om at jeg skal gøre mig klog på noget som helst andet en pr, men det handler om at få leaset 9PR logoet ind, så det hedder 9 Bureau eller 9 Agency. Vi skal bygge endnu flere grene ud, så det er mere end det vi har nu. At få de bedste mennesker på, og kunne tilbyde en helhedsløsning, det kunne jeg godt tænke mig. Jeg har ikke flere børn tror jeg ikke. Jeg har givet mig selv to børn til at tænke over det, men jeg tror ikke at der er flere børn. Mine piger løsriver sig jo mere og mere, og jeg tror ikke at jeg lige pludselig stopper med at være mor, men jeg tror også at jeg helt klart vil give mig selv mere tid til mig selv. Også fordi jeg var relativt ung mor, så det er jo også det der med at i en alder af 25 lige pludselig er ekstremt voksen, og jeg tror også der er derfor at jeg stadig synes det er ekstremt sjovt at gå i byen, og det tror jeg også jeg gør når jeg er 46.

Hvilken værdi tillægger du dit job/studie osv.?Hvordan?

Jamen det er jo en selvrealisering, at jeg kan få lov til at bestemme. Jeg tror aldrig jeg vil gå ned igen og være ansat af nogen. Det er jo så også måske bagsiden af medaljen, at nu sider jeg på den. Jeg kommer ikke til at have en eller anden der skal fortælle mig hvordan og hvorledes. Det er jo det der med at få lov til selv.. Og det er jo også det som Nina og mig gerne vil vise overfor vores medarbejdere, at hvis i kan bevise overfor os at i kan, jamen så skal jeg ikke blande mig. Det er klart, at hvis de kommer til mig for at få råd, så er jeg der med det samme. Det er jo det samme med børnene, at når de først har oplevet hvor helt fantastisk det er at være selvstændig, og samtidig helt vildt angstprovokerende, så har man ikke lyst til at vende tilbage. Hele tiden at tage skridtet ud hvor man ikke er helt sikker på om man kan bunde, men det skal jo nok gå! Det synes jeg er det vildeste at få lov til. (23:46).

Vi har nu kortlagt respondenten og dens omverden ved at spørge ind til vores overordnede lederforskæl karriere / familie, og dykker nu ned formningen. Et udvalg af magasiner præsenteres for respondenten som er udgangspunkt for fase to i interviewet. Disse er alle eksempler på hvordan den moderne karrierekvinde bliver italesat, fremhævet, problematiseret...

Hvad tænker du når du ser dette?

Altså først og fremmest tænker jeg, at fuck jeg gad ikke være hende (Djøj forsiden). Det værste ved de der (djøj damen) det er de der, der i skolen ser ned på sådan nogle som mig, fordi de har så mange fordomme om alle andre end dem selv. De er min mor, de der. Min mor var hjemmegående med mig, og jeg kan tydeligt se nu, hvordan det var hun pakkede mig ind i vat, og gjorde mig uselvstændig på mange måder fordi Mor ved bedst. Det er der man bare tænker STOP. Nogle gange kommer man til skolesammenkomster hvor man skal have hver sin ret med, og så kommer Kim og jeg med noget færdiglavet mad, for jeg står sgu ikke lige og bager et eller andet. Og så kommer sådan en kone der, med en hjemmelavet pastaret med sådan en irriterende lille træpind hvor der står Økopesto fra haven. Og hvad er det hun skal bevise her? Hvad er det du vil vise med det der overskud? Men dine børn kommer til at råbe ligeså meget af dig når de kommer i puberteten, som de kommer til at råbe af mig. Som der er opstillet her, så bliver jeg simpelthen hidsig, fordi jeg synes det er så forkert, og jeg synes det er synd for hende når hun om ti år sidder der helt alene fordi børnene ikke gider hende mere, og hendes mand måske har fundet en yngre model, og så bliver hun sikkert alkoholiker eller et eller andet. Det er irriterende at være sammen med den slags mennesker. Det er sådan en enorm.. og nu ved jeg godt at det er mig der er enorm vred på hende, men det er dem jeg står med hver dag. Især lige hvor jeg bor (Hellerup) der er der ekstremt mange af de der hjemmegående husmødre som har tre au pair piger, og en mand der aldrig er hjemme. Men der er bare et eller andet der er irriterende.

Hvad er det så du tror de skal bevise?

Jamen at de har et værd, at de er noget værd. Der er virkelig mange af mine veninder der har droppet deres uddannelse og deres arbejde fordi de mener at lille Agnes skal hentes af mor hver dag, ellers er hun ikke god nok mor. Og så spørger jeg dem: jamen vil det så sige at du synes jeg er en dårlig mor? Og så svarer de: ja det synes jeg du er Line. Jeg synes ikke der er fair overfor dine børn at du er så meget væk fra dem. Men hvad ved du om at dømme mig? Jeg dømmer jo også hende, men jeg dømmer hende udfra at jeg er blevet dømt så meget. Jeg er jo egentlig ligeglad. Bliv du bare hjemme og bag boller, det synes du jo bare er fantastisk. Men jeg synes ikke det er et must. Og det er lidt den jeg hele tiden bliver dømt på, og så bliver jeg altså selv lidt dømmende. Jeg forstår ikke det der (djøj). Jeg forstår ikke hvorfor man vælger at droppe alle sine drømme på grund af at der er kommet børn ind i billedet. Men jeg er sikker på at der rigtig mange der synes det er fantastisk at gå hjemme, og så skal de da også gøre det.

Hvad tænker du om de andre forsider? Som fx at der er helt magasin som bærer overskriften Karrierekvinder?

Jamen det tror jeg er meget nutidigt. Altså jeg synes det er dejligt at det ikke er fordommen der vinder frem. AT man godt kan få lov til at være en karrierekvinde og ikke blive dømt på det. At være karrierekvinde i dag handler ikke længere blot om skulderpuder og spadseredragter. Det handler i dag om, at skabe balance i alle aspekter af sit liv. Du skal have en smuk familie der elsker dig, en smuk krop som du plejer, og et netværk du har tid til at opretholde. Jeg synes det er sjovt at det er ELLE der har lavet den, i og med at deres målgruppe er 25-30. Men det er selvfølgelig også deres læsers fremtid der handler om. Hmm, er det de forskellige kvinder jeg skal tage under behandling?

Nej, det er mere om du kan sætte nogle ord på, at der synes at være så meget fokus på kvinder som fx Magrethe Vestager, som synes at kunne balancere de to sider – både familien og karrieren.

Jeg synes det er dejligt at det ikke kun er Magrethe Vestager typen som bliver fremhævet, men at det også er Hella Joof fx AT hun også der sig selv som karrierekvinde. Bare fordi man arbejder 50-60 timer, du kan også være karrierekvinde hvis du er freelance og sidder derhjemme. Eller du er skuespiller eller sanger, det er jo også en karriere.

Hvilken betydning tillægger du ordet karrierekvinde?

Det er jo også det. I princippet synes jeg jo ikke selv at jeg er en karrierekvinde fordi jeg jo bare gør det som jeg synes er sjovt. Karrierekvinde i mit hoved er nok mere den der kedelige kvinde som har pålagt sig et suit og skal nå op på CEO stadie og du ved køre rundt i en stor bil og tjene en masse penge, og det er nok det jeg lægger aller mest i ordet karrierekvinde, jeg synes det er meget negativt ladet, Jeg håber at når man fx ser det på ELLE, så er det måske mere selvstændige kvinder, kvinder der har taget tørnen og siger: Jeg skal ikke gå hjemme, jeg skal ikke på barsel – det må manden også gøre. Der er selvfølgelig nogle fordele ved, at det er kvinden der tager den første del af barslen, men man kan få lov til at udleve sine drømme og ikke skal sætte dem for højt.

Ud fra dette præmis, som du lige har beskrevet, anser du dig selv for en moderne karrierekvinde?

Altså jeg synes det jo ikke, fordi det er så negativt. Det er jeg jo nok. Men vi har jo også startet 9PR ud, med det præmis at vi aldrig skal være dem som sidder til langt ud på natten og arbejder. Vi skal ikke sidde og bruge den tid hvor mine børn er der, så kan det godt være klokken otte når de er lagt i seng, men det skal ikke være... Karrierekvinde.. Det er sjovt for jeg synes det bliver meget politisk.

Politikere kan være karrierkvinder som sidder klokken lort om natten og tager møder på de mærkeligste tidspunkter, og om søndagen og så videre. Det kommer jeg aldrig til.

Er der et ord du hellere vil bruge?

Jamen så skal det være så noget som business woman. Det lyder bedre på engelsk, men business woman er da meget sjovere.

Grunden til at vi overhovedet kom ind på dette som vores specialeemne, var grundet alle de stikord jeg fik tilsendt når jeg skulle skrive pressemeddelelser. Så det var altid: denne kollektion er til den moderne karrierkvinde. Og så tænkte vi: jamen hvem er hun?

Nu er jeg så også i den alder hvor jeg sad og så Dollars i midten af 80'erne med mine forældre, og jeg kan tydeligt huske den der Crystal versus... Og Crystal var jo ikke karrierkvinde, og tog altid på besøg på sin mands arbejde og skulle møsse og kysse og de fik et barn og alt var bare så dejligt. Og så var der jo så Alexis, og Alexis var jo bare karrierkvinden, kællingen der sad ved det der kæmpe skrivebord og skulle drikke en masse og ryge en masse. Jeg tror det er et levn fra den serie. For ser man så på andre selvstændige kvinder, så vil jeg jo sige at sådan en som fx Malene Malling, som jeg anser som en meget interessant kvinde og karrierkvinde. Men på den anden side så har man sådan en som Eva Kruse (der rulles med øjnene) og hun er den gamle Alexis type karrierkvinde. Så inde i mit mærkelige hoved, er der stor forskel på om du er sød eller ond, eller har sympati er det nok mere. Kan du finde ud af at have sympati, sætte dig ned og snakke med en person på lige niveau, eller skal du ind og spise på d'Angleterre eller kan du godt sætte dig ned i Købbyen og drikker en bajer. Der er et eller andet ved karrierkvinde som er ekstremt snobbet - meget advokat, bank, læge. Måske er det denne branche som blødgør ordet karrierkvinde en lille smule fordi det er så socialt anlagt det hele. Folk der har forstået at kunne snakke med folk på lige fod, og at det hele ikke er et eller andet snobberi. Det er måske de bløde værdier som er vigtige for mig. Hvis en karrierkvinde har bløde værdier, så er jeg karrierkvinde og så kan jeg godt affinde mig med det. Og det kan de jo åbenbart! Nu når jeg ser på de her forskellige forsider. Jeg bliver stødt af de den her forside fordi man oplever så mange fordomme fra deres side. Det er typisk fra den type kvinde at fordommene er størst. Hun går jo derhjemme og det er det værste. At gå hjemme er frygteligt for mig. De der forventninger der bliver sat til en: har du ikke vasket tøj? Min mand troede jo at jeg kunne nå at gøre rent og vaske tøj, købe ind, bage og der var jeg bare sådan lidt: jeg gider ikke det

der. Så vil jeg hellere bare sidde og se Dr. Phil. Jeg skal nok tage mig af børnene, men du skal ikke bare forvente at jeg gør alt det der andet.

Hvilken betydning tillægger du ordet mor?

Mor er der bare. Mor er der bare når der er brug for det. Krammer hele tiden. Jeg tror ikke mor behøver være der fysisk hele tiden, men hvis mine børn ringer og jeg sidder i et møde, så tager jeg den alligevel med det samme. De skal aldrig nogensinde opleve at jeg ikke tager deres telefon når de ringer. Jeg skal bare være der for dem. Jeg føler ikke at en mor behøver stå ude på sidelinjen i en sportshal hver søndag, og stå og heppe. Der mener jeg jo lige så vel at farmor og farfar kan stå der hver søndag. Det der med svømmehaller hader jeg for eksempel. Jeg skal bare ikke i svømmehallen, selvom de gerne vil. Jeg vil selvfølgelig gerne køre dem, og købe pommefritter til dem. Men det er bare det der med at man er der. Og så behøver det ikke være den perfekte mor med hjemmebakelse hele tiden. Det er de der fordomme.. eller måske mere de der forventninger der er til en karrierekvinde, at hvis du er karrierekvinde så skal du have succes på arbejde, men du skal også lige være hende der derhjemme der klarer det hele.

Hvilken af de to roller identificerer du dig mest med og hvorfor?

Helt klart er jeg mor først. Glem 9PR fuldstændig. Børnene – der er ikke noget der kommer før. Hvis de bad mig om en dag at stoppe det her, så ville jeg selvfølgelig prøve at forklare dem hvorfor 9PR er så vigtigt. Også for deres egen standard, at der ville være nogle ting vi ikke ville kunne købe og så videre. Men stadig helt klart mor. Glem det, der er jeg mor.

Hvilke af de to begreber tror/mener du der tillægges størst værdi i samfundet?

Jeg tror helt klart at samfundet i dag har brug for at vi er mere mødre, fordi vi jo ikke får de børn vi skal have og de kommer lidt for sent. Hver tiende skal have hjælp til fertilitetsbehandling, så det er da klart at der er et eller andet der er gået galt. Men samtidig tror jeg også at der er behov for de bløde værdier – vi er jo en del bedre ledere end mænd er. Jeg tror vi er bedre til at forstå det enkelte individ og dennes behov som arbejdsperson men også som privatperson. Jeg har den her snak ofte med min mand som også er leder, og han siger tit: aah, nu er hun syg igen. Her prøver jeg at forklare ham at enten er hun syg eller også synes hun du er en dum idiot at arbejde for. Det er en af de to ting, og hvis du siger: ah, nu er hun syg igen, og hun er sikkert ikke syg, så det er det fordi du er en dum idiot. Du må vælge en af delene. Er hun ikke glad for sit arbejde så er det igen dig der er

problemet, for du er hendes leder. Han bliver simpelthen nødt til at se de personer der ikke føler at de bliver forstået på arbejdet, så er det altså kun lederen der er skyld i det. Og det mangler vi altså. Der er selvfølgelig også ledere som går for meget over i alt for meget pusse-nusse, og det er jo heller ikke godt. Men jeg tror helt klart at samfundet har brug for mere forståelse overfor medarbejderne, og at det hele ikke skal gå op i penge.

Hvorfor tror du vi har valgt lige netop dig til dette interview?

Nina arbejder her. Jeg tror egentlig at så noget service og mode er lidt en gråzone hvor folk ikke helt kan forholde sig til.. Jeg tror ikke folk er klar over at man kan køre en business på noget der er så u håndgribeligt, og hvor personligheden og de personlige værdier er langt vigtigere end hvad du har af uddannelse og baggrund og så videre. Og det er jo også derfor folk får lidt et chok når de skriver til os: jeg sender lige mit cv, hvortil vi siger at vi lige synes at vi skal snakke først. For er kemien god, så er cv altså ligegyldigt, og så skal vi nok finde ud af det. Og det tror jeg, at det måske er derfor. Jeg ved det ikke.

Har du noget du gerne vil tilføje?

Jeg tror ikke at jeg er så fordomsfuld som jeg måske virker, i forhold til speltmødrene. Det fremprovokerede en lille smule, fordi hun virkelig ligner de mødre fra skolen. Hellerup er et unikt lille samfund hvor der bor enormt mange rige gamle mænd der har enormt unge smukke koner, og så kører de rundt i alt for store biler de ikke kan finde ud af at parkere. Der er mange af dem, og vi er en lille klynge af karrierekvinder i Hellerup som har det lidt sjovt over de her kvinder. De vil altid stå og snakke til klokken halv ti ude foran skolen, og vil holde mødre klokken 16. Og helt ærligt, hvem har tid til det? Det kan sagtens være at jeg ville være mere positiv overfor dem, hvis ikke det var fordi jeg mødte dem hverdag. Jeg ville da sikkert synes det er dejligt at de vier deres liv til deres børn, hus og have og sundhed osv., så derfor må i ikke tro at jeg bare er sådan en der er bitter og sur på de her kvinder. Misforstå mig ikke, det er ikke ligesom når man snakker ned på folk der er tynde, hvor man i virkeligheden tænker: ih, bare det var mig. Sådan er det ikke med hende der. Jeg forstår ikke hende der. Og så har de bare en ekstremt klar holdning til alle andre end dem, der vier deres liv til deres børn. Jeg har en veninde som er hjernekirurg og er så sej, den vildeste kvinde. Så får hun et barn, og nu går hun hjemme. Nu går hun hjemme og er gravid med deres andet barn, og hun er virkelig sådan: Line hvordan kan du gøre det? Du har dine børn og de er her kun begrænset tid. Og hun var jo passioneret, og sætter hele lortet på hold, på grund af børn. Og jeg tror godt at

hun kunne gå hen og blive rigtig bitter, når hendes børn ikke længere synes at hun er the shit mere. Spørgsmålet er egentlig om karrierekvinder altid differentierer sig en lille smule fra karrieremanden, fordi vi lige har det der gen af blødsødenhed, så når vi får børn så kommer vi nok aldrig til at være.. Altså der er mange karrieremænd at hvis de ikke får det der fix fra deres børn, fordi de er bævet lagt i seng når de kommer hjem, så glemmer de dem. Du kan sagtens komme til som kvinde, hvis du ikke får din daglige dosis af dine børn, så bliver du nok mere og mere distanceret til dem, men jeg tror aldrig at kvinde bliver lige så kynisk som mænd. Der må være noget med noget livmoder på spil.

Har du nogensinde mødt begrebet karrieremand?

Næh, det har jeg jo nok ikke. Nej det har jeg ikke. Men den kommer jo nok mere og mere, fordi det stik modsatte er kommet i tale, og her er jeg tvetydig, for jeg synes virkelig det er usexet når en mand er på barsel. Men jeg tror at det skal nok komme.

Bilag 4: Transskribering af interview- Nina den 29. oktober 2014

Jeg hedder Christina, og det bliver primært mig der kommer til at stille spørgsmålene, og Nina kommer til byde ind med supplerende spørgsmål. Dette interview er en ud af otte interviews, som vi skal bruge til at finde ud af, hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde, og svarene vil selvfølgelig kun blive anvendt til specialet og eventuelt eksaminationen, så det vil ikke dukke op i andre kontekster. Det kommer ca. til at tage en time, alt afhængig af, hvor meget du snakker, men vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som mulig. Men hvis du synes, at dine svar bliver lidt for personlige, eller hvis du ikke har lyst til at blive nævnt med navns nævnelse, så er der mulighed for at være anonym. Vi starter lige med sådan nogle helt kolde facts.

Hvor gammel er det du er?

30

Har du børn?

Nej

Hvad beskæftiger du med til daglig?

Jeg ejer 9PR, sammen med Line, som er et PR bureau inden for mode og livsstil.

Hvordan vil du beskrive dig selv?

Åh... Jeg er perfektionistisk, og så er jeg. Øh der var en håndlæser der engang sagde til mig at jeg var en elefant, og så tænkte jeg super tusind tak. Men jeg gemmer ting, hvis der er nogle der har sagt noget til mig, som jeg synes var uretfærdigt, eller at jeg i en eller anden situation har følt et eller andet, så hænger det ved i lang tid. Jeg er desværre ikke så god til at sige fuck it, og så komme videre. Så det er lidt af en balance, at holde tingene adskilt når man har sin egen virksomhed. Så er jeg meget udadvendt, og meget social, men også et meget sensitivt menneske.

Er det karaktertræk der går igen, hvis du skulle beskrive dig selv i en karrieremæssig kontekst, eller er der nogle andre karaktertræk når du er selvstændig?

Ja det er klart. Jeg påtager mig jo lidt en anden hat når jeg er her. Jeg er ikke så selvhøjtidelig, men det er da klart at det går igen, for jeg ville ikke kunne lave min personlighed om, men det er jo klart at jeg stadig er en anden fordi jeg skal lede her end hvis jeg er sammen med nogle veninder. Grundlæggende det jeg står for og sådan som jeg opfører mig er meget det samme.

Hvordan ser en almindelig hverdag ud for dig, hvis du har noget man kan kalde for det?

Øh det gør der faktisk ikke, eller det gjorde der meget i starten, for da vi startede 9pr kunne jeg meget nemmere regne ud, hvad jeg skulle ind og lave, men jeg synes især inden for det sidste år, der aner jeg ikke, hvordan ugen kommer til at se ud når jeg starter om mandagen. Der kommer sindsygt mange møder ind fra siden lige for øjeblikket, og vi er også begyndt at arbejde med nogle større og tungere kunder, som kan finde på at ringe i tide og utide. Det kræver meget mere af Line og jeg på det niveau med de kunder vi gør forretning med, men nej jeg har lidt svært ved at beskrive en almindelig dag. Altså vi er jo herinde og svare på mails og lave oplæg, og teamet spørger os om et eller andet, eller også er ved ude til strategimøder, eller nye kundemøder, eller nye tiltag for 9PR. Så en blanding af mange møder ude af huset, også at vi er inde på kontoret.

Hvad med ud over arbejde, hvordan ser en almindelig hverdag ud for dig?

Jeg har skruet voldsomt ned for, hvordan min hverdag ser ud uden for arbejde. Før i sommers, der... Jeg har et voldsomt stort netværk, veninder og venner, og det er jo dejligt de gerne vil se en, men jeg havde meget stor tendens til at lave aftaler hver evig eneste dag efter arbejde, og samtidig også være ude fredag og lørdag. Og det kunne jeg mærke i sommers, at det går ikke længere. Jeg gider slet ikke være så udkørt, så nu ser min hverdag sådan ud at jeg altid ind i ugen med en nogen-

lunde ren uge uden aftaler, og så er det langt mere spontant, fordi det arbejde som vi har kan du ikke vide hvor meget du har været på. Vi har så mange events og du taler så meget, og er så social hele tiden, så jeg kan ikke rigtig vide før nu (sen eftermiddag) om jeg gider og har overskuddet til at sidde og være social igen. Eller om jeg hellere bare vil hjem, og have mobilen på lydløs.

Hvilke forventninger møder du i løbet af din dagligdag, både arbejdsmæssigt men også i det private?

Altså forventningerne herinde (9PR) er at, hvis der er et problem, så skal jeg i sidste instans løse det. Altså i arbejdsregi når vores kunder kommer til os, eller hvis pressen kommer til os, så er det at vi er de der overskudspersoner, som altid er i godt humør, og altid har overskuddet til at tale med dem om alt, hvad end de kommer med. Øm og så oplever vi mere og mere, at vores kunder ringe og spørge om de mest sindssyge ting, altså de er blevet sådan mere og mere afhængige af os kan vi godt mærke, og der skal man bare altid have et eller andet svar til dem, altså vi skal kunne løse deres problemer uanset om det er "hvad skal vi spise til frokost, hvor vi har et vigtigt møde?" eller til noget meget tungere rent strategisk. Så det spænder meget bredt, men de bruger os til alt. Øm og veninder, så kan de godt være efter mig nu, at jeg har trukket mig, så de siger fx "år, du har aldrig tid". De forventer lidt, at jeg tager mig tid til at se dem, som jeg så ikke lige for gjort i så høj grad.

Hvordan ballancerer du så familieliv og familie/venneliv?

Jeg har behov for siden i sommers, at mit arbejde lidt kommer først, for at jeg kan overskue den sindssyge vækst vi er i og de sindssyge krav vi bliver stillet for nu, som også er meget administrativt, som også kræver vores fulde fokus. Hvis jeg skal kunne have det overskud, og være på når jeg er på arbejde, så er det andet nød til at være sekundært lige nu og her. Det kan jeg mærke, så ofte skubber jeg mine aftaler til i weekenden. Eller også, som i går, så ringer en veninder, og spørger om jeg ikke vil med ud at gå en lang tur, og det passede mig fint, og så gør jeg det, men det er meget mere spontant det andet.

Hvordan tænker du at balancen skal være mellem familieliv og arbejdsliv, når dit arbejdspress er blevet stabiliseret?

På et tidspunkt skal det helst ligge sig lidt, altså det er jo spændende at vi er i så sindssyg udvikling, som vi er, men jeg håber at teamet bliver så fastforankret, og får så meget styr på det, så vi får den hjælp vi skal have, og den nye opsætning begynder at virke, altså nu er det også fordi at vi har tre

monsterkunder, som starter på samme tid, så det er klart at det er intenst nu, men det håber jeg da lægger sig lidt på et tidspunkt, så jeg kan det andet lidt mere. Altså det er nogle sene arbejdsdage vi har lige i øjeblikket, og rent mentalt så fylder det jo også meget. Det er jo ikke fordi jeg lægger det fra mig når jeg tager hjem, for der kører den jo stadig på højtryk med det ene og det andet, så på et tidspunkt vil det jo nok... håber jeg.. lægge sig lidt, så det ikke er så intenst.

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Ekstrem høje forventninger. Jeg vil levere det absolut bedste i alt, hvad jeg laver, altså i arbejdsregi. Øh så det irriterer mig, hvis der bliver lavet fodfejl, eller hvis jeg opdager noget, eller hvis der er noget der ikke er gjort på det niveau jeg ved enten jeg kan levere eller teamet kan levere. Det irriterer mig, og det kan jo al mulig der er grunden til det, men især hvis det er sjuske fejl eller hvis de har for travlt og jeg ikke fanger det, så irriterer det mig. Og alt det som jeg laver, eller hvis det er noget som jeg har sat i gang, eller noget jeg har stået for og det ikke ender som jeg vil have det, så irriterer det mig også. Jeg vil gerne have, at det er perfekt.

Har du andre forventninger til dig selv?

Nej. Altså det har været for meget at alt skulle være perfekt, men der tror jeg også at det her skift i sommers, at jeg fandt ud af, at det går simpelthen ikke. Jeg har fået sådan et superwoman syndrom label klistret på mig, og det kan jeg mærke at det er slet ikke sundt. Det kan ingen leve op til, så der i sommers var det at det hele lige knækkede, og jeg tænkte at nu må jeg lige tage mig sammen, for det er der ingen der forventer af dig - altså at du både skal levere på arbejde og i privaten.

Var det noget du forventede selv?

Ja, jeg har altid været sådan, også med skole og opgaver- faktisk alt hvad jeg har lavet. Jeg er meget meget hård ved mig selv.

Kan du mærke at andre også forventer det af dig?

Nej slet ikke. Det er 100 % inde i mig selv, at den kører. Jeg kan også mærke, at nu hvor jeg har skruet ned for det, og jeg egentlig så slipper hele den der jeg har 100 % styr på det" og bliver... og jeg egentlig er meget sensitiv, så jeg lader al det følelsesmæssige komme meget mere frem, og jeg bruger mine veninder meget mere. Førhen har jeg altid været den som de læsset af på, men jeg har altid sat mig selv nummer to hvad det angår, og det holder jo heller ikke.

Hvordan føles det så nu, nu hvor du har ændret det?

Jeg har det så godt! Tak fordi du spørger! Jeg har haft så travlt i mit hoved, og jeg har været ved at køre mig selv grundigt i sæk over det. Jeg har virkelig været min egen værste fjende, og det er så kliche, for det er der jo så mange der siger, men det har jeg virkelig. Så nu, hvor jeg kan være menneskelig og slippe al det der skide noget, der ligger inde i mig, så har jeg et helt andet overskud - altså privat end jeg havde før sommeren.

Jeg valgte at fokusere på 9pr, i stedet for at have 20 veninder, som egentlig alle sammen er ret gode veninder, men jeg skulle hele tiden have kaffe med den ene, den anden, den tredje og den fjerde. Så i stedet for jeg er den, så tror jeg bare, at jeg nu ser jeg de aller tætteste veninder, og mine tætteste venner, og jeg er meget tæt med mine søskende så jeg ser også meget dem, men de andre må ligesom blive når vi alle sammen er samlet- eller jeg skal hvert fald ikke hele tiden være primusmotor på at opretholde hele det her netværk. Jeg gider simpelthen ikke mere. Det er for trættende et eller andet sted, og det passer mig helt vildt godt. Det er virkelig rart.

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

I arbejdsregi føler jeg mig mest værdsat, når jeg kan føle at jeg fjerner noget stress, eller når jeg fjerner en eller anden opgave fra en, som går dem på. Altså det er især nogle af vores kunder, der kan være stride, eller ikke tale så pænt, eller forvente et eller andet, men jeg kan mærke at hvis jeg tager det oppe fra og ned "nej nu gør vi bare sådan og sådan", så når jeg tager ansvaret lidt væk og er problemknuseren, så føler jeg mig mest værdsat. Jeg ved ikke i privaten, altså det er jo nok bare.. eller det er jo i mange sammenhænge tror jeg. Jeg er god til at lytte for mine veninder, og jeg kan mærke, at de kan godt lide når jeg bare omfavner- altså de føler at de kan sagtens sige alt til mig, hvor jeg ikke dømmer dem. Der er ikke rigtig noget filter.

Hvor føler du det er rarest at blive værdsat?

Det er når jeg 100% er mig selv. Hvis jeg siger et eller andet eller gør et eller andet, eller hvis jeg er sammen med nogle meget tætte veninder eller mine søskende. Når jeg kan mærke at de værdsætter mig for mig. Det er det mest ægte.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv?

Øh.. Vi fik gazelleprisen nu her, og det synes jeg er helt vildt stort af os. Der blev jeg faktisk rigtig stolt. Jeg kan jo godt se, hvad det er vi har gjort, og hvad vi har bygget op med 9pr, men jeg tror bare at det er gået så afsindigt hurtigt, og Line og jeg er sådan som vi altid har været, så jeg ved ikke, når folk har sagt "ej hvor er det sejt, nu er i nogle af de største", så hører jeg det jo, men man ser det jo bare ikke på samme måde. Det er som om, at når der så kommer sådan en helt ude fra, og decideret kun baseret på hvordan ens tal ser ud, og det ikke er noget med vi kan godt lide jer. Det der med at det er meget en mandsdomineret type pris, som handler om kroner og ører, så tænker man "nå så hører jeg også til der". Der var jeg sådan rigtig stolt.

Nu hvor vi har lukket de her store kunder, så bliver jeg da også stolt over at de kommer til os. Øh jeg bliver også stolt når vores team får ros fra vores kunder. Det bliver jeg vildt glad for. Når nogen siger at de har opført sig på en måde, som Line og jeg- altså det 9pr står for, når de lever det videre, så bliver jeg stolt over at folk føler sig som en del af det.

Jeg er også stolt af mig selv, og jeg synes også det er ret sejt gået den kæmpe U-vending jeg har lavet i sommers. Jeg er faktisk lidt stolt af mig selv, at jeg har gjort noget ved det, og arbejdet så intenst med det, og fået vendt sådan som jeg havde det. Det er jeg faktisk stolt over.

Hvor ser du dig selv om ti år, og hvordan tror du at du vil komme der til?

Jeg tror vi skal blive ved- altså Line og jeg står over for nogle ret store udfordringer- eller ikke udfordringer, men ting vi skal tage stilling til, fordi 9pr efterhånden er blevet så stor, og vi er fem år gamle. Men der finder vi så hele tiden hinanden igen. Nogen gange trækker vi i hver vores retning, og så skal vi lige have en voldsom diskussion om det, men jeg synes altid vi kan ende med at se hinandens pointer. Jeg tror så længe samarbejdet er så åbent og ærligt mellem os to, som det er nu, så skal vi nok vækste rigtigt. Jeg håber at det her bare forstætter, som det er nu, men det er jo klart man vil gerne udvikle sig hele tiden. Det kan være at det jeg laver nu er noget helt andet end om fem år. Vi har jo langsomt fundet ud af hen af vejen, at Line har nogle interesseområder, som er anderledes end dem jeg har ansvarsområde for, men det finder man jo ud af. Der er fx rigtig meget administrativt tungt ved at være direktør i virksomheden, som jeg ikke synes er synderligt spændende, så jeg håber da at om fem år, at vi om fem år er så store at vi decideret har en inhouse bogholder/ få styr på alle forsikringerne, og alle de her ting som jeg i princippet synes er rigtig kedeligt, men som skal være der. Men så jeg kan sidde og være den kreative og ideoerige pige.

Hvad hvis vi ikke taler karriere, hvor er du så om ti år?

Forhåbentlig har jeg børn, og også manden til. Jeg er den ældste af fire, og jeg er som sagt meget tæt med mine søskende. Så jeg er vokset op i en kæmpe familie, hvor jeg er vant til sådan en flok. Jeg troede jeg skulle have fire børn, men så kom 9pr. Lige nu ved jeg sgu ikke, hvordan jeg skulle forene fire børn og så det her, for jeg er heller ikke overhovedet typen, der vil få børn, og så er det altså par, og all mulig andet der ser dem mere end mig. Det skal give mening, at jeg har tiden, men jeg skal helt sikkert have børn. Det er 100 %. Lige nu er jeg slet ikke skruk, men det kan være det kommer. Jeg vil i hvert fald gerne have børn. Jeg skal føle at hele mit ego skal være ud af min krop. Jeg skal føle, at jeg har opnået det jeg gerne ville.

Hvilken værdi ligger du i dit arbejde?

Stor værdi, for hele 9pr navnet er jo hele Line og mit navn smeltet sammen, men så er det jo klart at halvdelen af mit navn er inde i firmaet. Det er ikke bare "nu går jeg på arbejde fra 9 til 17", og sådan tror jeg aldrig det er når man ejer det, men jeg er 9pr, og det er sådan hele min identitet. Jeg er meget stolt af, hvordan det hele foregår herinde. Jeg ved ikke hvordan det skulle foregå meget anderledes, for det ligger ikke til mig, men at det hele er så jordnært og benene er plantet solidt på jorden, at det er sådan nogle sunde dejlige ting 9pr står for gør mig glad. Eller som jeg føler er helt rigtigt. Det er klart en stor del af min identitet.

Ville du stadig kunne ligge det du gør i 9pr nu, hvis du havde et barn? Hvordan tror du at du vil balancere det?

Jeg tror der sker noget med en når man får et barn, at ens prioriteringer bliver anderledes. Det tror jeg helt klart, men jeg tror ikke man skal undervurdere hvor træt man er. Line og jeg rejser helt vildt meget nu, vi har mange events og vi er ofte ude at spise om aften, og det tror jeg helt klart at man kommer til at skrue ned på, men jeg tror heller ikke at jeg ville have noget imod at gøre det - altså at ligge det om. Altså det bliver jo nok lidt af en showroom baby, på det tidspunkt kan man jo sidde herinde nogle timer og så smutte hjem igen. Men nej jeg ville ikke kunne køre hele det her aften show. Jeg håber man kan finde en eller anden måde at balancere det.

Nu går vi til fase to, fordi de her forskellige blade er ligesom forskellige måder, hvor den moderne eller karrierekvinden bliver italesat eller problematiseret, og fremhævet. Hvad tænker du når du ser det? Fx så er der hende her: hellere fuldtidsmor end karrieremor

Altså den irriterer mig, for det første synes jeg hele det her overstaffet. Hvorfor skal du enten være fuldtidsmor eller karrieremor? Det synes jeg er så irriterende. Karrieremoren forstår jeg ikke, hvorfor har hun overhovedet fået børn, hvis du ikke har tid til at være sammen med dit barn? Og fuldtidsmoren, hvis du gerne vil være fuldtidsmor, men jeg kan ikke lide at jeg som person med min personlighed skal defineres ud fra om jeg er 100 % mor eller 100 % karriere. Hvem vil rende rundt anyways med høje stiletter og handle i Netto?

Den frastøder dig sådan helt og aldeles. Men er det fordi at du klart skal vælge enten eller?

Ja. Jeg er helt overbevist om at jeg sagtens kan være mor, og jeg kan også sagtens være Nina, og jeg kan sagtens være veninde, og jeg kan også godt være karriere.

Fx Ulla her. Hun har jo ikke børn, men hun er jo også kommet ind i en sammenhæng, som er med andre kvinder, som bliver italesat som karrierekvinder. Fx Magrethe Vestager har fx børn, og klarer det ret godt jo. Og så er der den her Elle, hvor overskriften simpelthen bare er karrierekvinder. Hvad tænker du om at det bliver italesat så meget?

Jeg tror det er vigtigt, at det bliver så kraftigt understreget, altså at det bliver så kraftigt påpeget som det gør. Vi har været dem der stod hjemme ved gryderne i mange år, og jeg tror der skal en massiv markering til, for at vise at kvinden godt kan det ligeså meget som manden. Men altså jeg synes at karriekvinden, det er jeg jo nok også egentlig selv.

Anser du dig selv for en karriekvinde? Eller rettere sagt en moderne karriekvinde?

Karriekvinde for mig er en følelsesløs, misforstået overkompenserende type, som ikke er mand. Jeg forbinder slet ikke det ord med.. altså i princippet er karrierekvinde jo ikke noget negativ, for jeg ser fx ikke mig selv sådan, men jo det er da klart at jeg er meget drevet af virksomheden, og vil gerne blive udfordret, så jo det er jeg jo.

Hvad vil du sige en moderne karriekvinde er?

Jamen hun er en som går ligeså højt op i sin karriere som en mand for så vidt gør, men en karriemand behøves jo heller ikke at være den her kyniske. Du kan jo sagtens have et arbejde og gøre karriere på et normalt niveau, så det behøver jo ikke være de her 90 timer om ugen. Så den moderne karriekvinde er bare på lige fod med ham i mine øjne, og kører ligeså meget socialt liv ved siden af, og kan ligeså godt være mor ved siden af, som en mand kan være far og have sine venner at gå i

byen med, men han har også en karriere han værdsætter. En moderne karrierekvinde har bare alle facetterne, så hun er ikke stemplet som hende der skal gå hjemme og være moren, hun er ligeså intelligent på alle mulige andre områder, og går ligeså højt op i det som han gør.

Hvilken betydning vil du tillægge ordet mor?

Stor betydning. Svært, for jeg ser jobbet som mor som være mere udfordrende end karriere, fordi det lige pludselig er et andet menneske du har ansvaret for. Jeg tænker at man som mor kan træde så meget mere ved siden af. Hele dens opdragelse, vækst og lykke – alt det hviler på ens skulder. Jeg tager det ret alvorligt, samtidig med at jeg tænker det er noget der kommer naturligt. Det er ikke noget jeg stresser over, men man har satme et stort ansvar

Hvilket begreb af den moderne karrierekvinde og mor tillægger du størst værdi og hvorfor?

Det er svært at sige når jeg ikke er mor, men jeg tror helt sikkert, at i det sekund du får børn og bliver mor, så bliver det nummer et, og så trumfer det suverænt alt. Så skulle der nogensinde blive noget, hvor man skulle vælge imellem de to, så hælder jeg helt sikkert over til mordelen. Det vil altid, tror jeg, og jeg er ikke engang mor, så trumfer det alt. Jeg håber man kan forene det, men skulle man nogensinde vælge, så var det moren.

Og hvilken af det to begreber, tror du at samfundet tillægger størst værdi?

Åh den er svær. Jeg tror det kan være svært at være en moderne karrierekvinde, fordi folk er jo meget sådan rosende og det er sejt at du bidrager til den danske økonomi, og alle de der politiske korrekte ting der er at sige om den moderne karrierekvinde lige nu. Samtidig bliver vi også puncket for at der ikke bliver født nok børn i Danmark, og at vi skal til at komme i gang, og det er et problem at alderen for førstegangsfødende skubbes længere og længere frem, så jeg ved det ikke. Nogen gange tænker jeg det er lidt geografisk bestemt, altså hvor man befinder sig i Danmark. I København er det jo meget pacet, at karriere og det liv, men jeg tror andre steder i landet ser det anderledes ud, og måske mere mor delen der vinder. Jeg synes altså det er lidt svært og tvetydigt i medierne- om det er det ene eller det andet.

Hvorfor tror du vi har valgt dig?

Jeg tror ikke man blive mere begrebet karrierekvinde end jeg er. Jeg tror måske det er sjovt for jer at have en moderne karrierekvinde som har børn, og en som lige er det yngre og som ikke har børn.

Har du noget du gerne vil sige eller noget du gerne vil spørge om?

Nej jeg synes jeg spørgsmål er meget fyldestgørende.

Et spørgsmål mere, og det er mere en ren interesse, og det er fordi jeg selv har nogle veninder som laver lidt det samme. Og det er den her; Hvornår skal du egentlig have børn? Møder du nogensinde den?

Ja 100 %, og det er ikke så meget det at have børn, men det er ligeså meget det at være single. Det er stadig sådan en, hvor samfundet er splittet, fordi på den ene side er kvinder og mænd på samme niveau, men al det der kommer ud i medierne er det altid par der kommer ud i lyset. I nogle kredse kan de sagtens forstå at det sagtens kan være selvvalgt, og det giver mig den ro og tid som jeg gerne vil have, men man bliver også mødt meget af den her: "Uuuh ha", så det kan også være ret stressende for en moderne karrierekvinde, så den er du også oppe imod.

Det er jo at komme frem til, at jeg har det godt, og så man jo være ligeglad med de folk rundt omkring mig, som tænker det. Man gider fx ikke engang at skulle til at begynde at forklare at man er glad for det valg, så det er bare sådan en åndssvag diskussion. For det er egentlig et vildt upassende spørgsmål, for det er ikke noget du skal blande dig i. Og det er egentlig et spørgsmål som man ikke skal blande sig i, for du kan ikke vide om man har prøvet i lang, om man ikke kan osv. Men det bliver spurgt rigtig meget. Det er underligt at en 30 årig ikke har børn.

Bilag 5: Transskribering af interview- Kathrine den 31. oktober

Det bliver primært mig der kommer ti at stille spørgsmålene, og Nina skyder ind fra en skarp højre side, når hun lige har noget at tilføje. Det her interview er en ud af otte, som alle skal bruges til at undersøge, hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. De her svar der kommer her vil kun blive anvendt til specialet og evt. til eksamen, så det kommer ikke til at være i nogle andre kontekster overhovedet. Det kommer ca. til at tage en time alt afhængig af, hvor hurtig du er til at svare, og hvor mange spørgsmål vi stiller, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt, og hvis du synes hen af vejen at det bliver for personlige spørgsmål, så er der mulighed for at du kan være anonym. Vi starter lige med sådan nogle helt kolde facts, hvis man kan kalde det det?

Hvor gammel er du?

Jeg er lige fyldt 26 år

Har du børn?

Nej

Hvad beskæftiger du dig med til daglig?

HR i Dong, og jeg arbejder det forretningsområder, som hedder vores kraftværker og så arbejder jeg for olie/gas delen også, hvor jeg sidder og arbejder med dem, der arbejder ude på vores platforme i Nordsøen.

Hvordan vil du beskrive dig selv?

Jeg er meget ambitiøs, og meget målrettet. Til tider dominerende og styrende, og så er jeg meget ekstrovert. Er det fyldestgørende eller sætter man flere ord på?

Jamen er det generelt eller er det også dig som person?

Jeg er klart mindre styrende i mit privatliv- eller jeg er stadig meget styrende i begge. I den private er jeg mere blød, men altså gennemsnitsprofilerne vi har her er White Color mænd og gennemsnitsalderen er 45+, og så er jeg jo en meget ung kvinde, så jeg er vant til at være meget mere hård i mit kommunikative virke. Jeg havde en oplevelse, hvor jeg sad på kontoret, og min kæreste ringede til mig, så vendte mine kollegaer sig om og spurgte om hvem det var jeg talte med der, og så siger jeg at det var min kæreste, og så siger de "hold da op, hvor er du blød", og det er fordi min stemme bare ændrer sig helt vildt når jeg taler privat end når jeg taler på arbejdet, så der er forskel der.

Hvordan ser sådan en helt almindelig hverdag ud for dig?

Der er ikke nogen normal hverdag for mig kan man sige. Det er min kalender jeg kigger i hver morgen, hvor jeg så ser hvad jeg skal, men jeg står op hver dag kl kvart over fem, og så cykler jeg kl. seks om morgen, og så går jeg i bad nede i vores fitness, og så sidder jeg på kontoret hvert fald kl. 7., og så afhængig af hvad tid der starter møder, så har jeg møder, og hvis det er en god dag, så har jeg tid til at sidde på kontoret med noget administration, så det er meget forskelligt. Hvis jeg har mulighed for det så arbejder jeg også hjemme om aften, hvis nu jeg skal gå kl. 15 fx, så har jeg det seneste år arbejdet primært i Esbjerg tre gange om ugen, så der har jeg faktisk ikke rigtig været her, og der er gået mange måneder i mellem, så det er jo også afhængig af om jeg har meget rejse-

aktivitet. Nu sidder min leder for kraftværkerne i Skjærbæk, og der sidder mit team, så jeg sidder faktisk alene herovre, og det gør selvfølgelig også at jeg har en del rejseaktivitet til Skjærbæk.

Hvad tid har du normalt fri, når du er her?

Årh det er meget forskelligt. Der er ikke en normal – altså vi har fleksible arbejdstider i DONG, så man møder når man vil og man går når man vil, så der ikke sådan nogle faste arbejdstider

Hvad så når du har fri?

Jeg har meldt mig til triatlon, for nu har jeg jo herre meget overskud nu. Vi har et kæmpe fitness-center her, så der går jeg ned og træner en gang i mellem ca. hver anden dag, og så cykler jeg 30 km om dagen, så der får jeg også noget der. Jeg arbejder, så der er ikke helt vildt plads til at lave så meget andet end lige at nå en cykeltur eller lave en halv times styrketræning og så hjem. Jeg sover som regel kl. ni- halv ti.

Har du en kæreste og bor i sammen?

Ja.

Hvilke forventninger møder du i løbet af din dagligdag?

Jeg stor den største forventning ligger i, at jeg er startede i vores graduate program i DONG, og det er jo sådan et talentprogram, og når du er færdig med det skal du helst komme ud som leder. Så der er altid den forventning om at hun er graduate, og nogle tror at vi bliver behandlet som konger, og nogle- altså det er forskelligt hvordan du ser på en graduate. Jeg har ikke rigtig nogle forventninger hjemmefra, andet end der er en forventning fra min kæreste om at det er mig der laver mad og gør rent, men den udfordrer jeg så ganske fint. Jeg har fx allerede kontaktet en rengøringshjælp, for så er der styr på det. Men han er meget traditionel, men når vi begge to gerne vil gøre karriere så nytter det ikke noget.

Opstår der så nogen gange nogle kontroverser/ udfordringer når han er traditionel?

Ja altså det har der helt klart været i starten af vores forhold, men der gjorde jeg det rimelig klart, at sådan er det ikke. Nu har vi delt den op i hver anden uge gør du det og hver anden uge gør jeg det, så der er helt klare rammer, men det er stadig mig der køber ind og laver mad, for han kan

simpelthen ikke finde ud af det, og jeg gider alligevel ikke spise det han laver, så det er nemmere at gøre det selv.

Hvordan balancerer du så arbejdsliv og familieliv?

Øh det er faktisk blevet bedre efter jeg afsluttede min kandidat. For nu har jeg en weekend fr, så jeg skal ikke bruge mine weekender til at læse til en forelæsning, altså det kan godt være jeg sætter mig søndag eftermiddag og arbejder to timer, men så er det det, så har jeg faktisk fri. Det er faktisk blevet meget bedre, og mit sociale liv er eksploderet efter jeg er blevet kandidat, fordi nu hvor jeg har fri om aften, så følte jeg at jeg skulle hjem og forberede en forelæsning, men nu har jeg det bare sådan at jeg "bare" skal på arbejde dagen efter, så jeg kan godt lige mødes til en kaffe og jeg har meget mere overskud, for du har ikke en masse ting du jonglerer med, så jeg synes faktisk det er balanceret rigtig fint nu. Men alt er jo relativt, og det er jo fordi man har haft kandidaten ved siden af også.

Men hvad med når du er ude og rejse så tit, møder du så nogle udfordringer?

Det har været irriterende, for jeg havde en periode i marts, hvor at det lige pludselig gik op for mig at jeg ikke havde haft en søndag i et halvt år, fordi jeg altid havde møder mandag morgen i Esbjerg, og der var det træls, fordi søndag er der, hvor du har tid til at være sammen med din kæreste, men det er meget bedre nu, hvor det er lukkede. Vi har en ny platform, der skal gøres klar i 2017 og hele den der skal bemande den her platform har jeg haft ansvaret for at få dem ind og rekruttere osv. Alle de 70 stillinger har jeg så lukkede nu, så jeg har ikke den rejseaktivitet til Esbjerg. Det vil sige at al min Esbjerg aktivitet har været lukkede ned i to måneder. Så det går meget bedre derhjemme. Det er også enormt krævende at skulle bruge hver søndag aften i Esbjerg, for jeg har ikke nogle bekendte der, så når jeg slutter på mit arbejde, så har jeg ikke noget at lave, og leve af hotel mad. Det lyder måske, og i starten synes jeg det var mega fedt hele tiden at få herre fin mad hele tiden, men til sidst havde man bare lyst til at lave en salat eller en rugbrødsfad, for man kunne slet ikke have det. Jeg tror det er luksus problemer, men det er rart at det er overstået. Det er klart at det tærrer, for så kan du heller ikke have det private, for du kan jo ikke tage hjem om aften fra Esbjerg, så du har jo ikke tid til at lave den der work-life balance, så det hedder jo bare work når du er ude.

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Der er ingen tvivl om at jeg har store forventninger til mig selv, og ellers ville jeg heller ikke være her hvor jeg er nu, tror jeg. Altså det er jo derfor jeg står op lidt over fem hver morgen, og er inde på kontoret lidt over kl. 6 om morgen – altså det er jo fordi at jeg har forventninger til mig selv og så ved jeg at jeg kan nå det. Jeg har også et enormt kontrolgen, så hvis jeg skal nå at have styr på alt og have overblikket, så får jeg lige en time eller halvanden inden de andre møder.

Så du forventer af dig selv hele tiden at have overblikket?

Ja det kan du sige.

Hvad med derhjemme? Har du nogen forventninger om at dit hjem skal se ud på en bestemt måde eller du skal gå klædt i et eller andet specielt?

Der er jo selvfølgelig en dresscode i DONG, så man render jo ikke rundt i jeans, men hvis man kører den hen til at jeg startede da jeg var rimelig ung, og jeg har altid været en af de yngste, så det er klart at jeg altid gerne har villet fremstå mere selvsikker, eller en form for styr på tingene, professionel, så de ikke fokuserer på at du er en ung kvinde med blondt hår, men at du bliver taget seriøst, og jeg kunne aldrig nogensinde finde på at tage noget på der fremhæver mine bryster fx

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

Altså når du er businesspartner, så sidder du som HR, men hvis du tager group HR, så sidder der nogle og tager sig af lønnen og jura og administration, og så er vi nogle HR folk, som sidder ude i de forskellige forretninger, og vi sidder ude hos forretningen. Og livet som sådan en businesspartner er egentlig ret ensomt, for du hører til HR temaet, men du sidder ude hos forretningen og kører den sammen med lederne, men når lederne kører udvikling, eller et eller andet, så er du ikke en del af det, så du er ikke en del af deres team. Lige nu sidder jeg hos finance og arbejder, og jeg er ikke en del af deres team, men samtidig sidder jeg jo hos det team, så du er lidt dig selv, og det er samarbejdet med forretningen jeg sætter meget pris på. Så fx når jeg har arbejdet i Esbjerg, så har jeg arbejdet mere med lederne end jeg har arbejdet med mit eget team, så det er egentlig det sammen spil der er med ledelsen, og det er det samarbejde, og når jeg får af vide på mails fra ledelsen af at det var vildt godt det der, og når jeg beder om deres feedback på, hvordan det går osv. Så det er fra forretningen af at jeg føler mig specielt anerkendt.

Og derhjemme føler jeg mig værdsat hver dag, når jeg laver mad til min kæreste hverdag. Han sætter pris på det, og er faktisk meget glad.

I hvilke situationer føler du dig så selv stolt af dig selv?

Det tror jeg bare at det er når der opnås resultater. Når jeg fx har lukket al High rekruttering på mindre end hvad vi havde sat ud på timelinen, selvom jeg har haft en kandidat ved siden af.

Så du føler dig faktisk mest stolt af dig selv, når du overachiever?

Ja ja præcis, fordi det er jo når man gør noget der ikke er forventet. Det er ikke forventet af mig... Normalt hvis du studerer, er du som regel student assistent, og hjælper til med sådan nogle ting, men jeg blev ansvarlig for rekruttering inden jeg var færdig med min kandidat. Det er unormalt, der ikke nogen der ved at jeg har læst ved siden af, så folk er helt overrasket over at jeg er færdig med min kandidat nu, og er gået i gang med graduateprogrammet. Så på den måde helt klart.

Hvad med derhjemme?

Jeg er egentlig lidt stolt af mig selv over at jeg stadig kan være lidt housewife agtig, hvor jeg laver mad og laver boller til ham i weekenden og rigtig overskuds agtigt, men altså vi har ikke børn endnu.

Forventer du at det ændrer sig når du får børn?

Altså det ved jeg ikke, men jeg synes det er meget fedt at man kan balancere det lidt, og faktisk at have mulighed for at have styr på hjemmet samtidig med du ligger så mange timer på arbejdet.

Hvor ser du dig selv om ti år, og hvordan vil du komme dertil?

Jamen jeg er på det her program i to år, og hvis alt går efter min magiske lille plan, så kommer jeg til London i september 2015, og så arbejder jeg for vores salgsdel, og så sidder jeg der i et år, og så kommer jeg retur til Danmark, hvor jeg er færdig med graduate programmet. Så kommer jeg i business partner rollen, og så kan det være jeg er senior business parter om ti år. Det kan også være jeg går over i en leder stilling. Jeg har ikke behov for at blive lede, så det ville også være fint og være business partner.

Og hvad med derhjemme, hvordan ser det ud om ti år?

Hvis det står til min kæreste så har vi fire børn, hvis det står til mig har vi to børn. Han vil egentlig godt have fire børn, men det får vi aldrig, så to børn om ti år.

Og hvordan tænker du det kommer til at se ud ift. job og børn?

Jamen min kæreste er meget familie, så det er meget vigtigt for ham med børn, så han skal nok tage del i det, og han arbejder mindre timer. Jeg tror også vi kommer til at få hjælp til rengøringen og købe ind og sådan noget. Det har alle mine kollegaer, så det skal vi nok også få, så vi får den der tid sammen med børnene, så det ikke skal gå op i praktiske ting.

Hvilken værdi tillægger du dit job?

Jamen jeg bruger 90 % af min tid her, så det er jo klart at min identitet også ligger i mit arbejde. Jeg kan ikke arbejde i en virksomhed jeg ikke kan identificere mig med, så stor værdi.

Du kender dameblade, du læser det selv, og du køber det selv. Der er måske på en gennemsnitlig uge to ud af seks magasiner, hvor der står noget om karrierekvinder. Om det så er Ulla Terkel-sen, der er på forsiden af Alt for damerne eller om det er 100 siders kvinder vi ser op til, eller om det er noget andet, eller om det bare er et helt issue omkring karrierekvinder. Fx i Djøfbladet kan vi se; jeg vil hellere være fuldtidsmor end karrieremor. Hvad tænker du når du ser sådan noget som det?

Altså det kan godt være det er noget kontroversielt at sige, men jeg synes det er uambitiøst (at fravælge karriere), og jeg tænker om de ikke mangler at blive udfordret på en eller anden front. De tillægger heller ikke værdi i samfundet, jo det gør de ved at skabe nogle børn, men nu har vi altså et velfærdssamfund, hvor vi har nogle ansat til at gøre de ting, så jeg tænker mere at de skal ud på arbejdsmarkedet og bidrage med noget værdi der. Det er også fordi jeg tænker lidt på mig selv, og jeg ville røvkede mig helt sindssygt, fordi jeg ikke ville blive udfordret intellektuelt. Så tænker jeg bare om de ikke...

Hvad tænker du, fordi hende her er cand.scient.pol, hun er tidligere pressechef i liberal alliance, og hun er en sej kvinde. Hvad tænker du, og hvorfor tror du hun har behov for at lave den her?

Hun er sikkert gået ned med stress en dag, og gået ned

Det skal lige tilføjes at det tyder på at det er et bevidst valg hun har lavet.

Altså så må det være fordi hun har sat spørgsmålstegn ved sine værdier. Det kan også godt være det bare er fordi hun har lyst til at være provokatør, og gøre op med nogle samfundsværdier.

Tror du nogensinde at du ville blive sådan en type her?

Nej det tror jeg ikke.

Hvordan tror du at du vil gøre det karrieremæssigt ift. børn?

Jamen jeg har allerede tænkt på det nu, for jeg har sagt at jeg skal ikke have børn før jeg er 30 år, men nu har jeg mødt ham jeg skal have børnene med, så derfor kommer det bare tættere på, men egentlig at få det planlagt ind, så det passer ift. min karriere, for jeg ved, at jeg kan ikke blive gravid når jeg er på det her program, så der går hvert fald to år endnu. Så skal jeg have en fuldtidsstilling, og der skal vi først finde ud af hvordan den ser ud, så enten skal jeg være gravid når jeg slutter på det program, og så gå på barsel inden jeg starter en fuldtidsstilling. Altså det korte og det lange er at det selvfølgelig vil blive planlagt. Det er ikke bare noget jeg går hen og gør, så det bliver planlagt efter hvor mine karrieremuligheder ligger, og hvor det er bedst at få dem henne. Det er klart.

Ville du anse dig selv som en karrierekvinde, og hvordan kommer det til udtryk gennem din adfærd?

Ja. Altså er det ikke bare at jeg har en kandidat, jeg er på det her talentprogram. Det er måske tilbage til det i startede med at spørge om mine karaktertræk, hvor jeg er ambitiøs, målrettede og hårdtarbejdende, så de tillægsord jeg vil tillægge mig der.

Så hvilken betydning vil du tillægge ordet karrierekvinde? Eller hvordan ser den moderne karrierekvinde ud i dag?

En moderne karrierekvinde? Jeg mener faktisk det er en der kan balancere både privatliv og arbejdsliv, fordi det er der meget fokus på, og der er meget fokus på diversitet. Vi har jo en procentdel i DONG, hvor det skal være x antal kvindelige ledere. Og nu er jeg i en virksomhed med ekstrem stor fleksibilitet, så der er plads til at have familielivet ved siden af arbejdet, fordi du kan arbejde hjemmefra etc. Så hvis jeg også ser de kvindelige ledere vi har ude i forretningen, så er det også dem der har små børn, som jeg ser gå kl. 15, selvom de har en top position i DONG. Så kan det være de sætter sig et par timer om aften, når barnet sover fx, og det bliver der ikke set ned på i den her forretning hvert fald, så der er store muligheder for at gøre begge ting, og du kan også godt komme kl. 9. Så jeg tror der er en fin balancegang i den moderne karrierekvinde

Er der forskel på en moderne karriekvinde og så bare en karrierekvinde?

Jeg tænker karrierekvinde måske skulle kæmpe lidt mere for sin plads og arbejde lidt hårdere end den moderne skal, altså jeg mærker en stor accept om at kvinder er ligeså meget ledere end mændene, andet end det selvfølgelig stadig er 70 % der er mænd.

Så når du tænker karrierekvinde tænker du tilbage i tiden?

Ja lige præcis, og skal måske kæmpe mere om sin plads.

Når man er karrierekvinde er der så plads til familie, eller er det kun når man er moderne at der er det?

Det tror jeg ligger i den moderne. Hvis man tager hele den her problematik med at kvinder de venter til de er 35 til at få børn, og der er en masse der skal have hjælp til det. Og den problematik ligger i karriekvinden, for jeg ser en udvikling i at den moderne karriekvinde får børn tidligere, for der er jo plads til at jonglere, så man prioriterer anderledes.

Hvilken betydning vil du tillægge ordet mor?

Første ord der springer mig ind er sådan blød, og en selvfølgelighed også. Der er ikke nogen tvivl om at jeg skal have børn, og det er ikke sådan at jeg har overvejet at sige karriere, karriere, så selvfølgelig skal jeg kunne have begge ting.

Hvilket begreb karrierekvinde og mor vil du tillægge størst værdi, og hvorfor?

Hvis du havde spurgt mig inden jeg havde mødt min kæreste, så havde jeg svaret karrierekvinde, men når du spørger mig nu, hvor jeg er sammen med min kæreste siger jeg mor. Når du møder ham du ved du skal være sammen med resten af livet, så sker der bare nogle ting inden i dig, så du får lyst til andre ting, og du prioriterer anderledes. Jeg har faktisk snakket med min kæreste om det, for jeg har altid sagt at jeg skal have børn når jeg er 30+ og arbejde x antal, osv. Men det har egentlig ændret sig efter jeg har fået ham, så er der nogle andre ting som er ligeså vigtige eller mere vigtige.

Fx står vi over for en fyringsrunde nu i Olie/gas, hvor vi skal fyre omkring 100 mennesker. Det kommer til at foregå i næste uge, og det er anden fyringsrunde, hvor jeg er med inden fra HR, og vi har også lige lukket en afdeling ned i forskning og energiresourcer. Det den proces har lært mig

er at du kan miste dit arbejde sådan her, altså jeg ved ikke om HR lige pludselig skal sparre og jeg så ryger, selvom jeg er dygtig, men du har altså din familie, og især også når jeg har haft den rejseaktivitet, så har jeg fundet ud af, hvor ensomt det er, og hvis jeg ikke havde ham at komme hjem til, så ville det være endnu mere ensomt, så mine prioriteringer har helt sikkert ændret sig. Jeg vil hellere være mor end jeg vil være karriekvinde.

Hvilke af de to begreber tror du der tillægges størst værdi i samfundet?

Karrierekvinden. Alle kan blive mor, alle kan ikke få en karriere. Alle får ikke en kandidat, alle bliver ikke businesspartner, men alle kan poppe et barn ud.

Tror du at samfundet pacer at kvinder skal blive karriekvinder eller mødre?

Altså lige nu er det jo jo mor, for der er jo problemer med fødselstallet og al mulig, så der er meget mere fokus på at blive mødre og alle de ting, fordi folk bliver 40 år og så har de ikke fået børn, men der har også været meget fokus på at de skal have sig en karriere før de får børn, så der er måske en ændring der.

Hvorfor tror vi har valgt dig?

Fordi Nina og jeg kender hinanden og hun ved at jeg er rimelig ambitiøs, og så ved du at jeg arbejder her, og jeg tænker det er derfor

Har du nogle spørgsmål?

Næh jeg synes det er meget interessant, og jeg vil vildt gerne læse det når i er færdige.

Bilag 6: Transskribering af interview- Stine L den 2. november

Tak for at du har lyst til at deltage i dette interview, som vil være en del af vores speciale på CBS. Dette er et interview ud af otte i alt og som alle vil blive brugt til at komme frem til hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt i dette speciale og eventuelt til afhandlingens eksamination – dine svar vil derfor ikke blive brugt udenfor rammerne af dette speciale. Interviewet kommer cirka til at tage en time, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt. Synes du at dine svar alligevel bliver for personlige, er anonymitet en mulighed.

Hvor gammel er du?

Jeg er 28

Har du børn?

Jeg har to børn. De er tre og fire, en dreng og en pige.

Hvad beskæftiger du dig med?

Egentlig går jeg i skole, men som et led i mit skoleforløb er jeg i praktik nu her, hvor jeg skal være i otte måneder i alt. Jeg har læst handelsøkonom på CPH business, og det her er sidste semester. Jeg har speciale på salg, men nu sidder jeg meget med kanvas salg, men det er ikke det jeg skal lave. Det skal være mere personligt og opsøgende.

Hvordan ville du beskrive dig selv?

Det jeg egentlig plejer at sige i forhold til at have børn, det er det der med at jeg er meget løsningsorienteret. Så selvom jeg får en udfordring, har jeg nemt ved at finde en løsning på det. Jeg er også en fighter og en overlever, jeg har jo været alene med mine børn, og så skulle tingene bare lykkes, der var ikke så meget at ræfle om. Selvom man er ked af det eller frustreret, så bliver man bare nødt til at få hverdagen til at fungere. For eksempel når min cykel bliver stjålet, hvilket den gør relativt tit, så bliver man nødt til at finde på andre løsninger. Så står man der med to børn der skal i børnehaven og man skal jo også komme på arbejde til tiden, og så bliver man nødt til at finde ud af hvad man så gør. Det samme gælder på arbejdet, der er jeg god til at sige; hvad gør jeg så? Hvis jeg er forsinket med toget, så skal jeg jo også finde ud af hvordan og hvorledes, eller hvis de ringer fra børnehaven mens jeg er på arbejde, så må jeg tage stilling til hvad og hvordan og hvor hurtigt. Hvordan skal jeg nå at handle, hvordan skal jeg nå dit og dat, så det hele bliver meget planlagt. Min hverdag er meget struktureret. Jeg synes jeg... når man er struktureret og løsningsorienteret, så synes jeg også man er meget selvstændig, og det synes jeg egentlig også jeg er på arbejdet.

Hvilke forventninger møder du i dagligdagen?

Åh ja, der er jo mange forventninger. Nu har jeg jo en kæreste, som ikke er far til mine børn, men han har jo en forventning om hvor meget vi skal være sammen og hvad vi skal lave, og hvad vi skal lave med mine børn og så er der jo forventninger fra børnene. Jeg kan godt mærke at forventningen fra mine børn lige nu er, at de skal have lidt mindre fritid fra deres børn, de er jo vant til at være sammen med mig hele tiden da jeg var studerende. Så der kan jeg godt mærke lidt forventninger. Så

er der jo selvfølgelig forventninger fra arbejdspladsen. Lige nu er det jo meget at jeg skal præstere, da jeg skal sælge, og det er min chef rigtig god til at have rigtig mange og rigtig høje forventninger til mig, at jeg skal præstere så det kan jeg godt mærke er lidt pres. Så er der jo forventninger fra omgivelserne også, der er jo forventninger nede i børnehaven fra personalet, og fra de andre forældre. Husker man nu alle de her ting man skal, og husker man nu en god gave til lille Viggos fødselsdag. Så jeg synes der er rigtig mange forventninger. Simon er faktisk ret god til ikke at have for mange forventninger til mig. Lige præcis i hans tilfælde er det ikke så slemt. Han ved godt at jeg arbejder helt vildt meget og helt vildt sent, og falder i søvn på sofaen hver dag klokken ti, og han har egentlig ikke nogen forventninger om at jeg skal blive længere oppe. Han har selvfølgelig forventninger om, at jeg gerne vil deltage i nogle af de ting han laver og det prøver jeg jo så så vidt muligt. Det vil jeg jo også gerne, men det er det der med lige at nå det hele, ikke? Jeg vil sige at jeg tror min far har nogle forventninger om, Merle og Jesper, er hans første børnebørn, så han har nogle forventninger om at vi besøger ham lidt mere. Men der er jeg kommet til et punkt i mit liv, at hvis det ikke går begge veje, så ser jeg ha bare når jeg ser ham, for jeg kan ikke nå det hele. Der er min mor meget bedre til at komme og besøge mig, og så besøger jeg også hende noget mere. Så der er da nogle forventninger der også, men ikke om hvordan jeg skal være som mor eller noget. Min søster har selvfølgelig også nogle forventninger om at hun skal se sin nevø og niece, så det skal også lige passe sammen. Det er mest på arbejdet lige i øjeblikket, jeg mærker forventninger. Det ironiske er faktisk at min chef, da jeg var til samtalen og skulle aftale med arbejdstider og sådan, der aftalte vi at jeg får løn for arbejdstid i toget. Men alligevel har han en forventning om at jeg skal arbejde over. Gratis. En dag sagde han til mig: Ja, det er jo lidt foruroligende Stine, at du aldrig bliver og arbejder over. Og så har jeg det sådan lidt: jamen det kan du da ikke forvente af mig. Det er de der forventninger om, at man gør noget ekstraordinært, at man yder noget ekstra, og det kan da være han har haft medarbejdere førhen der har gjort, men der bliver jeg nødt til at sige, at når jeg har to børn og en hverdag der skal hænge sammen, så kan jeg altså ikke. Jeg svarer til det, at vi jo har lavet en aftale, som han må respektere, så det er sådan det er. Vi er tre sælgere, og en direktør og en projektleder. Lige nu er den ene sælger syg, og projektlederen er gået på barsel, så der er også et pres fra hans chefer, og det pres viderefører han jo så på sine ansatte. De andre sælgere arbejder over. Han har altid presset sine medarbejdere, og jeg tror at de fleste er nået frem til den erkendelse at det ikke nytter noget at sige noget til ham, for han er ligeglad. Kommer man en halv time for sent, så bliver du bare en halv time længere. Det er meget meget firkantet, og så bliver hans medarbejdere også firkantede. Men ja jeg er jo nok endnu mere firkantet, fordi jeg måske godt

ved at jeg ikke skal være der så længe. Han kan jo så også på sin vis fyre mig, hvis det passer ham, men altså..

Hvordan balancerer du mellem dit arbejdsliv og dit familieliv?

Jeg prøver at gøre det så godt jeg kan på arbejdet, og så prøver jeg at gøre de ting han beder mig om, selvom jeg mener der er en anden og bedre måde at gøre det på. Jeg arbejder når jeg skal, og kommer hver dag, og det er egentlig det. Jeg gør det jeg skal, og så bruger jeg resten af min tid med mine børn. Jeg sidder ikke og laver ekstra arbejde derhjemme, for det har jeg ikke nogen interesse i når jeg ikke.. Jeg føler ikke at min chef er motiverende på nogen måde, nærmere demotiverende. Hvis det havde været en fed stilling, hvor han havde gjort et eller andet for at det skulle være spændende at arbejde med, havde jeg nok gjort en større indsats. Det her er et led for mig at komme videre et andet sted. Jeg håber i et fremtidigt arbejde at der er lidt mere struktur, og at man arbejder på en lidt anden måde fordi den ledelsesstil han fører er meget diktatorisk, og det er jeg egentlig ikke interesseret i at arbejde sådan. Det ville jeg aldrig kunne.

Har du en forestilling om, at du i et fremtidigt job, som du føler, er motiverende og sådan, har du en ide om hvordan du vil balancere?

Lige nu har jeg jo i forvejen bedsteforældre og Simon til at hente engang i mellem, og det vil jeg heller ikke udelukke på et senere tidspunkt, fordi det er en meget stor hjælp at man nogle dage kan få lov til at arbejde lidt længere, at man har friheden til at blive lidt længere. Så jeg håber egentlig at jeg får et job hvor jeg er så glad for det jeg laver, og min chef og kolleger, at jeg gerne vil gøre en ekstra indsats. Det er jeg sikker på at jeg også vil. Jeg kan godt lide at arbejde, men det kræver også noget synes jeg, fra den virksomheds side. Ja jeg tror jeg er typen som ville sige: okay, jamen kan jeg ikke tage en hjemmearbejdsdag, for så kan jeg lave arbejde om formiddagen og om aftenen, for så kan jeg have en eftermiddag med mine unger. Jeg tror jeg er meget bedre til selv at få lov til at strukturere det, at have lidt frihed under eget ansvar, for jeg mener egentlig at jeg er ret pligtopfyldende. Jeg tror egentlig hellere at jeg ville trives ved, at jeg selv ville kunnet bestemme hvornår jeg arbejdede, gerne lidt i weekenden og om aftenen.

Så hvad er god ledelse for dig?

Det er nok en ledelsesstil hvor, som ikke er for diktatorisk, hvor det er et lidt mere fladt organisation og medarbejderne har lidt medbestemmelse. Så synes jeg jo også som nyuddannet, at det er vigtigt

at se på hvordan de nye og unge kræfter kan have nogle nye tiltag eller idéer. At de har noget at bidrage med, og det har min chef lige nu, rigtig svært at se. Så det håber jeg at jeg kommer til at opleve i fremtiden. Der skal også bare være nogle personalegoder. Det nytter ikke noget at tage alt fra sine medarbejdere. Lige nu har vi ingen feriefridage, ingen barn-syg dage, og vi arbejder de der 40 timer om ugen, og vi betaler for vores egen pause. Lige nu skal vi skrive under på, at vi aldrig holder ferie i de måneder hvor der er feriedage, og mellem jul og nytår, og det er bare at tage alle goder væk fra sine ansatte. Min chef er sådan meget.. det skal være på hans måde. Han synes at ansatte nu om dage, har for mange goder, og for mange fridage og sådan. Og det har jeg svært ved, må jeg sige.

Hvordan ser en helt almindelig hverdag ud for dig?

Jeg står op klokken fem hver morgen, og gør de ting jeg kan nå før jeg vækker mine unger klokken halv seks, og så er det med at få dem i tøjet og mad og så videre. Så hopper vi ud på cyklen, og ned i børnehaven og aflevere dem, og så er jeg med toget halv otte. Jeg er på arbejde klokken ni, hvis togene går som de skal, og så er jeg der til klokken tre. Så tager jeg hjem igen og henter ungerne, og hvis det er en af de dage hvor der er nogle andre der henter for mig, så kører jeg direkte hjem. Så står den på aftensmad og i seng. Så er min kæreste her jo nogen gange. Så min hverdag er meget ens. De dage hvor jeg ikke har børn, de kan jo godt være helt atypiske. Der gør jeg jo bare hvad jeg har lyst til. Fx i dag skal jeg i biografen med min søster, så det er med at nå de ting man ikke når eller kan i hverdagene. Jeg prioriterer meget højt at være sammen med mine børn når de er her. Så vidt muligt bliver de ikke passet, så der er jo også mange ting jeg må sige nej til. Mange fester og sådan, når jeg har dem.

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

Med mine børn er det når vi er herhjemme alene, og laver noget hyggeligt. Ikke tegnefilm, men når vi danser eller laver perler eller noget i den stil. Det er der hvor vi alle tre slapper aller mest af, og de er gladest. Med min kæreste, er det egentlig bare når jeg er glad. Med mine veninder er det bare når vi hygger, så værdsætter vi hinandens selskab.

Det er i privatsfæren, du føler dig værdsat. Det gør du ikke på dit arbejde?

Nej, det gør jeg ikke. Jeg forventer at jeg skal have et job jeg kan lide, så jeg skal have noget der har med make-up at gøre, Det er en stor passion for mig, så der forventer jeg helt sikkert at blive

værdsat for det jeg laver, Måske har det bare noget at gøre med, at jeg skal arbejde med lidt flere kvinder. Måske værdsætter de hinanden mere, jeg ved det ikke.

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Det er svært, for jeg har faktisk måtte erkende at jeg må skrue mine forventninger til mig selv væsentligt ned. Det der med at tro at man kan gøre alt 100 procent, det har jeg bare måtte erkende, at det kan man ikke. Fx at vaske tøj, at lægge det sammen og ind i skabet. Det er tit at det bare ligger i IKEA posen indtil det skal bruges. Den her opgave jeg sidder og skriver nu, der må jeg erkende at jeg arbejder fuldtid samtidig, har to børn og en kæreste, så det må blive efter bedste evne, så jeg må erkende at jeg når det jeg når. Så det her produkt er ikke dybdegående arbejde, men gør det den skal. Aftensmad – det kan hænder tit at det bare bliver havregrød. Men det er mine unger heller ikke døde af endnu, så sådan noget. Jeg kunne jo fx godt have nogle forventninger om, at nu skal jeg til at løbe eller træne, ligesom alle de andre gør, og så kan jeg bare lynhurtigt se at det når jeg ikke. Jeg kan ikke overskue og så må jeg bare skrue de forventninger lidt ned. Det er jo klart, at det der med at løbe og træne, det er påvirkning fra omgivelserne. Sådan er det jo lige nu. At man skal gå op i sundhed og kroppen, og man skal spise sundt og alle de ting. I forhold til karriere har jeg en forventning om, at jeg skal lave noget jeg godt kan lide, og at jeg ikke nødvendigvis behøver at være afdelingsleder for et eller andet, men at jeg skal lave noget som jeg er dygtig til, hvor jeg kan give min viden lidt fra mig til nogle andre. Det er det jeg ønsker aller mest, det er at lave noget jeg godt kan lide. Jeg har ikke høje forventninger til mig selv, men jeg er typen som tager det som det kommer. Det tog mig lang tid at finde ud af, hvad jeg gerne ville. Og så tog jeg den her handelsøkonom uddannelse, og så tænker jeg Hmm; måske jeg skulle have taget markedsføringsøkonom uddannelsen. Så det kan sagtens være at jeg om nogle år tænker at jeg vil bygge videre på noget, så der har jeg ikke nogen rød tråd jeg går efter. Det skal bare betyde noget for mig, at jeg skal kunne lide det jeg laver. Jeg synes jo at når man arbejder så meget, så skal det virkelig være noget godt før at man ofrer så meget tid på sin familie, jeg har jo tidligere haft meget tid med mine børn, og jeg kan slet ikke forstå at nogle kan arbejde så meget, og se sine børn så lidt. Det gør alle jo, men jeg synes det er en stor omvæltning for mig.

Har du mange veninder i din omgangskreds, som arbejder rigtig meget på bekostning af familie?

Dem som arbejder rigtig meget, er også dem som ikke har børn. Og så er det jo også typiske tilfælde hvor der både er en far og en mor. Så det gør jo det hele lidt nemmere, med at hente og bringe

og alt det der. Så der kan man jo godt sige, at der er ungerne sammen med deres far så der kan jeg lige nå det og det. Det har jo altid kun været mig der har klaret det hele.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv og hvorfor?

Jeg vil sige at jeg var ret stolt af mig selv da jeg var færdig med HF, som jeg tog inden jeg tog handelsøkonomen, og der var jeg ret stolt af mig selv. Jeg var stolt fordi jeg havde klaret det, og fået nogle ok karakterer. Så der var jeg ret stolt af mig selv. Men jeg synes også at når jeg sætter mig nogle mål eller delmål, at jeg plejer at nå dem. Jeg gør det egentlig altid færdigt, så det vidste jeg også godt jeg ville, men stadig det der med at man kan og gjorde det. Og det der pres med at man jo også gerne skal have lidt gode karakterer og så noget. Jeg er stolt af mig selv, når jeg synes mine børn begår sig godt blandt andre. Der er jeg stolt af den måde jeg har opdraget mine børn på.

Hvor ser du sig selv om ti år?

Jeg håber virkelig meget at jeg har et hus til den tid. Jeg håber at vi har et hus, jeg vil rigtig gerne have noget have. Med mit arbejde, jamen det er jo igen det med at lave noget jeg godt kan lide. Jeg tror jeg vil sidde i et make-up firma, måske som konsulent eller noget i den stil. Det kunne jeg rigtig godt tænke mig. Det fantastiske er jo, når man arbejder for en stor virksomhed, så har man jo mulighed for at prøve nye udfordringer. Jeg keder mig ret hurtigt i den samme position. Jeg opsøger gerne nye udfordringer. Hvis der er muligheder for et eller andet nyt, så vil jeg klart søge den. Jeg har nok også et eller flere børn om ti år, ja.

Hvilken værdi tillægger du dit job/studie osv.?

Jeg ligger ikke så stor værdi i mit studie. For mig er det bare et skridt på vejen. Det er bare vigtigt at jeg gør noget som jeg synes er spændende og sjovt, og det har taget mig ret lang tid at finde ud af, hvad det var. Grunden til at jeg tog på HF var at jeg vidste at jeg skulle ind på CPH Business. Der var jeg egentlig ret målrettet, men værdi..

Hvis vi nu siger at du om ti år arbejder for Sephora Danmark, hvilken værdi vil du så tillægge dit job, tror du?

Så vil det helt sikkert have stor værdi. Ikke udadtil, men mere for mig selv. Jeg ville være stolt over at have nået det, som jeg ønskede. Da jeg tog make-up artist uddannelsen, vidste jeg jo godt at det var det jeg ville, men det er en svær branche. Det ville helt sikkert have en stor værdi for mig. Jeg

synes det har været svært at finde frem til, hvad jeg egentlig synes er sjovt at lave, der er så mange muligheder og retninger man kan gå i, så på den måde ja. Men lige nu tillægger jeg ikke mit job ret stor værdi, det er et middel til målet.

Vi har nu kortlagt respondenterne og deres omverden ved at spørge ind til vores overordnede lederforskelle / karriere / familie, og dykker nu ned i formningen. Et udvalg af magasiner præsenteres for respondenterne som er udgangspunkt for fase to i interviewet. Disse er alle eksempler på hvordan den moderne karrierekvindes liv bliver italesat, fremhævet, problematiseret...

Hvad tænker du når du ser dette?

Jeg synes jo egentlig at det er lidt misforstået at det skal fremhæves på den måde. Jeg kan godt se, at kvinder havde lidt svært ved at komme ind og sidde på de der fede stillinger hvor mændene altid har siddet, men det er stadig som om at der er en kløft imellem. Mændene har jo opnået det i mange år, og jeg synes ikke kvinderne på den måde har brug for en klapsalve, for de er jo lige så dygtige som mændene, men de tror ikke nok på sig selv. Jeg synes faktisk at det er lidt ærgerligt at de skal sættes i bås på den måde, hvilket jeg synes at de bliver. Det er ligesom om at de har opnået noget ekstra i forhold til mændene, sådan tænker jeg det lidt. Når en kvinde sidder på en toppost, så synes jeg lidt det bliver fremstillet som om, at de har ydet noget ekstra i forhold til mændene, og det er jo det samme stykke arbejde de gør, og samme måde de er nået dertil formentlig. Men jeg ved godt at det er meget hårdt at være karrierekvinde lige nu. Umiddelbart tænker jeg.. jeg arbejder sammen med en mand som står for det hele derhjemme, fordi hans kone er afdelingschef i lufthavnen og arbejder sindssygt meget. Så for mig er karrierekvinde en som bruger rigtig meget tid på arbejdet, og mindre på sin familie. For engang imellem at tage på en eller anden fed rejse med sin familie. I og med at det er med i medierne, så vil det jo påvirke unge kvinder på en eller anden måde, lidt ligesom dengang alle modellerne skulle være super tynde. Det er jo en påvirkning at få kastet lige i hovedet. Jeg tror da der er mange der stiler efter det. Det er jo også blevet meget moderne det der med at du skal kunne tjene dine egne penge, og kunne forsørge dig selv, jeg synes bare ikke det burde være for enhver pris. Men jeg synes så også at fx det par jeg kender jeg arbejder sammen med, de gør det på en rigtig fin måde, hvor manden vælger at sige at det er ham som bliver derhjemme, og konen får lov til at følge sine drømme. Det er et problem når begge forældre forfølger karrieren hundrede procent, og det så går udover børnene. Så skal man altså lade være med at få børn, hvis man ikke har tid til dem.

Hvad tænker du når du ser sådan en som hende her? (Djøjf).

Jeg vil nok til dels give hende ret i, at man ikke både kan forfølge sin karriere og have små børn samtidig. Så skal der netop være en far til at tage sig af det arbejde, men det er spørgsmålet hvor mange der kan holde til det. Jeg vil ikke kunne holde til at se mine børn så lidt, men det er jo et valg man tager. Man har jo den tid man har, og når man vælger noget til, så vælger man samtidig noget fra. Jeg synes det er imponerende at hun har sagt sit job op, det er da flot at hun er nået til den erkendelse, at hun ikke var der nok for sine børn, og det triste er jo også lidt i dag at de der børn bliver meget gjort til en ting, til et projekt, fordi alt skal jo være perfekt i dag. Unge stiler jo efter at de skal være karrierekvinder, de skal have den perfekte karriere, de perfekte børn og det perfekte hus, og det er bare ikke muligt. Det kan man altså ikke, det tror jeg simpelthen ikke på. De der børn bliver også helt forstyrrede, hvis man kun går op i at de har det rigtige tøj på, at de deler det rigtige ud til fødselsdagen, så sker der altså et eller andet der som ikke er særlig sundt. Først troede jeg egentlig at hende der (djøjf) bare gik derhjemme. Det ville jeg ikke kunne, det ville jeg kede mig for meget til. Jeg vil ikke få noget ud af min dag hvis der ikke var en eller anden forventning fra andre mennesker om at jeg skulle noget. Bare da jeg var på barsel der var jeg ved at dø. Fuldtidsmor. Jeg kan jo godt se hvad hun mener, for det betyder jo at hun har tid til sine børn, og den tid normale mennesker har med sine børn.

Answer du dig selv for en moderne karrierekvinde?

Lige nu gør jeg ikke. Ikke på den måde, fordi når jeg tænker karrierekvinde så er det nok der hvor det topper, der hvor man synes man har det arbejde man gerne vil have. Og det synes jeg ikke jeg har lige nu. Jeg er nok moderne på den måde, at der er så mange ting i min hverdag der skal klappe. Man skal jo helst også give sine børn noget ordentligt morgenmad, og det skal jo altså helst være økologisk det hele, og helst afleveres så sent som muligt i børnehaven og hentes så tidligt som muligt. De skal jo også helst have det rigtige at spise til frokost i børnehaven og alt det der. Og det synes jeg er meget lig alle mulige andre.

Hvis ja: hvordan kommer det til udtryk gennem din adfærd?

Hvis nej: gennem hvilke(t) ord vil du beskrive dig selv?

Det er vel bare noget med at man er arbejdende på en eller anden måde. Det er igen det der med at være et sted for at nå til noget andet. Så jeg er vel egentlig bare enlig mor og arbejdende. Det har

jeg hvert fald været i mange år, og det er jo egentlig lidt negativt ladet det at være enlig mor. Så nasser man egentlig lidt på samfundet. Jeg føler at der er nogle mærkater der bliver proppet på mig fordi jeg er enlig mor. Mange tænker at vi har det så nemt, fordi jeg får mange penge, og friplads i børnehaven og så videre. Men for mig betyder det, at jeg har kunnet tage den her uddannelse og på den måde på et tidspunkt give tilbage. Jeg tror der er rigtig mange der tror at det er rigtig nemt for enlige mødre, og så kunne man jo bare være blevet sammen med faren.

Hvad med om ti år hvis dine karrieredrømme ligesom går i opfyldelse?

Ja, det kunne godt være at jeg der ville anse mig selv for en karrierekvinde. Der er lidt forskel på den moderne karrierekvinde og karrierekvinde. Karrierekvinde lyder lidt mere som de der kvinder der sidder på topposterne rundt omkring, hvor den moderne karrierekvinde godt kan være en der bare følger sine egne drømme, og ikke nødvendigvis har en eller anden vild stilling. Men hun får bare tingene til at fungere. Den moderne karrierekvinde får familielivet til at fungere.

Hvilken betydning tillægger du ordet karrierekvinde?

Hvilken betydning tillægger du ordet mor?

Det er jo mange ting. Jeg er jo mine børns primære person, så det er jo mig der står med alle de gode oplevelser for det meste, men også med alle de irriterende lorteopgaver. Og det følger jo bare med, det har jo været mig der har opdraget dem fordi de har været hos deres far 4 ud af 14 dage. Men til gengæld har jeg jo fået alt kvalitetstid med børnene. I mit tilfælde har jeg jo faktisk både været mor og far, så mor er mange ting. Det kommer meget an på hvilken situation man står i. Men det er jo den primære person, det er mig der skal sørge for at passe på dem.

Hvilken af de to roller identificerer du dig mest med og hvorfor?

Mor som er det er lige nu. Om ti år er jeg sikkert også karrierekvinde, men jeg vil vove at påstå at jeg godt kan være begge dele.

Hvilke af de to begreber tror/mener du der tillægges størst værdi i samfundet?

Moderne karrierekvinde, fordi mor er noget alle er. Ikke dermed sagt at alle er gode til det, eller skulle have været mødre, men det ses jo som en rimelig naturlig opgave og det er jo ikke noget du skal bevise. Du skal ikke bevise noget for at være mor, det er et valg du tager, hvor karrierekvinde der skal du ligesom arbejde for at komme hen til noget. Så kan du så være en god og en dårlig mor,

men det er du uanset hvad. Jeg vil sige at jeg har da også fået god respons på det der med at være enlig mor.

Hvorfor tror du vi har valgt lige netop dig til dette interview?

Fordi jeg er mor, tror jeg.

Har du noget du gerne vil tilføje?

Nææh, egentlig ikke. Det er meget interessant, jeg glæder mig til at høre hvordan det er gået. Jeg er glad for at jeg måtte være med.

Bilag 7: Transskribering af interview- Stine S den 2. november 2014

Det kommer til at være mig som kommer til at tage teten, og så bryder Christina ind, når hun synes der er et eller andet der mangler. Vi starter selvfølgelig med at sige tak til at du overhovedet har lyst til at være med i det her interview, og vi skal bruge det til vores speciale på CBS, og du er et interview ud af i alt otte. De vil alle sammen blive brugt til at komme frem til, hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karriekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt til det her speciale og sikkert også til vores eksamen, men de vil ikke blive brugt ud over den kontekst. Synes du alligevel at de er sådan en lille smule personligt, så kan du godt blive anonym hvis du har lyst til det. Det kommer til at tage ca. en time og vi håber selvfølgelig at du har lyst til at være så ærlig som muligt.

Vi starter helt overordnet, hvor gammel er du?

Jeg er 32 år

Har du børn?

Nej

Hvad beskæftiger du dig med?

Jeg arbejder i butik, hvor jeg er butikschef, som lige nu er i Pieces i Hillerød, hvor jeg har arbejdet i 2,5 år, men jeg har været butikschef i 15 år.

Hvordan vil du beskrive dig selv?

På nogle områder er der jo store forskelle både privat og arbejdsmæssig, og nogle områder er det mega ens. På mit arbejde er jeg helt vildt struktureret, det er jeg ikke så super meget privat. Hvordan er jeg ellers? Jeg tror primært arbejdsmæssigt er jeg meget resultatorienteret, og også de senere år er jeg blevet meget opmærksom på, hvad det vil sige at være en god leder. Jeg tror de fleste kan blive chefer, men der er lang fra at være en chef til at være en leder. Det er to ret forskellige begreber i min verden, så jeg bestræber mig rigtig meget på at være en dygtig leder.

Hvad er det for dig?

En dygtig leder for mig er en der går forrest i stedet for en der bare kommer med nogle planer og siger "det er det vi skal, og det her er vores mål", så synes jeg som leder at man skal gå forrest, så man skal ikke bare sige hvad det er man skal, man skal vise det- altså være så motiverende som jeg overhovedet kan være, og den måde jeg gør det på er, at jeg prøver at lægge vægt på at vi alle sammen er forskellige som mennesker, så der er ikke en måde at gøre tingene på. Altså kan jeg ikke forvente at mine piger i butikken alle sammen lærer på den samme måde. Nogle forstår det måske ved at nørde tal og tabeller, hvor nogle måske skal have nogle andre værktøjer, som de kan bruge, så jeg prøver at differentiere det, så det passer til mennesker jeg har med at gøre. Og så tror jeg generelt, at det handler rigtig meget om at være positiv og konstruktiv, så sådan noget med negativ kritik det er ikke noget jeg bruger så super meget. Selvfølgelig er en spade en spade, og gør man noget forkert, så får man det af vide, men derfor kan man jo godt vende det til noget konstruktivt i stedet for at slå folk oveni hovedet og sige "Det var ikke godt nok, eller det var forkert", så lad os da hellere vende det og sige "en anden gang, kunne man måske prøve...". Så at være meget motiverende, og så prøver jeg også rigtig meget at holde fokus. Det vil jeg også næsten vove at påstå at jeg aldrig taber, fordi når man står i butik handler det jo om tusind ting, for vi snakker jo med folk, og det skal også være hyggeligt, og vi skal have det dejligt sammen på arbejdspladsen, men jeg mister aldrig fokus for hvorfor det er vi er her, og vi er der for at lave nogle penge. Så at holde fokus og være en god leder, det må være noget af det aller vigtigste for mig.

Hvordan er det anderledes fra når du er sammen med dine veninder eller din familie?

Altså jeg er jo nok bare typen der fylder meget, og det gør jeg nok uanset hvor jeg er henne, men jeg er ikke- eller jeg er faktisk ved at blive mere struktureret i mit privatliv end jeg har været før, men det er qua træning og kost, som lidt kræver at hvis man vil lykkes med det. Så er man nødt til at være lidt struktureret, men ellers har jeg ikke sådan den samme trang til eller behov for at al ting

skal være i lige så faste rammer i mit privatliv. Det må godt være lidt mere loose, og vi finder ud af det, og sådan nogle ting. Privat er jeg nok også lidt mere temperamentsfuld, altså det er jeg jo egentlig altid, men det kommer bare ikke rigtig til udtryk i mit arbejde, fordi det tror jeg ikke bringer noget godt med sig, så der er måske også lidt frie tøjler der. Jeg ligger ikke så meget bånd på mig selv når jeg er privat.

Hvis du skulle beskrive en helt almindelig hverdag, hvordan ser den så ud?

Min hverdag er egentlig relativt struktureret efterhånden, fordi jeg træner, og hvis ikke jeg løber så er jeg i træningscenteret, så hvis jeg fx møder sent på arbejde- altså kl. 12, så er jeg oppe og træne eller løbe inden, og lige får ordnet lidt herhjemme af hvad man nu skal nå og ordne. Og så er det afsted på arbejde, og om aften så har jeg som regel nogle aftaler. Jeg er så efterhånden begyndt at blive lidt bedre til at lave aftaler med mig selv, så der også lige er lidt ro på, så det ikke går så stærkt hele tiden, men det er jeg grundlæggende sådan min hverdag ser ud. Fem dage om ugen

Hvilke forventninger møder du i hverdagen?

Ja det synes jeg sådan set vi alle sammen gør altid. Det kommer bare an på hvor man kigger hen, altså sådan arbejdsmæssig er der selvfølgelig nogle forventninger fra mine chefer og mine ledere om at jeg gør et godt stykke arbejde og at jeg leverer nogle resultater som jeg nu engang skal og at jeg overholder de aftaler vi må have lavet, og for de piger jeg arbejder sammen med, som jeg skal lede, er der selvfølgelig også nogle forventninger om at jeg har styr på tingene, og at jeg overholder de aftaler som vi har lavet. Rent privat er der vel også en eller anden form for forventning om at man er et godt menneske, og at man tager sig tid til dem der har brug for det. Det kommer jo altid i perioder, men selvfølgelig mellem venner og familie er der en forventning om at man er der, hvis det skulle være. Men klart er der flest forventninger ift. arbejde. Det er hvert fald der jeg er mere opmærksom på dem.

Nu er du 32 og du har ikke nogle børn, møder du nogle forventninger med henblik på det i din omverden?

Ja men det er svært. I forhold til mit arbejde synes jeg egentlig ikke. Det kan godt være at der bliver snakket om det når jeg ikke er der, men det er ikke noget jeg sådan hører. Men altså generelt, og så er det lige meget om det er arbejde eller privat, men når man møder folk, der hører at man er 32 og single og man har ikke børn, så tænker de nåh, og folk bliver lidt overraskede og spørger om jeg

ikke skal.. eller om jeg ikke kan få børn. Altså vildt fremmede mennesker kan finde på at spørge mig om jeg ikke vil have børn, hvor jeg tænker at det er da noget af det mest private du overhovedet kan spørge mig om, men åbenbart er det ok at spørge for jeg er 32 og det er da vildt mærkeligt hvis jeg ikke har børn. Så det kan jeg godt sådan set møde, men jeg synes ikke rigtig at jeg mærker det på mit arbejde, men jeg tror også jeg ville mærke det mere, hvis jeg var 32 år og havde en kæreste, fordi så er der nogle skjulte forventninger om at man skal til at have børn. Men så længe, at jeg lever som jeg gør lige nu, så synes jeg ikke at jeg ligger mærke til det så meget.

Hvordan balancerer du mellem dit arbejdsliv og dit familieliv?

Jeg prøver bare at mærke efter, hvad det er man lige har brug for, og det gør jeg med alt i mit liv. Der er ikke nogen tvivl om, at jeg vægter mit arbejde meget tungt, og jeg bruger rigtig meget tid og energi på det. Det kommer ikke før alt andet, men jeg rykker mange aftaler på grund af det. Jeg har jo også en eller anden usagt forventning til folk om, at de bare ligesom tager med, hvis jeg siger at "det bliver sq lige en time senere i dag, eller jeg bliver desværre nødt til at aflyse i morgen, fordi at der er en medarbejder der er syg", så jeg forventer lidt at det må folk bare tage med, for det er sådan jeg har valgt at leve qua at mit arbejde. Jeg har sagt ja til at have den der butik, og så er det nød til at fungere, og det kan jeg ikke gå på kompromis med. Selvfølgelig alt med måde, og selvfølgelig kan der være nogle ekstremer, hvor man måske ikke kan træde til dernede, men dem har jeg næsten ikke mødt endnu.

Hvad møder du så, når du siger "jeg kommer lige en time senere, eller jeg bliver lige nødt til at aflyse"?

Altså min familie de er vant til det. Det er sjældent at jeg som sådan er nødt til at aflyse noget, for der er sådan okay styr på tingene, men altså har man fri fra arbejde kl. 5, og hvis vi først lukker kl. 7, så kan jeg ikke bare altid lige komme ud af døren kl. 5, for hvis jeg har en kunde der kan jeg jo ikke bare sige "nåh men det var i øvrigt også hyggeligt, og jeg er også den der er smuttet", så især min familie, men også de fleste af mine venner og veninder er meget large ift. at hvis jeg kommer for sent pga. mit arbejde. Hvis det er på grund af det er det hvad det er. Igen 15 år, jeg tror folk er vant til det.

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

Det gør jeg vel grundlæggende set når jeg får det af vide. Jeg er nok bedst til at få det af vide direkte.

I hvilke situationer tænker du på?

Jamen det kan være når min chef hun sætter sig ned og kigger mig i øjnene og siger "hold kæft, hvor er det skarpt Stine, det er simpelthen så vigtigt", så er jeg glad. Jeg er nød til at have det af vide direkte. Privat har jeg måske ikke det samme behov for at få det af vide ordret, det er mere når jeg kan mærke forskellen hos folk, og det kan være hvad som helst – hvis de er presset, mænd, børn eksamener, whatever, men hvis jeg kan mærke at de er presset og jeg kan gøre en forskel for dem ved enten bare at sidde og lægge øre til i to timer, eller sige "ved du hvad? Hvad med at du lige slappede af, og så tager jeg ned og henter dine unger, for jeg har alligevel fri", så behøver folk ikke at sige det, for så kender man jo folk så godt, og så ved man at det gør en forskel, og det er nok for mig. Noget ekstra behøver ikke være særlig meget, men det handler ligeså meget om at give sig tiden til lige at stikke en finger i sandet og mærke, hvor folk er, og hvad de har brug for?

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Jeg vil altid have høje forventninger til mig selv - altid. Jeg har en klar forventning om at jeg når nu jeg har valgt det job, som jeg har valgt, så har jeg valgt det fordi jeg skal være den bedste til det, og der er ikke noget midt i mellem. Det skal jeg, for ellers kan jeg ligeså godt vælge noget andet, hvis ikke jeg har tænkt mig at være den absolut dygtigste butikschef, og have de bedste piger i den bedste butik, som yder den bedste service og har de fedeste varer, så kan det være lige meget. Så jeg har rimelig høje forventninger til det, og så har jeg altså også privat forventninger til at jeg skal være bedste- jeg skal være den bedste datter man kan have, jeg skal være den bedste søster, jeg skal være den bedste faster, jeg skal være den bedste veninde. Jeg skal være den bedste.

Hvordan kommer det til udtryk gennem dine handlinger?

Det kommer jo til udtryk rent arbejdsmæssig ved at jeg arbejder benhårdt, og netop igen siger måske nej til nogle andre ting, fordi så er det det jeg koncentrerer mig om. Og forhåbentligt kommer det til udtryk ved rent privat at der er mennesker omkring mig der kan godt kan lide mig, og synes at jeg er sej. Det kommer til udtryk i dag, for nu havde jeg sat mig for at jeg skulle løbe 10 km, og så gjorde jeg det, så selvfølgelig kommer der også nogle resultater ud af det. Men igen i mit arbejde, det er selvfølgelig presset, for hvis man gerne vil være den bedste til al ting, så bliver det lidt

presset, og det kan man selvfølgelig også godt mærke, og det er også derfor jeg ligesom prøver at mærke efter om at man ikke skal have aftaler 7 dage om ugen efter sit arbejde, og nogle dage skal man måske bare hjem og lige sidde og samle sit fokus, og lade op igen.

Kan det svært at håndtere det pres du sætter på dig selv? ,

Ja. Det er super svært. Det er svært, fordi når du gerne vil være den bedste til al ting.. Ej det kan godt være at det er muligt for nogle, men jeg må erkende at det er umenneskeligt og umuligt for mig at være den bedste til al ting. Så jeg synes jo altid at der et eller andet sted, at jeg halter, så i og med, at jeg lykkes med at være en god chef, lykkes med at løbe 10 km i dag, så lykkes det mig altså ikke at nå op til mine forældre og spise pandekager med dem, selvom de har spurgt om jeg ikke nok kom. Så man halter altid et eller andet sted, hvis man vil være den bedste til al ting. Det gør man.

Føler du at du går på kompromis nogen gange?

Ja det føler jeg. Jeg føler at jeg bliver nødt til det, for døgnet har jo kun 24 timer, men det gør jeg, selvom jeg ikke er fan af det.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv, og hvorfor?

Det gjorde jeg da jeg løb over målstregen i dag, og jeg fik en sms om at jeg havde gjort det på 1 time og 3 minutter. Jeg føler mig stolt når jeg sætter mig et mål og når det. Det er så dejligt lige til, altså det er ikke nødvendigvis nemt at nå målet, men det er bare så dejligt nemt at måle på sådan nogle ting. Vi skal fx omsætte for det her i dag, for at målet er nået, og så når vi det, og så er du jo et fjols hvis ikke du er tilfreds. Men jeg har det meget.. fx min chef ringer næsten hver dag, og så kan hun godt sige at det var en skide flot dag, vi havde i går, og var det godt gået, men så siger jeg ja det er fint, fordi hun kigger på tallene fra sidste år, og ser om vi har gjort det bedre samme dag end sidste år, men jeg kigger kun på budgettet fra i år. Og det kan være pisse lige meget, hvis budgettet er højere, så hvis jeg er gået 500 kr. under budget, men jeg stadig er gået flere 1000 kr. over sidste år, så er hun glad, men det er jeg ikke. Så jeg hænger mig meget op på alle mulige målbare mål. Igen synes jeg jo bare et mål er en aftale, så hvis har aftalt at vi skal nå det beløb, eller hvis vi har aftalt at vi skal sælge 100 par bukser på en weekend, et eller andet, så skal man selvfølgelig overholde sin aftale, for ellers skal man jo ikke lave den.

Hvor ser du selv om ti år?

Jeg ved det ikke. Jeg håber at jeg er glad og tilfreds, og jeg håber at jeg har en uddannelse mere end jeg har nu. Jeg vil rigtig gerne ind og læse en HD, og så i qua af den at jeg har et andet job, ellers er det virkelig spildt.

Hvorfor vil du gerne ind og læse videre?

Det er fordi at jeg gerne vil udvikle mig, og jeg kan godt begynde at mærke begrænsningerne nu, når jeg gerne vil være i butik, at du kan kun skubbe de så langt, så længe du fysisk gerne vil være i det. Selvfølgelig er der tusind veje man kan gå i min verden, men jeg er jo bare rigtig glad for det jeg laver, og så er der bare kun så mange gange du kan blive ved med at udfordre dig selv. Selvfølgelig er det altid en udfordring at holde det kørende, men det har man gjort i nogle år efterhånden, så jeg vil rigtig gerne udvikle mig. Jeg har lidt sådan en ting med, at hvis ikke man er i udvikling så er man i afvikling.

Hvad vil du bruge uddannelsen til?

Nej ikke det store vel, for de sidste to år har jeg jo ikketaget stilling til det, og er det ikke der man skal vælge sin vej havde jeg nær sagt. Men jeg kunne godt forestille mig, at jeg gik over imod noget indkøb eller noget marketing. Jeg går ikke over imod noget tal noget. Det er helt sikkert, for det bliver simpelthen for stramt at arbejde med for mig, der skal ske lidt mere. Jeg vil rigtig gerne blive i butikken, mens jeg læser, og så forhåbentligt komme videre inden for vores egne rækker. Men nu må vi se

Tror du at du har børn om ti år?

Det kommer an på hvad det er for en mand jeg møder. Jeg synes faktisk det er et svært spørgsmål, og det er ikke fordi jeg ikke vil svare på det, men har altid handlet for mig om den mand jeg møder. Jeg har aldrig rigtig helt forstået de piger, som bare gerne vil have børn- altså det er jo helt fair, det er slet ikke det. Det må man gerne, men for mig handler det bare om at det skal give mening, og det giver ikke mening hvis ikke jeg synes den mand jeg er sammen med kunne være verdens bedste far. Jeg er åben for muligheden med børn, men det er ikke noget, som jeg dør ulykkelig over ikke at have fået.

Hvad er en god far for dig?

Jamen det er en, som jeg aldrig nogensinde ville være i tvivl om, at lige meget hvad der skulle ske mellem mig og ham, så skal jeg være 100 % sikker på at han stadig ville være en god far, og vil tage sig af sine børn, og gøre alle de her ting, som folk kan have det svært ved, når der kommer en masse ting i klemme mellem to voksne mennesker, så hvis jeg uden skyggen af tvivl kan stole på at han altid vil tage sig af sine børn, så vil jeg gerne føde dem.

Hvilken værdi tillægger du dit job, og hvordan og hvorfor?

Jamen jeg tillægger jo mit job en kæmpe værdi mit liv. Det er jo en kæmpe stor del af den jeg er, og en stor del af definitionen af mig er i kraft af mit job.

Hvordan det?

Både sådan lidt rent vane tror jeg, og fordi igen jeg har gjort det i så mange år, så det er den jeg er. Og så er det også, at jeg som menneske kan jeg jo godt lide det jeg laver. Jeg kan godt lide at jeg har mennesker at gøre og snakke ørerne af folk havde jeg nær sagt, og alle de der ting, for det synes jeg jo er hyggeligt. Jeg synes det er fantastisk at arbejde i en verden som hele tiden forandrer sig lynhurtigt, og vi skal hele tiden kunne omstille os, for det har man jo set gennem de sidste mange år efterhånden. Hvis ikke vi omstiller os jamen så lukker vi bare, så har vi bare ikke noget arbejde, og det synes jeg egentlig er.. Det er benhårdt, men egentlig så kan jeg sq egentlig meget godt arbejde med det, for hvis ikke du gør det godt nok, så har du bare ikke noget arbejde, og sådan er det bare. Der er ikke så meget at rafle om der, og det står nok meget godt til den som jeg er, fordi hvis det var nok for mig kun at give 60 % arbejde, så skulle jeg nok ikke stå i butik, for så ville jeg nok ikke stå der særlig længe. Så jeg tillægger mit arbejde rigtig stor værdi plus jeg også synes selv at jeg gør en forskel i mit arbejde, og jeg synes jeg gør en forskel for mit firma- både dem der er over, og hvad skal man sige dem der er under mig, selvom det lyder så træls, men dem jeg arbejder sammen med til hverdag kan mærke en forskel. Det tror jeg også alle mennesker reagerer positivt på, at hvad end det er man gør, at så gør det en forskel. På den måde er det også rigtig vigtigt for mig, også fordi jeg synes at det minder mig om at hvis ikke du hele tiden nærmest aktivt at vælge, hvad det er jeg vil – altså at jeg skal vælge om man er i godt humør eller ej fx, man skal vælge om man er træt og ugidelig eller om man gerne vil det, og det synes jeg altid man skal vælge, men det glemmer man, og det glemmer jeg også for jeg er ikke mindre menneskelig end andre. I min verden kan jeg mærke det lige med det samme, hvis jeg ikke har taget stilling til om jeg er i godt humør eller ej, og jeg kan mærke at hvis jeg ikke lige er en solstråle på arbejdet, så hænger mine piger sq

også lidt hurtigt med næbet, og så er der bare ikke lige den samme stemning i butikken, og så er tallene bare derefter. På den måde er det rart altid at blive mindet om, at man aktivt er nød til at tage stilling ting, hvad det er man vil i dag.

Hvis du skulle sige, hvad der motiverer dig aller mest, hvad ville det så være?

Det gør muligheden for udvikling og resultater, for jeg tror ikke jeg kunne have det ene uden det andet. Man kan jo godt hjerne igennem en butik, og nå sine budgetter og have glad personale, og glade kunder, men hvis jeg havde udsigt til at være der de næste ti år, så ville jeg dø langsomt. Det ville jeg, men hvis jeg til gengæld havde mulighed for at alle mulige uddannelser og blive hel vild klog, men mine resultater ikke var med mig, så ville jeg heller ikke kunne holde det ud, for så ville jeg jo være gået på kompromis et eller andet sted undervejs, så jeg er nødt til at have begge dele. Men udvikling er super vigtig for mig.

Så det er den butik du er i nu, og ikke nødvendigvis det, der motiverer dig?

Altså der nogen tvivl om at lige præcis den her butik, og med de piger der her nu motiverer mig rigtig meget. Jeg valgte jo også for 2½ år siden aktivt at komme tilbage til Hillerød, for jeg har jo altid været i Hillerød førhen, og så arbejdede jeg i Lyngby, og valgte så at sige at så er der noget jeg må gå på kompromis med, for jeg vil tilbage til Hillerød. Så måtte jeg gå på kompromis med nogle andre ting, for så at komme til Hillerød, fordi jeg kan rigtig godt lide at være i Hillerød. Det er dejligt at have folk der kommer ind bare for at sige hej - altså folk kommer ind, som jeg overhovedet ikke kender rent privat, men kun fordi de altid har handlet hos mig. Det er jo også derfor det er rigtig svært for mig, for jeg vil jo gerne udvikle mig og have en til uddannelse, men jeg vil jo helst heller ikke give slip på det jeg laver, for jeg er jo bange for at min hverdag vil blive en lille smule mere træls, hvis ikke jeg havde det, så der er ingen tvivl om at lige præcis det sted, hvor jeg er nu også gør noget godt for mig. Det er bare svært at sige at det er super top, for det kan ændre sig i morgen, altså mine piger kan sige op, og kunderne kan holde op med at komme med at sige hej, så jeg tør ikke ligge alle æggene i den kurv. Men om ti år står jeg forhåbentlig ikke dernede mere, og det er lige meget hvor meget jeg elsker den butik, så står jeg ikke dernede, fordi så er jeg jo gået i stå hen af vejen.

Nu er vi færdige med første fase. Nu har vi jo snakket meget personligt om dig. Nu går vi lidt over og snakker om det her med karrierekvinden, og vi har taget lidt gadtes med. Skulle jeg til at sige. Vi har sådan to her (magasiner), og der er jo millioner af andre publikationer, hvor karrie-

rekvinden bliver italesat eller problematiseret eller fremhævet og hyldet. Herovre har vi så et Djøf blad, som jo er de studerendes blad, som er på en akademisk uddannelse, hvor de har valgt at bringe den her på forsiden som kalder sig selv "hellere fuldtidsmor end karrieremor". Hun er meget højt uddannet og har haft en høj stilling, og så blev hun mor, hvor hun valgte at sige "det var det for denne gang nu skal jeg fokusere på mine børn". Hun siger det er arrogant af mødre at tro de kan begge ting, så hun har taget sit liv op til overvejelse og valgt nogle andre ting. På den anden side igen, så har vi her et magasin, og for ca. to uger siden bragte Alt for damerne en forside med Ulla Terkelsen, og andre store kvinder i det danske samfund, som blandt andet Magrethe Vesteraaen osv., hvor de blev hyldet. Hvad tænker du når du ser det?

Jeg tror faktisk ikke jeg tænker super meget over det. Jeg synes jo det er rigtig dejligt for hende herovre (Djøf bladet), at hun har valgt og sige at nu vil hun hellere være mor, men du er dæleme også nødt til at være højt oppe før du kan tage den beslutning. Jeg tror ikke, at almindelige dødelige mennesker, havde jeg nær sagt, er det nok ikke nødvendigvis en mulighed. Altså rent økonomisk og sige, at nu skal jeg bare være mor, og det er det jeg vil koncentrere mig om.

Det skal lige siges at hun arbejder stadig, men hun arbejder som freelance, så hun tager job, når det passer ind i hendes liv.

Og det har hun garanteret også fået muligheden for i qua af et eller andet kæmpe netværk, som hun har opbygget gennem en eller anden vej op på toppen. Så dejligt for hende. Helt sikkert, men jeg tror man er nødt til at have været højt oppe for at kunne gøre det.

Ville du kunne tænke dig det her?

Nej det tror jeg ikke. Jo måske hvis jeg fandt noget jeg kunne lave freelance, og gøre når jeg synes det passede ind, men det er desværre bare ikke der mine interesser ligger. Jeg kan ikke lige umiddelbart forestille mig et job jeg skulle have, som jeg selv kan styre så meget, hvor man tog det når man havde lyst. Jeg kan sagtens se mig selv i alle mulige andre jobs end det jeg har lige nu, og ville da også klart sige, at hvis jeg nogensinde skal være mor, så ville det være dejligt med et job, som er lidt fleksibelt i forhold til, at man ikke netop har sådan et 8-16 job, men hvor man måske har lidt flextid, og hvor man måske har mulighed for at arbejde hjemmefra, og hvor man selv kan administrere sin tid lidt, men at stoppe op på den måde det ved jeg ikke om jeg ville kunne. Samtidig synes jeg jo også at det er fantastisk, at folk bare hjerner igennem, og sætter alt ind på hvad end det er de har fundet ud af de er passioneret omkring. Jeg synes jo det er fantastisk, og så er jeg jo egentlig

lige glad med hvad du laver, men jeg synes det er fantastisk når folk aktivt har taget stilling til det er det de vil, og så går man efter det. Hvis du tager stilling til, at du gerne vil være verdens bedste mor, så synes jeg det er vidunderligt at hun så bare har kunne finde ud af at få en eller anden form for job, der kan passe rundt om det, og jeg synes det er fantastisk at høre om, læse om og møde folk, som en gang i mellem opgiver alt hvad de overhovedet kender, for at gå efter det de gerne vil. Det synes jeg er ligeså vidunderligt. Jeg tror bare, at det altid handler om, at man er nødt til at gøre op med sig selv hvad det er man vil. Derfor har jeg ikke de store tanker omkring det, og det er jeg ked af at sige, men det er fordi jeg altid synes, at hvis du gør noget som du aktivt har valgt at det er det du gerne vil, så synes jeg det er fantastisk.

Anser du dig selv for en karrierekvinde?

Altså jeg har faktisk aldrig tænkt over det før jeg snakkede med Christina, og jeg sad faktisk lige og snakkede med en veninde om det i går aftes, som jeg jo egentlig anser som en karrierekvinde, selvom jeg jo egentlig aldrig har brugt udtrykket karrierekvinde om nogen, men så synes jeg jo hun er det big time. Og det er fordi hun... Og jeg kan overhovedet ikke huske hendes titel, men hun har lige fået den, men det er sådan noget business develop global.. Jeg ved det ikke, men den var meget lang, og vi grinede meget af at hun skulle have det største visitkort.. Men det er noget med nogle tal, og noget med noget projektledelse, og hun er mega skarp og har gået i skole, så mange år mere end mig, og er uddannet revisor og så sprunget over i en lidt anden bane, men stadig med noget tal og projektledelse. Og hun arbejder hele tiden, og har kæmpe store projekter i hele verden og har boet i Athen, så for mig er hun mega karrierekvinde, for hun sætter alt ind på det. Det gør hun, og så kan hun en gang i mellem godt sidde og brokke sig lidt, og synes det er nogle lidt lange dage, men hun gør det igen i næste uge. Så for mig er hun jo mega karrierekvinde, hvor der synes jeg jo at jeg overhovedet ikke når hende til sokkeholderne, fordi. Men det glemmer jeg jo lidt, og det var så det vi kom til at snakke om i går, da jeg kom til at sige at jeg gør jo bare det jeg godt kan lide, hvor hun så sagde, men det gør jeg jo bare også. Så jeg tror aldrig jeg har tænkt mig selv som en karrierekvinde, selvom når jeg tager et skridt tilbage, så kan jeg jo godt se at det måske reelt kunne være et udtryk man godt kunne bruge om mig, for selvfølgelig har jeg valgt at tilsidesætte rigtig mange ting.

Mener du at det er en del af at være en karrierekvinde, at det er at give afkald på noget?

Ja i min verden, fordi jeg tror at hvis du vil noget lidt andet end et job fra 9-16, så tror jeg at du er nødt til at tilsidesætte nogle andre ting. Ikke negligere dem, og ikke at man ikke kan have en familie

og være lykkelig, men jeg tror man er nødt til at prioritere lidt anderledes, og hvert fald i en eller anden given periode undvære noget som man måske egentlig ikke har lyst til at undvære, men det bliver man nødt til for at nå derhen man gerne vil.

Hvis nu du ikke skulle beskrive dig selv som en karriekvinde, hvilket ord ville du så bruge?

Nej det tror jeg egentlig ikke, men det er jo også bare.. Men det er måske også svært lige med mig, for jeg sådan rent generelt har lidt svært ved at skulle sætte labels på ting, og jeg synes ikke nødvendigvis at man skal passe ind i en kasse. Man kan ikke være karrierekvinde, for så er det som om der er en hel masse andre ting man ikke kan være, så jeg har ikke så travlt med at sætte labels på ting. Det er måske også derfor jeg aldrig har tænkt over hele det her udtryk om at være karriekvinde, fordi det virker lidt begrænsende i min verden. Altså jeg plejer jo altid at gå og joke med, at jeg en eller anden dag også skal have et voksen job.

Hvad betyder det?

Jamen det betyder, at jeg jo har et eller andet sted, hvis jeg virkelig skal være ærlig, så stopper jeg jo op nogen gange og tænker, men jeg gør jo bare det jeg godt kan lide. Altså jeg synes jo ikke at..

Og hvorfor er det ikke nok?

Jamen det er det jo reelt også, men det er bare fordi jeg aldrig synes.. Jeg ved jo godt når jeg stopper op og kigger på det, så har jeg givet afkald på rigtig mange ting, men sådan føles det ikke. Det føles ikke for mig at jeg har skullet give afkald på noget, fordi jeg synes at det at have fået i stedet for har været tilstrækkeligt. Selvfølgelig kan jeg sagtens stoppe op og sige, at det kunne godt være at det kunne godt være at mit forhold var gået anderledes, hvis jeg ikke altid havde været afsted på arbejde, det kan godt være at jeg havde været tættere på nogle forskellige mennesker i mit liv nu, hvis jeg altid havde haft så travlt med at skulle arbejde, men jeg synes ikke at det føles som om jeg har gået på kompromis i en grad, hvor jeg er gået glip af noget andet, så derfor synes jeg jo egentlig at det er lidt ironisk, når jeg i en alder af 32 går og tænker at en eller anden dag er der nogen der kommer og siger til mig at jeg skal til og blive voksen og få et ordentlig arbejde. Det er emmer væk en lille smule usædvanligt, at se en butikschef, som mig, for der er jo ikke særlig mange der gider at stå i butik, når de når en hvis alder. Det er selvfølgelig også en kombination med mig, fordi jeg ikke har en kæreste og ikke har fået børn, for så havde verden set helt anderledes ud, men i qua

jeg ikke har det så er der jo ikke noget der står i vejen for at jeg kan give det al den tid i verden jeg har lyst.

Hvad er et voksent job for dig?

Jamen et voksen job for mig er nok sådan et job, som er et 9-16, som folk jo tit ender i, og der er jo næsten ikke noget der kan skræmme mig mere i hele verden end tanken om det. Men det er jo også bare mig og hvilken omgangskreds man har, fordi jeg jo ser rigtig mange folk omkring mig, som jeg holder rigtig meget af, men som går på arbejde og synes det er fint, og de er glade for deres jobs, så der er jo egentlig ikke noget der, men det er bare et arbejde for dem. De skal bare passe det, og bom så har de fri, også skal de gøre det der er vigtigt for dem, og så skal de hente deres børn og alle de her ting. Jeg tror ikke, men jeg har heller aldrig prøvet det, så jeg skal ikke kunne sige det med sikkerhed, men jeg tror ikke jeg ville kunne fungere i et arbejde, som jeg ikke synes var det fedeste, og som jeg ikke brændte helt vildt for.

Så det er alt eller intet?

Jamen det er det lidt, og så er det jo også bare fordi at jeg tænker hvis man sidder i et eller andet forsikringsselskab, så tænker jeg lidt at der må være grænser for, hvor meget indflydelse man reelt kan have på sit job. Du kan selvfølgelig have indflydelse på din hverdag, men arbejdsgangene er nok som de er, hvor det er jeg ikke sikker på at jeg kunne arbejde med. Altså at jeg ikke kunne ændre, hvordan jeg arbejder, og ikke kunne have en kæmpe indflydelse på min egen hverdag. Det tror jeg at jeg ville have rigtig svært ved, og skulle arbejde på den måde inden for nogle meget faste rammer. Det tror jeg ville være rigtig svært for mig, fordi jeg kan jo godt lide og udvikle mig, og så skal der jo hele tiden nye ting til, og man er nødt til at tænke stort og småt og tænke nyt og uden for boksen, og gøre al muligt, og hvis jeg ikke havde plads til det, så tror jeg at jeg ville visne lidt. Så jeg ved jo godt at mit arbejde reelt er godt nok, for det synes jeg jo egentlig det er, men jeg glemmer det bare.

Tror du det er fordi at du er så passioneret omkring dit arbejde at du glemmer at det er et rigtig arbejde?

Ja det tror jeg rigtig meget. Der er sådan et citat der hedder sig et eller andet med: Hvis man elsker det man laver, så skal man reelt aldrig arbejde en dag mere i sit liv, og det er jo lidt sådan jeg har det.. Altså nu skal det heller ikke være mere lyserødt end det er, for jeg sidder også og bander det til

helvede en gang i mellem, og synes det er skide hårdt, men jeg elsker det jo, og jeg synes jeg er privilegeret som bare pokker. Så det kan godt være at det er fordi, hvis man er rigtig glad for det man laver, så føles det ikke så surt. Hvor jeg tænker for andre, som ikke har det sådan, så er 8 timer, meget lange 8 timer, og så er der lang tid til at klokken bliver 16 og det bliver weekend, hvor at jeg glæder mig bare til at stå op.

Hvis du ikke vil lægge dig selv ned i den her bås (karrierekvinde), hvorfor er det så, og hvilken betydning tillægger du ordet karrierekvinde?

Jamen det er jo nok fordi, men det kan godt have en lidt negativ klang. Ikke nødvendigvis bare i mine ører, men sådan rent generelt i vores alle sammen hverdag kan det godt blive stemplet, som om at det er det eneste der betyder noget. Så er det karrieren, og skide være med alt det andet, og så er det bare af sti afsted, hvor at det jo ikke nødvendigvis udelukker at man er en vidunderlig kone og mor, og al mulig andet, men sådan generelt så kan jeg godt være lidt nervøs for at det har sådan lidt en negativ klang hos folk.

Ville du mene der var forskel på en karrierekvinde og en moderne karrierekvinde?

Ja lidt, men jeg er ikke nødvendigvis sikker på det ene vil være bedre end det andet, fordi hvis du smider moderne ind, så er netop at du også lige har overskud til at passe dine børn og løbe et Marathon, og sådan nogle ting.

Det har en karrierekvinde ikke?

Måske har hun, men sådan lige umiddelbart, vil karrierekvinden for mig lyde sådan lidt snæversynet, at det er bare det hun skal koste hvad det vil. Hvor en moderne karrierekvinde måske favner lidt bredere.

Hvis du skulle lægge lidt flere ord på, hvad den moderne karrierekvinde er, hvad skulle det så være?

Jeg tror at når hun er en moderne karrierekvinde, jamen så køber hun bare økologisk, og så bager hun selv sine boller fra bunden, og hun er mega overskudsagtig, og det er mega irriterende for de mennesker omkring hende, for de har ikke det samme overskud. Hendes børn går sikkert også til fodbold, svømning og dans og al mulig andet, og hun skal nok også være med til alle forældremøderne og hun skal nok nå det hele. Det er jeg ret sikker på hun nok skal, for ellers var hun jo ikke

moderne. Og selvfølgelig samtidig med at hun har en relativ fin stilling, og højst sandsynlig også ser drøn tjekket ud. Så hvis du er moderne så har du styr på dine ting. Hvis du er karrierekvinden så har du styr på dine ting, men dobbelt op på det hvis du er en moderne karriekvinde.

Det lyder hårdt?

Absolut, men beundringsværdigt

Tror du de findes?

Både og. Jeg tror helt sikker at langt hen af vejen findes, og faktisk flere end vi lige går og tror, men jeg tror også at der er mange som gerne vil associeres med det, men som ikke kan leve op til det, for igen der er kun 24 timer i døgnet. Jeg tror at hende som har styr på det ikke har så meget brug for bekræftelse, og hun har ikke behov for at poste samtlige billeder af fødselsdage og lagkager, løbeturne, og jeg ved snart ikke hvad.

Jeg kom faktisk lige til at tænke på noget, for lige at komme tilbage til det med at du løber, hvor lang tid har du egentlig gjort det?

Jeg har faktisk altid løbet, men det har været sådan i ny og næ, når man lige kunne overskue det, og så har jeg trænet i lang tid, og jeg har valgt at prøve at ligge mit liv en lille smule om. Jeg valgte at starte på diæt i sidste måned, og jeg tænkte at nu skulle jeg være sådan rigtig sund og stærk sådan bedre end gennemsnittet, og fordi træning kun kan gøre så meget, så startede jeg på diæt. Det gik desværre hverken værre eller bedre, da min krop ikke kunne tåle det, så jeg blev syg og stresset og så måtte jeg på hospitalet. Så måtte jeg jo vælge, men jeg stoppede jo selvfølgelig, for der er jo selvfølgelig ikke noget der er det værd, og det synes jeg var rigtig hårdt og jeg synes at det var rigtig træls at jeg egentlig prøvede at gøre noget der skulle være helt vildt godt, men at min krop så fysisk overhovedet ikke kunne arbejde med det. Så nu prøver jeg at finde en middelvej, så jeg prøver jo selvfølgelig at lade være med at spise brød, ris og pasta, men jeg kunne ikke køre det ligeså stramt som jeg havde tænkt mig, og det var jeg rigtig træls over. Så en dag var jeg ude og træne med en kammerat, og så kom vi til at snakke om det, og det ene tog lidt det andet. Og så kom vi til at snakke om at det kunne være man skulle komme i gang med noget løb, og så kunne jeg bare mærke at jeg havde brug for et andet fokus, for nu havde jeg været så opslugt med det med maden. Så et nyt fokus for ligesom at give slip på, og stoppe med at gå og slå mig selv i hovedet og sige at det var da også irriterende at jeg ikke kunne det. Det kommer man jo ikke nogle steder af, og så

kom vi til at snakke om løb, og så var jeg sådan, at det kunne da være meget fedt at løbe et halv Marathon. Det ville være rimelig sejt at gøre tænkte jeg, og så besluttede jeg at jeg vil løbe et halv Marathon, og så tænkte jeg at jeg lige kunne gøre det i weekenden, men så kom der en der var lidt klogere end mig og sagde, at måske skulle du lade være med at være så utålmodig altid i alt hvad du laver. Og så tænkte jeg at det kunne godt være at jeg skulle prøve at gøre noget ordentligt i stedet for at alt i mit liv hurtigt bliver meget resultatorienteret, så kunne det være man skulle prøve at lægge noget vægt på hele processen. Sådan rent privat.

Hvilken betydning tillægger du ordet mor?

Årh det er lige før jeg tror jeg tillægger det meeeget mere end alt andet, fordi et eller andet sted, så tror jeg det må være noget af det vigtigste i hele verden. Du har ultimativt ansvaret for et andet menneske, hvordan de bliver formet og hvordan de kommer til at reagere på verden. Jeg tror ikke det kan blive større end det. Vi andre kan fx godt gå og have ansvaret for nogle medarbejdere, men der er jo ikke nogens verden der går i stå hvis vi fejler. Men det er der hvis du fejler i jobbet som mor, så det tillægger jeg nok det meste man overhovedet kan. For det er så vigtig det man laver der.

Hvordan ville du så, hvis nu du havde børn om ti år, ville du så skrue ned for dit arbejde?

Jeg vil ikke nødvendigvis, men forhåbentlig laver jeg heller ikke det jeg laver nu, men hvis jeg var i butik, så ville jeg ikke være i butik, for det kommer ikke til at hænge sammen- hvert fald ikke mens de er små. Forhåbentlig vil jeg til den tid have et job som jeg ligesom ville kun få til at passe ind med også at skulle være mor. Der er ikke nogen tvivl om at det kræver noget overskud som man nok sjældent har skulle finde frem, så forhåbentlig ville jeg have et job som kunne komplementere resten af mit liv. Igen ville jeg forhåbentligt have fundet et job som var en lille smule fleksibelt, og forhåbentligt skulle jeg ikke være nød til at skrue ned, for selvom jeg arbejder benhårdt nu bliver jeg aldrig typen igen, der kommer til at arbejde 80 timer om ugen. Det gider jeg ikke mere, så jeg synes jo jeg arbejder relativt normalt, hvor der være plads til at være en 40 timers arbejdsuge og et barn eller to.

Hvilken af de to roller identificerer du dig mest med?

Karrierekvinde, det gør jeg jo. Jeg tror lige så snart du får børn, så tror jeg.. Jeg tror ikke at man.. jeg vil næsten vove at påstå, at hvis der er nogen der er mor og identificerer sig mere med at være karrierekvinde, så er de et tab for dig selv. Igen der kan jo ikke være noget der er mere vigtigt end det

menneske du selv har lavet. Ikke at det ene nødvendigvis udelukker den ene frem for den anden. Det synes jeg bestemt ikke, men til syvende og sidst må man være mest mor.

Hvilke af de to begreber, tror du der tillægges størst værdi til i samfundet?

Det var et svært spørgsmål, for der tror jeg altså at det kommer an på, hvis vi snakker en verden som ikke bare er Danmark, så tror jeg det kommer an på hvem du taler med. Nu skal jeg også passe på med, hvordan man lige får formuleret det, men jeg tror et eller andet sted, at mennesker med en lidt kortere uddannelse vil svare mor lige med det samme, og det vil altid være det vigtigste. Og det giver jo sig selv, for de vil altid være forældre, men hvis du har valgt en kortere uddannelse, så er det tit og ofte en grund til du har valgt den. Det er fordi du ligger vægt på nogle andre ting i dit liv, men hvis man har valgt at bruge fx 10 år på en uddannelse, så vægter man forhåbentlig sin karriere lidt højere end mange andre måske gør det. Jeg ved ikke hvad der tillægges størst værdi, altså jeg tror jo at vi lever i en verden, hvor det går så stærkt så man helst skal kunne være begge dele. Det vil jeg jo mene at vi gør, at der er en eller anden usagt regel om, at man helst skal kunne det hele.

Og det "hele" er det så kun karriere og familie, eller er det mere?

Det kommer an på om du både skal være mor og moderne karrierekvinde, for hvis du skal være begge dele, så skal du også have tid til og købe økologisk, og løbe en tur, og mødes med mødre gruppen og bage nogle boller, så skal du have tid til det hele.

Hvad tror du den forventning gør? Tror du den er sund?

Nej jeg tror generelt ikke forventninger er det bedste i hele verden. Jeg synes at vi ligger pres på os selv og på andre mennesker – altså presset vi ligger på os selv kan vi jo selv styre, men det der med at have nogle forventninger i den forstand til andre mennesker. Det synes jeg er lidt tung, og jeg synes helt ærligt ikke man kan være det bekendt, fordi det bliver jo skruet op, og hvem kan følge med? Og hvem har tid til at bage gulerodsboller og tage på lejrskole, og løbe et Marathon, og passe et helt vildt godt job? Der er jo for fanden ikke nogle mennesker, som har tid til. Så egentlig synes jeg man skal passe rigtig meget på med det, men jeg tror i vil møde det.

Tror du det er nemt at forkaste sig den forventning?

Nej det tror jeg ikke. Jeg tror man skal hvile rigtig meget i sig selv, og jeg tror man skal være relativ stærk, for at kunne sige "det er fint, og jeg ved godt at det er sådan det ligesom hedder sig, men

jeg gør som det passer mig". Jeg tror ikke det er for alle, fordi der er rigtig mange som i qua af sociale medier synes at det er målestokken, og alle mulige andres liv ser jo fuldstændig fantastisk ud, og så er man jo bare træls hvis ikke man kan følge med dem. Bare det at blive gravid er jo en fest i sig selv, hvis man skulle tro på de sociale medier, men undskyld mig, der er aldrig nogle der snakker om at de får hæmorider i røven, og jeg mener bare så får du billeder af maven og søde små sko, og det hele er bare så fantastisk, og vil du rende mig. Men så sidder de der og kan ikke sidde ned i tre uger, fordi de har hæmorider og har tyndskid og brækker sig. Det er der jo ikke nogle der snakker om, så sådan er det med rigtig mange ting, og det tror jeg også er med hele det her moderne karrierekvinde aspekt. Og nogle mennesker har jo bare rigtig svært ved at slukke for det, og ikke at måle sig med det man umiddelbart ser i stedet for det der er der.

Nu siger du at alle møder den på en eller anden måde, så hvordan håndterer du den?

Så kan jeg lige pudse min egen glorie, men jeg kan jo virkelig ikke hidse mig op over det her aspekt med børn og mænd. Selvom jeg godt ved at min far rigtig gerne vil have at jeg blev gift og fik børn inden han døde, så kan jeg simpelthen ikke hidse mig op over det, fordi jeg vil det som sådan også rigtig gerne, men det er ikke lige sikkert at det kommer til at ske, og det er okay. Jeg ved at mit liv ikke bliver defineret af om jeg får børn, eller selvfølgelig bliver det defineret i den forstand at det vil blive anderledes, hvis jeg gik ud og mødte en ordentlig mand og fik nogle børn, men om det bliver bedre eller værre det har ikke noget at gøre med en mand og børn. Lige i det aspekt kan jeg ligge fra mig, men nu har jeg jo også haft nogle år til at øve mig, men jeg er også altid vokset op med at have sagt at jeg ikke ville have børn, så jeg tror også det er anderledes end hvis man sad som 32 årig, og altid gerne vil have børn. Men så tror jeg egentlig at så havde man også fået det, og så var man nok gået på kompromis med nogle ting, som jeg ikke er gået på kompromis med.

Nu sagde du i starten at du ikke anså dig som en moderne karrierekvinde, men hvad med nu, efter vores samtale?

Jamen det gør jeg jo nok, og igen jeg har jo tænkt over det efter Christina og jeg snakkede om det, og selvfølgelig skulle jeg sætte et label på mig selv, så kunne det da nok til nøds have lov til at være noget karriere minded. Men rent principielt vil jeg jo aldrig sætte et label på mig, så derfor kunne jeg aldrig drømme om det.

Anser andre mennesker dig som det i din omverden?

Ja det tror jeg efter Christina og jeg har snakke om det. At netop fordi.. Men når man aldrig har taget stilling til det, eller aldrig har tænkt tanken, så er det jo fjernt, men selvfølgelig har min samtale med Christina den aften affødt en masse tanker, både om hvordan jeg selv ser det, men også om hvordan andre ser mig. Jeg går jo egentlig meget op i, hvordan jeg bliver afspejlet af min omverden, og hvordan andre ser mig. Og en dag snakkede min mor og jeg om det, altså min mor er pædagog og hende vil jeg ikke lige sådan karakterisere som en karrierekvinde, selvom at det kunne man jo nok argumentere for at hun er, men hvor hun helt bestemt mente at jeg var det. Og det er egentlig syret at min mor de sidste ti år har set mig som sådan en benhård karrierekvinde, og jeg går rundt og siger til folk at jeg på et eller andet tidspunkt skal have mig et voksent job. Det er jo så langt fra hinanden.

Men det kan måske også have noget at gøre med at du måske har nogle forventninger til dig selv, som du ikke har indfriet endnu?

Et eller andet sted er jeg ikke sikker på om jeg nogensinde kommer til at indfri mine egne forventninger til mig selv, for hver gang man når noget, så vil man jo bare noget andet. Man vil jo altid have det man ikke har, bom sådan er det! Jeg er ikke sikker på at det nogensinde bliver godt nok, men det betyder ikke at det er dårligt, men der er hele tiden noget mere noget andet.

Hvorfor tror du vi lige netop har valgt dig?

Det har jeg virkelig tænkt meget over, og jeg ville sådan ønske i ville fortælle mig det. Men jeg tænker det naturligvis har noget at gøre med at jeg har en hvis alder, og har lavet det her i en rum tid, så jeg tænker det har noget at gøre med min alder, selvom jeg jo glemmer lidt at jeg har en lederstilling.

Bilag 8: Transskribering af interview- Gry den 7. november 2014

Først og fremmest vil vi sige tak fordi du har lyst til at deltage i vores interview, som jo er noget vi bruger til vores speciale på CBS. Du er en ud af syv interviews i alt, og de vil selvfølgelig alle sammen komme frem til, hvordan kvinder forholder sig til begrebet den moderne karrierekvinde. Dine svar vil kun blive anvendt i vores speciale skriftligt, måske også til eksamen, men det vil kun blive brugt i den kontekst. Det kommer til at tage ca. en time, og vi håber selvfølgelig at du vil være så ærlig som muligt, men hvis du synes det går lidt tæt på, så kan du godt være anonym, og så skal du bare sige det til os. Først og fremmest vil vi stiller dig nogle formelle spørgsmål.

Hvor gammel er du?

Jeg er 34

Har du børn?

Ja to drenge, som er 7 og 11 år

Hvad beskæftiger du dig med?

Officielt er min titel educational director, og det jeg beskæftiger mig med er jo at jeg er ansvarlig for vores uddannelsesafdeling, og akademiske afdeling herinde. Så alt hvad vi udbyder af uddannelse og læring til vores kunderne, så de kan bruge vores software. Det er sådan det jeg er ansvarlig for, så det er virksomhedskurser, speciel designet kurser, det er forretningskurser, det er webinarer og det er hands on guides, og det er e-learning. Alt hvad der ligger et læringselement i, og så ligger der selvfølgelig også noget salg, for vi har ansvar for også at sælge uddannelse. Der er noget med at kompetence afdække vores kunder, så vi også ved hvilket niveau de er på, så vi ved det er den rigtige uddannelse vi tilbyder dem osv. Osv.

Og det er noget med at du har været med til at føre den afdeling her op?

Nej det er den jeg blev ansat i før. Den her stilling fik jeg i marts, som jeg overtog. Det var en del af en form for organisationsændring herinde, hvor man vendte tingene på hovedet og så kommer der nyt blod til. Før det havde jeg en analyseafdeling, som jeg var med til at starte op, og den havde jeg ansvaret for i 1½ år.

Hvordan vil du beskrive dig selv?

Jamen jeg er ambitiøs, jeg er perfektionistisk, nu snakker jeg arbejde, jeg er ekstrovert, jeg er meget meget snakkesalig, jeg er nysgerrig, jeg er utålmodig, jeg er måske også lidt en drenge pige på den måde, at jeg siger tingene meget direkte og kommer også nogen gange i modvind, men jeg er ikke bleg for at stille mig op i forsamlinger og sige hvad jeg mener. Jeg er meget nidkær med det jeg laver, og jeg bryder mig ikke op at falde igennem, så jeg har høje forventninger til mig selv. Jo og så det der drenge noget, så begår jeg mig nok bedst i en mande verden, altså kunne sige tingene som de er, og være sådan lidt lige på og hårdt, og så er der no hard feelings bagefter. Så man kan sige sin mening, og så er vi videre, for jeg dur ikke til sådan noget tøsefnidder, det dur jeg altså ikke til.

Er din arbejdsplads en mandeverden?

Det er den jo på mange måder. Det er en salgsorganisation, og jeg har været meget i den del, men grotekst nok så er den afdeling jeg er blevet ansvarlig for er vi kun kvinder. Det er så måske der en af mine svagheder er, for jeg har virkelig svært- altså for mig er det en personlig stor udfordring at skulle håndtere det her med at være... Jeg vil ikke sige, at jeg ikke er empatisk, men jeg skal virkelig trække meget på min empati og min tålmodighed, og være lyttende og forstående overfor personlige udfordringer hos mine medarbejdere, som jeg normalt vil sige i den verden jeg kommer fra, og den karriere jeg kommer fra, så har jeg så aldrig delt mine personlige problemer med min leder og min chef, og nu står jeg i en verden hvor det er kvinder. Man gør åbenbart sådan noget, og det var jeg ikke klar over, men de deler åbenbart meget som fx nu har jeg mavepine, nu skal min søn til tandlægen, og jeg tænker bare who cares? Men når det så er sagt, så er det en spændende udfordring.

Jo jeg er sådan en som altid tager udfordringerne, og jeg elsker udfordringer, jeg dur ikke til rutine arbejde og jeg dur ikke til og drifte ting. Der skal ske forandringer for ellers går jeg død i det. Jeg har rigtig mange ideer, og jeg vil helst have at der er nogle andre der gør det.

Hvad med derhjemme?

Jamen derhjemme er jeg meget omsorgsfuld, altså mine drenge betyder jo alt for mig. Jeg tror, eller jeg håber, at folk opfatter mig som en der er glad og smilende, men jeg tror også at jeg til dels også privat bliver opfattet som sådan en der godt kan være en lille smule kort for hovedet, og måske qua at jeg er ambitiøs og målrettede, men forhåbentlig oplever de også at jeg er åben og imødekomende. Det betyder meget for mig- altså jeg er ikke særlig god til at bruge min familie, og jeg er meget dårlig til at bede om hjælp, og jeg er ikke sådan en som ringer. Det er jeg ekstremt dårlig til, altså jeg er ikke sådan en som snakker meget i telefon. Jeg holder meget af at have dem (familie og venner), og det er en stor sikkerhed at have dem. Men man kan også sige at med de veninder og venner jeg har, har vi en klar aftale, hvor hvis de ikke hører fra mig i tre måneder er det ikke fordi jeg ikke vil dem, og jeg bliver enorm glad når de ringer til mig, men jeg får det ikke gjort nødvendigvis. Det er ikke fordi jeg ikke er interesseret i dem, men jeg får det bare ikke gjort. Det der med at side en hel aften og tale i telefon. Det har jeg aldrig gjort. Jeg tror jeg er rigtig godt til at udtrykke, hvor meget jeg holder af mine drenge, men jeg tror ikke jeg er særlig god til det over for andre.

Hvordan ser en helt almindelig hverdag ud for dig, hvis du fx skulle beskrive onsdag morgen?

Vækkeuret ringer ti minutter over seks, så går jeg i bad, så vækker jeg mine drenge halv syv, hvor jeg så får dem op, og så gør jeg mig selv klar, hvor jeg tager tøj på ordner hår osv. Til kl. lidt i syv, hvor drengene sætter sig til bords og spiser morgen mad, og så smører jeg madpakker. Så rydder vi af og drengene pakker deres tasker, og så omkring kl. halv otte kører jeg den yngste kører jeg den mindste i skole, og den ældste kører selv. Så kører jeg på arbejde afhængig af trafik kl. kvart over otte, og så er jeg jo på kontoret, og der... altså i dag er jo en stille dag, hvor jeg kun har fire timeres møde, men ellers ligger det ofte at jeg har mellem tre og otte møder på en dag, og en god dag er når man kun har tre møder. Så afhængig af om jeg har drengene eller ej... Hvis jeg har drengene så går jeg oftest mellem halv fire og fire, så kører jeg hjem og henter den yngste, og den ældste han sørger selv for at komme hjem eller hjem til nogle kammerater eller et eller andet. Hvis jeg ikke har drengene er jeg ofte på arbejde til kl. syv-otte stykker om aften, så jeg udnytter det når jeg ikke har dem. Jeg har jo drengene ni ud af 14 dage, så det er jo primært de typer dage. Så kommer jeg hjem og så får jeg lavet aftensmad, og jeg ved jo hvad vi skal have, for jeg laver jo madplan hver søndag, for ellers kan jeg ikke få hverdagen til at hænge sammen, for jeg kan ikke nå ud og handle osv. Osv. Så laver jeg mad, og så spiser vi, og så sender jeg dem til sport tre ud af ugens fem hverdage lige omkring kl. 6, så vi skal spise lidt tidligt, så er der sport, og to af dagene der løber jeg ellers træner jeg, mens den anden så bare er hjemme. Så kommer de hjem, og så skal der puttes og læse godnat-historie, eller spille et spil, gå en tur. Jeg prøver hvert fald altid at bruge tiden efter sport og til de kommer i seng på noget. Den yngste kommer i seng kl. halv otte, og den ældste skal gøre sig klar så han er parat til at gå i seng omkring kl. otte, og så skal han gå ind og sove kl. halv ni. Ofte mellem kl. otte og halv ni, der tænder jeg for min computer, og så arbejder jeg til kl. 10, 11 12 stykker alt afhængig af, hvor meget arbejde der er. Så lukker jeg ned kl. 12, og så går jeg vel i seng mellem kl. 12 og 1. Og så starter der en ny dag, så det er rimelig hak, hak hak.

Hvilke forventninger møder du i dagligdagen?

Fra arbejdet af forventes der, at jeg skal eksekvere. Det forventes at jeg leverer resultater, og det er en organisation, hvor man skal levere, så der er deadline på, og der er nogle budgetter der skal opnås. Der skal levere resultater hele tiden. Der er forventninger om, at jeg har en holdning til tingene, og jeg tager stilling til ting, og jeg gør det nu og her, og jeg får løst de udfordringer der er nu og her, så det er meget resultatorienteret. Samtidig med, at der er en forventning om, at jeg plejer mit personale, at jeg har en langsigtet plan med at kunne rykke os, i og med det også er en del af

det jeg er blevet ansat til, så der bliver hele tiden spurgt ind til, hvordan går det med det her og det her. Det er meget resultatorienteret.

Privat er der, jamen det ved jeg ikke, der kan man sige... Jeg vil ikke sige, at der er så mange forventninger til mig, og jeg tror en af de største forventninger er mine egne ift. tingene skal lykkes. Mine drenge stiller jo ikke krav til mig som sådan, jo de kræver at jeg er der, og holder fri med dem når det er vi har fri sammen, så det prøver jeg jo, men ellers føler jeg ikke, at der er forventninger til, at jeg skal kunne klare at gøre... Der er nok mere en holdning til, at jeg klarer det, fordi jeg tror de fleste i familien tænker "Nå men Gry hun har sgu styr på tingene og det kører derud af, og hun klarer hus og have og børn osv." men der er ikke en forventning om, at jeg skal nå en eller anden karriere, eller jeg skal have lavet friskbagte boller. Jeg tror bare, at folk opfatter det som, at jeg har styr på tingene. Det er hvert fald sådan lidt det jeg ser, og så tror jeg, at det kommer bag på folk når det så krakelerer lidt en gang i mellem, når stressen melder sig, så tror jeg alligevel folk bliver lidt skræmte.

Er det nogle eksempler du tænker på?

Jamen der kan være perioder pga. arbejde, og fordi at jeg prioriterer at være sammen med mine drenge når de er vågne, og så er der perioder pga. arbejde, hvor man i snit har sovet tre timer i døgnet, og så bliver man grå at kigge på og man er måske ikke helt ligeså smilende som man plejer, og man er måske lidt mere indelukket, og der kan jeg jo godt mærke at så begynder min far og andre i mine omgivelser, og min mor, at sige at jeg skal passe på mig selv. Så der kan jeg godt mærke at så kommer den der bekymring.

Hvis du skulle sætte ord på, hvordan du balancerer familieliv og karriere, hvordan ville du så beskrive det?

Jeg har prøvet at lave en prioritering om hvad der betyder noget for mit liv. Det er ikke sikkert det altid lykkes. Man kan sige, at jeg er i den heldige situation at jeg kun har mig selv at tænke på. Jeg har ikke nogen kæreste eller mand som jeg skal tage højde for. Jeg har derfor kunne være meget egoistisk. Det der betyder noget for mig det er at mine drenge har det godt, og at de føler jeg er nærværende. Mit arbejde betyder også rigtig meget for mig, og det betyder noget for mig at jeg rører mig fysisk. De tre ting er egentlig dem jeg har prioriteret i min dagligdag at der skal være tid til. Det betyder også rigtig meget for mig at være social, at have det der netværk som jeg kan stole på, og som jeg kan være sammen med, kan læse af på. Eller nej, jeg er egentlig ikke så godt til at

læsse af på nogen, men så nogen jeg kan være til stede med, for det giver mig energi at være sammen med mennesker jeg er trygge ved. Den måde jeg har valgt at gøre tingene på, er at min dagligdag er meget skematisk lagt op. Jeg har lagt træning ind fordi jeg ved det gør godt for mig. Mit arbejde er fastlagt til bestemte tidspunkter, så det er også meget struktureret. Når jeg så ikke har drengene i mine weekender, der gør jeg meget ud af at være sammen med mine venner og sørge for at prioritere det. Det er sådan jeg forsøger at vægte det hele. Jeg er ikke den der bager boller til forældremøder eller er forældrerepræsentant i skolen eller i klubber. Jeg laver heller ikke frivilligt arbejde eller så noget, og det er et bevidst valg jeg har truffet. Jeg kan ikke det hele så derfor.. derfor bliver nogle ting sorteret fra. Jeg har ikke et rent hjem, ikke fordi der er beskidt, men jeg er ikke den der pudser vinduer hver 14. dag eller banker tæpper. Og der kan også godt komme bunker i vasketøjskurven. For når der så er tid til at være sammen med drengene eller med venner, så prioriterer jeg altså det højere end at der bliver vasket gulv derhjemme.

Føler du at det har været forventet af dig, at du bager boller?

Helt generelt er der jo simpelthen noget om det.. Speltmødre, de er der jo altså. Det er meget sjovt for jeg elsker jo at lave mad, jeg laver virkelig meget mad. Jeg gør det meget struktureret. Men jeg bliver jo en lille smule provokeret af den der.. at man bliver sat i bås: nu er du mor og når der er forældremøde så skal du synes at det er himmelskønt at bage en kage. Hver gang der skolemøder så er der sådan en lille blanket der følger med hvor man skal sætte kryds hvis man har kage med. Og jeg har det sådan, hvorfor? Man skal altid synes det er så skønt at sidde til de der forældremøder, og jeg synes bare det er røvsygt. De der gåhjem møder hvor man skal se børnenes projekter i skolen, så gør jeg gerne det, men det er ikke særlig velset at sige at det faktisk er røvsygt, og jeg dukker jo også op til det. Min søn synes jo det er fantastisk at vise, at han har lavet en eller anden dims i håndarbejde eller sløjd, eller, at han har lavet en tabel i matematik.. Det rager mig en høstblomst. Jeg synes det er røvsygt at kigge på. Det er spild af min aften og jeg vil hellere bruge den sammen med mine drenge på alle mulige andre måder. Men jeg gør det. Der hvor jeg kan slippe udenom, som fx at bage boller eller jeg ved hvad, der gør jeg det. Og der får jeg da også nogle diskussioner min vej til fx forældremøder. Legegrupper og så noget det har jeg heller aldrig gidet. Mine børn kan altså godt selv finde legekammerater, det behøver jeg ikke sætte i stand for dem. Så der er nok sådan lidt... Jeg tror mere det er samfundets forventninger på en eller anden måde til hvordan man som familie skal agere. Og det synes jeg. Der kan du sige, at der møder man forventninger til, at når man har børn så engagerer du dig i alle mulige forældre det ene eller andet eller tredje. At du

engagerer dig i deres aktiviteter. Står nede i svømmehallen på sidelinjen og så videre. De forventninger dem vælger jeg ikke at forholde mig til eller indskrive mig i. Jeg vælger hvert fald ikke at efterleve dem, fordi det ikke passer ind i det liv jeg ønsker at føre.

Og kan der opstå konflikter på den baggrund?

Folk ved godt hvem jeg er, jeg er ikke bleg for at sige at jeg synes.. Folk har jo en tendens til at klappe hinanden på skuldrene, og sætte deres børn op på en eller anden piedestal. Lad nu børnene selv. Men jeg er jo så absolut imod mobning, jeg vil gå langt for at sørge for, at der ikke er nogen børn, men nogen gange er det ok, at de tager den slåskamp ude i skolegangen. Det der med at vi altid.. nogen gange skal man altså passe på, at man ikke pakker dem for godt ind. Om det er fordi jeg er den jeg er, eller om det er fordi jeg har fået børn ti år yngre end resten, det ved jeg ikke, men der er den der speltmødre tendens, og det er ret tydeligt at se. Jeg bor jo ikke engang i en høj indkomst kommune på nogen måde, og derfor synes jeg egentlig det er vildt at man kan se det så tydeligt.

Hvornår føler du dig mest værdsat af din omverden?

På arbejde er det når min chef beder mig tage en ny opgave på mig. Det er sådan lidt et skisme, for på den ene side har jeg ikke plads til at tage flere opgaver – jeg er allerede overloadet som det er, men for mig er det en enorm anerkendelse at de gerne vil have mig til at tage en opgave fordi det betyder, at det jeg ellers har gjort er godt, og at de vil have mig til at stå i spidsen for et projekt.. for mig er det at få pålagt opgaver en anerkendelse af mit arbejde. Når der er kolleger der kommer til mig og spørger om råd. Det der med at det lige netop er mig, fordi jeg har nogle kompetencer og evner til at kommunikere, som de mener, er det rette på det tidspunkt, det er en enorm anerkendelse for mig. Så det er nok meget på den bløde side rent arbejdsmæssigt. Rent lønmæssigt er det at jeg får en lønstigning en håndgribelig måde at se en anerkendelse på – at jeg har gjort det godt nok. På privatfronten føler jeg mig værdsat når mine drenge de kommer og giver mig et kram, lægger armene rundt om mig og fortæller mig at jeg er den bedste mor der findes. Så føler jeg at jeg har gjort det godt. På det personlige plan.. Ja jeg er jo konkurrence menneske. Når jeg laver et eller andet hvor jeg har overvundet noget, så er det en sejr. Men det er mere min egen værdsættelse af mig selv.

Hvilke forventninger har du til dig selv?

Jeg har høje forventninger. Jeg har ekstremt høje forventninger til mig selv. Arbejdsmæssigt har jeg en forventning om, at jeg skal levere, at tingene skal være i orden. Det skal ikke være mig den skal falde igennem på. Jeg arbejder et sted, hvor kompetenceniveauet er ekstremt højt. Det er enormt dygtige folk. Når man arbejder i et sådant miljø, hvor folk bare er dygtige til det de laver, så smitter det også af på mig. Jeg skal ikke være den, der trækker niveauet ned, så derfor sætter jeg krav til mig selv, hvis jeg skal stå foran nogle kunder, hvis jeg skal levere strategier til nogen, så skal det hvert fald ikke være mit arbejde man skal kigge på og tænke, at det kunne da godt trænge til en ekstra omgang. Mit arbejde skal være det der rykker. Jeg forventer, at jeg kan leve op til det. At jeg når mine ting og gør dem ordentlig, og det kan godt være, at der er ting jeg ikke kan finde ud af, men så må jeg lære det. Så sætter jeg mig ind i at lære det. Privat der har jeg en forventning om at opføre mig ordentligt i bund og grund. Jeg håber virkelig ikke, at jeg får trådt nogle over tæerne, jeg bryder mig ikke om, at nogle ikke kan lide mig. Det er ikke fordi alle skal kunne lide mig som person, men jeg ville være rigtig ked af det, hvis der er nogen der opfatter, at jeg har gjort noget af ond vilje. Så der har jeg også høje forventninger.

Du sagde tidligere at du prioriterer at røre dig fysisk – er det nogle forventninger du også har til dig selv?

Der ligger flere elementer i det. For det første er jeg et kæmpe konkurrence menneske, ikke på den måde at jeg skal vinde over andre, men jeg konkurrerer med mig selv. Fysisk har jeg noget med muskler, at de skal virke og at de skal kunne yde noget. Det er et af de områder hvor jeg ikke har fundet min egen grænse endnu, her ved jeg at jeg stadig kan presse mig selv. Jeg skal lige kunne lidt mere. Den der fornemmelse af at ens krop kan yde og præstere synes jeg er helt vildt fed. Når jeg virkelig har været top tunet og trænet er mine muskler bare mega stærke og jeg kan løbe langt og hurtigt. Det synes jeg er en fed fornemmelse, og jeg har det godt med mig selv. Det er måske mere at det giver mig overskud på andre fronter, jeg ved at når jeg har den fornemmelse med min krop fysisk og jeg ved at den kan præstere, så giver det mig en ro i forhold til at jeg ikke skal bekymre mig om.. jeg føler ikke, at jeg skal.. jeg kan slappe af, og jeg skal ikke bekymre mig om at jeg ser pæn ud når jeg skal tale foran en masse folk. Jeg ved at jeg har energi til at give den en ekstra skalle på arbejdet. Der er ligesom mange ting der skal være på plads, så jeg forventer jo også at jeg kan få det derhjemme til at fungere.

I hvilke situationer føler du dig mest stolt af dig selv?

Jeg var ekstremt stolt da jeg blev tilbudt denne stilling. Det var nemlig ikke en jeg havde søgt, men en jeg var peget ud til. At blive sat i spidsen af noget.. I den del af organisationen jeg sidder i, er jeg indenfor den gren der hedder konsulenter, den højest placerede kvinde i en relativt ung alder, og det gør mig ekstremt stolt. Jeg har ytret at jeg var interesseret i at gå i denne retning, men jeg blev faktisk bedt om at tage den. Det gjorde jeg jo så fordi man synes jeg var den rigtige til jobbet, og at jeg kunne ændre noget, det er mig rigtig stolt. Det gør mig også stolt når jeg løber et halvmaraton. Den der med at vise at jeg godt kan. Jeg ved jo godt at i dagens Danmark er det ikke en kæmpe præstation at løve en maraton, men det er alligevel udover et Alt For Damernes 5 km kvindeløb, så der er alligevel noget der hvor jeg kan rykke lidt. Jeg er stolt når jeg har gennemført sådan noget. Når jeg når mine mål.

Hvor ser du dig om ti år?

Med nogle store børn og en masse weekendrejser alle mulige steder i verden. Jeg har ikke flere børn, det satser jeg ikke på. Jeg er meget glad for mine to drenge, men jeg har jo altid haft børn. Den første da jeg var 23. Så i bund og grund har jeg aldrig prøvet at være voksen uden at have børn. Det har jo altid lagt beslag på mange muligheder og friheder, så jeg glæder mig på en eller anden måde også til at opleve at være voksen uden at skulle have det der daglige ansvar for børn. Karrieremæssigt forventer jeg ikke nødvendigvis at jeg er administrerende direktør et eller andet sted, men jeg håber og tror på at jeg kan blive ved med at være i en ledelsesmæssig rolle. Det synes jeg er rigtig spændende, men niveaumæssigt hvor jeg ligger det ved jeg ikke. Jeg har en forventning om at jeg kan blive ved med at udvikle mig, for jeg dur ikke til stagnering. Det kan derfor meget vel være i en helt anden branche, et andet sted i organisationen, men jeg tvivler på at jeg sidder samme sted om fem-ti år. Jeg har jo aldrig lagt en plan for mit liv karrieremæssigt. Jeg har nok bare egentlig efterlevet det der med at skulle gøre tingene godt og ikke være bleg for at sige min mening, og så har mulighederne egentlig vist sig, og så har jeg løbet efter dem. Også selvom jeg har tænkt om jeg mon kunne løfte den opgave, men så har jeg tænkt fuck det, så må jeg lære det undervejs. Det håber jeg at jeg kan blive ved med. Jeg skal nok lære, og hvis nogle beder mig om at gøre det, så må det være fordi de ser nogle muligheder i mig i den rolle, og så må jeg jo bare klø på. Jeg er ikke bange for at lægge blod sved og tårer i det. Jeg har jo altid lavet noget jeg godt kunne lide, der har altid været elementer af noget jeg holdt af at lave. I mange år var det jo så det analytiske, også det jeg er uddannet som. Så der har det jo været det analytiske der har båret mig frem, jeg har altid haft en faglighed jeg har kunnet trække på. Og så har muligheden om proppe noget salg ovenpå det budt

sig, og så har jeg lært at stå foran en masse mennesker og sælge, at være ekstrovert og pågående på mange måder. Så har jeg skulle være fagspecifik, så har jeg været konsulent, og så har jeg fået ansvar for at bygge en afdeling op og så er det kommet ledelse ind over. På den måde er der hele tiden kommet nye elementer ovenpå, og det er det jeg eftersøger. Der skal blive ved med at være noget ny læring i det. Enten fordi man udvider sit ansvarsområde, eller fordi der skal være flere grene.

Hvilken værdi tillægger du dit job?

Mit job er en stor del af mig. Jeg tillægger mit job den værdi at det interesserer mig rigtig meget, og på den måde får det en rigtig stor værdi i hvordan jeg har det med mig selv. Altså jeg er rimelig ked af det når mit vækkeur ringer, men jeg glæder mig i bund og grund til at komme på arbejde næste dag. Jeg har aldrig haft det øv med at skulle på arbejde. Jeg har det grundlæggende sådan at en ny dag er spændende, og der byder sig nye udfordringer. Selvom jeg ved at jeg har en masse opgaver ventende på mig, så glæder jeg mig til at komme herind hver eneste dag. Men det er samtidig vigtigt for mig at mit arbejde ikke er det der skal bære mig. Det skal være nogle andre værdier, og jeg skal føle mig elsket blandt venner og familie og drenge. Fandt jeg ud af at mine drenge ikke trives, ville jeg ikke kunne yde herinde på arbejdet. På den måde betyder arbejdet ikke mere end at jeg var klar til at smide hele lortet væk, hvis mine drenge ikke havde det godt med det. Det betyder meget fordi det er en interesse at være her. Jeg ville aldrig kunne blive hjemmegående husmor af den grund, at det interesserer mig så meget at blive udfordret arbejdsmæssigt. For mig ville det ikke være tilfredsstillende at gå derhjemme. Det betyder meget for mig at familien fungerer, men det ville ikke være nok for mig. Der er noget fagligt der simpelthen ikke ville blive tilfredsstillet. Jeg duede heller ikke til at være på barsel. Jeg tvang jo min eksmand til at tage tre måneders barsel, fordi jeg havde en stærk holdning til at mine drenge ikke skulle i vuggestue som seks måneder gamle, men jeg gad hvert fald ikke gå hjemme mere.

Vi har nu kortlagt respondenterne og deres omverden ved at spørge ind til vores overordnede lederforskelle karriere / familie, og dykker nu ned i formningen. Et udvalg af magasiner præsenteres for respondenterne som er udgangspunkt for fase to i interviewet. Disse er alle eksempler på hvordan den moderne karrierekvindes liv bliver italesat, fremhævet, problematiseret...

Hvad tænker du, når du ser dette?

Hvis du ikke lige havde bedt om at tænke over lighederne i de her publikationer, så var jeg aldrig nået ned til den der overskrift (djøf). Jeg synes simpelthen det ser så kedeligt ud det der blad. Jeg ville aldrig nogensinde læse den der artikel. Jeg synes jo det er noget fis det hun siger. Jeg tror ikke på at det er enten / eller. Jeg vil vove den påstand at jeg har valgt at blive en karrierekvinde, men jeg opfatter bestemt også mig selv som værende en fuldtidsmor. Det har nogle konsekvenser, men det har nogle konsekvenser for mig i og med at jeg ikke har mine aftner. Jeg ved at på en almindelig hverdag der arbejder jeg fra klokken otte til jeg går i seng, jeg ser ikke fjernsyn, følger ikke med i serier, får ikkelæst alle de bøger jeg godt kunne tænke mig. Men jeg ser mine børn mindst lige så meget som alle andre gør. Jeg ser dem fra klokken halv syv til halv otte om morgenen, hvor jeg smører madpakker til dem og er sammen med dem. Så ser jeg dem igen fra klokken 16 i eftermiddagen og indtil 19.30. Jeg kører dem selv til sportsaktiviteter, og henter dem fra venner. Jeg er dermed ikke mindre sammen med mine børn, jeg vil ikke kunne give dem mere tid hvis jeg tog et helt almindeligt 8-16 job. For mine børn har jeg ikke en ide om at det har en konsekvens, men det har mere en personlig konsekvens, da der er nogle andre ting jeg må fravælge. Og det er jo grundet mit eget høje ambitionsniveau og forventninger. Jeg strikker altså ikke.

Eller bager boller?

Jo det gør jeg nu faktisk.. Jeg skal faktisk hjem og bage vildt mange boller i aften. Jeg laver altså også selv lagkagen til fødselsdage og sådan.

Men sådan en som hende der; hvad er det hun bruger sin tid på? Børnene er jo stadig i skole, og de sover vel også. Så hvad bruger hun sin tid på? Bruger hun dem på at gøre rent derhjemme, eller på at handle ind hver eneste dag? Jeg handler en gang om ugen, og det bruger jeg jo så til gengæld lang tid på, men så er der købt ind til en hel uge. Når mine drenge er til sport så er jeg ude at løbe. Når de sover så arbejder jeg. Og så har jeg en rengøringsmand der kommer og gør rent. Så det er bare en prioritering. Det er klart at hvis du kalder dig selv for en fuldtidsmor, så lægger der også i det at du er fuldtidshusholderske, og så er det klart at man bruger lang tid på det.

Men hvad tænker du om at karrierekvinde bliver italesat så ofte? Her i tre forskellige udgaver?

Jeg synes jo at det er fint at der er fokus på det. Men jeg synes man skal passe på at man ikke gør karrierekvinden til et offer eller til noget særligt. En karrierekvinde skal italesættes lige så meget som en karrieremor eller en sportsatlet eller en ganske almindelig kvinde. Jeg synes ikke at.. Det er jo bare nogle valg man har lavet. Jeg synes jo også at karrieremanden er interessant. Jeg kan blive

enormt provokeret af at man laver kvindekvoter i bestyrelser. Jeg har det sådan at hvis jeg fandt ud af at jeg blev ansat til en stilling fordi jeg var kvinde, og ikke fordi jeg var den bedste af alle, så ville jeg blive rigtig ærgerlig. Hele det der kønsræs ser jeg lidt som.. altså jeg bliver jo enormt stolt på mit køns vegne når der er nogen der klarer sig godt, og det er uanset om det er i et talkshow, en model, en sportsatlet eller en karrierekvinde. Jeg synes det er fedt når de klarer sig godt, og især i en mandsdomineret verden hvor de har fået tilkæmpet sig en plads, men jeg bryder mig ikke om at kvinder får hjælp til det. De må sgu selv kæmpe sin kamp. Og mændene kæmper sgu også for det, at de så har tradition for at have lettere ved det hele.. Så noget som barsel fx som gør at de bare har meget nemmere ved at klare sig, men det tror jeg tiden udligner. Jeg synes det er så fint at der er fokus på det, men jeg tror vi skal passe på med at gøre det til et offer eller at det er en særlig race eller kvinder af særlig støjning. Jeg tror mere det drejer sig om at der er nogle kvinder der har interesse for det, og så kan man så på den måde inspirere andre kvinder til at give det et skud. Lige så vel som man har sportsfolk, og man kan læse om hvordan de gjorde det, så burde man også kunne blive inspireret af de her kvinder. De skal bruges mere som inspiratorer, end til at positionere den enkelte kvinde. Ordet erhvervsleder opfatter folk ofte som en mand. Når man hører det tænker man aldrig kvinder.

Anser du dig selv for en moderne karrierekvinde?

Ja det gør jeg. En moderne karrierekvinde er en der godt tør have ambitioner. Jeg tror at der hvor mange traditionelt set i dag afholder kvinder fra at skabe en karriere, er at de ikke tør efterleve eller forfølge ambitionen. Der har jeg bare det hunter gen. Jeg tror der kommer flere og flere kvinder til. Jeg har jo også en naiv tro på at tingene nok skal lykkes. Jeg har jo en enorm positiv tilgang til tingene. Det kan da godt være at jeg skal arbejde 18 timer, og være sammen med mine børn i fem timer og jeg så i øvrigt også skal have bare lidt søvn. Men på en eller anden måde skal jeg nok få tingene til at lykkes på 24 timer alligevel. Så på en eller anden måde har jeg en naiv tiltro til at det hele nok skal gå. Det tror skal til for at være karrierekvinde, at gå ud fra at selvfølgelig skal tingene nok lykkes. Det kan godt være man får nogle hak over tuden engang i mellem, men så rejser man sig op igen for selvfølgelig skal det nok lykkes. Hermed ikke sagt at man ikke kan tvivle engang i mellem, men jeg tro jeg har den der: nåhja, det går nok, jeg har noget at bidrage med. Ambitioner og viljen til at lykkes, tror jeg er vigtigt.

Hvilken betydning tillægger du ordet mor?

Omsorg, ansvar, kærlighed, tillid og fundament.

Hvilken betydning tillægger du ordet leder?

Motivator, ansvar, retningsgiver, buffer i forhold til at kunne tage de stød der kommer andre steder fra, overskud og selvtillid eller hvert fald udstrålingen deraf.

Hvilke af de to roller identificerer du dig mest med? mor eller leder / karrierekvinde?

Jeg identificerer mig ikke mere med den ene end den anden. Jeg ER mor, ligeså vel som jeg er karrierekvinde og leder. Jeg ville aldrig give slip på morrollen, den er jo med mig hele tiden. I bund og grund kan jeg jo ligge lederrollen fra mig til enhver tid, men det kan jeg ikke med morrollen. Så på den måde ligger jeg måske mere betydning i morrollen, men jeg lægger trods alt ikke mere betydning i den end at det andet OGSÅ betyder rigtig meget for mig og for min livsglæde. Jeg tror netop at de er sideløbende og fælles.. De smelter sammen. Jeg kan ikke lade være med at være mor, og ønsker det heller ikke, men jeg kan heller ikke lade være med at gøre det jeg brænder for, og jeg vil altid hige efter at opnå og udfordre mig selv, og det har jeg så valgt at gøre gennem mit arbejde. Hvis ikke jeg havde mit arbejde, og hvis jeg blev arbejdsløs så ved at jeg ville kaste mig vildt over en eller anden sportsaktivitet og gøre alt muligt indenfor det, så jeg vil altid have det der drive for at opnå noget og blive god til noget og udvikle mig. Det har jeg jo så valgt at gøre indenfor mit arbejde. Og det er simpelthen den jeg er. At være mor er en side, en rolle jeg har som jeg ikke ville undvære.

Hvilke af de to begreber tror du samfundet tillægger størst værdi?

Jeg tror det er to forskellige vinkler på værdier vi i samfundet gerne vil. Der er meget fokus på familie og trivsel og i det hele taget det her med at... Det tror jeg igen har noget at gøre med, at når de fleste nu om dage får børn, så er det ønskebørn, det er aktivt valg at få børn, så der er en hel iscenesættelse af det at have familie og være mor. Den rolle og hvad den indebærer og så videre. Samfundet tillægger stor værdi i det, fordi vi planlægger og tilvælger børn, men vi har samtidig også en forventning om at man.. Eller samfundet tillægger også karrierekvinden en værdi, det er ligesom det nye sort. Kvinder er gode ledere og alt muligt. Det er jo den interessante historie. Vi har hørt om den mandlige direktør. Det er spændende for os at høre om kvinder der har trodset normerne. Der er noget spænding i det, hvad er det vi sætter op som værdier i samfundet, og så er der den der med at der kommer nogle nye på banen i erhvervslivet og karrieremæssigt. Jeg tror at

for mange opfattes det også som to modsatrettede baner – enten er du mor eller også er du karrierekvinde. Det er sjældent at man ser det beskrevet på samme tid. Hvis du vælger at være det på samme tid, så gør du det på to forskellige tidspunkter i dit liv. Så enten kickstarter du din karriere og har fokus på den indtil den kører, og så får du børn. Ellers vælger du at få børn, og så starte karriere når børnene er blevet store og de ligesom kan passe på sig selv, i midt fyrrerne eller så noget. Det er sjældent at kvinder vælger at løbe parløb med de to ting. Mange vælger at ligge det forskudt af hinanden, ellers er man det ene eller det andet.

Hvor ønsker du at du er om ti år? Hvis du nu skulle drømme dig væk?

Øhhmmmm. Jamen jeg tror at drømmen er at få lov til at blive ved med at blive udfordret. Jeg drømmer om en situation hvor jeg bliver udfordret, presset, får lov til at prøve nye ting som giver mig økonomisk råderum som gør at jeg kan rejse en masse, og give mig frihed til at gøre en masse ting. Hver en opsparer krone går jo til rejser lige nu. Jeg elsker at rejse, og jeg håber at have endnu mere økonomisk overskud til det om ti år, og da gerne sammen med en lækker mand.

Synes du der er forskel på en moderne karrierekvinde og en karrierekvinde?

Jeg har svært ved at sætte to forskellige karakteristikker op. Jeg tror måske at en moderne karrierekvinde tør være en lille smule mere kvinde end en klassisk karrierekvinde. Jeg tror at vilkårene har ændret sig. Tager man den klassiske karrierekvinde, så står du på din pind klokken 07 om morgenen, og går ikke før klokken 19 om aftenen. Det jeg jo ikke. Jeg indretter mit arbejdsliv efter mine unger. Det tror jeg måske godt man kan betragte som en moderne tilføjelse til det at være karrierekvinde. Jobbet er ikke nødvendigvis det der kommer først, men det skal passes sammen med resten af ens liv, og så kommer det nogen gange til at ligge om aftenen eller i weekenderne hvis det er der, der er plads til at arbejde. Det der med at være der 12 timer om dagen, at det er det der har første prioritet i kalenderen, det tror jeg ikke nødvendigvis at en moderne karrierekvinde har. Jeg tror at hun har flere elementer der skal passes sammen, og får det til at passe sammen. I stedet for bare at tilpasse sig den konventionelle måde at arbejde på. Jeg skal fandme hjem og hente mine børn! Det er ikke enten karriere eller børn. Så på den måde tror jeg man rykker på normerne.

Hvorfor tror du du har valgt lige netop dig til det her interview?

Jeg kunne forestille mig at det er fordi jeg sidder i den stilling jeg gør når jeg ikke er ældre end jeg er, og at jeg ovenikøbet også har børn. På den måde tror jeg at jeg stikker lidt ud fra de andre i har

kunnet finde som sidder samme sted som mig. Jeg har nok en anden privatside end mange andre har.

Har du noget du gerne vil tilføje?

Næh. Jeg synes det er spændende det her med at have fokus på karrierekvinder, men jeg tror min frygt er at man gør kvinden til et offer. At man får det til at virke som om, at den nutidige kvinde er et udtryk for at vi har været undertrykt i mange år, når vi jo er i gang med en rejse for fanden. Der skal nok komme generationer hvor vi alle klarer os rigtig godt, og er på lige fod kønsmæssigt, men jeg vil ikke ses som et offer og jeg ønsker ikke at mit køn skal ses som et offer. Jeg bliver vanvittig provokeret over at kvinder i militæret får en skammel tildelt, når de skal op af den der skyttegrav. Hvis de ikke kan komme op af det hul så har de altså et problem når de kommer i krig. På samme måde ønsker jeg jo heller ikke at have en skammel stillet til rådighed i min karriere. Hvis ikke jeg selv kan komme op af hullet, så må jeg finde nogle andre måder. Det kan da godt være at jeg ikke kan hoppe op ligesom mændene kan, men så må jeg jo bygge en rebstige. Hvis ikke jeg er god nok til selv at komme op af de huller jeg er havnet i, så er jeg ikke god nok til at være i den rolle som jeg er i, og så må jeg øve mig indtil jeg kan. Det er nok det.. Man skal ikke bruge sit køn som en undskyldning for hvor man er henne. Det er fair nok hvis man fravælger karriere, men de skal ikke undskylde det. Det der med at sige at man prioriterer at være mor først, eller at man ikke har det rigtige netværk, så må du sgu gå ud og finde dem. Det der med at gøre det til en undskyldning at fordi du er kvinde og dermed ikke har en karriere, den køber jeg ikke.

Bilag 9 Diamanten

